

Дмитро МОХОРУК

СЕЛО МОЄ ТОПОРІВЦІ

ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ ТА
ЕТНОГРАФІЧНИЙ ЗБІРНИК

ПЕНТАЛОГІЯ

ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ
моїм батькам —
Василині та Іванові
МОХОРУКАМ

Село моє, для мене ти єдине
І найдорожче в світі тільки ти!
Частинка серця і країни,
Прийми мої всі радощі й жалі!

з пісні

Дмитро МОХОРУК

СЕЛО МОЄ ТОПОРІВЦІ
ТВОРЦІ ІСТОРІЇ СЕЛА

ТОМ ТРЕТІЙ

"Лисаний Камінь"

Косів
2006

ББК 63.3 (4 УКР)
М 86

У третьому томі історично-краєзнавчого видання «Село моє Топорівці» автор на основі документальних нарисів розкриває досить складне життя та не менш важку діяльність творців покутської історії у Топорівцях на Городенківщині.

Дмитро Мохорук називає цих людей «топорівськими скарбами», що виблискують із земних надр яскравим сяйвом; він намагається явити ці скарби світові, Україні, рідному Покуттю. Третя книга із цієї серії щедро ілюстрована, вона розрахована на істориків, шкільництво, студентів, краєзнавців - усіх тих, хто цікавиться історією рідного краю.

Рецензенти:

Володимир Великочий

кандидат історичних наук

директор інституту туризму і менеджменту

Прикарпатського національного

університету ім. Василя Стефаника

Ганна Скорейко

кандидат історичних наук,

доцент кафедри історії України

Чернівецького національного

університету ім. Юрія Федьковича

© Дмитро МОХОРУК, 2006

ISBN 966-8519-29-9

ВІД АВТОРА

У третьому томі продовжується висвітлення історії села Топорівці, але мова йде про самих творців історії села.

“О, земле, велетнів роди!” – писав поет. Скільки в цих словах величі, багатства, заздощів, надії, щастя, слави, радості і благополуччя!

А ти, земле моя, топорівська, народила велетнів і продовжувала народжувати: у першому, другому, третьому поколіннях, і про них мої односельчани мало що знають...

О, Господи мій! Ти дав таке багатство цій землі і так зробив, щоб про те багатство знали наступні покоління – вже у спогадах, у записах нащадків. Отож кинув цій землі золоті скарби, люди їх віднайшли, відшліфували і вони почали світити.

І пройшли роки. Одні покоління змінили інші, а скарби виблискують із надр яскравим полиском. О, Господи! Дай мені сили, наснаги, здоров'я і хисту, дай мені право показати ті скарби, те багатство людям.

Нехай ними любуються, дивуються, заздять, адже вони того варті.

Серед тих топорівських скарбів: генерал-хорунжі, полковники, сотники, воєнні історики, посли до Варшавського сейму, науковці, композитори, художники, письменники, духовні пастори виноградника Христового, громадсько-політичні діячі, керівники різних рангів...

О, земле моя! Ти ніби не відрізняєшся від сусідських, ти майже така сама, але що дав Бог у твої надра, чим ти збагачувала наші скарби, яким соком? Звідки його черпала і живила? Звідки? Напевно, дощик змивав водою, ніч зволожувала своєю росою, вітер сушив, сонечко зігрівало, ясний місяць світив їм дорогу!

Скільки ще не розкритих таємниць, історій, легенд, переказів чекають на своїх дослідників!

О, земле моя, українська!

*Приносить легіт пахощі думхмяні,
І шлях біжить полями до села,
До тебе доля знов, село кохане,
З доріг далеких сина привела.
Ніде так ніжно не лунає пісня,
Ніде не світять ясно так вогні.
Широкий світ, та в нім без тебе тісно,
Бо ти відкрила шлях в житті мені.*

з пісні

ТВОРЦІ ІСТОРІЇ СЕЛА...

РІД СТРИЙСЬКИХ

Згідно даних із книг "Шематизми", відомо, що в Серафинцях, побіля Городенки, у свій час служив на парохії отець Микола Загайкевич (з 1827 - 1859рр.). Помер 4.04.1859р. Похоронений там же. Весь цей час був деканом Городенського деканату.

Скільки в нього було дітей, встановити не вдалося. Але відомо, що одна із доньок — Маріанна в 1834 році вийшла заміж за Миколу Чомкевича, який після висвячення служив на парохії в селі Кулачківці тодішнього Коломийського деканату, з доїздом до Гвіздця. У 1840 році переходить служити на парохію в Топорівці з прилученням села Підвисоке Городенського деканату (1808 - 1842рр.)

9 травня 1842 року раптово помер і похоронений на панському цвинтарі в Топорівцях.

Друга дочка отця Загайкевича — Єлизавета в 1838 році вийшла заміж за Івана Стрийського (1812-1891рр.). Після висвячення отець Іван Стрийський служив на парохії в селі Сороки з доїздом у Вербівці, а з 1842 року, після смерті отця Миколи Чомкевича, переходить на парохію в село Топорівці.

РОДИНА о.ІВАНА САСА СТРИЙСЬКОГО (САС — родовий герб родини Стрийських)

У Топорівці отець Іван приїхав із молодою дружиною і своїм братом Миколою, який був набагато молодший від нього. Микола жив окремо від сім'ї отця, але працював у нього на господарстві аж до одруження в 1858 році.

Отець Іван Стрийський був досить прогресивним чоловіком на той час: брав активну участь у громадсько-культурному житті селян, виписував і читав галицьку пресу.

Події 1848 року отець Стрийський, як і вся галицька інтелігенція, гаряче підтримав. На честь скасування панщини добився у сільського пана-дідича Теофіла Комара, щоб "Толічка" стала громадською, і в честь всіх тих подій прийняв рішення на цій же "Толічці" закопати панщизняний хрест.

З прикрістю отець спостерігав, як через село проходили російські війська для придушення революції в Угорщині. Але на молодого австрійського цісаря дивився з великою надією, як на прогресивного монарха.

Своє лояльне ставлення до австрійського монарха змінив через рік, коли той скасував ще не введenu конституцію і розпустив парламент. У Галичині було введено військовий стан, який тривав до травня 1854 року.

Із розпуском парламенту цісар всю повноту політичної влади у Галичині передав польській шляхті, яка мала інші погляди на українське населення.

У 1856 році австрійський уряд, врахувавши вимоги польської шляхти, відмінив викладання української мови в гімназіях і школах. Після цього, звісно, почалось загострення польсько-українських відносин. Це стало одним із поштовхів до росту в Галичині москвофільського руху.

Передова інтелігенція, а це переважно священники, вчителі, окремі пани-дідичі звернули свої погляди на російського царя-батьошку з надією: "Мол, російський цар православний і вся Галичина по суті справи православна. Отже цар-батьошка не дасть своїх єдиновірців ображати". Але як показали подальші події, російському царю було не до галичан.

Проте москвофільський рух у Галичині широко розповсюджувався. Захопився цими поглядами і отець Іван Стрийський. Москвофіли почали створювати свої товариства. У 1870-х роках у Галичині стали створюватись москвофільські читальні ім. Михайла Качковського, хоч сам Михайло Качковський (1802 - 1872рр.) нічого спільного із москвофільством не мав.

У 1877 році отець Стрийський заснував таке товариство і в Топорівцях. У 1884 році в домі його зятя отця Кирила Гаморака в Стецеві побував Іван Франко. Отець Стрийський особисто познайомився з великим письменником. Слід відмітити, що він був титулованим радником консисторії з ознаками крилошанина.

На 79 році життя, а це сталося в 1891 році, отець Іван Стрийський помер. Похований у сімейному гробівці на панському цвинтарі. Разом із дружиною Єлизаветою

Загайкевич виростили трьох дітей: Еміліана, Ольгу-Теодору і Євгена-Івана. Своїми дітьми та їхніми нащадками отець Стрийський збагатив культурно-освітній рівень села Топорівці.

Напевно, своїй духовній біоенергетиці, а, можливо, і самим розположенням села, яке випромінює ту духовну біоенергетику, село дало світові багато визначних людей. Як сказав один учений: "Такі географічні пункти належать не тільки їхнім мешканцям – вони належать світові".

Ми починаємо ближче знайомитися із цими визначними людьми, які вийшли з Топорівців або мають топорівське походження.

Найстаршим у сім'ї отця Стрийського був Еміліан, - отець, приват-сотрудник, потім парох.

Середуца дитина у сім'ї Стрийських - дочка Ольга-Теодора Сас Стрийська, яка народилася в Топорівцях у 1844 році. Закінчила сільську парохіальну школу. Далі вчилася приватно. Пізніше поступила вчитися у Чернівецьку вчительську семінарію. У 1861 році вийшла заміж за Кирила Гаморака із Стецеви.

Покійна Євгенія Данилович, внучка Ольги Гаморак-Стрийської, розповідала легенду, яка ходила в родині Гамораків, коли оженився її дід.

Кирило Гаморак закінчував теологічні студії Львівського університету. Справа йшла до висвячення. Треба було одружуватися, а дівчини в Кирила не було. Тоді він виїхав до Пінькаса (де тепер кільце у Стецеві) і сказав фірманові пустити віжки. Нехай коні їдуть, куди хочуть. Де зупиняться, там буде шукати судженої. Так як дві парохії, Топорівська і Стецівська, межували між собою, то, звісно, що два парохи сходилися між собою. Коні дорогу на Топорівці вже знали.

Отож пустивши віжки, коні зразу повернули на Підвисоке, там звернули на топорівську дорогу і зупинилися в Топорівцях біля церкви. Там знаходилася гарна зелена трава, і коні почали пастись. В цей час з церкви вийшов отець Іван Стрийський. Розговорилися, познайомилися. І так Кирило Гаморак знайшов свою суджену. Можливо, тут і є якась доля правди. Але,

ймовірініше, що Кирило знав про Ольгу і раніше, якщо в них батьки були парохами.

Після висвячення отець Кирило Гаморак дістав направлення на парохію в село Качики, що за Герцями на Буковині. До парохії Качики ще належали присілки: Гліт, Пертештя, Новий Солонець, Майдан, Посни, Солька, Арбара, Кешвана, Батушани, Людигумори, Команештя, Теодорештя, Бальтиноса, Гумора, Букшої і Стульпикани. Після Другої світової війни ця територія відійшла до складу Румунії.

У подружжя Гамораків в Качиках народилися Теодор, Олена, Євгенія, Ганна, Марія і Ольга. Тринадцять років прожили Гамораки у Качиках. За цей час з ініціативи отця Кирила Гаморака в даній парохії побудували нову церкву.

У 1874 році сім'я Гамораків переїжджає на постійне проживання у Стецеву. Отець Кирило почав служити приват-сотрудником у свого батька. В Стецеві народилися ще Віктор і Олег.

У 1884 році, через два тижні після народження сина Олега, Ольга померла, залишивши отця Кирила із шістьма неповнолітніми дітьми. Єлизавета Стрийська, теща о. Кирила, переконала свою племінницю Емілію Волянську, вдову по отцеві Василю Волянському, дочку Миколи Чомкевича і Маріанни Загайкевич, яка у свій час народилася у Топорівцях, замінити неповнолітнім дітям маму. Так у сім'ї Гамораків появилася цьоця Мілька, як її звали діти, де й проживала аж до останніх днів свого життя.

Отець Кирило Гаморак помер у 1909 році.

РОДИНА ОЛЬГИ СТРИЙСЬКОЇ

Жайстарший син Ольги Гаморак-Стрийської — Теодор-Еміль (всі священичі діти, як правило, мали подвійні імена), священик, приват-сотрудник, парох.

Внук — Нестор-Василь Гаморак, референт Військового Секретаріату ЗУНР, вчений, засновник Ботанічного саду у м. Кам'янець-Подільський.

Друга дитина Ольги Гаморак-Стрийської — дочка Олена-Галина, яка народилася у 1864. Про ранні роки життя

Олени інформація майже відсутня. Більше про неї відомо відтоді, як вона вийшла заміж за священника із Тулови отця Івана Плешкана, поета (1866-1902рр.). Весілля відбулося перед висвяченням Івана Плешкана у 1894 році. Роботу молодий отець одержав після закінчення Львівської духовної семінарії. Служив приват-сотрудником у містечку Обертин. Через кілька років був інституційований парохом в село Чортовець Городенського деканату.

Вісім років подружнього життя – це найкращі роки в житті Олени Плешкан-Гаморак. Отець Іван Плешкан дуже любив свою Галю, як він її називав. Подружжя часто навідувалось у Топорівці до своєї бабки, старенької їмості – Єлизавети Стрийської.

Отець Іван Плешкан, маючи поетичну натуру, написав чимало віршів і ще більше здружився з письменником Василем Стефаником. Був веселої вдачі, і ця веселість та радість від життя передавалися і Олені.

Раптова смерть (якраз на Йордан) під час відправи Святої Літургії багато дечого змінила в житті Олени. Після похорону Олена з дочкою Ольгою переїхала жити в Тулову до родичів свого чоловіка, а потім – до своєї сестри Ганни Даниловичевої – дружини Северина Даниловича. Вони мали свій будинок над Дністром, на хуторі в Березині, недалеко від села Будзин Товмацького повіту. Там Олена із сестрою Ганною займалися господаркою.

У 1914 році померла сестра Олени Плешкан – Ольга Стефаник-Гаморак, залишивши сиротами трьох хлопців. Письменник Василь Стефаник просить Олену із своєю донькою Ольгою перебраться в його дім і допомогти виховувати хлопців. В тому ж таки році Олена Плешканова, як її називали, із своєю дочкою переїхали жити в Русів на господарку Василя Стефаника. Письменник в своїм творчій доробку "Серце" написав про неї:

"Олена Плешканова – рідна сестра моєї покійної жінки, вірна приятелька в біді. У війні і по війні дала буйний ріст моїм трьом хлопцям: Семенові, Кирилові, Юркові".

Прожила Олена Плешкан у Русові в домі письменника до 1957 року, а потім її дочка Ольга забрала до себе у Снятин, де з тітками Євгенією і Дарією купили спільно

житловий будинок. Але через кілька місяців Олена Плешканова померла на 93 році життя, проживши найдовше із усіх дітей Ольги та Кирила Гамораків.

Подружжя Олени та Івана Плешканів мали лише одну доньку — Ольгу, яка закінчила гімназію, вчилася на філологічному факультеті у Львівському українському (тайному) університеті, закінчила художню школу Олекси Новаківського і стала відомою українською художницею.

* * *

Друга донька Ольги Гаморак-Стрийської — Євгенія-Юлія — народилася у 1866 році. Вчилася вдома приватно. Потім навчалася у Чернівцях.

У сімнадцять років познайомилася із семінаристом Львівської духовної семінарії Василем Калитовським, сином Павла, із Буликів коло Жовкви, що на Львівщині. Перед висвяченням Василь Калитовський одружився із Євгенією Гаморак. Після закінчення семінарії його, як чоловіка своєї онуки, забирає у Топорівці отець Іван Стрийський приват-сотрудником. Плебанія велика, є де жити двом сім'ям, тим паче, що отець Стрийський в той час уже мав зверх сімдесят років і йому все важче ставало виконувати свої обов'язки на два села.

Сама ж Євгенія, за словами дослідника творчості Василя Стефаніка академіка Федора Погребенника, була жінкою лірико-емоційною і не знайшла в подружжі із священником Василем Калитовським особистого щастя. Її гнітила буденна атмосфера, в якій вона перебувала коло господарських клопотів, де не було місця для вищих духовних інтересів. І вона тихо страждала, мучилася, печалилася не виказуючи на людях невдоволення особистим життям.

Про все це односельчани автора цих рядків і цілий світ, можливо б, і не знали, якби у Топорівці у свій час не приїхав молодий гімназист Василь Стефанік з Русова у гості до товариша по навчанню Леся Мартовича, який проживав у сестри Марії Стефанів-Мартович.

Євгенія в цей час народила свого первістка Олега, а друге ім'я Теодор Калитовські дали на честь блаженнішої пам'яті матері Євгенії — Теодори, якій якраз відзначили річницю після смерті.

Євгенія від природи була красивою, але після родів трохи погладшала, посоліднішала, і наколи її побачив молодий гімназист Василь Стефаник, то відразу закохався. У Топорівці почав приходити з причини і без причини, щоб тільки хоч одним оком поглянути на свою возлюблену, як він її називав про себе. Євгенія спершу не надавала такій приятній увазі, адже вона все таки їмость, причому на видноті всього села...

Через сімейні проблеми Калитовські у жовтні 1887 року перебралися на парохію у село Трійцю Коломийського деканату. Тут отець Василь Калитовський став інституційованим парохом. В цей час Євгенія була вагітною, і через кілька місяців після переїзду в Трійцю народила вдруге, і мала донечку, яку назвали Євдокією. Важко судити сьогодні якими були взаємини між Стефаником і Євгенією в той час, але народження Дунечки, як її називав Василь Стефаник, пізніше сприйняв з великою радістю. Потім він присвятив їй одну із своїх найкращих новел "Синя книжечка".

"Взаємини Василя Стефаника і Євгенії Калитовської, — як далі писав Федір Погребенник, — скоро вийшли з обох сторін за рамки приятні, цілком може, й несподівано для них обох переросли у глибоке почуття, що могло призвести до розпаду сім'ї Калитовських. І Євгенія, і Стефаник розуміли, що вони не можуть допустити до цього. По-перше, Стефаник був приятелем Калитовського (ще з Топорівців), по-друге, не міг, не мав права скривдити свою тиху й терпеливу музу — Ольгу - сестру Євгенії".

І Євгенія переборолася свої почуття до Стефаника, власне придушила їх в собі, знаючи, що поступивши інакше, принесе біль своїй сестрі, яка любила Стефаника, і своєму чоловікові, з яким стільки років прожила в злагоді, народивши двох дітей.

Стефаник, глибоко переживаючи втрачене кохання, написав лірико-драматичний образок "Вірую", присвятивши його Євгенії Калитовській. У цьому творі мовою символів, може сильно драматизованою, закодованою для сторонніх — його біль, його мука, його страждання, пов'язані із жінкою, яку кохав понад усе!

Євгенія Калитовська та Василь Стефаник між собою вели плідне листування. Листи Євгенії збереглися, а Стефаніка – ні. Листи Євгенії письменникові були дуже дорогими, в них був вияв глибоких почуттів і переживань жінки, сповненої до нього найніжніших почувань:

"Дорогий Пане!

Сим разом маю важну причину писати Вам. З моїм листом, а може пізніше прийде лист від Василя, там буде написано щось про мене за якийсь мій лист, не знаю добре що. Боюся дуже, що Ви того перестрашитесь, нічого не знаючи, Бог знає, що будете думати і гризтися, А я би-м так дуже того не хотіла.

Для Вашого успокоєння, хоть прикро приходить се мені, мушу Вам дещо об'яснити. У нас ніколи не було гармонії, то ж цілком виключена можливість, щоби міг хтось межі нас внести розстрій! А неприємності і непорозуміння в порядку деннім, я так до того привикла, що здається й інакше бути не може.

Тепер ті непорозуміння (але їх нема) набрали би якогось змісту і мені легше би їх знести.

Я все мала ту страшну свідомість, той тягар, що стою на перешкоді чоловікові, котрому без мене далеко ліпше би жилось, то мене так мучило, що я (тому 7 років назад) цілком не на жарт знайшлася в ролі Ібсенінської Нари, сього факту, крім двох моїх сестер, а тепер Вас, ніхто не знає! Чи я все маю бути комусь на перешкоді? Мене се страшно мучить і гризе, що я причиняюсь Вам лиш до більшого несупкою і муки. Але Ви добрі! Не зробіте мені тої прикрості, змилуєтесь і недопустите, щоби я мала коли-то переконання, що стала-м Вам каменем на дорозі Вашого життя! Тому я так перегризлась, коли учула-м від слова такої великої симпатії. Я ніколи не буду на се нарікати, все буду згадувати про Вас, як про "ясну хвилю" в моїм житті і споминати "не злим, добрим словом". Я знаходжусь в добрих обставинах, скрупулів не можу мати, а совість моя (хоть доста дразлива) не обзиваєсь, чи треба Вам більше для Вашого спокою? Пишу бардзо не обдумано, може знайдесь багато не доречі. Не дивуйтесь, я спішуся, щоби не втратити... на пошту. Мої листи дуже недобрі, наколи

нерви, але не буду більше таких листів писати. Прощайте. Сердечно здоровлю Вас.

Євгенія».

Листів Євгенії до Василя Стефаника є багато. У 1905 році Євгенія захворіла на пухлину головного мозку і померла залишивши чоловіка з двома дітьми. Отець Василь Калитовський прожив до 1920 року, дуже любив свою Євгенію. Так і закінчив самотньо своє життя.

* * *

Внук Ольги Гаморак-Стрийської, Олег-Теодор Калитовський народився 23 січня 1885 року в Топорівцях. Кумами при хрещенні були отець Йосип Трильовський, парох з Будилова, що біля Снятина, батько Кирила Трильовського і Єлизавета Стрийська. Обидва імена були дані в честь матері Євгенії – Ольги-Теодори Стрийської. Коли Калитовські переїхали жити у Трійцю, малому Олегу було неповних три роки. Так що дитинство і юність пройшли у Трійці. Освіту здобував вдома приватно.

У 1897 році поступив у Коломийську цісарсько-королівську гімназію, яку закінчив у 1905 році. Цей рік для Олега, як і для всієї сім'ї був дуже тяжким і трагічним. Важка хвороба матері призвела до того, що Олег і Євдокія стали сиротами, а отець Василь Калитовський помер.

Відмінне свідоцтво дозволило Олегу Калитовському скоро поступити в Чернівецький університет звичайним слухачем на природничий факультет. У 1910-1911 роках отримав право викладати природу і фізику як головні предмети, а математику як побічний предмет в українській гімназії в Рогатині, де працював до Першої світової війни.

За ним слідом вчилася Євдокія. Матеріальні та фінансові нестатки призвели до того, що отець Василь Калитовський у вересні 1911 року перейшов у село Балинці, трохи багатшу парохію, а ніж до того мав у Трійці. Зрештою, його з цим селом окрім болю за втраченою дружиною і її могилою тут, уже нічого не пов'язувало.

Коли розпочалась Перша світова війна, Олега призвали у діючу армію. Воював у Карпатах. Але весь час домагався, щоб потрапити в легіон Українських Січових стрільців. І

домігся. Був поранений, лежав у резервному шпиталі у Відні. Поруч збройних змагань "усуси" не забували про інші завдання, до яких вважали себе покликаними. Одним із таких завдань була саме культурно-освітня праця на землях Волині, зайнятих військами німецько-австрійської армії в 1915 році.

Українці Волині ненавиділи Австрію за жорстоке поводження угорських частин та за незадовільний окупаційний режим. Один проти одного стали два непримиренні табори: військова адміністрація, що грабувала і карала, та населення, що її терпіло і ненавиділо. В таких умовах влада мусіла робити щось для приєднання цього населення. Саме до цього задумала вона призвати Українських Січових стрільців.

Для стрілецтва це була нагода піти до своїх земляків і понести до них національну визвольницьку ідею, над якою самі неоднаразово марили. Одна група "усусів" під проводом четаря М. Саєвича осіла у Володимир-Волинському. Друга із четарем М. Гаврилком у Луцьку.

У грудні 1916 року виїхало 16 звільнених із військової служби інтелігентних старшин і сотників на чолі із сотником Д.Вітовським і осіли в Ковелі. Серед них був і уродженець села Топорівці Олег Калитовський.

"Усуси" мандрували по селах Волині, як апостоли, і будили переляканих селян до волі, проповідуючи "хто ми, чії сини, та ким, за що закуті", розповідали про січових стрільців та відверто пропагували ідею української соборності. Пізніше їм було дозволено закладати на Волині школи. З допомогою УСС комісаріати заснували на Волині біля 50 народних шкіл.

У лютому 1919 року Державний секретаріат освіти в Станиславові за підписом його керівника Л.Артемовича, у минулому директора Кіцманської гімназії, направив Олега Калитовського на посаду професора (вчителя) державної реальної школи у Снятин. Але з тієї причини, що в Балинцях захворів його 60- річний батько, (і тут він пригледів майбутню дружину, вчительку Марію Демчук, що родом із Трофанівки), відмовився від направлення і влаштувався на роботу викладача математики, фізики та природничих наук у Коломийській гімназії та міських школах.

У серпні того ж року Олег Калитовський одружився із Марією Демчук і проживав разом із татом. 21 червня 1920 року отець Василь Калитовський помер.

Ярослав Зубаль у книзі "Над Прутом у лузі" в статті "Спогади гімназиста" пише: "Професор Калитовський – від природи – ходив з молотком у кишені, щоб ним прибивати образки й картини. Цей молоток наводив пострах на гімназистів, бо професор був нервовий і коли вивести його з рівноваги, то й обірвати можна тим молотком, як це досвідчив на собі Нусбавм, наш товариш – жид".(див.ст.171).

У 1935 році сім'я Олега Калитовського переселилася до свого побудованого будинку в Коломиї по вулиці Українській, 30. Ще до цього Польща жадала перевишколу вчителів-українців. Декому вдалося вчителювати без додаткових екзаменів. Але цього уникнути не вдалося Олегу Калитовському. У 1933 році його примусили пройти передіспитову комісію для гімназій в Кракові. Документ від 30 травня 1933 року твердить, що Олег Калитовський склав екзамени з біології на "дуже добре", мови польської на "добре" а з географії та історії Польщі – теж на "добре". Отже далі почав викладати в українській гімназії, але вже в ліцеальній системі – аж до виходу на пенсію.

Проте польські чиновники все ж не залишили його в спокої. Вони примусили Калитовського взяти польське громадянство. Сім'я Калитовських, як було сказано вище, мала свій власний будинок, у балинецького пана-дідича прикупили трохи орного поля. Життя нарешті налагодилось на добре, але ненадовго. Друга світова війна перервала це налагоджене життя. У 1944 році подружжя Калитовських опинилося в Німеччині, а потім у Дітроїті (США).

Кілька років Калитовські тяжко працювали, поки домоглись одержання тамтешнього пенсійного забезпечення. Та недовгим було їхнє налагоджене життя. У 1972 році померла Марія Калитовська-Демчук, а через три роки помер Олег Калитовський.

Син Олега Іван Калитовський закінчив Львівський медичний інститут і перебував у лавах УПА. Після легалізувався, але роздобув документи, що він не Калитовський Іван Олегович, а Калитовський Іван

Теодорович. Осів у Винниках біля Львова, завів сім'ю. Там працював лікарем до останніх днів свого життя.

Дочка Євгенії та Василя Калитовських, Євдокія, закінчила Коломийський вчительський семінар. Вийшла заміж за інженера Стахіва. Мали двох синів - Романа і Дениса. У період Другої світової війни теж залишили рідні землі і опинились в Канаді. Євдокія Стахів-Калитовська — поетеса. Написала ряд віршів. Один із її віршів став гімном українців у Канаді. Обое Стахіви проживали у Вінніпегу, там і повмирали.

* * *

Наступною дочкою Ольги Стрийської була Ганна, яка народилася у 1868 році у тих же Качиках на Буковині. Як і всі її сестри, вчилася вдома приватно. Потім закінчила медичні курси, які організувало товариство "Просвіта". Навчала дівчат особистої гігієни. У Снятині познайомилася із Наталією Кобринською, їмостю Снятинського сотрудирика першої категорії отця Теофіла Кобринського, і близько подружилася із нею.

Через кілька років виїхала в Станиславів, і там ще ближче зійшлася із своєю подругою Наталією Кобринською, яка на той час вже стала відомою письменницею і громадською діячкою, створивши в 1884 році товариство "Руських женщин". Девіз Наталії Кобринської "З іскри загориться велике полум'я" полонив юну Ганну Гаморак, і вона теж включилася в ту велику громадську роботу, популяризуючи підняття ролі жіноцтва в Галичині. На той час у Станиславові проживав молодий адвокат Северин Данилович, який відвідував публічні лекції, які проводило товариство "Руських женщин". Там же і познайомився із молодою і бойовою лекторкою Ганною Гаморак. У 1899 році вони одружились.

Северин Данилович, захистивши іспит у Львівському університеті і здобувши звання доктора права, в 1890 році відкрив у Коломиї адвокатську контору. Молоде подружжя оселилося в Коломиї.

Ганна Гаморак, ставши жінкою відомого в той час громадсько-культурного діяча, одного із засновників Русько-української радикальної партії Северина

Даниловича, стала причетною до багатьох важливих політичних подій, які тоді нуртували в середовищі молодих прогресивних людей. Її світогляд почав розширюватись, вона почала більше цікавитися і літературними питаннями.

У помешканню Даниловичів в Коломиї почали з'являтися Михайло Павлик, гімназисти Василь Стефаник та Лесь Мартович. Їх притягала Даниловичева таємна бібліотека, його дискусії соціалістичного напрямку, в яких активну участь брала і Ганна Гаморак. Її пізніше друзі і родичі почнуть називати Даниловичевою, а її чоловіка - учителем соціалізму.

Ганна Гаморак допомагає Северину Даниловичу редагувати в Коломиї журнал "Хлібороб", а потім газету радикальної партії "Громадський Голос". Але життя є життя. Появляються діти: Стефанія, а потім Софія. Постає питання - політика чи виховання дітей? Ганна Данилович-Гаморак вибирає друге і все своє життя присвячує не тільки своєму чоловікові, але і дітям.

Перші невдачі на громадській роботі призводять до того, що молоде подружжя переїжджає в Кути. Тут Северин Данилович вдруге відкриває адвокатську контору. Тут народжується третя дочка — Дарія.

Збільшується сім'я, збільшуються витрати. Кути на той час були маленьким містечком і великого прибутку не давали. Невдовзі Северин Данилович відкрив адвокатську контору в Тернополі, куди переїхала вся сім'я.

Така доля Ганні Данилович не дуже подобалася, вона хотіла постійного місця проживання, адже підросли діти. Тут же в Тернополі народжується четверта дочка — Іванна. Але зважаючи на те, що чоловік почав більше віддаватися адвокатській роботі, трохи заспокоїлась. Але ненадовго. В скорім часі Северин Данилович став цікавитися філософією, а саме гірше, від чого Ганна ніяк не могла привикнути, - їхня квартира стала одним із центрів перепровадження з-за кордону в Росію більшовицької газети "Искра" та іншої забороненої революційної літератури. Пізніше Северин Данилович за це, отримав подарунок від Максима Горького — книжечку його оповідань в золотій оправі "Рассказы".

У родині Ганни Данилович в Тернополі багато разів перебував, як гість Василь Стефаник. Тут він в 1900 році завершив писати свою новелу "Палій", зустрічався із досить цікавими людьми. Приязнь з родиною Даниловичевої була тривалою і міцною. Але життєві негаразди призвели до того, що сім'я Ганни Данилович змушена була залишити Тернопіль. Спершу поселилася в Бучачі, а потім у Бурштині. Ганні Данилович приходиться сутужніше, адже в них вже є шість дочок. За цей час народилися Євгенія і Северина. Більше приходиться працювати главі сім'ї. На вимогу Ганни, він купує непоганий будинок на хуторі Березина, коло села Будзин у Товмацькому повіті, де сім'я має намір знайти постійне місце проживання.

Крім того, у Львові в університеті вже стала студенткою найстарша дочка – Стефанія, а молодші сестри Софія, Дарія та Іванна вчилися в гімназії сестер Василянок. Ганна Данилович змушена була винаймати їм помешкання і жила разом з дочками допомагаючи їм у приготуванні їжі та навчанні.

Під час Першої світової війни на хуторі Березина розігралася трагедія. Від кулі п'яного російського солдата було вбито наймолодшу дочку Ганни Данилович – Северину.

Під час Листопадового зриву, 1 листопада 1918 року, Ганна Данилович із сім'єю проживала в Долині, де Северин Данилович перед тим відкрив адвокатську канцелярію. Як добре відомого на всю Галичину громадського діяча, його призначили повітовим Державним комісаром і управителем Долинського староства.

З приходом польських військ у Галичину чоловіка Ганни заарештували і відправили до Кракова, де він відбував одинадцятимісячне ув'язнення. Це були чи не найважчі роки для Ганни Данилович-Гаморак. Чоловік у тюрмі, доньки пішли із військовиками УГА і опинилися, як і більшість галицької інтелігенції, в Кам'янці-Подільському.

Повернувшись додому, чоловік Ганни відновив роботу адвокатської контори. Проте ні просьби, ні благання залишити політику, а зайнятися суто правничими справами і допомогти фінансами дітям стати на ноги, не допомогли. Северин Данилович за допомогою друзів створив нову

селянську угодову партію "Народний Союз", яка не оправдала довір'я селянських мас і була з часом ліквідована. Проте на нього посипались звинувачення, нападки в пресі, що створена партія не оправдала довір'я. Аж після цього Данилович залишає політику, переїздить жити в село Старі Скоморохи Галицького повіту, далі працює адвокатом. А в 1942 році помирає на 79 році життя.

Ганна Гаморак, після всіх життєвих негараздів залишилася жити із наймолодшою донькою Євгенією, яка вчителювала у селах області. На початку 1950-х років Євгенію Данилович направили на роботу у Підвисоцьку середню школу Снятинського району. Разом з нею проживала і мати - Ганна Данилович. Так і померла після важкої недуги на 85 році життя, в 1953 році, в селі Підвисоке. Там і похована.

Найстарша дочка Ганни Данилович – Стефанія, народилася 8 квітня 1891 року в Коломиї. Навчалася вдома приватно. У 1909 році екстерном здала матуру в Тернопільській гімназії і продовжила навчання у Львівському університеті на філологічних студіях. Під час Першої світової війни виїхала до Відня і там продовжила навчання у Віденському університеті, де його і закінчила. В тому ж році вийшла заміж за австрійського капітана Данила Сеніка. У 1918 році молоде подружжя повернулося до Львова. Данило Сенік став сотником УГА. При відступі галицьких військ за Збруч там опинився і сотник УГА Данило Сенік, а Стефанія Сенік-Данилович перебувала у чоловікової сестри на Тернопіллі. Після проживали у Долині. Захистивши правовий докторат у Львівському університеті, Сеніки переїхали жити на Збаражчину, де Данило Сенік відкрив адвокатську контору.

У 1939 році Сеніки стають вчителями Новосільської середньої школи. А в 1941 році Данила Сеніка заарештували енкаведисти. В катівнях НКВС він і пропав. Вдова Стефанія Сенік залишилась із трьома дітьми - Олегом, Ларисою і Оксаною. Стефанія Сенік померла у 1964 році в селі Нове Село на Збаражчині. На надмогильному пам'ятнику є фотографія і її чоловіка з написом "Тату, голубчику скажи, де склав свої побиті крила, хто знає, де твоя могила?"

Друга дочка Ганни Данилович — Софія, народилася приблизно у 1893 році в Коломиї. Вчилася вдома приватно. У 1910 році продовжила навчання в гімназії сестер Василянок у Львові. Потім поступила у Львівський університет. Навчаючись в університеті, вийшла заміж за Ростислава Заклинського, який народився у 1887 році у Станиславові, закінчив Станиславівську гімназію, правові студії Віденського університету, а докторат закінчив у Краківському університеті. Як член Української радикальної партії, працював в редакції "Громадський Голос". Був редактором журналу "Шляхи" у 1913-1918рр. Під час Першої світової війни перебував в рядах Українських Січових стрільців, а під час Листопадового зриву пішов служити в УГА. Потім працював в редакції газети "Народ".

При відступі Української галицької армії за Збруч опинився із сім'єю в Кам'янці-Подільському. Працював в уряді Симона Петлюри, а Софія продовжувала навчання в Кам'янець-Подільському університеті. В той час Ростислав Заклинський вступив в члени КП(б) України і працював в редакції газети "Галицький комуніст". Через деякий час його запросили викладати у Кам'янець-Подільському інституті народної освіти (1921-1929 рр.). Разом з ним працювала викладачем і Софія Заклинська-Данилович. Там у них народився син Мирон.

Як близьким родичам ректор Харківського університету Мирослав Гаврилів допоміг переїхати у Харків. Софія Заклинська працювала викладачем в університеті, а Ростислав Заклинський — старшим науковим співробітником Науково-дослідного інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка і директором музею Т.Г. Шевченка при інституті у 1930-1933рр.

У 1933 році обоє, Софія і Ростислав Заклинські, були арештовані органами ГПУ. Їх звинуватили, у нібито зв'язках з українською таємною організацією. З того часу їхні життєві дороги розійшлися. Обоє засудили і вислали в табори у різні місця. А синочка забрали в дитячий будинок.

Втративши зв'язок із чоловіком, Софія Заклинська через деякий час вийшла заміж вдруге за політарештанта Приходька, з яким відбувала в одних місцях ув'язнення. З

Приходьком нажили дочку Світлану. Пізніше Софія дізналася, що втратила і свого єдиного сина. Його дуже молодим призвали на війну, на якій він і загинув.

Після відбуття заслання Приходьки повернулися в Галичину, але їм не дозволили тут прописатися, і сім'я осідає в м. Арцизьку Одеської області. Там і повмирали.

Третьою дочкою Ганни Данилович-Гаморак була Дарія-Ганна, яка народилася 28 квітня 1896 року у Кутах. Вчилася приватно. Здавши екстерном екзамени у Тернопільській гімназії, продовжила навчання у гімназії сестер Василянок у Львові. Після закінчення гімназії вступила вчитися у Львівський університет на філологічні студії. Перша світова війна перервала навчання і Дарія продовжила навчання вже згодом у Кам'янець-Подільському університеті.

Під час навчання вийшла заміж за Іоанікія Шимоновича. Працюючи пізніше у Львівському українському (таємному) університеті, Дарія Шимонович-Данилович стала науковцем: захистила ряд кандидатських і докторських дисертацій ставши доктором: філософських, педагогічних і психологічних наук.

Четверта дочка Ганни Данилович — Іванна-Ольга (1900-1988рр.), яка народилася у Тернополі. Початкову освіту Івася отримала вдома приватно. Далі навчання продовжила у Львівській українській гімназії сестер Василянок. З причини погіршення матеріального становища сім'ї Даниловичів, Іванна у 1912 році переходить продовжувати навчання у Городенську гімназію "Рідна Школа", куди направили на роботу молодого вчителя Василя Костащука, двоюрідного брата отця Івана Плешкана. З Іванною приїхала і Ольга Плешкан. Вони обидві жили на квартирі у Василя Костащука.

При відступі галицьких військ за Збруч із сестрами опинилася в Кам'янці-Подільському й Іванна Данилович. Там вступила вчитися в університет на правничі студії. Після закінчення університету їй вдається повернутися у Галичину, але польська влада не давала роботу українській інтелігенції на теренах Східної Галичини. Їй пропонували роботу на окраїні корінної Польщі, але Іванна Данилович відмовилась їхати далеко від дому.

У 1931 році вийшла заміж за вчителя Івана Стефаніка, сина Матвія, і обоє трудилися в господарстві Северина Даниловича в селі Старі Скоморохи Галицького повіту.

У 1939 році обоє Стефаніки працюють вчителями початкових класів в селі Белелуя, а потім переходять вчителювати у Русівську семирічну школу. Там і залишились жити. Обоє Стефаніки були у близьких стосунках з Василем Стефаніком, про що пізніше Іванна Стефанік написала свої спогади. У Стефаніків виховувалося двоє дітей - Матвій і Софія. Софія Михальчук-Стефанік закінчила Львівський медичний інститут і по даний час працює лікарем.

Останні роки життя після смерті чоловіка Іванна проживала переважно біля своєї доньки у Львові. Там і померла. Але похоронена у Русові.

П'ятою дитиною Ганни Данилович була Євгенія, яка народилася 3 грудня 1902 року. Виховувалася біля батьків. Вчилася вдома приватно. Потім здала екстерном екзамени у гімназії сестер Василянок у Львові.

Після закінчення гімназії поступила вчитися разом з Ольгою Плешкан у Львівський (таємний) український університет. Василь Стефанік, дізнавшись, де навчаються дівчата, висловив велике незадоволення, заявивши, що "тайно можна лише любитися, але не вчитися". Євгенія Данилович вчилася на медичних студіях. Провчившись два курси, їй треба було продовжувати навчання за кордоном, так як в цьому університеті на медичних студіях працювало лише два курси навчання.

Після цього Євгенія Данилович поступила вчитися у Львівський польський університет на філологічні студії. Закінчивши університет їй запропонували роботу на коронних польських землях. Відмовившись їхати з рідних земель, працювала у господарці своїх батьків.

Тільки з приходом радянської влади у Західну Україну Євгенія стала працювати вчителем у школах області. Після війни завідувала методкабінетом у Снятинському районному відділі народної освіти.

На початку 1950-х років перейшла вчителювати у Підвисоцьку семирічну школу, де працювала аж до виходу на заслужений відпочинок.

В останні роки свого життя завідувала музеєм сестри Ольги Плешкан на громадських засадах. Померла у 2002 році. Похована на "малому" цвинтарі у Снятині.

Шостою дочкою Ганни Данилович була Северина, яка народилася у 1903 році. Жила біля батьків і вчилася вдома приватно.

У червні 1917 року на хуторі Березина, що на Товмаччині, розігралася трагедія. Від кулі п'яного російського солдата була вбита наймолодша дочка Даниловичів – Северина.

Наймолодшою дочкою Ольги Стрийської була – Ольга-Вікторія, яка народилася в 1871 році в селі Качики. Ольга носила ім'я своєї матері. Вона була найулюбленішою дочкою Ольги Стрийської. Коли померла мама, Олюнька, Оленька, Олечка, як її ласкаво називали в сім'ї, мала лише тринадцять років. Вона де в чому розуміла, що таке сирітство, але по правді сказати, ще не все розуміла.

Вчилася Ольга змалку, як і її сестри, приватно, і продовжила навчання у Чернівецькій вчительській семінарії. Спочатку працювала молодшою вчителькою у Снятинській міській школі. Після здачі кваліфікаційного екзамену, працювала у Снятинській реальній школі, а потім - у Стецівській сільській школі.

* * *

Василь Стефаник вперше увійшов в дім отця Кирила Гаморака приблизно літом 1888 року, будучи учнем п'ятого класу Коломийської гімназії. Йому тоді йшов вісімнадцятий рік, такий же вік був і Ользі. Своїм виглядом, освіченістю та іншими рисами Василь Стефаник полонив усіх членів сім'ї отця Кирила. Але найбільше його сподобала собі Ольга. Ольга подобалась і Стефанику, але серце його в той час вже заповонила сестра Ольги – Євгенія Калитовська.

Але пройшов час, і Ольга Гаморак відіграла особливу роль в житті Стефаника. Протягом тривалого часу була його щирою приятелькою, близько до серця сприймала болі і радощі письменника, підтримувала його у хвилини душевної скрути, творчої депресії.

В особі Ольги Гаморак Стефаник мав вірного і щирого друга, ще до того, як одружився з нею. Постать Ольги

стояла перед письменником навіть тоді, коли на обрії з'являлися інші жінки-приятельки, які прагнули його приязні й любові.

По-перше, Ольга пов'язувала його із селянським оточенням, з тим культурно-освітнім рухом, викликаним діяльністю радикальної партії, до якої належав Стефаник, яку підтримував, як письменник. В результаті Ольга Гаморак стала ще й громадсько-культурною діячкою.

По-друге, Ольга була для Стефаника, коли він навчався у Кракові, одним з авторитетних джерел інформації про події у рідному краю, його найактивнішою кореспонденткою. Саме тому їхнє листування виходить далеко за межі приятельських взаємин, охоплюючи справи громадсько-культурні, політичні і національні.

Наприклад, в одному із листів до Василя Стефаника, Ольга писала: "...що ще багато бракує мені і цілій системі шкільній, щоби добре учить, та біда в тім, що чоловік мусить ся гнути перед темною брутальною силою".

По-третє, своїми листами вона стимулювала Стефаникову творчість, вселяла віру у свої сили, була уважною читачкою творів письменника, була його першим літературним критиком, висловлювала про них слушні думки і міркування. З його так би сказати благословення вона стала літературознавцем. З часом вона переклала з російської мови на українську драму Л.Андрєєва "Чорні маски", підписавшись літературним псевдонімом "Гамораківна".

Загалом культурна атмосфера листування між ними досить розмаїта і цікава, вона відбиває той широкий і різнобарвний світ, у якому жили не лише Стефаник і Ольга Гаморак, а й інші їхні сучасники – представники переважно селянської за своїм походженням інтелігенції.

Це приятелювання наскільки їх зблизило, що в 1904 році Ольга виходить заміж за Василя Стефаника. Весілля відбулося у Львові 26 січня, а вже першого березня Ольга народила сина. Скептики і недруги Василя Стефаника часто докоряли письменнику: "Пане посол! У вас син народився без ряду." На що Стефаник цілком серйозно відповідав: "У мене син народився з рядом, то я без ряду одружився".

Проте Стефаник дуже любив Дунечку Євгенії Калитовської і дуже хотів мати у себе в сім'ї свою Дунечку.

Через чотири роки народжується знову син. Стефаник хоче дочки. Ольга все це бачить і в душі страждає, але мовчить. Не хоче дратувати чоловіка. Проте не один раз роздумувала: "Вже кілька років як Євгенії немає, а він далі страждає". Це їй дуже душевно мучило.

Через рік народжується третій син. Значить, дочки йому не бачити, і Василь Стефаник змирився з цим. Двох своїх старших синів назвав в честь своїх батьків, а третього сина назвав в честь свого любимого "докторика", сина близьких приятелів Софії і Вацлава Морачевських — Юрія, якого, як і Дунечку, любив понад усе.

Якщо Стефаник з усім змирився то Ольга не змирилась. Вона дуже Стефаника поважала як письменника, як громадського діяча, але, як людину, а пізніше як свого чоловіка дуже любила. З першого знайомства полюбила його серцем і душею, а коли дізналась кому належить його серце, мучилася. Терпіла не один рік. І хоч вийшла заміж в тридцять три роки, думала: "Ось воно щастя, воно тут!" Але його не було...

Василь Стефаник присвятив своїй Ользі лише поезію в прозі "Ользі присвячую". А в новелі "Серце" лише згадав "Моя жінка Ольга — найбільший мій приятель і мати моїх трьох дітей".

Якщо за стецівський період їхнього подружнього життя ще є якісь дані, то за русівський невідомо майже нічого. Горіла Ольга Гаморак — Гамораківна, мов свічка і тихенько скапалась... У 1914 році Ольга Стефаник-Гаморак померла, залишивши чоловікові трьох малолітніх дітей.

Найстарший син Ольги Стефаник-Гаморак, внук Ольги Стрийської — Теодор-Семен, був правником, кандидатом юридичних наук, державним діячем Української РСР, директором літературно-меморіального музею Івана Франка.

Його син, Роман, кандидат технічних наук.

Середущий син Ольги Стефаник, Кирило-Іван, був багатолітнім директором літературно-меморіального музею, свого батька.

Його внук, Василь Стефаник син Юрка, кандидат ветеринарних наук, працює у Львівській академії ветеринарної медицини.

Внучка Кирила Стефаника, Леся Стефаник, народилася 25 липня 1972 року у Львові. У 1979 році пішла у перший клас Львівської середньої школи № 28 з поглибленим вивченням німецької мови. У 1989 році закінчила середню школу і поступила у Львівський державний університет імені Івана Франка на філологічний факультет за спеціальністю "українська мова і література".

У 1993 році, ще навчаючись в університеті, почала працювати у Центральному Державному історичному архіві м. Львова. У 2001 році вийшла заміж за лікаря Олександра Децика. Мають сина Дарія.

Наймолодший син Ольги Стефаник Юрій, завідував кафедрою української мови і літератури у Львівському ветеринарному інституті, був літературним редактором Українського видавництва та науковим співробітником Львівського відділу Академії наук УРСР. Згодом, вибравшись за кордон, викладав у Альбертському університеті в Канаді, діяв як голова Канадського письменницького об'єднання "Слово". Письменник. Видав немало спогадів про батька.

Сьома дитина Ольги Стрийської син — Віктор-Семен, який народився 31 серпня 1879 року у Стецеві. Вчився вдома приватно, після закінчив Коломийську гімназію. З ранніх років захопився молодим Стефаником, який вступив в їхній дім на правах рівних, і, наслідуючи його, поступив на медичний факультет Краківського університету. Був час, коли він навіть мешкав в одній кімнаті з Василем Стефаником.

Пізніше, як і Василь Стефаник, розчарувався в медицині, залишив Краківський університет і поступив на правничі студії Віденського університету. Віктор Гаморак був всесторонньо розвинутою людиною: цікавився літературою, подіями громадсько-культурного життя, готував себе до активної праці на користь суспільства, на користь України. Належав до того покоління молоді, на яке Стефаник покладав великі надії як будівників нової України.

Але несподівана хвороба спричинила передчасну смерть і обірвала благородні пориви. Віктор як побачив світ у Стецеві, так і завершилась його коротка життєва дорога в 1901 році.

Наймолодший син Ольги Стрийської Володимир-Олег, народився 20 грудня 1883 року. Він мав два тижні, як став сиротою. Перший раз скінчив сільську школу, після вчився приватно. У 1897 році поступив у Коломийську гімназію. Від природи Олег часто хворів, і лікарі порекомендували отцю Кирилу Гамораку поміняти для нього клімат. Було прийнято рішення на сімейній раді перевести його далі: вчитися у Дрогобицьку гімназію. Причому там жила рідня отця Кирила Гаморака, і Олег жив у своєї тітки.

У 1900 році він перейшов у третій клас Дрогобицької гімназії, вже як відомий початкуючий письменник. Під впливом творчості Василя Стефаника і його самого, Олег почав проявляти потяг до літературної діяльності. Це проявилось тим, що навчаючись в Коломийській гімназії він написав своє оповідання "Зарібник" і при сприянні

Василя Стефаника це оповідання було надруковане в газеті "Громадський Голос" (18 березня 1900 р.) (Додаток №1. В оригіналі.)

Стефаник дуже радів, коли у тодішньому середовищі молодих людей, виростали нові борці за народні інтереси, народжувалися нові таланти. Олегу тоді було всього 16 років. І саме тому Стефаника так порадував своїм потягом до літератури Олег Гаморак — людина чистих і світлих почуттів, пройнята любов'ю до трудівників села.

Олег дуже стежив за письменником і за його творчістю. Він його обожнював і дуже радів, коли Стефаник до нього у кожному листі звертався "Дорогий Товаришу!", і звертався на "Ви". Це піднімало в ньому здоровий дух, якого так бракувало юному Олегу.

Але своєї хворобливості Олег не позбувся. Весною 12 квітня 1903 року після серйозної простуди молодий організм не справився - і Олег помер. Втрата трьох молодих синів тяжким хрестом опустилася на німічні старі плечі отця Кирила Гаморака.

Про цю сімейну трагедію автор цих рядків торкнувся глибше у романі "Тяжкий хрест".

РОДИНА д-ра ЄВГЕНА СТРИЙСЬКОГО

Вище описано про родовід дочки отця Івана Стрийського – Ольги. У подружжя Стрийських був ще один син – Євген-Іван, який працював нотарем, суддею і адвокатом.

Його син, Іван, правник, сотник УГА, повітовий Державний комісар і управитель Староства Коломийського повіту під час Західно-Української Народної Республіки, громадсько-політичний діяч Кіцманщини, журналіст.

Дочка, Марія-Євгенія, народилася 10.06.1891 року у Снятині. Вчилася вдома приватно. Вийшла заміж за інженера Григорія Герасимовича, родом з села Старі Кути. Але перший шлюб розпався, і Марія Герасимович вийшла заміж вдруге за відомого буковинського художника Євзебія Ліпецького. Вони проживали у Чернівцях. Після приходу радянської влади на Буковину Ліпецькі виїхали у Німеччину, де і повмирали.

На цьому закінчується розповідь про родину Стрийських, які при сприятливих сільських умовах осіли у Топорівцях. Тут цей рід взяв свій початок. Діти отця Стрийського в цьому селі народилися, започаткували свою освіту, маючи Божий дар, пішли у світ, кожний своєю стежкою. Започаткували відомі на весь світ родини Стрийських, Плешканів, Даниловичів, Калитовських, Гамораків, Стефаників, Заклинських, Шимоновичів, Стахівих, Сеників... Про окремі особистості ще буде іти мова в подальших нарисах.

Родина Стрийських дала світові громадсько-культурних і політичних діячів, визначних вчених, письменників, поетів, фольклористів, художників, священиків, військових діячів... Їхнє родинне коріння тягнеться власне з Топорівців. Свідченням цього є родинний гробівець родини Стрийських, в яких зберігаються тлінні останки родоначальників - отця Івана Стрийського і його дружини Єлизавети.

Подружжя Гамораків: Ольга і о. Кирило

Сім'я о. Кирила Гаморака. Сидить цьоця Мілька – Емілія Волянська. Стоять: (зліва на право): Ольга Гаморак майбутня дружина Василя Стефаника, о. Кирило Гаморак, Віктор, Олег, о. Іван Плешкан, його дружина Олена Плешкан-Гаморак.

Подружжя Калитовських: Євгенія і о. Василь

Дочка о. Кирила Гаморака
Олена Плешкан

Зять д-р Северин Данилович

о. Василь Калитовський з дітьми: Євдокією і Олегом

Дружина Нестора Гаморака
Осипа з дому Синенька

Євдокія Стахів-Калитовська
з чоловіком і дітьми

Посередині стоїть Василь Косташук – автор художнього твору «Володар дум селянських». По боках син і племінники Василя Стефаника

Зліва направо: Роман Семенович, Лука Юрійович, Кирило Васильович, Юрій Кирилович Стефаники біля могили Василя Стефаника

Житловий будинок д-ра Євгена Стрийського у м. Кіцмань

РІД СТЕФАНІВИХ

РОДИНА ПЕТРА СТЕФАНІВА

Ілицький рід Стефанівих починається від предка, який згідно з родинним переказом, прибув із Наддніпрянської України та оселився в селі Рівня Калуського повіту (тепер село Рівня Рожнятівського району Івано-Франківської області). Це село розташоване на лівому березі річки Лімниці, за 4 км від районного центру на південний схід від міста Долини. Через село проходить шосе.

Молодий Стефанів прибув у це село приблизно в кінці 1770-х років. У той час на територію Галичини прибуло багато козаків та їхніх родин, щоб після зруйнованої Січі (1875р.) обминути переслідування царських властей Росії, або щоб уникнути примусового закріпачення. Прибувши, він одружився з місцевою дівчиною. У подружжя Стефанівих 5 серпня 1815 року народився син Роман.

Роман Стефанів, правдоподібно, як і його родичі, займався сільським господарством. Був він як на той час добре освіченою людиною. Працював дяко-учителем. Одружився із Магдалиною Дмитрів, народженою у 1821 році в сусідньому селі Слобідці Рівенській. Відомо, що Роман Стефанів помер у Рівні 25 грудня 1879 року. Невдовзі померла і Магдалина.

У подружжя Магдалини і Романа Стефанівих було шестеро дітей: Петро, Іван, Прокіп, Матвій, Микола і Катерина. До речі, майже всі сини Стефанівих повмирали у віці до п'ятдесяти років.

Приблизно в 1874 році в Топорівці на учительську посаду, у сільську школу, був направлений окружною шкільною радою Петро Стефанів, син Романа, який народився 3 липня 1855 року. У 1862 році пішов у перший клас сільської школи, яку закінчив через два роки. Продовжував навчання у Долинській міській школі. Після закінчення міської школи працював у господарстві своїх батьків. Через кілька років поступив у вчительську семінарію.

У 1876 році Петро Стефанів домігся права побудувати у Топорівцях державну школу. Через два роки у сільську школу направили на роботу молоду вчительку, родом із сусідньої Торговиці, Марію Мартович, дочку сільського писаря Семена Мартовича.

У березні наступного року молоді вчителі побралися. В тому ж таки році закінчили будувати нову школу на чотири класи, що на той час було дуже і дуже великою рідкістю. Позаду школи побудували житлове помешкання для молоді вчительської сім'ї.

Коли почали народжуватися діти Марія і Петро Стефаніві вирішили, що усім їм дадуть відповідну освіту. Коли появилася друга дитина (а Петро встиг за цей час прикупити трохи поля), то почав домагатися у Заболотівській тютюновій фабриці і Галицькому намісництві відповідного дозволу на вирощування тютюну в своєму господарстві. Ця культура тоді давала найбільший дохід, бо була в державі монопольною і дуже виплачувалася. В той час Петро Стефанів вже був призначений управителем Топорівської сільської школи.

Обом Стефанівим вирощування тютюну додало багато роботи, але виручені гроші давали гарантію на те, що вони в такий спосіб зможуть вивчити усіх своїх дітей. А їх у Марії та Петра Стефанівих згодом було десятеро: Євгенія, Володимир, Гнат, Юліан, Клим, Роман, Тит, Ольга, Зенон і Наталія.

У 1895 році у Львові Галицьке намісництво організувало велику сільськогосподарську виставку. Заболотівська тютюнова фабрика подала на виставку зразки найкращої тютюнової продукції окремих жителів сіл Покуття, які займалися і мали урядовий дозвіл на вирощування цієї культури.

У списку було прізвище і Петра Стефаніва. Невдовзі виставочний комітет прислав запрошення Стефаніву прибути на цю виставку. Петро поїхав до Львова із Марією та дочкою Євгенією. На виставці Петра Стефаніва нагородили золотою медаллю і грошовою премією. Саму нагороду вручив цісар і король Австро-Угорської імперії Франц - Йосиф II. Для Петра це була висока честь. Про нього заговорили як про відому на всю округу людину.

Ставилися більш шанобливо. Проте думка про Петра Стефаніва змінилася у польських можновладців з часу активної роботи Топорівської "Січі". В тому, що це товариство було найактивнішим у Городенським повіті, звинувачували управителя школи. Далі йому пригадали, що у грудні 1894 року у Львові той брав участь у святкових торжествах з нагоди 30-річчя творчої діяльності відомого соціаліста Михайла Драгоманова, був на вічу у Снятині, організованому Іваном Франком та Михайлом Павликом. А ще був учасником великого віча, вчителів Галичини і Буковини в липні 1904 року. Все це спричинилось до того, що після навчального 1905-го року Петра Стефаніва перевели управителем школи у невелике на той час село Турка Коломийського повіту

Не витримавши такої наруги, Петро Стефанів невдовзі раптово помер, залишивши вагітну дружину з малолітніми дітьми. Через рік вдова Марія Стефанів-Мартович з дітьми переїхала на постійне проживання у Коломию.

У 1911-1919 роках зять Марії Стефанів — отець Володимир Федів - дістав призначення інститутованим парохом у село Глушків біля Городенки. Марія часто навідувалася у гості до доньки зі своїми дітьми. З Коломиї до Городенки постійно їздив потяг, а там на них завжди чекала отцева бричка.

Особливо любила приїжджати до Глушкова на Успення Богородиці Марії і на Різдво Богородиці. На Успення Пречистої Богородиці у Топорівцях храмове свято, а на Різдво Богородиці — храмове свято у Торговиці. В Топорівцях завжди радо приймали Марію Стефанів з її дітьми і були тому дуже раді. Адже в гостях у них перебувала не будь - хто, а сама "пані професорка"...

* * *

Дуже цікаво склалась доля дітей Марії і Петра Стефанівих.

Євгенія, найстарша дочка із усіх дітей Стефанівих, народилася у 1880 році. Через сім років пішла у перший клас Топорівської сільської школи і закінчила її у 1891 році. У 1895 - у поступила вчитися у Чернівецьку вчительську

семінарію, яку закінчила у 1899 році. Працювала молодшою вчителькою у Топорівській сільській школі.

Її молодший брат Володимир, навчаючись у Коломийській гімназії, подружився з одним із гімназистів — коломиянином Володимиром Федівим. Хоч той був старший від нього на два роки, але це не завадило їм дружити.

Одного разу Влодко Стефанів запросив до себе у гості на літні канікули і тезка Федіва з Коломиї. В Топорівцях Федів вперше покохав сестру Володимира — Євгенію, яка в той час навчалася у Чернівецькій вчительській семінарії. І наколи Володимир Федів закінчував Львівську духовну семінарію, то перед висвяченням попросив руки у своєї коханої — Євгенії Стефанів. У подружжя Євгенії та Володимира Федівих було четверо дітей - Софрон, Василь, Наталія і Надія.

Другим у сім'ї Стефанівих був син Володимир: священник, катехит, парох, почесний консисторський совітник Едмонтонської Української католицької церкви. Один із синів отця Володимира, Мирон, був вчителем, священником, почесним крилошанином Української Католицької церкви у Торонто, (Канада). А ще митрофорний протоієрей, опікун Ліги Українських католицьких жінок, Лицар Божого Гробу.

Третім у сім'ї Стефанівих народився Гнат: сотник цісарсько-королівської Австро-Угорської армії, полковник і Начальний командант УГА, командир окремого кінного корпусу у Першому Зимовому поході, генерал-хорунжий УНР. Його син, теж Гнат Стефанів, полковник армії США.

Четверта дитина подружжя Стефанівих — Юліан, який народився у 1888 році. У 1894 році пішов у перший клас сільської школи і закінчив її у 1898 році. В цьому ж році поступив у Коломийську гімназію, де уже вчилися його брати Володимир і Гнат. Усі мешкали на одній квартирі. З ними проживав і односельчанин Василь Попович. Коли Юліан закінчив гімназію, батька вже не було, а мати з дітьми проживала у Коломиї.

У 1906 році Юліан Стефанів поступив у Львівську сільськогосподарську школу у Дублянах. У 1910 році закінчив школу і одружився із однокурсницею Марією

Скорецькою, уродженкою села Устечко Заліщицького повіту, що на Тернопіллі. Молоде подружжя оселилося у її батьків. Юліан працював у господарстві Маріїних батьків. Під час Першої світової війни потрапив у легіон Українських Січових стрільців. У період ЗУНР служив у Українській Галицькій армії стрільцем. При відступі УГА за Дністер, Юліан Стефанів залишився вдома і займався особистим сільським господарством.

Під час німецької окупації, як доброго знавця німецької мови, його призначили начальником української поліції у м. Ягольниця, а потім - солтисом у селі Улашківці. Тут проживали всією родиною. У подружжя Марії та Юліана Стефанівих було четверо синів - Петро, Клим, Маркіян і Тарас. Під час проживання в Улашківцях Клим одружився в сім'ї Полівецьких. При наближенні німецько-радянського фронту Марія і Юліан Стефаніви з двома молодшими синами - Маркіяном і Тарасом - емігрували за кордон опинившись у Німеччині, в м.Новий Ульм. Там же старші Стефаніви і помирали. Клим Стефанів, син Юліана, був учасником УПА і в 1945-1946рр. загинув під селом Буряківка Заліщицького району.

П'ятим у сім'ї Марії та Петра Стефанівих народився Клим, вчитель, поручник УГА, командир скорострільної сотні 1-го куреня 9-ої Белзької бригади, член УВО, політичний в'язень Польщі, посол польського сейму від Української радикальної партії, делегат Народних Зборів у Львові, директор школи

Шостою дитиною в подружжя Стефанівих був син Роман, який народився в 1892 році. У 1899 році пішов у перший клас, а після закінчення теж поступив у Коломийську гімназію і жив разом на квартирі з Юліаном і Климом. У 1911 році закінчив Коломийську гімназію, але захворів на важку недугу. Лікування не давало бажаних наслідків. Тоді сестра Євгенія Федів забрала брата до себе у село Глушків, де тоді її чоловік отець Володимир служив на цій парохії. Зміна клімату, зміна проживання, чаї з цілющих трав, козяче молоко, не допомогли знесиленому організмові подолати важку недугу. У 1916 році, на 24-у році життя, помер. Похований у Глушкові.

Сьома дитина у сім'ї Стефанівих — Тит, поручник УГА,

доктор права, політичний в'язень Польщі, сотник дивізії СС "Галичина" і сотник УНА.

Восьма дитина — Ольга, у заміжжі Савицька. Вчителька, членкиня об'єднання Українських жінок Західної Німеччини, голова Українського Християнського об'єднання молоді, редактор бюлетеня цього об'єднання.

Дев'ятим був Зенон. Поручник УГА, доктор права, голова Коломийського міського товариства "Каменяри", редактор газети "Життя Покуття", що виходила у Коломиї, сотник дивізії СС "Галичина" і сотник УНА, директор дослідно-військового інституту при НТШ у Нью-Йорку, редактор військових матеріалів в "Енциклопедії українознавства", військовий історик.

Десятою була Наталія, у заміжжі Осінська-Чапленко-Стефанів, громадська діячка і журналістка. Псевда "Ната" і "О.Оса". Авторка кількох книжок.

РОДИНА МАТВІЯ СТЕФАНІВА

Матвій Стефанів, син Романа, молодший брат управителя Топорівської сільської школи Петра Стефаніва, народився приблизно у 1860 році. Закінчив сільську школу і продовжив навчання у Долинській міській. Після закінчення працював у господарстві своїх батьків разом зі старшими братами Петром, Іваном і Прокопом.

Коли найстарший брат Петро закінчив учительську семінарію, Матвій поступив вчитися у Дрогобицьку дяківську школу. Після закінчення служив дяком у селі Гурний Лужок цього ж повіту. Там невдовзі одружився із сільською дівчиною Юлією.

Вкінці 1870-х років молоде подружжя переїхало жити у Топорівці, де Матвій Стефанів служив дяком у церкві. Проте у 1890-х роках Матвій працював у полі, на косінні. Випадково його вкусила у руку якась комаха, рука розпухла, Матвій мав високу температуру, і через кілька днів помер. Похований на панському цвинтарі. У подружжя Юлії і Матвія Стефанівих народилося шестеро дітей — Омелян, Іван, Анна, Євгенія, Ольга і Розалія.

Син Матвія Омелян Стефанів народився приблизно у 1880 році. Через сім років пішов у перший клас і в 1891

році закінчив сільську школу. Продовжив навчання у Коломийській гімназії, яку закінчив у 1899 році. Жив на квартирі разом із своїми двоюрідними братами - Володимиром і Гнатом Стефанівими. Закінчивши гімназію, Омелян поступив у Чернівецький університет на правничі студії. Закінчив університет у 1905 році, але із-за передчасної смерті свого вуйка Петра Стефаніва, який допомагав коштами у навчанні, він не пішов працювати конципієнтом у адвокатську контору, а влаштувався на роботу у Снятинську повітову жандармерію і там працював до Першої світової війни.

У 1914 році призивається у діючу австро-угорську армію. Його призначили поручником. Воював на італійському фронті. Після Листопадового зриву перейшов воювати на сторону Української Галицької армії. Коли Гнат Стефанів був призначений Начальним командантом УГА і оборонцем міста Львова, то забрав Омеляна до себе на роботу у штабі, ад'ютантом-помічником. Пізніше їхні дороги розійшлися. Гнат Стефанів пов'язав свою долю із армією УНР, а Омелян із братом Іваном далі воювали в УГА. Потім обидва брати опинилися за Збручем. Воювали з поляками, денікінцями і більшовиками. Разом були інтерновані поляками і опинилися в таборі військовополонених.

У 1920 році Омелян Стефанів у числі перших поступив в Українську Військову Організацію (УВО), що діяла під керівництвом Євгена Коновальця. Приїхав у Топорівці в другій половині 1920-х років і ним зразу зацікавилась повітова поліція. Омелян переховувався у селі, а потім кудись виїхав. Появився через кілька років у селі Устя Снятинського повіту, але під новим прізвищем – Булавний. В Устю влаштувався на роботу бібліотекарем у сільській "Просвіті" і бухгалтером у кооперативі. Проте невдовзі польська таємна поліція вийшла на його слід – і він якимось дивом уник арешту. Знову появився у селі і переховувався у родичів, то в Топорівцях, то у Підвисокій. Це полювання поліції на Омеляна Стефаніва закінчилося тим, що він психічно захворів – і його спіймали. За тодішніми запевненнями польських урядовців його буцімто мали відправити у Львівську психіатричну лікарню. Але з того

часу Омеляна Стефаніва не стало. Його доля невідома. За словами родичів, його замордували. Де могила — невідомо.

Іван Стефанів, син Матвія, народився приблизно у 1883 році. У 1894 році закінчив сільську школу і поступив вчитися у Коломийську гімназію. Через чотири роки із-за браку коштів навчання перервав, закінчивши лише чотири класи Коломийської гімназії. Працював у господарстві своєї матері.

У 1914 році мобілізували на фронт. Воював, як і всі топорівчани, на італійському фронті. Потім опинився в рядах УГА. Пізніше разом із братом Омеляном воював за Збручем. Воював також із поляками, денікінцями і більшовиками. Іван Стефанів був інтернований поляками у табір військовополонених. Щоправда, перед цим його було поранено у ногу. З табору військовополонених йому вдалося втекти, і він опинився у Чехо-Словаччині. Але хвороба через поранення в ногу почала прогресувати, і невдовзі Іван Стефанів помер. Де могила — невідомо.

Третьою дитиною у подружжя Юлії і Матвія Стефанівих народилася дочка Анна, приблизно у 1885 році. Закінчила сільську школу у 1896 році і працювала у господарстві своєї матері. У 1900 році постуила вчитися у Чернівецьку вчительську семінарію. Після закінчення дістала направлення на роботу у сільську школу в село Сороки Городенського повіту.

У 1915 році Анна Стефанів вийшла заміж за вдівця з трьома дітьми, управителя школи у Сороках — Василя Букатовича, сина Миколая, який родом із села Красне Гусятинського повіту, що на Тернопіллі.

Під час польської окупації подружжя Букатовичів перевели на роботу у село Балинці Коломийського повіту. Василь Букатович далі працював управителем школи, а Анна Букатович-Стефанів — учителькою.

У 1944 році Василя Букатовича заарештувало НКВС нібито за те, що він "проводив антирадянську агітацію". 27 січня 1945 року його засудив Військовий трибунал на 10 років позбавлення волі та на три роки позбавлення прав з конфіскацією майна. В сибірських таборах Василь Букатович помер. Де могила — невідомо.

Під час арешту Василя Букатовича Анна втекла з хати і опинилася аж у селі Яблінка Богородчанського району, в оселі свого двоюрідного брата Кліма Стефаніва, який тоді працював директором школи. В 1963 році Клим Стефанів помер, і Анна Букатович залишилась жити в його хаті.

У 1967 році до неї у село Яблінку прибула на постійне проживання її падчериця Людмила Букатович, яка тільки що вийшла на пенсію після багатолітнього ув'язнення у сибірських таборах. Через кілька років Анна Букатович виїхала у США до своєї доньки Лідії Букатович.

У подружжя Анни і Василя Букатовичів народилася донька Лідія, у 1922 році в Сороках Городенського повіту. У 1929 році пішла у перший клас Балинцівської сільської школи. Після закінчення продовжила навчання у Коломийській гімназії. В 1939 році поступила вчитися у Коломийську вчительську семінарію. Але у вересні прийшла на західноукраїнські землі радянська влада - і Лідія Букатович продовжила навчання у Коломийській педагогічній школі, яку закінчила у 1941 році. В цьому ж році вийшла заміж за Івана Яремчука, сина Петра, котрий родом із села Остапківці Гвіздецького району.

Іван Яремчук, за фахом лікар, закінчив Львівський медичний інститут і під час німецької окупації у Львові займався лікарською практикою. Туди і переїхала жити до нього Лідія Яремчук-Букатович. Під час наближення радянських військ подружжя Яремчуків емігрувало і опинилося у США. Туди з часом і забрали маму Лідії — Анну Букатович.

Четверта дитина у подружжя Стефанівих — дочка Євгенія, яка народилася приблизно у 1888 році. Вийшла заміж у село Підвисоке за Михайла Вакаріка і там прожила до кінця своїх днів. Похована у Підвисокому.

П'ята дитина, — Ольга, яка народилася приблизно у 1907 році. Закінчила сільську школу у 1907 році. Через кілька років поступила вчитися у Коломийську вчительську семінарію. Вже перед закінченням семінарії їхня група їздила із концертом по селах Снятинського повіту. Після чергового концерту добиралися підводами із села Устя і попали під зливний дощ. Ольга Стефанів сильно промокла

і простудилась. Невдовзі захворіла на двостороннє запалення легень і померла. Похована на топорівському цвинтарі поряд зі своїми батьками.

Наймолодша донька Стефанівих, Розалія, народилася вже після смерті свого батька і залишилась жити на дідизні. У частині вже тієї хати, яку побудувало подружжя Юлії і Матвія Стефанівих, проживає їхня онука — Луканюк Ольга Іванівна.

Марія і Петро Стефанів з дочкою Євгенією. Петро Стефанів управитель сільської школи 1874-1905 рр.

Наталія Осінська-Чапленко-Стефанів з доньками Марією, Таїсоєю і Анною

Наталія Стефанів – дружина генерала із його сестрою Наталією

о. Володимир Стефанів з дочками Меланією, Мартою, Неонілою та Іреною

Діти о. Володимира Стефаніва. Канада.

Діти Мирона Стефаніва. Канада.

Панахида на могилі генерала Гната Стефаніва. м. Регенсбург. 1979 р.

Внуки о. Володимира Стефаніва

Таїсія і Матвій Мелешки

Ольга Савицька-Стефанів
з своїм чоловіком Петром

РІД УГРИНІВ

РОДИНА ЯКОВА УГРИНА

Згідно записів у Йосифінській метриці, один із родоводу Угринів, що проживав тоді у Топорівцях, — Яків, був напівтягловим господарем. Мав у своєму господарстві два воли, три корови, одну телицю, більше десяти овець, трое свиней, пасіку і птицю.

У подружжя одного із синів Якова, Івана, було семеро дітей: Микола, Палагна, Матвій, Софія, Федір, Настя і Андрій. Найздібнішим у сім'ї Івана Угринина був найстарший син Микола, який двадцять п'ять років працював вйтом у селі. Подружжя Миколи Угринина дало життя шістьом дітям - Марії, Анні, Василю, Онуфрію, Парасці і Іванові.

Миколина дочка Анна у свій час вийшла заміж за сільського заможного парубка Андрія Сопотика. У подружжя Анни і Андрія Сопотиків народилося п'ятеро дітей - Василь, Микола, Іван, Параска і Палагна.

Наймолодший син Анни Сопотик, Іван, працював у 1930-1935 рр. вйтом у селі, а в 1935-1938рр. - головою Чернятинської збірної громади. У подружжя Ганни і Івана Сопотиків виховалося двоє дітей - Ганна і Андрій.

Середущий син Анни Сопотик, Микола, одружився із Марією з родини Мохоруків. В них було п'ятеро дітей: Андрій, Михайло, Ярослав, Параска і Ганна. Микола Сопотик у 1944 році після другого приходу радянської влади працював головою Топорівської сільської ради.

Здібним і добрим господарем у сім'ї Миколи Угринина був син Онуфрій, який одружився із Марією з родини Марковських. У подружжя Марії і Онуфрія Угринів було шестеро дітей: Василь, Ганна, Микола, Олена, Параска і Михайло.

Онуфрія Угринина при створенні товариства "Січ" у Топорівцях обрали осавулом. Під час російської окупації села в період Першої світової війни призначили заступником начальника громади села, а при правлінні Західно-Української Народної Республіки — начальником громади села, керував громадою і при румунській окупації.

Син Онуфрія Угрини Василь - громадсько-культурний діяч села. Заснував товариства "Луг" і кружок "Сільський Господар".

Дочка Ганна, яка від народження була дуже вродливою і чи не найкращою красунею в селі, народилася у 1896 році. Закінчила сільську школу і працювала у господарстві своїх батьків. Потім вийшла заміж за Йосипа Матушак, який мав поле і власну кузню. У подружжя Матушаків виховувалося четверо дітей - Степан, Наталія, Євгенія і Ольга.

Степан Матушак народився у 1921 році, а в 1932 році закінчив сільську школу і працював у господарстві своїх батьків. Брав активну участь в громадсько-культурному житті села. Був активним членом юнацької секції товариства "Каменярі". Упродовж кількох років був незмінним капітаном топорівської команди "копаного м'яча". У 1938 році вступив у молодіжну сітку ОУН. В 1943 році вступив в УПА, де носив псевдо "Явір". Згідно завдання Городенківського проводу ОУН зголосився до служби в дивізію СС «Галичина». Вишкіл проходив у Гайделягері, а потім у Нойгамері (Польща).

У 1944 році в бою під Бродами дивізію СС "Галичина" розбили радянські війська. Степан Матушак там на Львівщині зійшов в УПА. Загинув за волю України. Де могила - невідомо.

Ольга Матушак народилася в 1931 році. Після закінчення сільської школи поступила вчитися у Коломийське педучилище, а потім продовжила навчання заочно в Івано-Франківському педінституті за спеціальністю — "українська мова і література". Згідно направлення працювала у Верховинському районі, потім перейшла працювати у Підвисоцьку середню школу Снятинського району. Вийшла заміж за Андрія Божовського. У подружжя Божовських народилось троє дітей - Ігор, Лідія і Віталій.

У 1986 році Ольга Божовська вийшла на пенсію, але в 1989-1991рр. брала активну участь у подіях, які призвели до розпаду СРСР і здобуття Україною своєї незалежності. Не зважаючи на пенсійний вік, була обрана громадою народним депутатом сільської ради першого

демократичного скликання і деякий час працювала секретарем виконкому сільської ради.

Син Микола закінчив Краківський університет, Львівську торгову школу. Працював управителем "Українбанку" в Городенці.

В Онуфрії Угрин наймолодша дочка Параска вийшла заміж за коваля Івана Марковського, який був активним членом "Просвіти", деякий час головою кооперативу "Будучність". За ці і інші дії в березні 1941 року арештували органи НКВС. В обласній тюрмі в червні 1941 року його замордували, і похований він у Дем'яновому Лазі. У подружжя Марковських народилося троє дітей - Дмитро, Микола і Марія.

Найздібнішим серед них був Дмитро, який народився у 1929 році. В 1936 році пішов у перший клас сільської школи. Навчання закінчив під час німецької окупації. В кінці 1940-х років одружився з Оленою Ковблюк, а в 1950 році був призваний в ряди Радянської армії. Звідти прийшов додому офіцером запасу. Працював бригадиром польової бригади колгоспу імені Лесі Українки до 1959 року. Після об'єднання колгоспу став бригадиром овочевої бригади, потім завфермою, завідуючим цегельним заводом, комірником. У 1989 році вийшов на пенсію. У подружжя Олени і Дмитра Марковських народилися - Іван, Марія, Микола і Наталія.

Правнук Якова Угрин, наймолодший син Миколи Угрин — Іван, теж був відомою особистістю у Топорівцях.

Іван Угрин, син Миколи, народився у 1869 році. У 1877 році пішов у перший клас і закінчив сільську школу в 1881 році. Після закінчення школи працював у господарстві своїх батьків. В 1881 році одружився. Жінку взяв з родини Мойсикових. У подружжя Угринів народилося троє дітей - Дмитро, Василь і Василина. Під час заснування протипожежного товариства "Січ" у Топорівцях в 1900 році громада обрала його обозним, тобто він ніс відповідальність за все майно січового товариства. Іван Угрин жив із своєю сім'єю, як наймолодший з дітей, у своїх родичів, проте молоде подружжя часто конфліктувало із своїми батьками. Основною причиною такого становища було те, що Іван, всупереч волі своїх батьків, одружився із бідною дівчиною.

У 1903 році Іван Угрин із сім'єю подався до Львова. На перших порах проживали у свого родича Онуфрія Угриня (Війтишиного). При сприянні завідуючого митрополічими дібрами Галицької митрополії отця Тита Войнаровського, який у свій час служив парохом у Топорівцях, Іван Угрин із жінкою влаштувався на роботу прислугою у покоях графа отця Андрея Шептицького.

За добросовісну працю, розпорядливість і чуйність до митрополита останній направив Івана Угриня управителем у село Якторів Долинського повіту, де знаходився великий митрополічий маєток і вілла, куди Андрей Шептицький часто приїжджав відпочивати.

Приблизно в 1905 році Іван Угрин викупує півтора морґа громадської землі у Топорівській гміні, де колись знаходилися пришкільні ділянки, і починає будувати для своєї сім'ї житловий будинок, господарські приміщення. Пізніше побудував олійницю. У 1910 році за домовленістю із отцем Титом Войнаровським він уклав договір на оренду деякої частини митрополіччих дібр в селах Якторіві, Уневі тодішнього Перемишлянського повіту. З того часу Іван Угрин стає орендарем (посесором) і працює до часів польської окупації цих земель.

Прикладаємо уривки цього договору-оренди (додаток №2), який ще й сьогодні може служити прикладом, як треба правильно складати такі важливі документи.

* * *

Пізніше Іван Угрин із сім'єю переїжджає жити у Топорівці і займається своїм особистим господарством. Коли у 1916 році російська окупаційна влада забрала приміщення церкви під військовий госпіталь, Іван Угрин, зрозумівши безвихідь в даній ситуації, на просьбу отця Юліана Войнаровського, відпустив приміщення тільки що збудованої великої стодоли для використання під церкву. Пізніше у цій стодолі відбувалися різні сільські зібрання, ставилися концерти і вистави.

На початку 1920-х років Іван Угрин розшукав у селі своїх однодумців і поставив питання відновити в селі засноване до Першої світової війни товариство "Просвіта".

Це йому вдалося. Наступне питання - відновити просвітянську читальню для ведення патріотично-пропагандистської роботи серед національно свідомих односельчан, особливо серед молоді.

Завдяки старанням Івана Угриня і його однодумців 24 червня 1923 року відбулися перші післявоєнні збори по відновленню роботи товариства "Просвіта". Просвітянську читальню відкрили в домі Петра Федорківа. Завдячуючи його запалу в селі було створено і засновано ряд первинних клітин крайових громадських організацій. Свою громадську роботу Іван Угрин виконував чесно і добросовісно до початку 1930-х років. Але трагічна смерть дорогої дочки Василини зробила значний відбиток в його подальшому житті. З великим душевним болем передав свої громадські справи молодшому поколінню. Від нанесеної душевної рани здоров'я з кожним роком все гіршало і гіршало. 7 грудня 1942 року Іван Угрин помер. На могилі нащадки написали "Посесор Митрополчих дібр".

* * *

Можна сказати, що і діти Івана Угриня Дмитро, Василь і Василина були виховані належно в такій українській патріотичній сім'ї і продовжували справу своїх батьків.

Дмитро Угрин, народився у 1895 році у Топорівцях. У 1902 році пішов у перший клас сільської школи. Навчання продовжив у Перемишлянах Львівської області. Там же закінчив і гімназію. В 1914 році був призваний на службу до австро-угорської армії. Потім опинився на війні. Воював на італійському фронті. У 1918 році опинився в рядах Української Галицької армії. Під час відступу УГА опинився за Збручем і, як всі галичани влився в ряди армії УНР. Дослужився до звання підхорунжого. Потім був інтернований до польського табору військовополонених.

У 1922 році переїхав в Чехо-Словаччину і там поступив у сільськогосподарську академію, де студіював ветеринарну медицину. Після здобуття ступеня доктора ветеринарії одружився в родині Заплатинських в містечку Обертин і там проживав в родичів своєї дружини. З часом у центрі Обертин Станіславівського воєводства будує два

двоповерхові будинки: в одному поселяється його сім'я, а в другому він провадить лікувальну ветеринарну практику.

У подружжя Дмитра Угриня народилися троє дітей - дочка і два сини. Під час польської окупації займався активною громадською роботою: був членом товариства "Просвіта", брав активну участь в гуртках художньої самодіяльності. Особливо займався активною громадською роботою під час німецької окупації.

При відступі окупаційних військ Дмитро Угрин разом із сім'єю тимчасово переїхав у м. Стрий до родичів своєї дружини, батько якої в той час там працював директором школи. Взагалі Дмитро Угрин планував разом із сім'єю евакуюватися на Захід. Але його, як і багатьох евакуйованих, захопили в момент прориву передові частини Червоної армії. Всі евакуюючі твердили, що їх силою гнали на Захід німці. Їм нібито повірили, повернули додому і залишили в спокої. Так Дмитро Угрин із сім'єю осів у Стрию.

У 1951 році його один із приїжджих обертинських жителів впізнав і заявив у НКВС — хто є Угрин насправді. Його тут же заарештували і засудили. У 1954 році в Сибірі в Тайшетлагу Дмитро Угрин помер, не витримавши табірної насильства і наруги над людськими долями.

Брат дружини Дмитра, Роман Заплатинський, на той час закінчив Львівський медичний інститут і отримав направлення на роботу у м. Самбір лікарем-гінекологом. До нього і перебралася жити дружина Дмитра Угриня з дітьми. Дочка Дмитра Угриня вийшла заміж і живе нині в Ужгороді, а два сини — лікарі живуть і працюють у Самборі Львівської області.

Молодший син Івана Угриня, Василь, мав чин хорунжого УГА, перед приходом радянської влади у 1939 році займав посаду голови Тишківської збірної громади, був солтисом у Топорівцях на початку війни, коли село окупували мадяри, потім бургомістром у м. Обертині.

У Івана Угриня, як уже згадувалося вище, виховувалася ще дочка Василина. Старожили розповідають, що то була дівчина особливого духовного розвою - і Бог наділив її особливою вродою. А подекують, що то була красуня на всю Городенщину. Всі її знали - як Угринівна з Топорівців.

Василина Угрин народилася в 1903 році, була трохи молодшою від своїх братів, і як жадана донечка, весь час купалася в любові своїх батьків. Закінчивши сільську школу, поступила вчитися у вчительську семінарію, яку успішно закінчила, і була направлена на роботу в Топорівську сільську школу. Мала непогані передумови вийти заміж за сина Задубрівського вйта Михайла Ступарика, який вчився в Краківському університеті. Але до неї також сватався відомий на Снятинщині красноставський лікар Михайло Муринюк. Як пізніше виявилось, в неї були задатки тяжкої хвороби, - туберкульоз. Вона разом із Михайлом Муринюком йшла із забави додому із села Устя. Дорога була неблизькою. Цето відбувалося вечором. Обоє спітніли і по дорозі в одній із криниць напились холодної води. Муринюкові від того не сталося нічого, а Василина отримала двостороннє запалення легень. Яких тільки лікарів не привозив Іван Угрин, але врятувати топорівську красуню не змогли. Страшна недуга раптово звела її в могилу. Її смерть оплакувало чи не все Покуття. А сталося це у 1928 році.

РОДИНА ІВАНА УГРИНА

Старого Федора Угрин у селі називали Федьом, а Івана – Іван Федів. Іван Угрин народився 19 серпня 1885 року, будучи третім сином у старого Федя.

У 1892 році Іванко пішов у перший клас сільської школи, яку закінчив у 1896 році. Працював у господарстві своїх батьків. Як здібного, грамотного і начитаного Івана Угрин в 1901 році, тобто у 16 років, сільський вйт Микола Угрин забрав на роботу у гмінну канцелярію писарем.

Через рік, у віці 17 років, Іван Угрин поїхав в Канаду на заробітки. Повернувшись додому із непоганим капіталом, через якийсь час одружився із Оленою із родини Грищуків. У 1910 році народився первісток, якого назвали на честь діда Федором. Через рік Іван Угрин поїхав вдруге на заробітки в Канаду. На вимогу дружини, в першій половині 1914 року повернувся додому, але невдовзі вибухнула війна - і його мобілізували на фронт.

З 1918-1920рр. стрілець Української Галицької армії. Після війни на прохання панів-дідичів почав займатися парцеляцією (продажем) їхніх полів. Парцелятор продавав земельні наділи (помірки), в першу чергу топорівським господарям. Так у селі появились нові урочища - "Задубрівське", "Торгівське", "Глушківське", "Підвисоцьке" та ін.

У подружжя Олени та Івана Угринів було ще три сини - Василь, Петро і Степан. У 1925 році в селі створили ініціативну групу по заснуванню кооперативу "Будучність", в яку увійшов і Іван Угрин. Коли провели засновуючі збори і вибрали керівний склад кооперативу, то Івана Угриня обрали головою наглядової ради. До своїх обов'язків відносився чесно і добросовісно, бо був головою наглядової ради кооперативу "Будучність" до жовтня 1939 року. Після почав хворіти і приблизно в 1945 році помер.

З усіх синів Івана Угриня (Федьового) найбільш відомим був наймолодший син, улюбленець у сім'ї – Степан, який працював директором Топорівської семирічної школи, перед тим був вояком УПА (псевдо "Муха"), в'язнем концтаборів, після засновником товариства в'язнів, репресованих у Станіславі.

Весілля у сім'ї Угриня Онуфрія Миколайовича. Лежать: (посередині) Угрин Василь Онуфрійович, (справа) Угрин Микола Онуфрійович

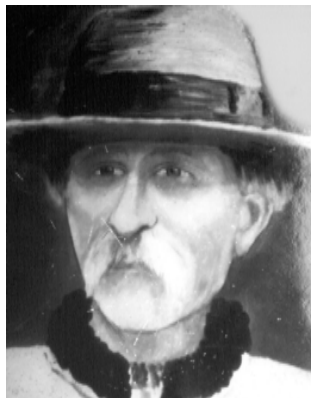
Сім'я Йосипа Матуцака

Василь, Федір і Петро Угрини
на фронті. 1944 р.

Степан Матуцак під час служби
в дивізії СС «Галичина».
Член ОУН, псевдо «Явір»

Федір Угрин (Федьо)

Степан Угрин

Подружжя Олени і Івана Угринів

Степан Угрин із своїм товаришем Миколою Гуцулом

РІД МОХОРУКІВ

РОДИНА ТИМОФІЯ МОХОРУКА, СИНА ОНУФРІЯ

У Йосифінській метриці є згадка про кількох Мохоруків, в тому числі і про Тимофія Мохорука, сина Онуфрія, який був напівтягловим господарем. Утримував четверо волів, дві корови, нетеля, дві свині, бджоли і птицю.

З родинних переказів, у сім'ї Тимофія довго не було дітей. З горя обоє Мохоруки віддавалися роботі, тяжко гарували і добилися непоганих результатів. Коли пани-дідичі Комарі осушили "Осоки", а Тимофій Мохорук мав у межу з ними сорок моргів поля, і пани запропонували помінятися полями, той довго не роздумував. Так левади на "Осоках" перейшли у власність Тимофія Мохорука. Перша хата, побудована за річкою Тополівка на левадах, була осідком і господаркою Тимофія Мохорука. Чи то від того вдалого гешефту, чи від того, що люди похилого віку ревно молилися, але невдовзі Тимофіїха народила сина, і його на радощах назвали в честь господаря — Тимофієм. Пізніше народила ще одного сина, якого назвали Юрком. З радощів хлопців дуже пестили, до роботи не привчали. Вже на старості літ подружили хлопців. Син Тимофій знайшов пару у своєму селі, а Юрко одружився у Красноставцях у заможних газдів, які мали чотирьох синів і одну дочку Марію. По сільському їх звали Томини. Юрко, як молодший, залишився на дідизні, а Тимофію побудували житло і господарку поруч у межу.

Як не стало стареньких, не стало кому працювати. Перед смертю старий Тимофій розділив своє нажите майно між двома синами. Одержали вони у спадок, крім господарок, худоби, ще й по двадцять моргів левадів. Але не навчені до роботи, а до легкого життя, брати почали вчащати до корчми і помалу пропивали нажите батьківське добро. Доходило до того, що їхні жінки несли своїм чоловікам до корчми обід. Але й це не допомагало. Тимофій і Юрко приходили ввечері додому, били своїх подруг за всяку провину і без провину.

В Юрка і Марії Мохоруків народилися Петро і Ганнуся. Одного разу, вже майже зимової пори, Юрко, прийшовши додому п'яним, вчинив бійку. Марія вхопила маленьку Ганнуся і скоренько втекла з дому. Юрко зі злості почав бити хлопця, а той сидів на теплій печі. Вирвавшись із татових рук, побіг через лід на другий берег. Лід ще був тонким, і малий Петрусь заломився у холодну воду. І так мокрий до пояса просидів у корчах на другому березі річечки майже до ранку. Скінчилося все тим, що в хлопця почало боліти в колінах, потім коліна перестали розгинатися, і йому стали прозиватися "Петро Кривий".

Першим пропив свої левади і господарку старший Тимофій і змушений був доживати свого віку із дружиною у найстаршого сина Ілька, який одружився і жив у Стецеві. Марія Томина була трохи бойовою і не дала Юркові пропити все поле, і все ж таки деяку частину зберегла. Так були куплені по частинах і забудовані чужими людьми левади за водою. Ця забудова і сама вулиця по сьогоднішній день зветься "За потоком".

У той час в селі проживав Матвій Угрин, який мав трьох синів - Юрка, Ілька й Івана. Середущий Ілько Угрин, син Матвія, одружився у родині Чупрунів із Марією. В них народилися діти - Микола, Михайло, Параска і Анна. З часом Марія у молодому віці померла і Матвій одружився вдруге. Від другого шлюбу народилися ще Петро й Іван.

РОДИНА ПЕТРА МОХОРУКА, СИНА ЮРКА

У 1905 році Петро Мохорук (Кривий) одружився із Параскою Угрин, дочкою Ілька. На скинуті у повницю гроші від їхнього весілля старші брати Микола і Михайло купили шіфкарти, і поїхали на заробітки у Канаду, а потім в Америку. Параска жила з Петром Кривим, а згодом і її стали звати "Петриха Крива".

У подружжя Параски і Петра Мохоруків народилися діти: Марія, Ганна, Василина, Іван, Юрко і Настя. Марія вийшла заміж за Петра Никифорука, Ганна - за Василя Гульгата, Василина - за Івана Мохорука, Іван одружився із Марією з родини Лютаків, Юрко одружився із Ганною - з Грищуків, Настя померла у дитячому віці.

РОДИНА ІВАНА МОХОРУКА, СИНА ПЕТРА

Іван Мохорук народився у 1912 році. Батьки Петро і Марія Мохоруки жили у "Крайняках". Мали одного сина Івана. Через п'ять років подружнього життя Марія померла, залишивши чоловіка вдівцем з малолітнім сином. Петро Мохорук одружився вдруге. Від другого шлюбу народилася донька Ганна. Проте через кілька років помер і Петро Мохорук. Малого Іванка забрала до себе тітка, рідна сестра його матері. Пізніше тітка вийшла заміж за вдівця Матвія Угриня, який залишився із синами Михайлом, Григорієм і Степаном. Зведене сімейство жило на "Левадах", недалеко від Петра Кривого.

Іван Мохорук, син Петра, і Василина Мохорук, донька Петра, одружились, потім побудувались і зажили на вулиці "Стігло". У подружжя народились три сини - Василь, Петро і Дмитро. Найбільш здібним із синів виявився Дмитро, який 27 років відпрацював на різних керівних посадах у сільському господарстві.

РОДИНА ГАННИ МОХОРУК, ДОНЬКИ ЮРКА

У Петра Кривого була молодша сестра Ганна, яка народилася приблизно у 1878 році. Після закінчення школи працювала у господарстві своїх батьків. У 1896 році вийшла заміж за Григорія Ковблюка. Подружжя мало двох синів: Василя і Івана. Зараз таки Григорій помер, і Ганна вийшла заміж вдруге за Василя Мохорука з Городенки. З першим і другим чоловіками Ганна завела в кінці левадів на "Осоках" добротну господарку. Від другого шлюбу у подружжя Мохоруків було чотири дочки - Марія, Василина, Параска і Євдокія.

Найстарший син Ганни, Василь Ковблюк, народжений у 1897 році, після Першої світової війни виїхав до Канади. Там завів сім'ю. Помер у 1975 році. Молодший син, Іван Ковблюк, народився у 1898 році, воював в УГА з поляками. Потім опинився за Збручем. Воював з денікінцями і більшовиками. Загинув за волю України під Крижополем. Де могила - невідомо.

Дочка Марія народилася у 1900 році. Вийшла заміж за Михайла Ковблюка сина Дмитра. Мали дітей - Дмитра і Ганну.

Друга дочка, Василина Мохорук, народилася у 1904 році. Вийшла заміж за Олексія Сливчука. Подружжя мало двох синів - Василя і Федора. Найздібнішим у сім'ї був Федір, який працював на ряді керівних посадах у сільському господарстві, в тому числі головою колгоспу.

Третя дочка у подружжя Ганни і Василя Мохоруків – Параска, яка народилася у 1908 році. У 1932 році вийшла заміж за Івана Угрину, сина Василя. Подружжя Параски та Івана Угринів мали трьох дітей - Василя, Марію і Михайла. Найздібнішим у цій сім'ї виявився Михайло, який дуже добре вчився і пішов у велику науку.

Четверта дочка у Мохоруків, Євдокія, народилася у 1914 році. У 1935 році вийшла заміж за Дмитра Лесюка, сина Василя, який не повернувся з фронтів Другої світової війни, залишивши Євдокію молодою вдовою, а єдиного сина Василька - напівсиротою. Василь Лесюк дуже добре вчився у школі, здобув відповідну освіту і працював на Городенківщині керівником колгоспу і кількох районних установ сільського господарства.

РОДИНА МИХАЙЛА МОХОРУКА, СИНА СТЕПАНА

Михайло Мохорук, народився у 1928 році, а в 1935 році пішов у перший клас сільської школи. Навчання закінчив під час німецької окупації. У 1945 році був призваний у ряди УПА (псевдо "Чумак"). Вишкіл пройшов у Карпатах в сотні "Білого" (курінний "Скуба"). Після вишколу, за завданням сотенного, легалізувався і зразу за доносом сексотів був заарештований органами НКВС за обвинуваченням "за зв'язок з ОУН-УПА". Проте із-за браку доказів його звільнили з-під арешту. Працював у господарстві своїх батьків.

У 1949 році одружився із Параскою з родини Сопотиків, а через рік його призвали до лав Радянської армії. Два рази у своєму житті Михайло Мохорук одержував повістки по призову у армію: перший раз до УПА, другий в ряди

Радянської армії. Після демобілізації працював у колгоспі.

У 1956 році правління топорівського колгоспу імені Лесі Українки призначило Михайла Мохорука бригадиром овочевої бригади. У 1959 році перейшов працювати на тваринницьку ферму: спочатку обліковцем, потім техніком штучного осіменіння сільськогосподарських тварин, далі – завідувачем фермою.

У 1973 році перейшов працювати у Торговицю завідувачем складом на свинокомплексі. Пізніше був у топорівській бригаді комірником. У 1979 році почав хворіти і перейшов на роботу у Торговицьку сільську раду - аж до виходу на пенсію. Після чого працював ще деякий час завгоспом у сільській середній школі.

Подружжя Параски і Михайла Мохоруків мають двоє дітей - Степана і Марію. Син, Степан Мохорук - вчитель, п'ятнадцять років директорує у Топорівській середній школі.

Михайло Мохорук володіє Божим даром: пам'ятає не тільки всі сільські події під час свого життя, а й пам'ятає, що розказували його родичі, сусіди, старожили. Він є знавцем багатьох подій, що відбувалися у селі. Такі люди – золотий скарб для істориків і краєзнавців.

Сім'я Івана Мохорука

Весілля Дмитра Мохорука

Дмитро Мохорук із своєю сім'єю

РІД ВОЛОШИНІВ

Рід Волошинів є дуже давнім у Топорівцях. В історичних документах зберігається згадка про те, як молдавський господар Петрило із своєю армією повністю знищив Покуття і дійшов аж до Обертина, але там програв вирішальний бій. У тому бою дуже відзначилися кілька воїнів-ополченців. Серед відзначених героїв згадується прізвище — Волошин. Чи це Волошин з Топорівців - важко сказати, але таке чи зможе хтось заперечити?

Коли проводилася Йосифінська метрика і опис володінь підданих в селі, прізвища Волошинів не згадується. Це свідчить про те, що цей рід відносився тоді до так званих "халупників". Ці люди працювали у дворі сільського панарендаря, який одного разу виділив двірським людям невелику земельну ділянку на "Стіглі" і вони там заснували невелике поселення. Будували свої невеличкі хатини і там жили. Сільські люди погордливо називали ці хатини халупами, а їх жильців "халупниками". Можливо, всі Волошини походять зі "Стігла", а, можливо, й ні.

РОДИНА МИКОЛИ ВОЛОШИНА

З усіх тодішніх Волошинів особливо виділився Микола Волошин, син Григорія, який народився 13 травня 1878 року у родині сільських хліборобів. Як і всі сільські діти, малий Николко ходив до сільської школи. Після закінчення школи працював у господарстві своїх батьків. Підрісши, придивлявся до всього прогресивного у селі, слідкував, що робиться там, як казали, у селі, в читальнях у хаті Василика, ловив кожне слово, сказане старшими, розумними і дбайливими господарями.

І наколи в 1900 році в селі вперше заговорили про заснування товариства "Січ", ніхто про таке раніше не чув і не знав. Микола Волошин уважно стежив за цими подіями, а потім, зрозумівши, що то за організація, сам взяв у її створенні активну участь. Тож не дарма на засновуючих зборах товариства "Січ" його, як уже активіста нового здвигу, обрали у січову старшину села — скарбником. А було йому тоді лише двадцять два роки.

Через кілька років Микола Волошин одружився з однією із активних січовичок — Катериною. Молоді господарі відділилися від своїх родичів, але з їхньою допомогою побудували рядом добротну господарку. З їхнього нового двору добре було видно більшу частину села із великою і високою церквою, городами та стрічкою річки Тополівка між "Кутом" і "Ставищем". Круті береги річечки. Біля хати розкинувся немалий огород на якому красувався вишневий садок. В господарстві розводили худобу, овець, свиней, мали кілька помірків поля.

З часом народилися сини: Іван, потім — Петро. Перша світова війна перекреслила деякі плани. Коли кошовий Григорій Василик з своїми січовиками відходив на збірний пункт у Коломию, то всі справи, документи, атрибути січового товариства довірив скарбникові Миколі Волошину, заявивши, що в разі неприємної звістки про нього, провести січові збори і обрати нового кошового.

Але через місяць Миколу Волошина призвали до австрійського війська, і він згодом опинився на італійському фронті. Всяке бувало на фронті, в окопах. Кожного дня і ночі в очі заглядала смертельна небезпека. Так пройшло кілька років. І нарешті в окопах почули радісні слова "Кінець війні! Кінець! Ідемо додому! Всі додому!" Тут же кидали зброю і бігли до потягів, до вагонів. Усім хотілось якнайскоріше дібратись додому, до сім'ї, до своїх рідних. Одним із перших пропхався у вагон і Микола Волошин. Але тих перших було так багато, що зробилася давка. Миколі придушили грудну клітку, і таки добряче пошкодили. Бо прибувши додому, почав тяжко хворіти і невдовзі помер. Перед смертю заповів своїй Катерині і старшим синам похоронити його з перев'язаною жовто-червоною січовою лентою скарбника. Волю покійного було вволено. Микола Волошин лежав на лавах а потім у домовині перев'язаним січовою лентою.

Катерина Волошин виростила і виховала трьох синів - Івана, Петра і Василя.

Іван Волошин, син Миколи, народився 30 червня 1905 року. У сім років пішов у перший клас, а закінчив сільську школу аж у 1918 році, адже навчання під час війни кілька разів переривалось. Як найстаршому у сім'ї, прийшлося

тяжко працювати по господарству. Крім тяжкої роботи, займався ще своєю просвітницькою роботою: багато читав, писав вірші, збирав книжки, пісні, які співали і знали сільські старожили. Дуже хотів мати власну велику бібліотеку. Виписав книжечку "Самоосвіта" зі Львова. В ній були відповіді на багато питань, які хвилювали таких, як Іван Волошин. Тому не дивно, що його приклад наслідували Антон Марковський, Василь Федорук, Микола Федорук, Андрій Федорук.

У 1923 році Іван Волошин проявляє ініціативу і за дорученням Івана Угриня звертається у Львівську централю з листом про бажання сільських активістів відновити у Топорівцях товариство "Просвіта", яке було засноване у 1910 році. Відповідно у Львівському історичному архіві України зберігається лист-відповідь з Головної Управи на ім'я Івана Волошина:

"Львів, дня 18.12.1923 року.

До високоповажного пана Івана Волошина,
сина Миколи.

"Останнє цінне письмо одержали. Цінник видань товариства "Просвіта" пересилаємо до Вашої розпорядимості..." і т. д., і т. д...." Це свідчить про те, як він любив книжки. Тож не дарма на перших засновуючих зборах по відновленню товариства "Просвіта" Івана Волошина обрали бібліотекарем. Йому тоді сповнилось лише вісімнадцять років. Активно включився і в громадсько-культурну роботу села, із-за чого вдома відбувались часті сварки, адже потерпала хатня господарська робота.

У 1928 році Іван Волошин, чи не єдиний з числа односельчан вступив в Українську Військову Організацію (УВО). Дуже хотів вчитися далі, але не було змоги – брак коштів. Почалися переслідування польською офензивою за членство у політичній організації. Все це призвело до того, що у березні 1930 року Іван Волошин виїхав на заробітки у Канаду.

Там теж спочатку не таланило, не міг знайти доброї роботи, їздив уздовж і впоперек Канадою, аж поки не знайшов непогану роботу у м.Віндзор на автомобільному заводі Форда. Там працював до виходу на пенсію. Прожив довге життя і ніколи не забував про рідних, про Україну.

Мріяв бачити її незалежною. Нарешті дочекався цієї щасливої хвилини, радів, почав займатися благодійництвом: перераховував гроші на розвиток Києво-Могилянської академії та інших закладів освіти і науки, робив пожертви на відновлення церкви у Топорівцях...

Проте приїхати в Україну не наважився, мотивуючи, що не за таку Україну клали голови її найкращі сини, що немає в Україні сподіваної волі. Всі ті пісні, які зібрав ще у дитинстві, видав окремим пісенником, у Канаді. Мріяв написати спогади про Топорівці і все це передати нащадкам. Але 30 грудня 1990 року помер.

Середущий син у подружжя Катерини і Миколи Волошинів — Петро, який без відповідної освіти був сільським активістом у 1930-х роках, у 1950-х роках — головою місцевого колгоспу ім. Лесі Українки, а потім головою об'єднаної Торговицької сільської ради.

Наймолодший із трьох братів Волошинів — Василь, теж був сільським активістом, у кінці 1930-х років вступив у молодіжну сітку ОУН, був студентом Коломийської педагогічної школи, учасником Другої світової війни з її перших днів, самодіяльним художником-сценографом, художником-оформлювачем, художником-копіїстом, самодіяльним скульптором...

Його дочка Марія — заступник директора Топорівської середньої школи. Зять — Мельничук Степан Іванович працював головою спілки "Топорівська".

Господарство сім'ї Миколи Волошина

Сім'я вдови Катерини Волошин

Іван Волошин

Весілля Євгенії і Петра Волошинів

Аматор Петро Волошин

Василь і Іван Волошини.
Канада

Сім'я Євгенії і Петра
Волошинів

РІД ХМЕЦІКІВ

У Йосифінській метриці про Хмеціків не сказано нічого. Значить у 1810 році їх у Топорівцях ще не було. Напевно, трохи пізніше польська сім'я Хмеціків замешкала у нашому селі. Поселилися в центрі села навпроти церкви. У сім'ї Хмеціків було по словах старожилів п'ятеро дітей: Юзеф, Юлія, Розалія, Вінцентій і Францішек.

РОДИНА ЮЗЕФА ХМЕЦІКА

Юзеф народився у 1849 році. Закінчив сільську дяківку і працював у господарстві своїх батьків. Пізніше почав працювати біля сільських німців і навчився ковальського ремесла. Все йшло добре. Але довго не міг знайти собі пари. Проте є таке припущення, що він близько товаришував з Миколою Стрийським, братом отця Івана Стрийського, і з сільським писарем Семеном Мартовичем. Коли Микола Стрийський одружився у Шипинцях на Буковині у тамтешніх мірошників Досяківських, то Семен Мартович і Юзеф Хмецік були йому у дружбах. Тож не дивина, що невдовзі Семен Мартович одружився із молодшою Оленою Досяківською, а пізніше Юзеф Хмецік одружився із ще молодшою Веронікою Досяківською.

Молоде подружжя Хмеціків купило собі невеликий шмат землі за мостом, на правому березі річки Тополівка, відділилось від своїх батьків, побудувавши нове житло і добротну кузню, від якої Юзеф мав непоганий дохід. У подружжя Вероніки і Юзефа Хмеціків було двоє дітей - Антон і Ангелина. Обом дітям родичі створили добротні умови у навчанні, і вони закінчили сільську школу, потім Чернівецьку вчительську семінарію. Антон Хмецік працював учителем у м. Вроцловик (Польща), а Ангеліну залишили біля себе, і вона вчителювала у Топорівській сільській школі.

У 1904 році Ангелина Хмецік вийшла заміж за вчителя - Володимира Гумініловича. В 1913 році Вероніка Хмецік перед Великоднем мила в річці кошик для освячення пасхи,

замочила ноги, вода ще була холодною, застудилась і невдовзі померла від запалення легень. Вдівець Юзеф прожив без жінки ще одинадцять років і помер у 1924 році, у віці 75 літ. Ангелина ще за життя поділилася ґрунтом по половині із своїм братом Антоном. У 1932 році цей ґрунт викупив вдівець з Глушкова Семен Гультай.

Дочка Хмеціків – Юлія вийшла заміж у Стецівку за Теодора, також Хмеціка. Подружжя мало троє дітей – Аделю, Клима і Леопольда.

Друга дочка Хмеціків – Розалія вийшла заміж і жила у Снятині. Сім'я була бездітною.

Вінцентій Хмецік закінчив Чернівецьку вчительську семінарію і приблизно з 1890 року працював у селі Підвисокому Снятинського повіту – управителем школи.

Францішек Хмецік, як наймолодший, залишився жити на дідишні. Вивчився у місцевих німців столярства і стельмахарства. Його верстатом ще й по сьогодні користується Волошин Василь Миколайович. У 1920-х роках Францішек помер, залишивши дружину вдовою з двома доньками. Одну з них у хаті смертельно травмувала блискавка. Ґрунт у Францішкової, як її звали у селі, викупив Мохорук Іван Ількович (Іван Ілів).

РОДИНА ГУМІНІЛОВИЧІВ

Лазар Гумінілович проживав у м. Долина. Дружина була полькою. У подружжя Гумініловичів народилося троє дітей – дві дочки і син Володимир. За тодішніми австрійськими законами, у різнонаціональних сім'ях, сини наслідували національність батька, а доньки – матері. Таким чином Володимир був українцем а сестри – польками. Батько Володимира Гумініловича був за спеціальністю педагогом і працював у окружній педагогічній раді.

У 1880-х роках Лазаря Гумініловича перевели на роботу управителем школи у Попельники Снятинського повіту. Дружина з доньками відмовилися їхати з міста у глухе село, де "болото по коліна". І Лазар поїхав із сином у Попельники. Закінчивши сільську школу, Володимир продовжив навчання у Заболотівській міській школі. Потім

працював на Заболотівській тютюновій фабриці. Коли йому сповнилось п'ятнадцять років, поступив вчитися у Чернівецьку вчительську семінарію. Після закінчення вчительської семінарії його направили на роботу у Городницьку сільську школу Городенського повіту.

У 1904 році перевели на вчительську посаду у Топорівську сільську школу. Через кілька місяців він одружився із сільською вродливою вчителькою Ангелиною Хмецік. Ще через рік його призначили управителем школи, де працював до виходу на еміратуру (пенсію) у 1936 році.

У подружжя Ангелини і Володимира Гумініловичів було шестеро дітей: Євгенія, Наталія, Романна, Марія і Степан. Була ще одна донечка, яка померла в одинадцять місяців у 1912 році.

Найстарша Євгенія народилася у 1905 році, через сім років пішла у перший клас сільської школи, яку закінчила у 1916 році. Далі працювала у господарстві своїх батьків. У 1920 році поступила вчитися у Коломийську вчительську семінарію. Після закінчення у 1925 році роботу на місці не дали, а направили у Польщу, де вона працювала до 1939 року. Потім перейшла у Коломийську середню школу №1. У школі працювала до 1960 року, — до часу виходу на пенсію. Жила біля своєї сестри Романни, допомагала їй виховувати сина Ігоря. Померла у 1980-х роках. Похоронена у Коломії на новому цвинтарі на вулиці Довбуша.

Наталія Гумінілович народилася у 1907 році. У сім років пішла у перший клас і закінчила сільську школу у 1918 році. Потім продовжила навчання у п'ятому класі Коломийської народної школи імені княгині Ольги. Закінчивши народну школу, поступила вчитися у Львівську консерваторію Польського музичного товариства.

Тут слід відмітити, що всі діти у Гумініловичів були дуже музикальними. З розповідей старожилів дізнаємося, що вони ще змалку співали, танцювали, грали на різних музичних інструментах, декламували вірші і тощо. До речі, сам Володимир Гумінілович прекрасно грав на скрипці.

Потім Наталія Гумінілович продовжила навчання у Вищому музичному інституті імені Миколи Лисенка у Львові. За час навчання вийшла заміж за священника

Володимира Жолкевича, що родом з Коломиї. Під час німецької окупації Наталія Жолкевич-Гумінілович із чоловіком Володимиром емігрували у Канаду і жили до кінця своїх днів у Торонто.

Подружжя Наталії і Володимира Жолкевичів мало двох доньок.

Як уже було вище сказано, всі діти в Гумініловичів добре вчилися, володіли надзвичайними музикальними здібностями, але все таки найздібнішими серед них були Романна і Степан.

Романна закінчила Вищий музичний інститут імені Миколи Лисенка у Львові, була прекрасною солісткою, прекрасно грала на фортепіано, викладала музику у Коломийській музичній школі до і після війни. Співала у Коломийському театрі.

Наймолодша із доньок Гумініловичів, Марія, народилася у 1915 році, а в 1922 році пішла у перший клас. У 1926 році закінчила Топорівську народну школу. Далі продовжила навчання у Львівській українській гімназії сестер Василянок. Після закінчення гімназії вийшла заміж за священика Меленюка, що родом із Хорватії, який вчився у Львівській духовній семінарії.

У 1935 році Марія виїхала із своїм чоловіком у Хорватію, куди він дістав направлення правити на українській парохії. В Хорватії, за словами Марії Меленюк, яка ще нині живе, у свій час поселилося багато українців. У 2000 році хорватські українці святкували 100-річчя з часу першого українського поселення.

У подружжя Меленюків народилося троє дітей: Дарія — банківський працівник, Ірена — вчителька і Володимир — доктор ветеринарії.

Наймолодший із дітей Гумініловичів Степан, закінчив Львівську консерваторію імені Миколи Лисенка. Музикант, один із небагатьох українських композиторів легкого жанру, керівник і диригент всесвітньовідомого чоловічого хору "Бурлака".

Родина Загалевичів із с. Устя. Посередині сидить Аделія Загалевич-Досяківська рідна сестра Вероніки Хмецік і Олени Мартович

Гумінілович Володимир
Лазарович – управитель
Топорівської сільської школи,
1905-1936 рр.

Володимир Гумінілович із своєю
дружиною Ангелиною Хмецік біля
плебанії. На передньому плані
сидить їмощь Ольга Войнаровська

Дочки Ангелини і Володимира Гумініловичів: Євгенія і Марія

Володимир Гумінілович із своєю другою дружиною Ганною Сташків. На задньому плані Ганнині племінниці

Родина Володимира Гумініловича. Біля нього сидить дочка Романна. З другої сторони її син Ігор Клапоушак

РІД ВЕЛИКОЧИХ

Рід Великочих у Топорівцях є зайшлим. У попередній книзі йшла мова, як частина козаків, вихідців із Запорізької Січі оселилася у Топорівцях. Серед них і Великочі. Згідно даних Йосифінської метрики, в селі тоді проживала одна родина Василя Великочого, який і є, напевно, родоначальником роду Великочих.

З розповідей сільських старожилів збереглася у пам'яті сім'я Петра Великочого і його дружини Марії з родини Сливчуків. Подружжя мало шестеро дітей: Танасія, Василя, Олену, Григорія, Дмитра і Ганну. Найстарші два сини Петра Великочого одружилися із двоюрідними сестрами - Анною і Параскою, із Василиків.

Внук, найстаршого сина Петра Великочого Танасія Великочий Володимир Степанович – науковець, кандидат історичних наук, директор інституту туризму і менеджменту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

РОДИНА ОЛЕНИ НИКИФОРУК-ВЕЛИКОЧОЇ

Дочка Петра Великочого, Олена, народилася у 1904 році. Після закінчення сільської школи працювала у господарстві своїх батьків. Вийшла заміж за Никифорука Василя Михайловича, який брав участь у Другій світовій війні і прийшов додому інвалідом. Подружжя Олени і Василя Никифороуків мали двох синів - Михайла і Петра. Петро Никифороук помер у ранньому віці.

Син Василя Никифорука Михайло – довголітній священик, вже більше п'ятнадцяти років служить на парафії у Топорівцях.

Його дочка Скорейко Ганна Михайлівна – науковець, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

РОДИНА ГРИГОРІЯ ВЕЛИКОЧОГО

Син Петра Великочого Григорій народився у 1914 році. У 1921 році пішов у перший клас сільської школи і закінчив її у 1925 році. Після закінчення школи працював у господарстві своїх батьків. У 1932 році вступив у товариство "Місцевий Союз Української Поступової Молоді імені Михайла Драгоманова "Каменярі". Як найактивнішого каменяря, його призначили керівником юнацького відділу товариства. Григорій Великочий став і активним членом товариства "Просвіта", брав участь у художній самодіяльності та драмгуртках села. Навіть диригував сільським хором.

У 1941 році Григорій Великочий вступив у члени ОУН, (псевдо "Гандра"). Відповідав за роботу з молоддю. У травні 1944 року його призвали на фронт, а через рік повернувся додому і далі підтримував тісні зв'язки з підпіллям ОУН-УПА. Допомігав у роботі підпілля станичному Степану Угрину, (псевдо "Кулак").

17-18 березня 1948 року Григорій Великочий допомагав станичному у керівництві топорівським повстанням проти радянської влади. Після того, як у липні того ж року не стало станичного "Кулака", він перебрав на себе ці функції. Хоча в той час такого активного підпілля ОУН-УПА майже не існувало, однак він продовжував діяти як станичний до 1952 року. Григорію Великочому дивом вдалося уникнути арешту і заслання на спецпоселення.

Він постійно працював у колгоспі на різних роботах. Далі брав активну участь у художній самодіяльності села. Вже у старшому віці одружився із вдовою Ганною Грищук. У подружжя Ганни і Григорія Великочих народились близнюки Петро і Тарас. Помер Григорій Великочий у 1968 році.

Син Григорія Великочого Петро керував у Топорівцях спілкою селян "Топорівська".

РІД СЕМЕНЮКІВ

РОДИНА АНТОНА СЕМЕНЮКА

Семенюк Антон Васильович народився у 1861 році. Через сім років пішов у перший клас сільської парохіальної школи, яку закінчив у 1870 році. Далі навчання продовжив у Городенській міській школі. Родичі Антона Семенюка мали непогане господарство: 15 моргів поля, коні, худобу, свині і птицю.

Батько, Василь Семенюк, вважав, що освіти для його дуже здібного хлопця (аж чотири класи) на той час є достатньо. Але інакше думав малий Антось. В нього була жадоба до науки, і він потайки втікає з дому і добирається до Львова. Досі невідомо, яким способом поступив вчитися у Львівську польську гімназію. Василь Семенюк дізнався про це, поїхав до Львова і забрав хлопця додому, мовляв, а хто буде допомагати у господарстві? Через деякий час Антось знову втікає до Львова і поновлює своє навчання у гімназії. Василь Семенюк вдруге забрав хлопця додому, вимагаючи від нього батьківського послуху. Але хлопець втретє втікає з дому і далі вчиться у гімназії. Тоді Василь Семенюк примирився з рішенням сина.

У 1882 році Антон Семенюк закінчив науку у Львові і в тому ж році поступив у Віденський університет на правничі студії. Під час навчання в університеті, де вчився "на відмінно", крім німецької, польської, добре оволодів англійською мовою. Після закінчення університету у 1887 році, його тато плекав надію, що син прийде додому і буде працювати у Городенці або Снятині. Але Антона Семенюка, як одного із найздібніших фахівців в галузі знання англійської мови, направили на роботу у жандармське управління міністерства внутрішніх справ Австро-Угорської імперії у Відні перекладачем. Родичі змушені були примиритися з таким становищем, але поставили умову: "Хоч ти, сину, вчений, поважний, знаний чоловік, але маєш одружитися тільки у Топорівцях!".

Коли Антон Семенюк приїжджав додому, то перед ним запобігав навіть сам пан-дідич Роман Пузина - таке високе становище займав той у віденських колах. Але супроти

своїх батьків вирішив більше не йти, і з часом одружився в селі з Анастасією Сливчук, дочкою Василя. Продовжував далі працювати у Відні, але частіше став приїжджати додому. Допомогає батькам в полі і по господарству, а дружині виховувати вже двох дітей - Оленку і Василька.

Проте настали часи, коли батьки відійшли у вічність, і в 1910 році Антон Семенюк залишає роботу, і дорогий для нього Відень та жандармське управління, де прослужив 23 роки, і починає працювати у власному господарстві в Топорівцях. Проте не зміг змиритися із тими сімейними труднощами, які почали виникати в нього. Надто він відійшов від сільського життя. У 1912 році виїжджає на заробітки у Канаду, а через кілька місяців в його сім'ї народився ще один син, якого в честь діда Івана по материній лінії назвали Іванком.

Антон Семенюк на перших порах не мав можливості повернутися додому: спершу перешкодила йому Перша світова війна, потім польсько-українська війна, і Антон Семенюк продовжував жити і працювати в Канаді. Пізніше захворів і помер на чужині у 1942 році.

По різному склалась доля його дітей:

Олена Семенюк у 1920-х роках вийшла заміж за Василя Гузіїка. Подружжя побудувало своє обійстя, завело невелику господарку. В них народилося четверо дітей: Анастасія, Ганна, Іван і Марія. Найкраще склалась доля Анастасії, яка у заміжжі Петрів, довгий час працювала директором Тростянецької середньої школи у Долинському районі. Трагічно склалась доля Ганни і їхнього батька Василя Гузіїка. Внаслідок владного і повстанського терору обоє загинули.

Василь Семенюк одружився, був учасником Другої світової війни, мав бездітну сім'ю. Довгий час працював сільським листоношею. Його в селі звали "Василь Шандаришин".

Іван Семенюк закінчив Львівську духовну семінарію і довгий час служив священиком, одружився, мав бездітну сім'ю.

Правнуки Антона Семенюка - Олег, Ігор і Богдан Петріви. Всі здобули вищу освіту. Олег Северинович Петрів — директор Івано-Франківського ЦНТІ.

РІД АНАТІЙЧУКІВ

РОДИНА ПОРФИРІЯ АНАТІЙЧУКА

Порфирій Анатійчук народився в 1894 році в селі Топорівці в родині сільських господарів. У 1901 році пішов у перший клас сільської школи і через чотири роки її закінчив. З раннього дитинства працював у господарстві своїх батьків.

У 1914 році разом із сільськими січовиками відбув на призывний пункт у Коломию, а звідти у Стрий, де був відібраний у Легіон Українських Січових стрільців. Воював на російському фронті. Під час Листопадового зриву перейшов в ряди Української Галицької армії. За здібність, хоробрість і кмітливість Порфирію Анатійчуку присвоїли звання вістун.

На початку 1920-х років він одружився і завів своє невелике господарство. Із своєю дружиною Марією виростили і виховали трьох синів - Дмитра, Миколу і Петра. Порфирій Анатійчук брав активну участь в громадському і культурному житті села. Так, у 1923 році вступив у товариство "Просвіта" і виступав на сцені з участю гуртків художньої самодіяльності. В тому ж році вступає у товариство "Український Народний Дім", яке створилося з метою будівництва читальні для товариства "Просвіта" в селі. Являвся членом кооперативу "Будучність".

У 1942 році вступив у члени ОУН-Б (псевдо "Малинка"). При відновленні радянської влади йде у підпілля в якості одного з членів резервного складу керівництва сільським підпіллям ОУН. 5 травня 1945 року перебував у схроні, був виявлений і убитий розривною гранатою, яку вкинули червонопогонники районного відділу НКВС.

Син Дмитро, учасник Другої світової війни. Офіцер.

Син Микола помер в 1960-х роках.

Син Петро був убитий від невмілого поводження із залишками снарядів у лугах, які залишились від війни.

Дмитро Анатійчук народився у 1923 році. У 1930 році пішов у перший клас сільської школи, яку закінчив в 1936 році. Після працював у господарстві своїх батьків. У 1943

році під час німецької окупації, був призваний в німецьку службу "Бавдінст" і працював у Снятині на прокладці кабелів зв'язку.

У кінці квітня 1944 року вступив у Покутський курінь УПА. Учасник бою в Трилісках. Але згодом повернувся додому, а 6 травня 1944 року його призвали у ряди Червоної армії. Після проходження навчання курсів молодих бійців пішов на фронт. Дивно, але Дмитра Анатійчука військово командування направило на командирські курси. Після закінчення цих курсів йому присвоїли звання молодшого лейтенанта і знову відправили на фронт.

У 1945 році демобілізувався в запас у званні лейтенанта Червоної армії. Прийшовши додому, попав під владний і повстанський терор. Як наслідок, у 1946 році суд СБ ОУН присудив Дмитра Анатійчука до страти.

РІД ПОПОВИЧІВ

РОДИНА МИХАЙЛА ПОПОВИЧА

Михайло Попович, син Степана, народився у 1869 році в сім'ї заможних сільських господарів. У 1876 році пішов у перший клас сільської школи і закінчив її у 1880 році. Після працював у господарстві своїх батьків. У 1900 році одружився із Оленою з родини Грищуків. Завели своє немале господарство. Михайло і Олена вступили у сільське товариство "Січ", причому Михайло був активним січовиком.

У подружжя Олени і Михайла Поповичів виховувалося троє дітей - Василь, Іван і Степан.

Син, Василь народився у 1902 році. Через сім років пішов у перший клас сільської школи і закінчив її у 1912 році. Здобувши початкову освіту з відмінними знаннями, продовжив навчання у Городенській гімназії "Рідна Школа". Під час Першої світової війни навчання перервав і продовжив лише у 1915 році. В той час до Городенської гімназії прийшов вчитися найстарший син письменника Василя Стефаника Семен, який до цього вчився у Львівській гімназії. Василь Попович і Семен Стефаник заприятелю-

вали. Письменник Василь Стефаник і Михайло Попович були обрані у гімназійний батьківський комітет. Директор приватної гімназії Антін Крушельницький часто приїжджав у Топорівці з приводу відбору кращих учнів для навчання у гімназії і завжди перебував у домі свого приятеля, Михайла Поповича. З останнім у нього були теплі і приємні стосунки в часі навчання його сина Василя.

У 1919 році Василь Попович і Семен Стефаник, закінчивши п'ятий клас Городенської гімназії, перейшли вчитися у Коломийську гімназію. Там стали гімназійними активістами. Під час навчання у гімназії Василь Попович був і сільським активістом: організовував у селі художню самодіяльність і сам брав у ній безпосередню участь, був актором у сільському драмгуртку, приймав участь у відновленні роботи довоєнного товариства "Просвіта".

Після закінчення Коломийської гімназії Василь поступив вчитися у Львівську духовну семінарію. Перебуваючи вже на третьому курсі, захворів на тиф і несподівано у 1925 році помер. Похований на сільському цвинтарі.

Другий син Михайла Поповича Іван теж був громадським активістом села. Був мужем довір'я від центрального відділу "Просвіта" а в 1943 році німецька окупаційна влада, призначила його солтисом.

РОДИНА ОЛЕКСІЯ ПОПОВИЧА

Олексій Попович, син Івана, народився у 1855 році у заможній сільській сім'ї. У сім років пішов у перший клас місцевої школи, яку закінчив через два роки. Після працював у господарстві своїх батьків. Одружився приблизно у 1878 році. У молодого подружжя народилися Василь і Марія. Через кілька років дружина Олексія Поповича померла, і він оженився вдруге. Від другого шлюбу народились Настя, Ганна, Марія, Іван, Степан, Микола і Петро.

Син Василь закінчив Львівську духовну семінарію і служив парохом у Коломиї, потім у Городниці Городенського деканату.

Син Іван був обраний головою топорівського колгоспу імені Лесі Українки в 1948-1950рр. Він - перший голова колгоспу післявоєнного періоду.

Внук, Олексій Петрович, закінчив Станіславський медичний інститут і в 1977 році працював головним лікарем Городенківського району.

Батьківський комітет Городенської гімназії «Рідна школа».
Сидить другий справа Михайло Попович. 1920 р.

Учнівський актив Коломийської гімназії. Задній ряд
(другий зліва) Іван Попович, (третій справа) Семен Стефаник

РІД ГРИЩУКІВ

РОДИНА МИХАЙЛА ГРИЩУКА

Михайло Грищук народився приблизно у 1828 році. Закінчив місцеву школу-дяківку і працював у господарстві своїх батьків. Досягнувши зрілого віку, завів сім'ю. Мав двох синів — Танасія й Івана.

У Танасія потім було дев'ятеро дітей, у Івана — одинадцятьоро. Михайло Грищук був дуже заможним господарем. І хоча не мав відповідної освіти, проте був досить, як на той час, освіченим і прогресивним чоловіком. Його думки не завжди співпадали із поглядами затятих сільських москвофілів в особі отця Івана Стрийського і дідича Романа Пузини.

Цим відповідно скористалися Лесь Мартович і Василь Стефаник, коли створювали у 1890 році в Топорівцях радикальне товариство "Народна Спілка". Михайла Грищука, як свідчать архівні документи, обрали головою товариства і радикальної читальні. Отже він став першим членом Русько-української радикальної партії у селі.

Згідно архівних даних, коли у 1900 році д-р Кирило Трильовський засновував у Топорівцях товариство "Січ", то на перших порах, як відбувався процес реєстрації товариства у Галицькому намісництві в Львові, то на всіх документах фігурувало прізвище Михайла Грищука, як кошового товариства "Січ" і представника радикальної партії у Топорівцях. Його Трильовський призначив кошовим до перших засновуючих зборів, на яких обрали кошовим Андрія Мохорука. Своїх прогресивних поглядів не міняв до кінця життя. Помер Михайло Грищук перед Першою світовою війною.

Син Танасій був обраний сільським війтом у 1908 — 1917рр.

Внук Василь, син Танасія, був війтом у 1924 — 1930рр.

Внук Дмитро, син Танасія, був призначений солтисом під час німецької окупації у 1942 — 1943рр.

Як уже вище згадувалось, Михайло Грищук мав сина Танасія. Танасій одного із своїх синів назвав в честь свого

тата Михайлом. Михайло із поваги до свого тата назвав одного із своїх синів Танасієм. Танасій свого сина назвав Михайлом, який приходитьсья праправнуком голови товариства "Народна Спілка".

РОДИНА МИХАЙЛА ГРИЩУКА

Паким чином останній Грищук Михайло Танасійович народився 26 травня 1938 року. Тато Грищук Танасій Михайлович – учасник Другої світової війни – повернувся додому, але невдовзі помер. Так що Михайлові Грищуку прийшлося майже самому пробивати дорогу в життя. У 1945 році пішов у перший клас Топорівської семирічної школи. Потім продовжив навчання у Серафинецькій середній школі. Після закінчення середньої школи Михайло працював у колгоспі обліковцем на тваринницькій фермі. Далі поступив вчитися у Станіславське медичне училище. Після закінчення відбув службу у армії, працював завідувачем фельдшерсько-акушерським пунктом у сусідньому Глушкові. На початку 60-х років Михайло Грищук поєднав свою долю із сільською вчителькою Марією Семенюк, яка на той час вчилася у Чернівецькому державному університеті на філологічному факультеті.

В цей час Михайло Грищук став завідувачем фельдшерсько-акушерським пунктом у рідному селі. І так віддався улюбленій роботі чесно і добросовісно майже сорок років.

Марія Грищук-Семенюк мріяла працювати філологом, але доля заставила стати вчителем історії. Щоб зміцнити свої знання, змушена була ще раз поступати в Івано-Франківський державний педінститут на історичний факультет. Волею долі довелось ще й відпрацювати десять років заступником директора школи.

Михайло Грищук всі ці роки виконував і громадську роботу. Весь час обирався депутатом сільської ради. А наостанок виборці села довірили представляти їхні інтереси у районній раді. Подружжя Грищуків побудували своє обійстя. Виховали двох дітей – дочку і сина.

Подружжя Марії і Михайла Гришуків

ВІЙТИ, ГОЛОВИ ЗБІРНИХ ГРОМАД, СОЛТИСИ, ГОЛОВИ СІЛЬСЬКИХ РАД

МИКОЛА УГРИН

Жародився приблизно у 1827 році. Був найстаршим сином у сім'ї. Закінчив сільську школу-дяківку і працював у господарстві своїх батьків. Приблизно у 1858 році одружився. У подружжя було шестеро дітей - Марія, Анна, Василь, Онуфрій, Параска та Іван

У 1880 році Микола із сім'єю пригадував добротну господарку. Проявив себе добрим господарем, розумним, зробився у селі поважним чоловіком, і не дарма його призначили війтом. Перебуваючи на цій посаді, ще більше збагатився авторитетом, досвідом управляти сільською громадою, і керував до 1905 року. Звільнився з посади у 77 років.

Помер Микола Угрин приблизно у 1912 році. Похоронений на старому цвинтарі, якого тепер вже не має. На тому місці сьогодні забудова.

УГРИН ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Жародився Дмитро Угрин приблизно у 1855 році. Закінчив сільську школу-дяківку і працював у господарстві своїх батьків. Приблизно у 1880 році одружився. У 1905-1908рр. Працював сільським війтом.

У подружжя Дмитра Угрин народилося четверо синів: Іван, Василь, Григорій, Онуфрій.

Найздібнішим серед дітей Дмитра був Онуфрій, який закінчив сільську школу, Коломийську гімназію. Поступив у Львівський університет, але не закінчив, і весь час працював на Львівському почтамті чиновником.

Василь Угрин одружився із Софією із родини Чупрунів. У подружжя Софії і Василя Угринів було три сини – Іван, Онуфрій і Дмитро. Останні два виїхали в Канаду і там по своєму влаштували своє життя.

Іван Угрин, син Василя, залишився жити на дідишні біля батьків. Пізніше одружився із Анастасією з родини

Мохоруків. У подружжя Анастасії і Івана Угринів було двоє синів — Михайло і Василь.

Угрин Михайло Іванович працював директором цегельного заводу колгоспу "Перемога" Снятинського району.

Його син Угрин Іван Михайлович у 1988-1991рр. Працював директором радгоспу "Задубрівський" Снятинського району.

ГРИЩУК ТАНАСІЙ МИХАЙЛОВИЧ

Жародився у 1845 році у сім'ї заможних господарів. У сім років пішов у перший клас сільської школи, яку закінчив у 1854 році. Після працював у господарстві своїх батьків. У 1868 році одружився із Василиною. Подружжя Василини і Танасія Грищуків мали дев'ятеро дітей: Василя, Івана, Ілька, Михайла, Дмитра, Олексія, Григорія, Анну і Параску.

У 1908 році Танасія Грищука призначили війтом сільської громади, де відпрацював до 1916 року. Коли вдруге наступали російські війська, під час Брусилівського прориву, Танасій Грищук залишив Топорівці і відступив з австрійськими військами аж на територію Австрії.

У 1917 році австрійські війська своїм наступом потіснили росіян за Збруч. Танасій Грищук повернувся додому і далі приступив до виконання своїх обов'язків — війта села. Так продовжував урядувати аж до Листопадового зриву 1918 року, коли Австро-Угорська імперія розпалася. Помер Танасій Грищук у 1936 році.

ГРИЩУК МИКОЛА АНТОНОВИЧ

Жародився у 1857 році в родині сільських господарів. До школи не ходив і був неграмотний. Змалку працював у господарстві своїх батьків. Приблизно у 1882 році одружився. В його сім'ї було три дочки і син. Під час російської окупації в період Першої світової війни Миколу Грищука у травні 1916 року призначили начальником громади села Топорівці. На цій посаді урядував до червня 1917 року. Помер у 30-х роках минулого століття.

ПОПОВИЧ ОЛЕКСІЙ ІВАНОВИЧ

Жародився у 1855 році. У сім років пішов у перший клас сільської школи, яку закінчив через два роки. Після працював у господарстві своїх батьків. Одружився приблизно у 1878 році. У двох шлюбах мав дев'ятеро дітей.

У травні 1917 року в селі під час російської окупації пройшли перевибори місцевого уряду і Олексія Поповича обрали начальником громади села Топорівці. Але невдовзі австрійські війська пішли в наступ і відкинули російські війська - за Збруч. В село повернувся недавній війт Танасій Грищук і почав далі урядувати. Помер Олексій Попович у 1920-х роках.

УГРИН ОНУФРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

Правнук Якова Угриня, один із синів Миколи Угриня Онуфрій, теж володів неабиякими здібностями. Народився у 1860 році. Через сім років пішов у перший клас сільської школи, яку закінчив у 1871 році і почав працювати в господарстві своїх батьків. У 1882 році одружився з Марією Марковською. Зразу відділився жити окремо від батьків.

У 1890 році вступив у товариство "Народна Спілка," яку заснували у селі Василь Стефаник і Лесь Мартович.

У 1900 році під час заснування в селі товариства "Січ" Онуфрія Угриня, як поважного на той час молодого господаря і сина сільського війта, обрали осавулом, тобто заступником кошового. До своїх обов'язків відносився добросовісно і був в січовій старшині до початку Першої світової війни.

Під час чергової окупації села російськими військами в 1916 році Онуфрія Угриня обрали заступником начальника громади села а при встановленні Західно-Української Народної Республіки призначили начальником громади, де працював і під час румунської окупації і до часів польської окупації.

У подружжя Марії і Онуфрія Угринів було шестеро дітей: Василь, Ганна, Микола, Олена, Параска і Михайло. Відомими в окрузі були Василь і Микола. Дочка Параска дожила до часів незалежної Української держави. Помер Онуфрій Угрин у 1945 році.

КОВБЛЮК ВАСИЛЬ ДМИТРОВИЧ

Жародився у 1852 році. У 1859 році пішов у перший клас сільської школи дяківки. Через два роки закінчив школу і працював у господарстві своїх батьків. У 1880 році одружився. Молода сім'я завела окреме господарство. У подружжя Калини і Василя Ковблюків було п'ятеро дітей: Анна, Марія, Параска, Василина і Петро, який помер у дитячому віці.

У 1920-1922рр. польська окупаційна влада призначила Василя Ковблюка війтом села Топорівці. Помер Василь Ковблюк у 1942 році.

МОХОРУК ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ

Жародився у 1873 році. Через сім років пішов до першого класу сільської школи, яку закінчив у 1884 році. Після працював у господарстві своїх батьків. У 1900 році одружився з Василиною з родини Мохоруків. Подружжя Василини і Василя Мохоруків мали п'ятеро дітей: Марію, Євдокію, Параску, Марію і Ганну. Старші Марія і Параска померли у дитячому віці. Євдокія і Марія померли у 17-річному віці. Ганна померла у 22-річному віці залишивши 4-річного сина Григорія, який виховувався біля діда з бабою.

У 1922р.р. Василь Мохорук був обраний війтом села Топорівці. Помер у 1953 році.

ГРИЩУК ВАСИЛЬ ТАНАСІЙОВИЧ

Жародився у 1873 році у сім'ї заможних господарів. У 1880 році пішов у перший клас сільської школи і через чотири роки закінчив. Після працював у господарстві своїх батьків. У 1903 році одружився з Марією з Грищуків. У подружжя Марії і Василя Грищуків було двоє дітей - Параска і Танасій. Через деякий час Марія померла. Василь Грищук одружився вдруге з Палагною із Сопотиків. Від другого шлюбу дітей не було.

Василя Грищука, як заможного господаря, у 1924 році обрали війтом. Урядовав до 1930 року. Помер у 1948 році.

СОПОТИК ІВАН АНДРІЙОВИЧ

Жайздібнішим у подружжя Андрія і Ганни Сопотиків був син Іван, який народився у 1889 році. У 1886 році пішов у перший клас сільської школи, яку в 1901 році закінчив. Працював у господарстві своїх батьків. Під час Першої світової війни його мобілізували у австрійську армію. Воював на італійському фронті. Повернувшись додому, одружився з Василюю з родини Мохоруків. Сім'я завела добротну господарку.

Крім цього, у 1912 році старший брат Микола взяв його, їхню сестру Палагну і викупили панський млин, на якому висіла вивіска:

“Млин водний

Николая Сопотика і співні”.

У 1930 році радні громадськості села обрали Івана Сопотика сільським війтом. Працював дуже добре. Непогано служив сільській громаді і добре мався із повітовим староством.

У 1935 році польська влада провела адміністративно-господарську реформу місцевого самоуправління, ліквідувавши гмінні управи і створивши збірні громади на кілька сіл, які очолили голови збірних громад. В кожному селі голови мали своїх заступників — солтисів. Таким чином створилася Чернятинська збірна громада, у яку увійшли села Глушків, Вербівці, Топорівці, Торговиця і Чернятин.

Як найбільш здібного, енергійного і розумного вїта з Топорівців Івана Сопотика призначили головою збірної громади. Керував три роки.

У подружжя Ганни і Івана Сопотиків народилося двоє дітей - Ганна і Андрій. Помер Іван Сопотик у молодому віці у 1939 році.

СЛИВЧУК ВАСИЛЬ ДМИТРОВИЧ

У Дмитра Сливчука було дев'ятеро дітей. Як тільки найстаршому Василеві сповнилось 16 років, вибухнула Перша світова війна. У селі розпочалась суцільна мобілізація чоловіків і хлопців, яким на той час сповнилось дев'ятнадцять років, на фронт. Але у Дмитра Сливчука була велика сім'я, і його залишили вдома.

Через рік російські війська під ударами австро-угорських сил відступили, то почалась повторна мобілізація чоловіків і хлопців на війну. Ненька Австрія вимагала у великій кількості "гарматного м'яса". Бідний батечко-цісар за всяку ціну хотів виграти війну.

Тож і призвали у діючу армію Дмитра Сливчука. У сім'ї Сливчуків склалась складна ситуація. На призивній комісії у Городенці Дмитро Сливчук розповів про свою сімейну обстановку і просився, щоб його залишили вдома. Але на те ніхто не зважав. Тоді призивник запропонував на своє місце найстаршого сина Василя, якому йшов вісімнадцятий рік. Комісія врахувала просьбу батька. Так Сливчук Василь Дмитрович потрапив на фронт Першої світової.

Народився Василь Сливчук у 1898 році. У 1905 році пішов у перший клас сільської школи, закінчив її і працював у господарстві своїх батьків. Як уже було сказано вище, у 1915 році пішов на фронт. Воював на італійському фронті. Там був поранений у руку і прийшов додому інвалідом. Як міг, так і працював у господарстві батьків. Через деякий час одружився із Марією з родини Мохоруків (Ониськові), і завів разом із нею свою господарку. У подружжя Марії та Василя Сливчуків народилася лише одна дочка Ганна.

Василь Сливчук проводив велику громадську і культурну роботу у селі. Наприклад: у 1924 році з його ініціативи зібрали групу односельчан і створили товариство "Український Дім", завданням якого було побудувати читальню. Одночасно створили будівельний комітет по будівництву читальні. І там, і там головою обрали Василя Сливчука. Товариство взяло позику у банку. Василь Сливчук так вдало закерував будівництвом, що через рік, 19 травня 1925-го, будівництво завершили і читальню відкрили.

У 1926 році в Топорівцях утворилася ініціативна група по заснуванню товариства руханкового і сторожі вогневої "Луг" - на зразок довоєнних "Січей". Одним із організаторів цього товариства в документах значиться і Василь Сливчук.

У 1929 році група жителів села знову виступила з пропозицією відродити створений ще до Першої світової

війни кружок Краєвого товариства господарського "Сільський Господар". Серед засновників знову є прізвище Василя Сливчука.

У 1930 році отець Юліан Войнаровський виступив з пропозицією створити у селі товариство "Кружок Українського протиалкогольного товариства "Відродження". Серед засновників теж бачимо прізвище Василя Сливчука.

У 1935 році, коли почала впроваджуватися польською владою реорганізація місцевого самоуправління і топорівський вїйт Іван Сопотик був призначений головою Чернятинської збірної громади, його помічником-солтисом у Топорівській гмінній управі було призначено Василя Сливчука. На цій посаді перебував до 1938 року. Після цього Василь Сливчук працював у своєму господарстві.

Коли створили у селі колгосп, то одним із його підрозділів була дорожна бригада. Нею і керував Василь Сливчук. В обов'язки дорожньої бригади входило: чистити придорожне полотно, канави, робити водовідводи. Звичайно, все це давалося не так легко, бо всі роботи виконувалися вручну і з досить низькою оплатою праці. Дороги були без твердого покриття. Після дощів ніякий автотранспорт заїхати в село не міг.

Єдине, що було під силу бригадиру дорожньої бригади і його піддеглим, з любов'ю проводити зелені насадження вздовж всіх проїжджих доріг. Таким чином обсаджено тополями і кленами дороги на Глушків, Торговицю, Задубрівці, Підвисоке, в урочище "Козинець". На "Ставищу" маємо невелику площу лісу, маємо зелені насадження і в інших місцях. Все це завдяки Василю Дмитровичу Сливчуку. Помер Василь Сливчук у 1987 році.

ТОФАН ВАСИЛЬ АНДРІЙОВИЧ

Жародився у 1885 році у заможній сільській сім'ї. У 1892 році поступив у перший клас сільської школи, яку закінчив у 1896 році. Після її закінчення працював у господарстві своїх батьків. У 1910 році одружився із Анною з родини Яценюків. Подружжя завело своє господарство. Мали двох синів Дмитра і Андрія.

У 1938 році польська окупаційна влада призначила Василя Тофана солтисом села. Перебував на цій посаді до приходу радянської влади у 1939 році. Помер у 1957 році.

УГРИН ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ

Другою дитиною в сім'ї Івана Угриня народився син Василь, який народився у 1898 році. Почав вчитися у Топорівській сільській школі а закінчив у Якторові Долинського повіту, потім у Перемишлянах, де і закінчив гімназію.

Під час Листопадового зриву пішов воювати в ряди Української Галицької армії, де дослужився до звання хорунжого.

На початку 1920-х років поступив у Станиславівську духовну семінарію. Але через активну громадсько-політичну роботу не висвятився і почав працювати в господарстві своїх батьків.

У цей час у село прийшла на роботу в школу молода і красива вчителька Яніна Апостол, яка походила із славного українського гетьманського роду, родом із Тернопілля. Тато її, Андрій Апостол, володів мастком у 60 моргів поля. Крім Яніни, в сім'ї ще були брат і три сестри. Мама Яніни була полькою, відповідно і Яніна теж полька. З часом Василь Угрин засватав Яніну і забрав до себе. У подружжя Яніни і Василя Угринів народилися Ірина й Іван.

9 березня 1937 року Василь Угрин разом із Євгеном Стрийським, Василем Сторощуком, Василем Тофаном, Степаном Угрином, Семеном Никифоруком, Василем Поповичем, Василем Грищуком, Іваном Сопотиком, Василем Угрином, Михайлом Угрином та управителем школи Шулем заснували товариство добровільної пожежної охорони в Топорівцях.

Товариство себе особливо не проявило, бо Василя Угриня невдовзі призначили головою Тишківської збірної громади. Під час приходу радянської влади у 1939 році Василь Угрин переховувався в рідних, а з початком Великої Вітчизняної війни був командиром четвертої чоти Городенківської старшинської школи, яку створив сотник УГА і УНР (за дорученням уряду Ярослава Стецька) Петро Васкул.

Після ліквідації мадярами старшинської школи Василь Угрин був призначений новою владою солтисом у Топорівцях. Але працював недовго. Як тільки прийшла німецька адміністрація, його призначили бургомістром в містечку Обертин. Працював до кінця німецької окупації. Потім разом із відступаючою німецькою адміністрацією опинився у Польщі, де поселився разом із сім'єю. Дожив до глибокої старості. Похований у Польщі.

ДАНИЛЬЧУК ДМИТРО СТЕПАНОВИЧ

Жародився у 1905 році в родині сільських господарів. У 1912 році пішов у перший клас сільської школи і закінчив у 1916 році. Після працював у господарстві своїх батьків.

У 1930 році одружився із Ганною, і завели вони своє господарство. На той час нічим себе особливо не проявляв. Проте у 1939 році, коли прийшла радянська влада, хтось із сільських жителів рекомендував Дмитра Данильчука у склад громадського комітету, який керував сільською громадою.

У грудні відбулися вибори до місцевих рад. Дмитра Данильчука обрали депутатом сільської ради. На першій організаційній сесії сільської ради його обрали головою виконкому, заступником - Стефанця Петра Юрійовича, секретарем - Волошина Петра Миколайовича. Під час німецької окупації Дмитро Данильчук спочатку переховувався від німецької влади у своїх родичів, потім легалізувався і вступив у члени ОУН (псевдо "Скала").

При наближенні фронту і радянських військ, був оприділений районним проводом ОУН у резервний керівний склад керівництва підпіллям на випадок провалу основного складу керівництва підпіллям у Топорівській повстанчій станиці. Проте нова влада зобов'язала Дмитра Данильчука далі працювати головою Топорівської сільської ради, що дуже було вигідно керівництву підпілля ОУН.

Восени 1944 року за вказівкою керівників сільського підпілля ОУН Дмитро перебирається у підпілля і входить у господарсько-фінансовий куц. За такий поступок його жінку і двох дітей районний відділ НКВС вивіз у Сибір на спецпоселення.

1 червня 1945 року стримуючи атакуючий гарнізон військ МДБ, їхній схрон, покинув криївку разом з

товаришами і в урочищі "Осоки" загинув за волю України. Похований на сільському цвинтарі.

НИКИФОРУК СЕМЕН МИХАЙЛОВИЧ

Жародився у 1890 році у сім'ї господарів середнього достатку. Через сім років пішов у перший клас і закінчив школу у 1901 році. Після працював у господарстві своїх батьків. Перебував у шлюбі з трьома жінками. Третій раз одружився із Параскою з родини Мохоруків. Завели своє господарство. У подружжя Параски і Семена Никифорука народилося четверо дівчат Марія, Ганна, Василина і Євдокія.

Коли заявилися в село представники німецької окупаційної влади, то призначили Никифорука Семена Михайловича солтисом. Урядував на цій посаді один рік. Помер у 1948 році.

ПОПОВИЧ ІВАН МИХАЙЛОВИЧ

Жародився у 1906 році у сім'ї заможних сільських господарів. У 1913 році пішов у перший клас сільської школи, яку закінчив у 1917 році. Після закінчення школи працював у господарстві своїх батьків. У 1926 році призвали на дійсну службу у польську армію. У 1932 році одружився із Євдокією з родини Угринів. В цьому ж році вступив у товариство "Каменярі". Був обраний мужем довір'я села від Центрального Віділу матірнього товариства "Просвіта" у Львові. Приймав активну участь у художній самодіяльності та в роботі драмгуртка.

У 1943 році, під час німецької окупації, Івана Поповича призначили керівником сільської громади — солтисом. У травні 1944 року пішов на фронт і пропав безвісті. У подружжя Євдокії та Івана Поповича було троє дітей — Михайло, Марія і Василь.

ГРИЦУК ДМИТРО ТАНАСІЙОВИЧ

Жародився у 1890 році у досить заможній сільській сім'ї. У 1897 році пішов у перший клас сільської школи, яку закінчив через чотири роки і далі працював у господарстві своїх батьків. У 1906 році, у шістнадцятирічному віці, поїхав

на заробітки у Канаду. У пошуках роботи опинився на золотому родовищі. Працював до 1914 року. Повернувшись додому, зразу був мобілізований на війну. Попав служити у австрійський воєнно-морський флот. Додому повернувся аж у 1922 році, маючи за плечима тридцять два роки.

В цьому ж році одружився із Марією Пішак. Подружжя завело своє господарство. Народилось двоє дітей - Василь і Євгенія. Василь помер у дитячому віці. У 1942-1943рр. Дмитро Грищук був призначений німецькою окупаційною адміністрацією солтисом села. Помер у 1969 році.

ТОФАН ДМИТРО ВАСИЛЬОВИЧ

Жародився у 1912 році у сім'ї заможних сільських господарів. У 1919 році пішов у перший клас сільської школи, яку закінчив через чотири роки. Після працював у господарстві своїх батьків. У 1932 році одружився із Настею з сусіднього села Підвисоке. Разом із Настею завели своє господарство і мали двох синів - Василя і Андрія.

Дмитро Тофан був членом товариства "Каменярі", пізніше вступив у товариство "Просвіта", брав активну участь в художній самодіяльності, став сільським активістом. На зборах товариства "Просвіта" 3 січня 1937 року обраний секретарем товариства і був ним до приходу радянської влади.

У 1941 році вступив у члени ОУН (псевдо "Калістрат"). Районною господарсько-фінансовою референтурою ОУН був призначений господарсько-фінансовим кущовим. Відповідав за збір продуктів для УПА Карпатського відтинку. Розповсюджував у селах бефони.

У кінці 1943 року німецька адміністрація призначила Дмитра Тофана сільським солтисом. На цій посаді працював до приходу радянських військ, а після пішов у підпілля. За активну діяльність у підпіллі його сім'ю вивезли у Сибір на спецпоселення. Там у суворій тайзі навечно залишилась його дружина Настя.

1 червня 1945 року, стримуючи атакуючих солдатів МГБ на їхню криївку, відступав з побратимами і в урочищі "Осоки" загинув за волю України. Похований на сільському цвинтарі.

СОПОТИК МИКОЛА АНДРІЙОВИЧ

Жародився в 1883 році. У 1904 році закінчив сільську школу. Працював у господарстві своїх батьків. У 1905 році одружився із Марією з родини Мохоруків. Обоє завели своє добротне господарство. Через кілька років поїхав на заробітки у Канаду. У 1912 році із своїми рідними братом і сестрою викупили млин у пана-діди́ча Степана Дутчака. Одночасно викупив парцелію поля панської землі у центрі села і побудував нову господарку.

У 1914 році знову поїхав у Канаду. Після повернення додому займався власним господарством і роботою водяного млина.

Подружжя Сопотиків виростили і виховали п'ятеро дітей: Андрія, Михайла, Ярослава, Параску і Ганну.

У 1944 році, після того, як голова виконкому сільської ради Данильчук Дмитро Степанович пішов у підпілля ОУН, представники Городенківської районної ради призначили Сопотика Миколу Андрійовича головою Топорівської сільської ради. Відбув, за його словами, цю "каторгу" один рік

Микола Сопотик, як розповідають старожили, володів природною хитрістю і все в господарстві робив з відповідною майбутньою вигодою. Наприклад, вдало побував два рази на заробітках у Канаді, вдало викупив панську парцелію і непогано наново побудувався, мав непоганий дохід від млина, добре подружив своїх дітей. Особливо старшу доньку Параску, яку віддав заміж за багатого одинака із сусіднього села Підвисоке Івана Книгніцького, котрий довгий час був війтом-солтисом, пізніше знищений у застінках НКВС. Помер Микола Сопотик у 1972 році.

Але не зовсім добре пішло із його сином-любимчиком Ярославом.

Найздібнішим в сім'ї Миколи Сопотика, ким весь час тішилися і гордилися батьки, був син Ярослав, який народився в 1923 році. У 1934 році закінчив сільську школу і зразу поступив в Городенську приватну гімназію "Рідна Школа". У 1939 році продовжив навчання у Городенківській середній школі, але навчання перервала війна. В зв'язку з

тим, що німецька окупаційна влада не дала дозволу відновити навчання у Городенківській гімназії, Ярослав Сопотик змушений був продовжити навчання у Коломийській гімназії. Як і більшість гімназистів, вступив у члени ОУН-м в Коломиї.

У 1943 році, як і більшість мельниківців, зголосився до служби в новостворювану дивізію СС "Галичина". У травні прийняв присягу і проходив вишкіл спочатку в Гайделягері, а потім у Ногаймері (Польща).

У 1944 році дивізію після вишколу направили на фронт біля м.Броди, що на Львівщині. Дивізія опинилася в центрі наступу радянських військ і протрималася лише кілька днів. Велику силу наступу в цьому районі не витримала і була вщент розбита. Значна кількість дивізійників попала у полон до радянських військ. Частина дивізії СС "Галичина" вирвалася з оточення і знову опинилася в Ногаймері. Серед них перебував і Ярослав Сопотик.

У лютому 1945 року практично на базі дивізії СС "Галичина" з дозволу німецького командування почала формуватися Українська Національна армія (УНА). Невдовзі Сопотик прийняв присягу вояка УНА. В скорому часі дивізійники склали зброю перед англо-американськими військами. Ярослав Сопотик опинився у Англії на постійне місце проживання.

Відвідав своє село Ярослав і своїх родичів на початку 1990-х років, коли Україна здобула свою незалежність. Після цього недовзі помер.

СЛИВЧУК МИКОЛА ДМИТРОВИЧ

Жародився у 1902 році у багатодітній сім'ї сільських господарів. У 1909 році пішов у перший клас сільської школи і закінчив у 1913 році. Після закінчення школи працював у господарстві своїх батьків. У 1922 році одружився із Ганною Сливчук і завів окрему господарку. У подружжя Ганни і Миколи Сливчука народились дві дочки – Марія і Параска.

Після приходу у 1939 році радянської влади у селі було створено громадський комітет. У склад комітету обрали і Миколу Сливчука. У березні 1940 року у селі організували

колгосп імені Лесі Українки. Одним із перших вступив у колгосп Микола Сливчук. Його обрали членом правління колгоспу і призначили бригадиром. Під час німецької окупації переважно працював у своєму господарстві.

При відновленні радянської влади у 1944 році Миколу Сливчука призначили заступником голови Топорівської сільської ради. Восени цього ж року разом із головою сільради пішов у підпілля ОУН-УПА. За згодою керівництва підпіллям здався радянській владі, і зразу його призначили головою Топорівської сільської ради, де працював до 1950 року.

У 1950 році колгоспники сільгоспартілі імені Лесі Українки обрали Миколу Сливчука головою. Працював два роки, а після трудився тут на різних роботах аж до виходу на пенсію. Обирався депутатом сільської ради кількох скликань. Помер 21 грудня 1967 року.

УГРИН ВАСИЛЬ МИХАЙЛОВИЧ

Жародився у 1923 році. У 1930 році пішов у перший клас сільської школи. Після закінчення працював у господарстві своїх батьків.

У 1943 році вступив у сільське воєнізоване товариство "Січ", де проходив вишкіл самооборони. Як активного січовика, Василя Угрина в числі других сільських активістів Городенківський повітовий провід ОУН направив у Карпати на курси старшин.

У 1944 році призвали на фронт. З армії прийшов у званні старшини. Одружився із Марією з родини Василиків. Працював у господарстві своїх батьків і одночасно проводив навчання з допризивниками при Городенківському військкоматі.

У 1950 році Угрина Василя Михайловича обрали головою Топорівської сільської ради. Потім працював бригадиром рільничої бригади, завскладом паливо-мастильних матеріалів. У 1956 році його вдруге обрали головою Топорівської сільської ради. Працював до 1959 року — до часу об'єднання сіл Топорівці, Торговиця і Вербівці в один колгосп імені Леся Мартовича і одну об'єднану Торговицьку сільську раду.

Після об'єднання сільських рад Василь Угрин працював завідувачем фермою. Потім почав хворіти, вийшов на пенсію і невдовзі помер. Подружжя Марії та Василя Угринів мали трьох дітей – Михайла, Миколу і Наталію.

ВОЛОШИН ДМИТРО АНТОНОВИЧ

Жародився 30 вересня 1952 року у селянській сім'ї. У 1960 році пішов у перший клас Топорівської восьмирічної школи, яку закінчив у 1968 році. Навчання продовжив у Снятинському сільськогосподарському технікумі за спеціальністю "агрономія". Технікум закінчив у 1972 році і зразу пішов у армію. Після демобілізації розпочав свій трудовий шлях агрономом у рідному колгоспі імені Леся Мартовича.

У 1979 році одружився із Гузіік Марією Василівною. У подружжя Марії та Дмитра Волошинів народились дві дочки – Галина і Наталія. З 1982 року перейшов працювати агрономом-овочеводом, а потім бригадиром у топорівське відділення того ж колгоспу імені Леся Мартовича. З 1984-1989 рр. навчався заочно у Кам'янець-Подільському сільськогосподарському інституті на факультеті "агрономія". Здобув вищу освіту.

У 1988 році після від'єднання села Топорівці від Торговицької сільської ради відновилася Топорівська сільська рада. На першій організаційній сесії Дмитра Волошина обрали головою виконкому сільської ради, де працював до липня 1994 року. Як голова, ревню утверджував ідеали незалежності та відновлення Української держави на території сільської ради. Зокрема, було відновлено могилу січовим стрільцям, побудовано могилу-пам'ятник воїнам та членам ОУН – УПА, хрести-пам'ятники на місцях загибелі членів ОУН та воїнів УПА, проведено і інші заходи.

Пізніше працював бригадиром овочевої бригади в селянській спілці "Топорівська". Зараз займає посаду спеціаліста - землевпорядника Топорівської сільської ради народних депутатів.

ГУЛЬТАЙ ПАРАСКА ІВАНІВНА

Жародилася 17 вересня 1940 року в сім'ї сільських господарів. У 1947 році пішла у перший клас Топорівської семирічної школи. У 1954 році продовжила навчання у Торговицькій середній школі. Після закінчення десятого класу поступила вчитися у Снятинський культурно-освітній технікум. Здобувши середню спеціальну освіту, працювала піонервожатою у Вербівській восьмирічній школі Городенківського району. У 1959 році вийшла заміж за односельчанина Гультая Семена Васильовича. У червні 1961 року перейшла працювати завідуючою бібліотеки у своє рідне село Топорівці. За час її роботи бібліотеці присвоїли звання "Бібліотека відмінної роботи". Відчуваючи брак одержаних знань, вона одночасно вчилася на заочному відділенні в Івано-Франківському державному педагогічному інституті, який закінчила у 1969 році. З січня 1965 року працювала вчителем-класоводом сільської восьмирічної школи.

У 1989 році завдяки Парасці Гультай було відновлено роботу товариства "Просвіта" у селі, що припинило свою роботу у 1939 році у зв'язку із приходом радянської влади, яка заборонила роботу всіх прогресивних товариств у нашому краї. В цьому ж році Параска Гультай створила і керувала народним фольклорно-етнографічним ансамблем "Не сумуй". У 1991 році разом із своїм ансамблем та активом села організувала поїздки у Східні області України з метою пропаганди голосування під час референдуму за незалежність України. Особливо провела цікаву агітаційну зустріч з концертом серед жителів м. Ананьєво Одеської області.

Ось як це описав на своїх сторінках часопис Городенківського районного Товариства української мови імені Т.Шевченка "Просвіта" від 1 січня 1996 року за №2, зі слів Параски Гультай: "Незабутнє враження залишилось від поїздки в Ананьєвський район Одеської області. Відчувається вороже ставлення до нашого синьо-жовтого прапора, української мови. Ось ярмаркова площа в Ананьєво. Ми приходимо в топорівських святочних

нарядах: червоні кожушки, горботки, великі шаліанові хустки. І зразу реакція. Чуємо образливі викрики: "Бандеровці! Чего вы сюда приехали? Убирайтесь! Это артисты переодетые! Почему не убираете урожай?" Молодики підбурюють народ, свою активність проявляє жінка, секретар комсомольської організації, як ми дізналися згодом. Розлючена юрба молодиків наближається. Я тримаю калач на вишитому рушнику, біля мене — співаки. Я звертаюся до людей:

- Ми приїхали до вас з чистим серцем, відкритою душею, із святим хлібом і сіллю. Ми вам прощаємо ці образи і хай вам Бог простить. Ми не артисти, а доярки, буряководи. Погляньте на наші руки. А врожай вже зібрали і тому приїхали. Приїжджайте до нас, зустрінемо вас з радістю і гостинно приймемо в наші оселі!...

- Бачу: переді мною стоїть старенька жіночка. Я підходжу до неї, вручаю хліб на рушнику, цілую в руку. Жінка здивовано розчулена. Починаємо "Отче наш". Площа поступово притихає. Виступає Роман Блонський. Враження гарне. Люди починають нас слухати. І полинули наші стрілецькі і інші народні пісні. До нас підходять вчителі профтехучилища, до яких ми приїхали, вчителі шкіл (вихідці з Івано-Франківщини, Тернопільщини, Львівщини), нас обнімають, цілують, дякують, що приїхали. Організовується колона. З піснею "Ой у лузі червона калина" й іншими патріотичними піснями проходимо центральними вулицями міста. На тротуарах, на балконах будинків багато людей.

Вечері в Будинку культури даємо прощальний концерт. Зал переповнений. Вже нам на прощання дарують хліб. Побували ми в церкві. Людей дуже мало, переважно старші, молоді нема. Офіруємо гроші, що приємно вразило присутніх.

Понеділок — день від'їзду. Для нас підготували прощальний обід. Під кінець просимо до залу і кухарів, лине "Многая літа". Сльози в них на очах. Народжується взаєморозуміння, теплота стосунків і єдине прагнення — вільної, незалежної України..."

Спільно з бібліотекарем Марією Великочою та директором Будинку культури Василем Сливчуком

відновили свято Миколая, Маланки, різдвяні вертепи, великодні гаївки, ігри, свята Івана Купала, скасування панщини, весільні обряди (особливо - завивання молодої), топорівські вечорниці, пісенно-спортивні вправи, що збереглися в пам'яті Євдокії Мурмилик та Олени Ковблюк.

Ансамбль "Не сумуй" виступав на посвяті могил в Чернятині, Вербівцях, Торговиці, Ясеневі-Пільному, Сороках Городенківського району, Підвисокому, Стецеві, Белелуї, Русові, Задубрівцях, Ганьківцях - Снятинського. У Городенці, Тлумачі, Коломиї, Івано-Франківську, Заставні, по Чернівецькому телебаченні з програмою "Великодні дзвони".

За ініціативою Параски Гультай, як голови сільського товариства "Просвіта", проведено у селі ряд заходів: відновлено могилу січовим стрільцям, побудовано могилу воякам ОУН-УПА, споруджено хрести-пам'ятники на місці загиблих сільських вояків УПА та підпільників членів ОУН, хрести-пам'ятники до Дня Незалежності і 60-річчя голодомору в Україні.

Всі ці заходи організовувались і проводились на високому ідейно-патріотичному рівні при великому здвигові односельчан і жителів навколишніх сіл. Все організовувалось завдяки діяльності депутатів, виконкому сільської ради, голови Параски Гультай і членів товариства "Просвіта", учасників ансамблю "Не сумуй", всіх жителів села.

Воістину здетонував народ, як у свій час писала покутська преса у 1918 році. Такий патріотичний підйом здійснили наші діди на початку 1900-х років, створивши на Покутті другу клітину товариства "Січ". Наші діди так само ходили навколишніми селами і містечками, піднімали народ, закликали створювати товариства "Січ", розповідали і допомагали, як це треба робити. Майже через сто років, завдяки подвижництву Параски Гультай і її однодумців-товаришів, топорівські жителі у пориві патріотичних почуттів святкували свої торжества повторивши визначний здвиг своїх пращурів. Цього забути неможливо.

З вересня 1993 року Параска Гультай перейшла працювати заступником директора Топорівської середньої

школи по виховній роботі. Але за подвижницьку і активну роботу в школі і на селі, за тверду позицію у питаннях розбудови незалежної України, на чергових виборах до місцевих рад у червні 1994 року жителі села обрали її головою сільської ради народних депутатів. На цій посаді далі розкрився її талант та організаційні здібності сільського провідиря, жінки-керівника, жінки-організатора. Вона разом із депутатами сільської ради продовжувала утверджувати і будувати незалежність України на такій невеликій території, як топорівська земля.

У 1998 році Параска Гультай вийшла на заслужений відпочинок. Проте ще й сьогодні керує народним сільським фольклорно-етнографічним ансамблем "Не сумуй".

У подружжя Параски і Семена Гультаїв народилося троє дітей: Іван, Галина і Василь.

На чергових виборах громадскість села обрала головою Топорівської сільської ради Мельничука Василя Івановича.

Подружжя Параски і Семена Гультаїв
із своїми дітьми та онуками

Похорон Онуфрія Угриня. 1945 р.

Вояк Австро-Угорського
війська Василь Сливчук

Стоїть справа солтис
Василь Сливчук

ВОЄННИЙ ІСТОРИК

СТЕФАНІВ ЗЕНОН ПЕТРОВИЧ

Жародився 22 липня 1902 року. Зенон був дев'ятою дитиною у сім'ї Марії та Петра Стефанівих. У 1905 році Петра Стефаніва перевели управителем школи в село Турка Коломийського повіту. Активна робота січового товариства у Топорівцях та інші прогресивні погляди стали причиною переведення на друге місце роботи і проживання. Для Петра Стефаніва це було великим приниженням і він такої наруги не витримав і до року помер. Похований у селі Турка. Вдова Марія Стефанів-Мартович переїхала жити у Коломию ближче до дітей, які там вчилися...

Малий Зенон пішов у перший клас Коломийської реальної школи в 1909 році, а в 1912 році поступив у Коломийську гімназію, яку залишив у 1914 році, здавши екзамен за другий клас. Старші брати пішли на фронт Першої світової війни. Хлопець з нетерпінням чекав того часу, коли він також зможе піти за прикладом братів, але чогось довго тягнувся час. Тодішня молодь, з якої рекрутувалися ті юнаки, виховувалася в часах великого національного підйому, в часах творення масових молодечих організацій - "Соколи та Січі" на всіх просторах Галичини і Буковини.

У такій насиченій українським патріотизмом атмосфері виховувалося тодішнє юнацтво, а між ними і Зенон Стефанів. Крім того в сім'ї Стефанівих панувала відповідна військова атмосфера, бо старші брати були старшинами австрійської армії.

У 1918 році Зенону сповнилось лише 16 років і він, ще з одним товаришем тікають з дому і пробираються до Києва, щоб влитися в ряди славного стрілецтва. Це ж не дивно, що в період організації УГА 15-16-річні юнаки горіли молодечим запалом стати зі зброєю в руках, щоб захистити свою Вітчизну. Тисячі юнаків приходили на призивні пункти і просилися, "у вояки". Але не всі вони могли витримати суворе вояцьке життя. Залишалися лише фізично сильніші, і ті, що сильною волею прагнули "стати вояком". Ці молоді хлопці віддали свої сили армії,

переважно у підрозділах розвідувального характеру. І це в той час коли фронти не раз переходили по середині сіл, і не можна було орієнтуватися, де свої, а де знаходиться ворог.

На початку листопада 1918 року Зенон дібрався до Києва, а звідти до Слов'янська, що біля Харкова. 16-річний хлопець зголосився добровольцем до військової служби. Його направили до так званого Гуцульського куреня 36-го полку імені Гетьмана Мазепи. Пройшовши військовий вишкіл, переїжджає з куренем на фронт. Курінь під командуванням поручника Шлемкевича було підпорядковано Белзькій бригаді, яка пізніше дістала назву 9-ї бригади і воювала з поляками на відрізку Угнова. У половині березня 1919 року бригада пройшла переукомплектування. Її командиром призначили Богуслава Шашкевича.

Колишнім Гуцульським куренем об'єднаним, з куренем поручника Бабія, доручили командувати поручнику Заворотюку. В цьому курені сотнею кулеметників командував поручник Клим Стефанів, старший брат Зенона. Зенон в той час вже був підхорунжим і командував чотою зв'язку. Дуже важко довелося молодому старшині із підлеглим підрозділом зв'язку, коли під ударами до зубів озброєної армії Юзефа Галлера по всьому фронту приходилось часто відступати. Зв'язок тоді мав дуже важливе значення. Прикладом такого був факт, коли Гірська бригада втратила зв'язок і опинилася відрізаною від головних сил УГА, і в травні 1919 року змушена була перейти у селі Нижні Вервечки на територію Чехії.

Під час наступу на Київ дев'ята бригада УГА вела тяжкі бої під Жмеринкою, Калинівкою і Бердичевом. Потім вела тяжкі бої під Скобеном і Оратовом з денікінцями. Пізніше сталося так, що 9-а бригада змушена була об'єднатися із більшовиками і сформували 4-й піхотний полк, яким командував надзвичайно відважний і хоробрий сотник Петро Газдайко. Полк займав на протипольському фронті відрізок в околиці Старокостянтинова.

23 квітня 1920 року 4-й піхотний полк разом з іншими полками виступив із зброєю в руках проти більшовиків, але 27 квітня поляки вступили у змову із більшовиками і

підступно оточили 4-й піхотний полк, змусивши галицьких вояків скласти зброю.

У тих, дуже складних, політичних, воєнно-стратегічних і тактичних умовах робота старшин на командних посадах була дуже важкою, суворою і відповідальною. Особливо за збереження підлеглих їм людей. І цей обов'язок старшина-вояк Зенон Стефанів виконав чесно й добросовісно. Всі вояки потрапили в полон і були інтерновані у польський табір для військовополонених у Тухолі.

Аж у 1922 році Зенон Стефанів повернувся додому, але зразу був заарештований польською владою за участь у боях з поляками, а також із-за своїх братів, особливо за Гната, який був головнокомандувачем Галицької армії і трохи що не вигнав поляків зі Львова. Такого вони йому ніяк не могли простити.

Відсидівши кілька місяців у в'язниці, Зенона звільнили, але призвали на дійсну військову службу. У польському війську змусили закінчити школу підхорунжих для запасних старшин і дивізійну школу зв'язку в запасному корпусі.

Після демобілізації відновив навчання у гімназії і після закінчення вступив до Львівського університету на правничі студії. Через кілька років здобув ступінь доктора права. Спочатку працював у Львові редактором газети, потім журналістом. З 1932 року переїхав працювати у Коломию. Зенон Стефанів був довголітнім редактором коломийських часописів "Життя Покуття" і "Нове життя". Почав займатися громадсько-політичним життям. Створював молодіжні товариства, щоби продовжити славу колишніх "Січей" і "Соколів", які польська влада зразу позакривала, окупувавши Галичину.

19 жовтня 1932 року організував міське молодіжне товариство "Союз Української Поступової Молоді імені Михайла Драгоманова "Каменярі". На перших організаційних зборах Зенона Стефаніва обрали головою.

Двотижневик "Життя Покуття" через фінансову скруту і утиски зі сторони владних структур виходив досить нерегулярно. Тоді Зенон Стефанів почав працювати над історичними нарисами і працями про визвольні змагання УГА, заявляючи про себе як військового історика.

У 1934 році пише нарис і дослідження "Українські Збройні сили в 1917- 1920рр. Частина 1. Воєнно-історичний нарис. (Коломия), співредактор розділів у книзі "Історія українського війська", "Військові сили часів Центральної Ради" і "Доба Гетьманщини", спогади "Від Слов'янська до Тухолі". (1937 рік, Коломия), написав "Коротку історію українського війська" Част. 1-2. (Львів). Цю історію надрукував видавець Іван Тиктор у 1938році. Написав відому працю "Українське Вільне Козацтво" (1935р.), випустив книжку "Оборона України". Самоосвіта. (1937р., Львів).

За приналежність до УВО в кінці 1930-х років польська влада вдруге заарештувала і ув'язнила у Березі Картузькій.

Під час німецької окупації, за дорученням ОУН, поступає на роботу в німецьку адміністрацію. Його призначають начальником української поліції в м Заліщики. Не погодившись із політикою, яку вела німецька влада на окупованих територіях, Зенон Стефанів разом із своїм братом Титом зголошуються до служби в дивізії СС "Галичина". Його призначають сотником. Під час боїв під Бродами лише чудом залишився живий і при доукомплектуванні наново свіжими силами дивізії СС "Галичина" Зенон Стефанів далі служить сотником.

При створенні військових сил Української Національної Армії (УНА), Зенона Стефаніва призначають сотником Першої дивізії УНА, яка була сформована на базі дивізії СС "Галичина". А потім при формуванні Другої дивізії УНА, для укріплення кадрами новоствореного військового формування, сотника Стефаніва переводять у цей підрозділ. Його відзначено медаллю УГА, воєнним хрестом УНР та медаллю Архистратига Михаїла УНА.

Після війни Зенон Стефанів емігрував до США, де удосконалив свої знання з історії і став відомим журналістом та воєнним істориком. Правління Американського інституту у Вашингтоні визнає Зенона Стефаніва відомим дослідником української військової історії і співробітником в часописі "Свобода" та інших українських виданнях. Одночасно його визнали дійсним членом Військового інституту.

А ще Зенона Стефаніва обрали дійсним членом Наукового товариства імені Т.Шевченка, а на зборах 1966

року обрали директором Військового історичного інституту при НТШ. Пізніше його обрали членом Американського історичного товариства.

Зенон Стефанів стає співредактором Енциклопедії Українознавства, є членом Української організації (ОБВУ) та Американського Мілітарного інституту.

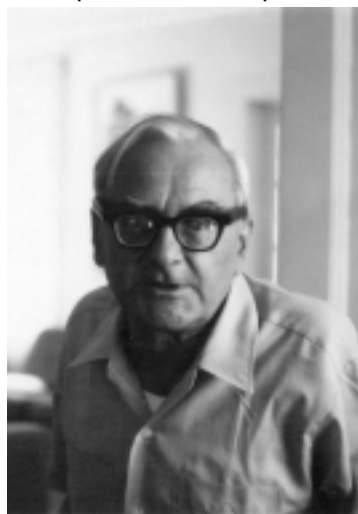
Помер Зенон Стефанів 10 січня 1976 року в Нью-Йорку. Похований на українському православному цвинтарі св. Андрея в Бавнд Бруку.

Стефанів Зенон Петрович

Зенон Стефанів із своїм
племінником Гнатом

Стефанів Зенон Петрович

Могила Зенона Стефаніва

ГОЛОВИ КОЛГОСПІВ

МУРМИЛИК МИХАЙЛО СЕМЕНОВИЧ

Жародився у 1897 році і через сім років пішов у перший клас сільської школи, яку закінчив у 1908 році. Після закінчення школи працював у господарстві своїх батьків. У 1922 році одружився із Марією з родини Пішаків.

Молоде подружжя завело своє господарство. Мали одну дочку Марію.

У 1920-х роках Михайло Мурмилик включився у бурхливе політичне життя, яке вирувало у тодішній Галичині під окупацією Польщі. Він вступив у ряди Української радикальної партії. Через якийсь час організував у селі досить таки міцний осередок радикалів, який складався з тринадцяти чоловік. Сільський радикальний осередок під орудою Михайла Мурмилика у 1927 році взяв активну участь у підготовці і проведенні виборів до Варшавського сейму, тим паче, що по 53-му виборчому округу, куди входили Топорівці, було висунуто кандидатом у послы уродженця Топорівців Кліма Петровича Стефаніва. Допомогу у підготовці і проведенні виборів надавав письменник Василь Стефаник. Михайло Мурмилик був лідером сільських радикалів до приходу у 1939 році радянської влади.

У 1940 році в селі організували колгосп імені Лесі Українки. Михайла Мурмилика обрали головою колгоспу. Це був перший голова колгоспу у селі.

Очолював колгосп до початку Великої Вітчизняної війни. Потім працював у особистому господарстві. Воював на фронтах Великої Вітчизняної. Помер у 1949 році.

ВОЛОШИН ПЕТРО МИКОЛАЙОВИЧ

Жародився 30 травня 1911 року у сім'ї Катерини і Миколи Волошинів. У сім років пішов у перший клас і через чотири роки закінчив сільську школу. Після закінчення допомагав матері по господарству.

Особливо проявив себе на початку 1930-х років, коли став головою юнацької секції в товаристві "Місцевий Союз Української Поступової Молоді імені Михайла Драгоманова «Каменярі» в Топорівцях. Організував команду копаного м'яча, переважно з числа хлопців, що жили на "Стіглі": – Петро Волошин, – капітан, Василь Угрин, – воротар, Василь Волошин, Василь Попович, Іван Сливчук, Іван Деляр, Дмитро Сливчук, Дмитро Сенюк, Дмитро Сливчук, Дмитро Угрин, Андрій Никифорок. Команда набула такої слави, що фірами їхали на змагання аж у Обертин, Серафінці, Глушків, Торговицю. Петро Волошин брав активну участь в роботі сільської кооперації. У 1935 - 1936рр. був навіть на курсах кооператорів і крамарів у Городенці.

Петро Волошин являвся членом товариства "Просвіта". Брав участь у художній самодіяльності села, особливо грав не в одній виставі. У 1930-х роках вступив в Українську соціалістичну радикальну партію, брав неабияку участь у зміцненні сільського осередку. Особисто на "Стіглі" створив міцну групу радикалів з числа Івана Деляра, Михайла Угриня, Івана Сливчука, Дмитра Угриня і Василя Поповича, яка входила в склад сільського осередку.

Петро Волошин одружився із Євгенією Угрин, дочкою сільського активіста Василя Угриня. У подружжя Євгенії і Петра Волошинів народилося двоє дітей - Мирослав і Наталія. Мирослав проживає у Чернівцях, Наталія у заміжжі Попович, – на дідизні.

На початку травня 1944 року Петро Волошин пішов на фронт. Після війни працював на шахтах у Кемеровській області. У кінці 1940 і на початку 1950 років працював секретарем сільської ради.

У 1952 році колгоспники топорівського колгоспу імені Лесі Українки обрали його головою колгоспу. В роботі був ретельним, вимогливим, у всьому любив порядок, чистоту і охайність.

У 1959 році колгосп імені Лесі Українки об'єднали з колгоспом імені Леся Мартовича в селі Торговиця, а Петра Волошина обрали головою об'єднаної Торговицької сільської ради. Попрацювавши кілька років, Петро Волошин захворів і вийшов на пенсію. З часу роботи секретарем

сільської ради і до виходу на пенсію постійно обирався депутатом сільської ради.

Петро Волошин - сільський фотограф 1930-1940-х років. Його прекрасні фотографії дуже збагатили історію села. Вже у глибокій старості радів новим віянням, які творилися в Україні. Проте 4 травня 1990 року помер.

ГРИНЮК ВАСИЛЬ ФЕДОРОВИЧ

В цьому томі буде йти розповідь про кількох осіб, які не народилися у Топорівцях, але більшу частину свого життя прожили у нашому селі і їхні заслуги є наскільки вагомими, що про них сказати добре слово я зобов'язаний.

Серед них Василь Федорович Гринюк, який прожив сімдесят років, з них 47 у Топорівцях. Крім того це є неординарна фігура. Він володіє Божим даром: зоотехнік, ветлікар, прекрасний керівник і до того всього – чудовий будівничий. Багато в минулому було керівників, що керували колективними господарствами, але досить мало приділяли уваги таким питанням, як розвиток сіл, господарських дворів і ін. А дехто зробив, можливо, аж надто багато, але по різних причинах не завжди це ціниться. Та давайте все по порядку.

Василь Гринюк народився 16 січня 1936 року в селі Торговиця Городенського повіту у сім'ї сільських господарів. У 1941 році пішов у перший клас сільської школи, яку через сім років закінчив і працював у колгоспі.

У 1952 році продовжив навчання, поступивши у Писарівщанський ветзоотехнікум Полтавської області, який закінчив у 1956 році. Згідно направлення працював зоотехніком у колгоспі "17 вересня" Солотвинського району Станіславської області. З січня 1957 року працював зоотехніком у рідному колгоспі ім. Леся Мартовича. В 1959 році одружився із Ганною Василик із Топорівців і переїхав на постійне проживання у наше село. Тут же побудував своє обійстя.

Замітивши неабиякі здібності у молодого спеціаліста, Василя Гринюка забрали на роботу у районну інспекцію по заготівлі та якості сільськогосподарської продукції –

на посаду головного спеціаліста по тваринництву. І це все у двадцять п'ять років.

В 1962 році пройшла реорганізація та укрупнення районів (відповідно і районних інспекцій по заготівлі та якості сільськогосподарської продукції) Василя Гринюка перевели на роботу інспектором-організатором Городенківської зони.

У січні 1963 року Василя Гринюка обрали головою колгоспу ім. Леся Мартовича. В 1959 році топорівський колгосп ім. Лесі Українки об'єднали з колгоспом ім. Леся Мартовича. За чотири роки спільного господарювання у Топорівцях побудували лише кілька капітальних споруд. За період, коли очолював господарство Василь Гринюк, розпочалось велике оновлення села і господарського двору: проведено реконструкцію існуючих і будівництво нових типових господарських і тваринницьких приміщень. Побудували: дорогу з твердим покриттям Торговиця — Підвисоке. Зі слів Василя Федоровича для цього завезли приблизно 14 тисяч автомашин гравію з кількох колгоспів Снятинського району. Це дало можливість пустити автотранспорт між селами в любую погоду і відкрити автобусне сполучення Снятин — Городенка через Топорівці. Сільські жителі перестали ходити пішки до Городенки, школу згідно типового проекту на 500 учнів. В той час у Топорівській восьмирічній школі навчалось лише 240 учнів. Значить школа побудована із перспективою, медамбулаторію, цегельний завод на 5 млн.штук цегли, сільський торговий комплекс, сільські вулиці вкрили твердим покриттям.

За період 1965-1971 рр. Гринюк Василь Федорович закінчив (заочно) навчання у Львівському зооветеринарному інституті, здобувши спеціальність ветлікар. У 1971 році Гринюка перевели на роботу завідуючим Торговицькою ветдільницею, а через три роки — директором Городенківської ветеринарної лабораторії. У 1976 — 1978 рр. — голова колгоспу "Україна" сусідніх сіл Чернятин і Глушків. З 1978 року знову директор Городенківської ветлабораторії, а з 1982 року — начальник Городенківського міжрайлемоб'єднання. У 1982 році

закінчив курси по діагностиці захворювань сільськогосподарських тварин у Ленінградському ветеринарному інституті.

В 1987 році топорівський відділок від'єднується від колгоспу ім. Леся Мартовича і створили колгосп «Маяк». Головою новоствореного колгоспу обрали свого односельчанина — Гринюка Василя Федоровича. І знову розпочинається велике будівництво у селі і колгоспі. За шість років під керівництвом Василя Гринюка побудовано у господарстві і селі: будинок культури, проведено добудову торгового центру, забійний пункт із ковбасним цехом, пекарню на 28 тонн хліба за добу, автогараж і будинок шофера, зерновий піднавіс на тоці, пилораму, тютюносушарку, теплиці, склад міңдобрив, майстерню на тракторній бригаді, млин з олійницею, електростанцію, дорогу з твердим покриттям у городню бригаду і т. д. Це все є факти, а факти — уперта річ... Я не помилюсь, якщо висловлю думку односельчан, велике спасибі Гринюку Василю Федоровичу!

З 1993 — 1996 рр. Василь Гринюк працював начальником Городенківської інспекції по заготівлі та якості сільськогосподарської продукції. Потім вийшов на заслужений відпочинок.

У подружжя Ганни і Василя Гринюків троє дітей — Гаїна, Марія і Ганна.

СЛИВЧУК ФЕДІР ОЛЕКСІЙОВИЧ

Жародився 13 лютого 1943 року. В 1950 році пішов у перший клас Топорівської семирічної школи. З 1957 року продовжив навчання у Торговицькій середній школі. В 1960 — 1963 рр. навчався у Снятинському сільськогосподарському технікумі на агрономічному відділенні. Після закінчення технікуму одержав направлення у село Станькове Калуського району. Потім служба в армії. Після демобілізації працював агрономом у селі Глушків, що біля Городенки. В 1967 році перейшов на роботу у насінницький радгосп «Зоря», що в Городенці. Працював — агрономом відділку, керуючим відділку, головним агрономом, заступником директора радгоспу.

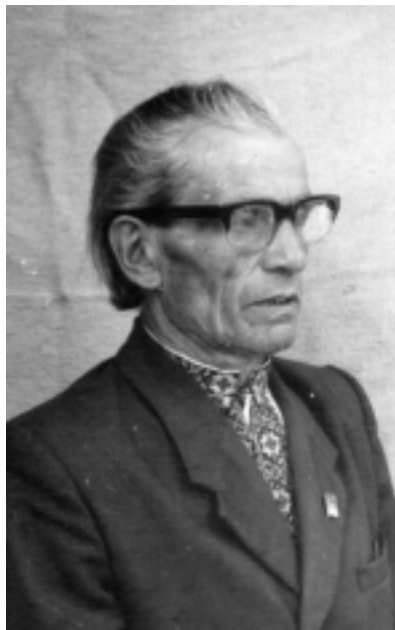
У 1978 – 1979 рр. працював головою колгоспу «Жовтнева революція» у селі Семаківці. З 1979 року далі працював у насінницькому радгоспі «Зоря». З 1999 року – заступник голови правління акціонерного товариства «Еліта» в селі Якубівка, де працював до 2003 року. Потім серйозно захворів і передчасно помер.

В 1963 році Федір Олексійович одружився із Любою Цісельовською. У подружжя Люби і Федора Сливчуків троє дітей – Віктор, Василь і Галина.

МЕЛЬНИЧУК СТЕПАН ІВАНОВИЧ

Народився 20 лютого 1947 року у сім'ї сільських господарів. У 1953 році пішов у перший клас Топорівської семирічної школи, яку закінчив у 1961 році. Продовжив навчання у Снятинському сільськогосподарському технікумі по спеціальності «агрономія». Після закінчення технікуму згідно направлення працював агрономом-садоводом у селі Медуче Галицького району. Потім головний агроном радгоспу «Ділятинський» Надвірнянського району, головний агроном колгоспу ім. Горького, агроном колгоспу ім. Леся Мартовича Городенківського району, а з 1974 року керуючий відділку у рідному селі. Топорівський відділок під керівництвом Степана Мельничука був кілька років підряд передовим у Городенківському районі. Степан Іванович постійно обирався односельчанами депутатом Торговицької сільської ради.

В 1998 році Степана Мельничука обрали головою спілки селян «Топорівська» і депутатом Городенківської районної ради. В даний час займається підсобним господарством. У подружжя Марії та Степана Мельничука народилося два сини – Василь і Тарас.

Волошин
Петро Миколайович

Гринюк
Василь Федорович

Мельничук Степан Іванович
з дружиною Марією та сином Васильком

ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧІ УГА, ГЕНЕРАЛ-ХОРУНЖІ, ПОЛКОВНИКИ, СОТНИКИ, ПРОВІДНИКИ ОУН

СТЕФАНІВ ГНАТ ПЕТРОВИЧ

Жа початку листопада 1918 року у Львові сталася подія, якою снили більш як двадцять поколінь свідомих галицьких русинів-українців. Це явище учасники та дослідники назвали Великим зривом.

Воїстину народ спричинив спротив хоч століттями був запертий в льоху чужинецької неволі. Ті довгі п'ять віків в уярмленому тілі русинів, в їх жилах нуртували гени волі, що зірвалися пізньої осені 1918 року.

"Стрілецькі руки наче видвигають з померків п'ятьсотлітньої темряви золотокований престол Ярослава Осмомисла ще раз ген на овид усього світа", — так оцінив місце Листопадового зриву на тлі українських визвольних змагань і подій д-р Остап Грицай.

Однак і ворог галицької незалежності не спав. Польські великодержавні кола, здавна заражені імпершовінізмом, штовхнули своїх боївкарів до спротиву українському народу. Вже у другій половині першого дня незалежності у Львові почалися вуличні збройні сутички, які стали прелюдією до польсько-української війни.

У такій ситуації першочерговим завданням державного будівництва стала проблема організації збройних сил, які мали стати на захист природного права українців Галичини і Буковини на власну державу. У надто серйозну справу постало питання керівництва збройними формуваннями. Цей бік державотворення виявився дуже непростим, бо галицька інтелігенція в свій час з погордою ставилась до професійної воєнної служби. "Серед нашої інтелігенції в Галичині були модними антимилітаристські настрої, й батьки не хотіли посилати своїх синів до військових шкіл," — шкодує з цього приводу Сидір Ярославин, учасник визвольних змагань 1918 — 1920 років.

Протягом польсько-української війни на чолі Української Галицької армії перебувало сім керманичів,

котрі в тяжку годину зведення державної будови мусіли взяти до рук найважчий бік тягаря і нести його в міру сил і можливостей, в міру таланту та здібностей віддавали себе справі, до якої їх поставила історія.

Трагічна доля переможених. Із семи Головнокомандувачів — командантів УГА часів польсько-української війни лише один спочив у рідній землі, то — Мирон Тарнавський, інші — по всьому світу.

Сім командувачів: Дмитро Вітовський, Григорій Коссак, Гнат Стефанів, Михайло Омелянович-Павленко, Олександр Греков, Мирон Тарнавський, Осип Микитка. Сім долей, сім шляхів по життєвих дорогах і бездоріжжю.

Про одного із семи керманічів, нашого земляка, топорівчанина, який пішов із села у світ широкий у вісімнадцять років, і розповімо детальніше. Про Гната Стефаніва, або, як його звали в селі у дитячі роки, — Гнатка..

* * *

Гнат Стефанів народився 10 лютого 1886 року в сім'ї управителя школи. Він був третьою дитиною у подружжя Марії і Петра Стефанівих. Гнатко ще з дитинства виділявся між братами і сестрами як найбільш інтелектуально розвинутий, і досягнув найвищих і світлих вершин.

Українське слово і національний дух витали в хаті управителя школи, і ним змалку проїнявся малий Гнатко. Вагому роль у вихованні хлопця відіграла і мати, народна вчителька, яка була найстаршою сестрою письменника Леся Мартовича. Завдяки їй піклуванню та національно свідомій атмосфері батьківської "кузні" малий Гнат перейняв сільські звичаї, традиції, що стали тими чинниками, які привели його в ряди борців за Українську державу.

Крім того, 10 червня 1900 року відбулися установчі збори по заснуванню протипожежного товариства "Січ" у Топорівцях. Як знаємо доктор Кирило Трильовський у Топорівцях створив другу клітину після "Січі" в Заваллі Снятинського повіту.

У хаті Петра Стефаніва, а саме там ночував майбутній "Січовий Батько", точилася розмова до опівночі про

Січовий рух у перспективі. Малі хлопці - Гнат, Юліан, Клим, Роман і Тит — слухали те все із затаєним подихом.

А після — виступу на засновуючих зборах доктора Кирила Трильовського, їхнього вуйка Леся Мартовича, Василя Стефаника, Теофіла Окуневського та інших, співу гімну "Ще не вмерла України...", вручення січового прапора, лент січовикам, - все те запало в душу хлопцям на все життя. Вони ще тоді, будучи малими хлопцями вже зробили вибір у своєму житті. Так, так! Вони пішли іншою дорогою, аніж їхній старший брат Володимир.

Гнат Стефанів пішов у перший клас сільської школи у 1883 році і закінчив її у 1897 році. Продовжив навчання у цісарсько-королівській Коломийській гімназії. В той час вже у п'ятому класі вчився старший брат Володимир і його товариш Василь Попович із Топорівців. Хлопці разом жили на одній квартирі. Після закінчення п'ятого гімназійного класу батьки віддали хлопця до цісарсько-королівської кадетської школи у Львові імені Франца-Йосифа. Тепер тяжко сказати, чи батьки Гната бачили його старшиною українського війська, але вчинок їх був нетиповим для галицької інтелігенції при виборі кар'єри для сина. Так чи інакше, але з 1902 року Гнат Стефанів став кадетом, а в 1905 році закінчив школу з відзнакою, ставши старшиною армії його цісарської величності Франца-Йосифа, маючи за плечима всього двадцять років.

Закінчення кадетської школи відкрило йому дорогу до активної служби у австрійській армії. Служив у 4 полку в Перемишлі. Будучи самотнім старшиною українцем у тому полку організував та диригував церковним хором, вів єдину на всі галицькі полки в австрійській армії школу для неграмотних вояків-українців. За це одержав високу похвалу від військового міністерства Австрії. Але через непересічні дані, володіння тонкощами воєнної науки його зразу використовують як старшину-інструктора для навчання здібної молоді новим видам на той час зброї, скорострільної справи і військового лещатарства. Власне цих нових видів воєнної техніки та способів ведення бою із застосуванням їх навчав курсантів поручник Гнат Стефанів при корпусній команді. Проте цих знань, які здобув йому було явно мало. Це бачили його наставники і

направили далі вчитися у вищу військову школу в місті Крігешуле (Австрія).

У 1911 році закінчив військову школу і служив у 35-му піхотному полку, що був розташований у м. Золочів на Львівщині. Там пройшли найкращі роки в його житті: визнання, знайомство і набуття широкого кола друзів, спілкування із жителями Золочева та його молодшим поколінням. Там почала формуватися його блискуча кар'єра, там дослужився до звання – гауптмана (сотника).

Ось що писав у своїх спогадах д-р Володимир Галан, що родом із Золочева, "Поручник Гнат Стефанів", ("Свобода", 18 червня 1952 року, ч.116):

"Пригадую собі літературний вечір професора Петра Карманського з доповіддю про західну літературу. Тоді професор попросив мене відчитати як ілюстрацію до реферату, деякі твори західних поетів у його перекладі.

Коли я вийшов на естраду, мій зір зупинився на молодому австрійському старшині в однострою поручника 35-го полку піхоти Краєвої Оборони, який уважно слідував за кожним словом професора. Карманський був тоді на вершку слави, як модерний поет, і мав великий вплив на нашу молодь.

...Під час згаданого вечора, коли професор закінчив свою розповідь, старшина підійшов до нього і подякував йому за змістовну доповідь, а мені потиснув руку за гарне читання віршів.

Цей молодий старшина, якого я вперше побачив під час літературного вечора, — це пізніший Начальний Вождь УГА — полковник Гнат Стефанів.

Пам'ятаю, коли наш гурток порішив вчитись військової підготовки для пластунів, поручник Стефанів зразу згодився на цю пропозицію, але просив нас, піти до його тодішнього сотенного команданта капітана Мирона Тарнавського, пізнішого також Начального Вождя УГА. Ми так і зробили. Капітан Тарнавський прийняв нас у своєму домі ввічливо. Він зразу дав згоду і дозвіл поручнику Стефаніву вести навчання в пластовому гуртку, але просив усю цю справу вести дуже обережно, щоб поручник Стефанів не мав якихось неприємностей з боку австрійської команди. Молодь прийняла можливість вчитися військової справи з

захопленням. Поручник Стефанів виконував свої учительські обов'язки з великою увагою і посвятою, та й з великим розумінням для молодечого запалу гімназистів. Учні полюбили його і з великим болем переживали кожен його відсутність з уваги на службові виїзди чи військові справи".

Проте всі плани перекреслила Перша світова війна. Навальний наступ російських військ був несподіванкою для австрійського командування. Стало зрозумілим, що Росія активно готувалася до війни з Австрією. Уже 12 серпня 1914 року російські війська вступили у Тернопіль, 15 серпня - у Бучач, 1 вересня вступили у Городенку. А 3 вересня Львів був зданий без бою. Такий маневр навального наступу дав змогу російським стратегам вже 17 вересня обложити одну із найбільших фортець Австро-Угорщини – Перемишль. Проте австрійським військам при допомозі союзників вдалося 10 жовтня зняти облогу фортеці. Але 8 листопада 1914 року, на Святого Дмитрія, росіянам знову вдалося обложити фортецю. Більшість австрійських офіцерів, старшин і солдатів опинилися за стінами добре укріпленої фортеці на східних кордонах імперії. В оточеній фортеці серед інших її оборонців був і Гнат Стефанів. 22 березня 1915 року гарнізон Перемишля капітулював. 120 тисяч вояків австрійської армії здалися у полон. З ними в глибину Росії відправили і весь офіцерський корпус.

Лютневі події 1917 року в Петрограді зробили можливою втечу Гната Стефаніва з полону. Добирався залізною дорогою, а де її не було просто на лещатах, користуватися якими був неперевершеним майстром. Через Фінляндію і Швецію повернувся у Австрію. Після короткого відпочинку Стефанів знову пішов на фронт. Австрійське військове командування присвоїло йому звання гаутмана (сотника).

Листопадовий зрив 1918 року, як початок української національної революції в Галичині, застав сотника Стефаніва у запасному коші стрілецького полку в Золочеві. Вночі з 31 жовтня на 1 листопада приїхав кур'єр зі Львова і передав, щоб о 8-й ранку зайняти Золочів і всю округу.

(Спогади д-ра Лева Рубінгера в часописі "Український скиталець", ч.8(30) 1923 року. (Подаємо дослівно — автор):

"Дня 31 жовтня 1918 року полковник 35-го полку наказав збірку старшин. Майор Стефанів підозривав, що може полковник довідався про наш плян і хоче нас виарештувати. Тому він доручив мені не йти на збірку, але підготувати кулеметну сотню на випадок, коли б полковник його, Стефаніва, арештував. Я мав тоді арештувати штаб полку, казати засурмити на тривогу і того ж таки вечора, себто 31 жовтня, провести переворот. Ось майор Стефанів пішов на збірку, але попередив мене, що буде стояти біля вікна і на випадок його арештування дасть мені знак білою хустиною. І тоді я мав ввійти з вояками до залі, де відбувалися збори, заарештувати штаб і Стефаніва звільнити.

Я наказав у кулеметній сотні поготівля, казав підготувати амуніцію і доручив фельдфебелеві тримати "школу", не розбираючи кулеметів, з тим, що як крикну "альярм", всі миттю мають з кулеметами і амуніцією стати на подвір'ю і чекати на дальший наказ. Сам я проходжувався попід казармою і дивився у вікно, біля якого стояв майор Стефанів, чи не появиться біла хустина. Хвилини вичікування видавалися мені роками. Збірка тривала приблизно одну годину. Коли вона скінчилася, вийшов майор Стефанів і поінформував мене, що завтра, себто першого листопада 1918 року, ранком о 7-й годині має відбутися збірка цілого полку і він, Стефанів, має виголосити "фатерляндіше Реде" (патріотичну промову - автор) в честь Австро-Угорської монархії. З уваги на такий стан справи я відкликав поготівля своїх кулеметників.

Під час збірки першого листопада о 7-й ранку майор Стефанів виголосив "фатерляндіше Реде" і на закінчення заявив "Коли почуєте голос трубки на "альярм", всі маєте зібратися на подвір'ї і чекати на дальший наказ".

Дійсно, біля 8-ї години заграла трубка на сполох. Всі почали вибігати на подвір'я: старшини і стрільці. Чехи, поляки, німці не знали, що це значить. Коли вийшов полковник, майор Стефанів підійшов до нього і зголосив йому, що українці перебирають владу у свої руки. За той час поручники Вовк і Рубінгер сформували свої частини. Першим підійшов поручник Вовк до сотника Стефаніва і зголосив, що чекає на наказ. "Зайняти залізничний

двірець!" - був відданий наказ. Опісля поручник Рубінгер із кулеметною сотнею і одною чотою підійшов теж до майора Стефаніва і промовив слухняно, що теж чекаю на наказ: "Зайняти Красне!"

Старшини інших національностей стояли, наче оторопілі, і не могли опам'ятатися, як це все так відбувалося, наче на військових навчаннях.

З початком Листопадового зриву Головнокомандувачем зародкової Галицької армії став полковник Дмитро Вітовський. Ще в ніч з 31 жовтня на 1 листопада Дмитро Вітовський віддав ряд важливих наказів. Серед них такі, що полк січових стрільців, який перебував у Чернівцях негайно, повинен прибути до Львова, всі мости через р. Сян повинні негайно бути підірвані. Проте станом на 4 листопада це не було виконано. Полковник Дмитро Вітовський втратив надію на успіх цього зриву і відказався від подальшого керівництва зародковою армією. Тоді Національна рада прийняла рішення призначити Головнокомандувачем Галицької армії полковника Григорія Коссака, а Дмитра Вітовського призначила формувати Секретаріат Військових справ.

Григорій Коссак керував армією до 8 листопада і теж відмовився від обов'язків Начального Команданта Галицької армії і оборонця Львова. В такий відповідальний момент наступала криза військового керівництва.

Тоді Українська Національна Рада звернула свої погляди на рішучі та послідовні дії майора Гната Стефаніва при встановленні та утвердженні української влади у Золочеві, про що стало відомо далеко за межами Золочівської округи, зокрема керівникам Національної Ради. Тоді й було прийнято рішення, власне Гнату Стефаніву як професійному військовикові, при такому дефіциті офіцерських кадрів, запропонувати очолити керівництво Українською Галицькою армією. Не без того, що таке рішення шокувало молодого старшину, адже йому йшов лише 33-й рік. 13 листопада 1918 року Національна Рада Західно-Української Народної Республіки для підняття престижу і авторитету молодому австрійському майору присвоїла, Гнатові Стефаніву, звання полковника.

"Хаос!" – Цим словом передав мені полковник УГА Григорій Коссак начальне командування у Львові, - згадував пізніше полковник Стефанів про ситуацію, за якої йому довелося перебрати команду над військами, хоч він, за його ж словами, не був готовий до цього. У австрійській армії були офіцери набагато з вищими чинами, українці, але вони не підтримали Листопадового зриву. Вони не вірили в успіх такої справи. Національна Рада не могла їм довірити в такий відповідальний момент дуже важливі справи, тому обіперлася на молоді, ще без досвіду кадри, надіючись на диво. Але дива не сталося.

Як командант Львова, полковник Стефанів, став наводити порядок у Начальній команді і її апараті, що містилася в Народному домі. Водночас із цим почав організовувати оборону перед наступами поляків, переходячи навіть до успішних наступів на ворога. На перших порах українські війська перехопили ініціативу. Бої у Львові тривали з перемінним успіхом до 17 листопада.

За цих сімнадцять днів були допущені серйозні прорахунки у боях із поляками: полк січових стрільців із Чернівців прибув з великим запізненням, мости на річці Сян так і не зірвали, Секретаріат Військових справ на чолі з Дмитром Вітовським розпочав мобілізацію призовників лише після 16 листопада. Були й інші серйозні прорахунки.

Зв'язок уряду і командування Української Галицької армії з містами і повітами краю був слабким, особливо після втрати головного вокзалу, а 11 листопада – пошти і телеграфу. В цих умовах Начальна Команда висловила слушну пропозицію: Державному Секретаріату слід виїхати зі Львова до Тернополя або Станиславова, звідки і здійснювати керівництво будовою держави, армії та організувати допомогу столиці. Але уряд уперто тримався за Львів і сліпо вірив у "перемогу ясних точок Вільсона та справедливості Антанти", які, мовляв, не допустять окупації Східної Галичини поляками.

Можна собі уявити, як в таких умовах доводилось командантові Стефаніву і його ще гімназійному другу, начальникові штабу Сеню Горуку організовувати вуличні бої у Львові, коли вони не мали жодного досвіду ведення

таких боїв. Цього не передбачала австрійська наука. Однак вони намагалися виконувати свої обов'язки чесно і добросовісно.

"Із трьох командантів листопадових боїв, - свідчив учасник четар Мирон Заклинський, - найвидатнішим був полковник Стефанів. Він був талановитий і енергійний офіцер...Однак мав і недостачі, здебільшого притаманні австрійським передвоєнним старшинам..."

18 листопада поступило зведення Начальної Команди українських військ: "На гаряче бажання польських громадських кругів, а також на прохання нашої ворожої сторони Начальна Команда українських військ у Львові згодилася на 48-годинне завішання зброї у всіх бойових районах".

20 листопада "завішання зброї, заключене між обома сторонами у Львові по просьбі польської сторони, продовжено ще на 24 години, тобто до 21 листопада". Це була велика помилка Начальної Команди, що видала таке розпорядження, хоча на цьому настоювала і Національна Рада, хотівши цим продемонструвати, що вона є культурна європейська нація

Проте, не зважаючи на заключене перемир'я, поляки вже вранці 20 листопада почали наступ, але були відбиті. Цим відволікаючим маневром, яким став цей наступ, польська сторона прикрила прибуття до Львова по діючій залізниці Перемишль — Львів військ під командою підполковника Токажевського у складі 1370 жовнів і 8 гармат. В цей час було здійснено перекидку польських військ з Перемишля до Хирова і Рава-Руської. Постало питання: хто володіє Львовом, той володіє краєм.

21 листопада польські війська розпочали наступ по всьому українсько-польському фронті у Львові з метою обійти українські війська з півночі і півдня, тобто замкнути їх у кільце.

На північному крилі наступ був зупинений підрозділами УСС. На півдні польські війська дійшли до Личакова і на думку Начального команданта загрожували блокуванням українських військ. Про це пізніше так сказав полковник Стефанів: "Поляки зайняли личаківські казарми, кладовище і наші гармати. Кинути у польський пролом запасу я не

міг, бо все стояло на становищах... Аби не допустити до оточення української залоги, рішив вивести їх із загроженого Львова цілком і предложив урядови покинути місто..."

Жереб було кинуте. До ранку українські війська залишили Львів. Несподіваний крок Начальної Команди був тоді прийнятий неоднозначно. Одні, більш помірковані, розуміли ту складну ситуацію і схвалювали такі дії як безвихідні. Але були й такі, що всяко доводили, що Львів галицькі вояки залишили безпідставно, що полковник Стефанів, не маючи належного досвіду, прийняв неординарне рішення в користь польської сторони. Були ще й такі, так звані заздрісники, які заздрили йому: такий молодий, а вже полковник та ще й Начальний командант. Вони скрізь ширили чутки, що Стефанів зрадник. Звичайно, таких було дуже мало і на них ніхто не зважав.

Гнат Стефанів, спостерігаючи таку складну ситуацію, міг таким чином поступити, як і його попередники: Дмитро Вітовський і Григорій Коссак, тобто відмовитися від займаної посади. Але він цього зробити не міг. Його ще вдома привчили "Бути чесним до кінця"

Звістка про те, що "впала столиця, зелектризувала всю республіку і сумом важким та соромом гнітючим нависла над вільною країною, будила з похмілля початкових тріумфів, пригадувала потребу найвищої жертви для розкованої з вікових кайданів Батьківщини, кликала до Праці і Чину", - писала одна із покутських газет.

Коли у Топорівцях стало відомо, що УГА керує Гнатко, всім на душі зробилося приємно: наш чоловік! А коли пішли невдачі, переживало все село...

Уряд ЗУНР спершу виїхав до Тернополя, а звідти до Станиславова. Війська розмістились під Львовом з метою в скорім часі повернутись до нього назавжди. Можливо, це була об'єктивна необхідність такої команди, але, якщо це не давало позитивних наслідків, то той, хто її спричинив ставав винним.

Цілий місяць Гнат Стефанів був командантом Начальної Команди Української Галицької армії і оборонцем міста Львова. 10 грудня здав свої справи генералу УНР Михайлу Омеляновичу-Павленку. Простудившись, довго хворів на

запалення легень. Потім був начальником інтендантської служби УГА до квітня 1919 року, а пізніше командантом Етапу Дієвої армії.

14 лютого 1919 року у Тернополі ворожі до нової влади елементи спровокували погром жидівських помешкань. В той час там перебував зі службовим відрядженням полковник Гнат Стефанів. Він організував загін із місцевих стрільців і ліквідував ці погроми. Трьох провокаторів прийшлося розстріляти, кількох заарештували. Представники Східно-Галицької Жидівської Національної Ради у Тернополі д-р Рапапорт і д-р Шметерлінг особисто приїхали до Станиславова, щоби подякувати урядові ЗУНР за таку допомогу.

23 лютого 1919 в Тернополі, їдучи з Станиславова, у місті зупинився Головний Отаман УНР Симон Петлюра. Ще перед цим полковник Гнат Стефанів одержав повідомлення із Секретаріату Військових справ з Станиславова, зустріти на двірці у Тернополі з усіма наявними почестями Головного Отамана. Як тільки потяг зупинився, військовий оркестр заграє гімн "Ще не вмерла України...". Коли зійшов Головний Отаман, до нього підійшов полковник Гнат Стефанів з рапортом і коротко доповів про ситуацію у Тернополі. Симон Петлюра із задоволенням привітався із полковником, а потім із почесною вартою, яка, чеканячи кожний крок, віддала пошану своєму вождеві.

Потім Гнат Стефанів опинився за Збручем і пов'язав свою долю із армією УНР. Спочатку очолював Гуцульський кіш морської піхоти, потім запасну бригаду третьої Залізної стрілецької дивізії.

Після важкого відступу восени 1919 року армія УНР опинилася в районі Чорторії, оточена поляками, більшовиками і денікінцями. Вона не мала можливості продовжувати регулярну фронтову боротьбу і змушена була перейти до партизанської війни в тилу денікінців і більшовиків. Частина армії УНР 6 грудня 1919 року вирушила в Зимовий похід. Гнат Стефанів був командиром 3 кінного полку в Першому Зимовому поході, опісля командиром тилу армії УНР.

Багато за цей час пережив і побачив Гнат Стефанів. Він разом із вояками УНР радів і страждав, боровся з труднощами і незгодами. "Жодна з армій, - згадував активний учасник визвольних змагань генерал-хорунжий Олександр Удовиченко, - що боролися за визволення свого народу, як, наприклад, естонська, литовська, латвійська, фінляндська, не були в таких жахливих умовах, як Українська армія. Ізольована і оточена з усіх боків ворогами і без зовнішньої допомоги, без стратегічного запілля, вичерпавши всі запаси зброї й амуніції, Українська армія боролась буквально голими руками".

У вересні 1920 року генерал Антін Кравс, який був командиром бригади сформованої із вояків Галицької армії і яка входила у склад 5 Херсонської дивізії армії УНР, (до речі, у склад цієї дивізії входив і кінний полк, яким керував Гнат Стефанів), вів українсько-польські бої з більшовиками. Не бачачи перспективи від союзу з поляками у перемозі над більшовиками, прийняв рішення залишити лінію фронту і пробиватися до Чехо-Словаччини. Його намір підтримало багато вояків Галицької армії, в тому числі і полковник Гнат Стефанів.

В історії УГА, це вважається одна із останніх військових операцій, тобто прорив групи генерала Кравса. Ця група військ, через нечисленні польські заслони вийшла на Городенку. Городенські міщухи гарно зустріли вояків, з великими почестями, адже це все таки була своя рідна армія! То були свої герої! До речі городенківці організували їм пишний прийом. За це вдячні галицькі вояки провели в місті парад своїх військових частин з бойовими прапорами. То був чи не останній парад частин Української Галицької армії.

Гнат Стефанів разом із своїм братом Титом відвідали рідне село Топорівці. Управитель школи Володимир Гумінілович, який був одружений із двоюрідною сестрою їхньої матері, запропонував Гнату залишитися в селі і працювати вчителем у школі, так як тоді вчителів дуже не вистачало. Гнат Стефанів з великою радістю погодився. Йому так набридли війни, що вирішив жити серед своїх людей, та й мама із сестрами проживала недалеко у Коломиї. Йому навіть підшукали квартиру у Грицка

Щербатого (так звали по сільському — автор)), а їсти готувала тета Юлія, вдова по його вуйкові Матвія Стефаніва.

Але через кілька днів представники польської адміністрації прибули у село, визвали Стефаніва до гмінної канцелярії і зачитали документ про те, що він позбавлений польського громадянства за те, що керував воєнними діями проти регулярної польської армії і повинен негайно покинути територію Польщі.

Опинившись в еміграції в Чехо-Словаччині, полковник Гнат Стефанів продовжував активно працювати на українську справу. Президент ЗО ЗУНР Євген Петрушевич, який теж там перебував, зразу призначив його Військовим командантом військових і робітничих відділів на Закарпатті і Словаччині, що складались з інтернованих вояків УГА.

"Робітничі відділи на Словаччині й Закарпатті були об'єднані під зарядом окремого команданта, підлеглого державній військовій команді в Ужгороді (потім Кошицях). Крім того, він ще працював в 1921-1923рр. віце-консулом ЗУНР в Ужгороді. Полковник Гнат Стефанів переорганізував підлеглі йому робітничі відділи в окремі адміністративно-самостійні сотні числом 20, що були розміщені від Солотвина аж до Комарна. В 1923 році, у зв'язку з вирішенням справи Східної Галичини в користь Польщі, почалася ліквідація українських частин на Закарпатті й Словаччині. (Культурно-просвітницька праця в українських таборах інтернованих та в робітничих відділах в Чехії, ст.10)."

"В одну із неділь, 1923 року, о 10 год. 30 хв., перед полком відбувся протест Українського відділу в Ужгороді в казармі. Зразу прибув командант робітничих відділів УГА на Підкарпаттю. Полковник Гнат Стефанів провів збірку і відчитав усі прикази послідніх днів, які відносилися до справи вирішення Східної Галичини. Опісля в гарячій, високопатріотичній і палкій промові з'ясував коротко історію нашої визвольної боротьби й обставин, які зложилися до некорисного вирішення нашої справи. Промова скандувалася поступенно зі зрозумілого всім роз'ярення душі українського борця і робила на стрілецьтво таке сильне вражінне, що кулаки стискалися до пімсти

святої, а жажда кровавої розправи блищала в очах стрілецьких буйних голів.

— Не плакати нам і сльози не лить — була суть кінцевої промови, що зігривало стрілецтво до видержання і безпощадної боротьби проти віковичного ката. Куди б не кинула нас судьба найближчої будучности, ми все високо нести-мемо прапор самостійности, і як карні члени нашої героїської УГА, клянемося до святої війни... були останні слова Гната Стефаніва (Український скиталець, "ч.8(30), 1923р.).

"Клятьбу-присягу зложили наші "Скитальці" далеко від рідної хати під блакитним небом Прикарпаття, — а невидимі душі наших, упавших за волю народу товаришів-героїв літали над нашими головами й шептали: "Борітесь, Брати, до загину, здобудьте свою Україну і мстяться за Вас і за нас!".("Український скиталець,"ч.8 (30), 1923р.)

Василь Пачовський

Присяга борців України

Гімн безсмертної батаги (боротьби)

Ми лицарі без жаху і без смерти,
Що ви стоптали Божії закони,
І мусим кров'ю волю переперти,
Нас не злякають танки ні канони

Роздерли Україну ви на чверти,
Народ безсмертний вперли в ланцюги,
Ми лицарі без жаху і без смерти,
Злочинців світа виб'єм до ноги!

Нас не злякають танки ні канони,
Ми ставим правду, Бога, новий світ.
Вас прокляли упавші мільйони,
На месть нас гонить, кров їх з роду в рід.

На злочин Польщі встанем без ваги,
Що ви зламали вічний заповіт?
Роздерти засуд смерти ваш, боги!
Ми ставим правду, Бога, новий світ!

За нами стане лавою страшною
Мільйон мільонів мускулястих рук.
А ляжемо від зради і розбою —
Як гордих предків нас прославить внук.

Народ безсмертний переможе в бою,
Встане месник із кровавих мук —
За нами встане лавою страшною
Мільйон мільонів мускулястих рук.

Здвигнем з заліза, з крові і з завзяття
Державу від Дунаю по Кавказ.
Ми лицарі, що скинемо прокляття —
За смерть ми смертю покараєм вас!

До останніх днів горстка визначних людей Галичини змагала за Українську державу, і як боляче на серці, що про них майже ніде і ніхто не пам'ятає. Чому наша Українська держава, наша Ненька-Україна не пам'ятає про своїх синів? А взагалі, чи винна Ненька-Україна в цьому?

Після анексії Галичини консульство в Ужгороді закрилося і Гнат Стефанів переходить на цивільну службу в лісниче господарство. Однак не прийнявши Чехо-Словацького громадянства, переслідувався чеським урядом за підозру у приналежності до УВО. За наклепами мадярів, буцімто Гнат Стефанів веде підривну роботу щодо від'єднання Закарпаття від Чехо-Словацької України його у 1926 році на деякий час було вигнано із території Закарпаття. Повернувшись, йому не давали роботи і він займався культурно-освітньою працею в різних місцевостях Закарпаття, переважно у Великому Бичкові. В той час йому виповнився сорок один рік, і він вирішив накінець обзавестись сім'єю. В своєму житті зустрів молоденьку вчительку-художницю, дочку отця Андрія Завадського Наталію, пароха села Микитинець Коломийського повіту, яка народилася 1 березня 1904 року, у 1922 році закінчила учительську семінарію у Львові.

Дві сестри Наталії Завадської Стефа і Ольга жили в Ужгороді із своїми сім'ями. Ольга поступила до театру "Просвіти" і співала в хорі "Жайворонок". На той виступ

приїхала із Львова молоденька Наталія. На тім концерті Гнат Стефанів і познайомився. Наталія ще під час навчання у вчительській семінарії вчилася малярства в Олени Кульчицької і Осипа Куриласа. З часом Наталія Стефанів стала відомою художницею, педагогом і громадською діячкою.

Подружжя поселилося жити в Ужгороді. Але їм не давали роботи. Щоб вижити вони змушені були переїхати до Рахова, там утримували багато курей, яйця обмінювали на інші продукти, і так жили. Тут в них народилися – Ольга, Дарія і Гнат.

В часи створення Карпатської України президентом Августином Волошином Гната Стефаніва призначили директором державних лісів Карпатської України. Але в скорому часі після окупації Закарпаття угорськими гонведами сім'я Стефанівих у березні 1939 року змушена була втікати із Рахова через Великий Бичків до Румунії, а звідти у Відень. По дорозі народилася наймолодша Віра.

У Відні довго не прожили, в січні 1940 року переїхали до Сянока на Лемківщині. В Сяноці Гната Стефаніва призначили головою біженецької станиці (втікачів із Сходу).

Під час окупації Галичини німцями його близький приятель ще з часів визвольних змагань УГА, полковник УГА Альфред Бізанц, (німецького походження з Галичини), котрий працював референтом українських справ в Управлінні Генеральної губернії і в Галицькому дистрикті головних військ у Львові, запросив Гната Стефаніва, як давнього свого товариша до праці. Пізніше обидва служили в Управі дивізії СС "Галичина". В цей час сім'я Стефанівих переїхала жити до Львова. Наталія Стефанів продовжила своє навчання в Інституті народної творчості та в Українській образотворчій студії, спеціалізуючись в декоративному малярстві та в кераміці. Працювала декоратором в українських театрах Галичини.

З наближенням німецько-радянського фронту до околиць Львова, сім'я Стефанівих переїхала жити до Відня, а потім у місто Регенсбург (Німеччина). Там осіли на постійне проживання.

Гнат Гнатович Стефанів пішов слідами свого батька, теж вибрав військову кар'єру. Служив в американській армії, був учасником В'єтнамської війни, дослужився до звання полковника американської армії.

За заслуги перед українською армією і українським народом Гнат Стефанів іменований лицаром Залізного Хреста і Пропам'ятною Відзнакою УГА. У 1947 році уряд УНР в екзилі також високо оцінив заслуги Гната Стефаніва перед Україною в часи визвольних змагань 1918-1920рр., підвищивши його у званні до генерал-хорунжого. Але недовго носив це високе звання. Підірване здоров'я призвело до того, що 21 червня 1949 року на 54 році свого життя у місті Регенсбурзі він помер.

* * *

На той час уже всі діти Стефанівих жили в Америці. Вдова Наталія теж переїхала жити у США, ближче до дітей. Там вона повністю присвятила своє життя мистецькій роботі в художньому і керамічному стилі. Свої художні твори неодноразово виставляла на виставках. Померла 13 жовтня 1992 року.

У газеті "Християнський Шлях", №6 від 6 липня 1959 року, що виходила у Мюнхені було поміщено таке повідомлення:

"Комітет для вшанування 10-ї річниці смерті бл. пам. генерал-хорунжого армії УНР Гната Стефаніва доводить до відома всього українського громадянства в Мюнхені і його околицях, що:

1. В суботу 11 липня 1959 року о год. 16-ій, в м. Регенсбурзі на цвинтарі Оберерштадт, на могилі бл. пам. генерал-хорунжого Гната Стефаніва відбудеться посвячення новопоставленого пам'ятника. Чин посвячення довершить Всечесний отець Проскурницький.

2. В неділю, 12 липня, відбудуться заупокійні св. Літургії й панахиди по бл. пам. генерал-хорунжому Гнату Стефаніву.

- О год. 10-ій — в Українській католицькій церкві св. Івана Хрестителя (Мюнхен, Кірхенштрассе), 1

- О год. 11-ій — в Українській православній церкві Св. Покрови (Мюнхен, Дом-Педро-Пляц), 5

- В суботу, 18 липня о год. 18-ій, в приміщенні УТГІ (Мюнхен, Дахауерштрассе 9-11, кімната Ч,1) відбудуться сходуни колишніх вояків всіх Українських армій (УГА,УНР,УНА,УПА) для вшанування 10-ої річниці смерти бл. пам. генерал-хорунжого Гната Стефаніва вояцькими спогадами про його бойову діяльність під час визвольної боротьби за державну незалежність України.

Комітет запрошує всіх українських вояків та все українське громадянство м. Мюнхена і його околиць вшанувати згадані жалібні обходини своєю присутністю.

Мюнхен, 3 липня 1959 року.

ОЛЬХОВИЙ ІГОР СТЕПАНОВИЧ

Мама, Ковблюк Марія Миколаївна, народилася в Топорівцях у 1925 році. Батько, Ольховий Степан Григорович, народився в 1922 році у Львівській області. Обидвоє були засуджені і відбували ув'язнення у сибірських таборах. Після ув'язнення їм дозволили поселитися у Луганській області.

Ігор Ольховий народився 26 липня 1959 року у м. Лисичанськ Луганської області. У перший клас пішов у 1966 році в смт. Тошківка. Кілька місяців вчився в Топорівській восьмирічній школі, коли батьки тут проживали. У 1976 році закінчив середню школу і продовжив навчання у Вищому військовому училищі м.Орджонікідзе, що на Північному Кавказі.

У 1980 році закінчив Вище командне училище внутрішніх військ і почав служити у військовій частині в м.Степногорськ Північного Казахстану в чині лейтенанта. Прослужив одинадцять років. У 1981 році одружився у Топорівцях з Федорук Василюю Степанівною.

У 1991 році перейшов на службу у Львівську національну гвардію вже в чині майора. Призначили командиром військової частини. У 1994 році Ігореві Ольховому присвоїли звання підполковника і призначили начальником оперативного відділу.

У 1997 році Національну гвардію розформували і створили Західно-регіональне командування внутрішніх військ. Ігореві Ольховому присвоїли звання полковника і

призначили начальником оперативного відділу Західно-регіонального командування внутрішніх військ, де служить дотепер.

У подружжя Василини і Ігоря Ольхових є три дочки — Зоряна, Оксана і Марічка.

ГРИЩУК МИКОЛА ДМИТРОВИЧ

Зрічки Тополівка попри город покійного Дмитра Гузіїка колись текло відгалуження-потічок Тополівка, який звивався поза обійстям Миколи Сливчука і впадав знову у річку Тополівка біля помешкання покійного Олексія Грищука.

За греблею жила родина Грищуків. Цей потічок протікав по їхньому городу. У свій час прадід Грищуків на цьому потічку побудував невеликий водяний млин. Проте у 1880-х роках сільський пан-дідич Роман Пузина побудував на річці Вікнянка великий і більш модернізований, як на той час, водяний млин, який працював ще донедавна. Таким чином млин Грищуків прийшов до занепаду, а тодішній господар млина Дмитро Грищук навіть деякий час працював мельником у панському млині Дмитро Грищук мав двох синів — Михайла і Миколу.

Народився Микола Грищук, син Дмитра, у 1889 році. Через сім років пішов у перший клас сільської школи, а в 1900 році закінчив її і продовжив навчання у Коломийській гімназії. Після закінчення гімназії пішов вчитися у вищу воєнну школу у м. Грацу (Штірія), в Австрії. Що спонукало сільського хлопця присвятити себе воєнній справі сьогодні важко судити. Можливо хотів наслідувати Гната Стефаніва, який у той час вже служив у армії. Можливо були й інші причини. Але Микола Грищук став старшиною австро-угорської армії. Де служив після закінчення вищої воєнної школи, напевно, сьогодні ніхто не знає. Є лише відомості від його сина Антона, який ще живе у Варшаві, що під час Першої світової війни Микола Грищук воював у Тіролю, і спочатку мав звання хорунжого, а під кінець — поручника.

У листі до своєї двоюрідної сестри у Топорівцях (Петриха-Ільчиха) написав і вислав фотографію, вже будучи сотником Української Галицької армії. Воював у Галичині і за Збручем. Потім був інтернований поляками і перебував

у таборі військовополонених у Тухолі. В 1920 році повернувся додому. Невдовзі одружився із Анною Филипович зі Снятина, батько якої володів двома водними млинами: на Турецькому потоці, це на межі з Буковиною, і на Балках - на потоці, що тече із села Потічок. Через рік за допомогою тестя Микола Грищук разом зі своїм братом Михайлом викупили млин у селі Белелуя. З часом побудували свої обійстя недалеко млина і почали там жити і газдувати. У подружжя Анни і Миколи Грищуків народилося троє дітей — Розалія, Роман і Антон. Михайло Грищук одружився в Кулачківцях. У подружжя Михайла Грищука народилось п'ятеро дітей: Дионизій, Євген, Емілія, Броніслав і Марія. Справи у братів йшли непогано.

Проте Микола Грищук почав займатися політикою, що різко відбилосся негативно на його подальшому житті. У 1935 році наступила певна узгодженість між політичною партією Українське Національне Демократичне Об'єднання (УНДО) з польським урядом. Тобто керівники партії пішли на згоду і співпрацю зі своїми одвічними ворогами, які претендували на Східну Галичину як частину невіддільної території Польщі, майже ліквідували українську мову і українські школи, всіляко знущалися над українцями. Знущанням польської влади не було меж ні у правлінні, ні в шкільництві, ні в громадських місцях, ні під час проведення виборів. В результаті такого рішення більшість ундівців, свідомих українців, прийняла це за зраду своїх інтересів і почала покидати партію. Деяка частина стала гуртуватися біля Організації Українських Націоналістів (ОУН), інші створили нову партію "Фронт національної єдності" (ФНЄ). Тих, що залишились в УНДО і пішли явно на співпрацю з польським урядом, у народі стали називати "хрунями" або "хрунівська партія". В "хрунівській партії" опинився і Микола Грищук.

У 1937 році розпочалась чергова виборча компанія до Варшавського сейму. На Снятинщині "хрунівська партія" висунула кандидатом на посла до Варшавського сейму Миколу Грищука. Грищук дав згоду балотуватися на посла. Коли про це дізналися белелуйські люди, то дуже спротивилися. Їх обурила така позиція Миколи Грищука, який ще й до того трохи чванився своїм походженням, своєю освітою, бо він прекрасно володів німецькою і

польською мовами, тим паче, що його дружина була полькою. Передові і найсвідоміші белелуйчани просили його відмовитись від тієї затії, але Грищук категорично заперечив. Тоді то все й почалось. Белелуйські люди перестали везти мливу до його спільного з братом млина, зробили облогу їхніх осель разом із млином. Нікого туди не пропускали і звіди також.

Польська поліція розганяла людей, біла, кількох заарештувала. Але це нічого не давало. Отож Микола продав своє обійстя, свою половину млина і виїхав із сім'єю до Снятина, де купив непогане помешкання на Вірменській вулиці в межу із жіночою школою. Поскілки дружина Анна мала, як придане, частину млина на Балках, ще одну частину прикупив Микола і таким чином став співвласником млина на Балках. Друге лихо, яке сталося у сім'ї Грищуків, у 1940 році їхню дочку Розалію з невідомих і досі причин заарештувало Снятинське НКВС. Вироком Військового трибуналу 12-ої армії Київського особливого військового округу 23 вересня 1940 року її засудили на 8 років виправно-трудових таборів (ст.ст.54-2, 54-6, 54-11 КК). З часом її реабілітували, але вже посмертно. Вона пропала безвісти.

Третє лихо (і то фатальне) сталося для самого Миколи Грищука. Під час німецької окупації існувала сувора заборона проводити помел зерна у млинах. Ночами млин Филиповичів і Грищука потрохи працював. Хтось про це доніс. Вночі приїхали німці і обскочили млин. Миколи Грищука у млині не було. Німці застали двох братів Анни Грищук — Йосипа і Станіслава. Їх заарештували а млин опечатали.

Микола Грищук, вільно володіючи німецькою мовою, часто спілкувався із представниками німецької адміністрації, чим викликав у них відповідну повагу. Вони цінили тих, хто знав їхню мову. Брати Филиповичі на допиті заявили, що помел здійснювали на прохання їхнього зятя — Миколи Грищука, гадаючи, що в такий спосіб врятують себе. Однак нашкодили не тільки собі, а й Миколі Грищуку. Німці його теж заарештували і всіх трьох відпровадили до Станіслава. Через деякий час відбувся суд — і всіх трьох розстріляли. Де поховані, невідомо.

Під час операції "Вісла" у 1946 році Анна Грищук із синами виїхала у Польщу. До сьогоднішнього дня проживає у Варшаві наймолодший з Грищуків – Антон.

СТЕФАНІВ ТИТ ПЕТРОВИЧ

Сомою дитиною, як зазначалося у розповіді вище у подружжя Марії і Петра Стефанівих був син Тит, який народився 20 серпня 1894 року. Марія і Петро ніяк не могли підібрати ім'я новонародженому. На Успення Пречистої Богородиці в Топорівцях - храмове свято. До господарів завітав із Балинців Коломийського деканату отець Тит Войнаровський, який раніше служив на парохії у Топорівцях. Отець Тит і Петро Стефанів дуже дружили, тож в честь отця Войнаровського новонародженого назвали Титом.

У 1901 році хлопець пішов у перший клас Топорівської сільської школи, а в 1905 році поступив у Коломийську гімназію, де в той час ще вчилися Юліан, Клим і Роман. В тому ж році в Стефанівих відбулося перше весілля. За отця Володимира Федіва вийшла заміж найстарша із дітей – Євгенія.

У 1914 році якраз закінчив Тит Стефанів Коломийську гімназію, а тут розпочалася Перша світова війна. Двадцятирічного юнака призвали у діючу армію. Юний Тит вже добре знав про Легіон Українських Січових стрільців і правдами й неправдами попав у Мезетеребеш до "усусів".

В одному із боїв потрапив у полон до російських військ, а в 1917 році після більшовицької революції в Росії повернувся у Галичину. У листопаді 1918 року пішов служити в УГА, де дослужився до поручника. Воював аж під Києвом. Коли генерал Антін Кравс кинув клич приєднуватися до його групи і пробиватися через нечисельні польські заслони до Чехо-Словаччини, Тит, не роздумуючи, разом із своїм братом Гнатом подалися через Городенку до Чехо-Словаччини.

Перебуваючи в Городенці разом із Гнатом, відвідав Топорівці, своїх рідних. Йому було все цікавим, бо вибув з села десятирічним хлопцем.

У Чехо-Словаччині вступив до Празького університету на правничі студії. Через кілька років здобув ступінь доктора права. У Чехії вступив до УВО. Повернувся в Галичину. Працював адвокатом. Одружився. Невдовзі народився син, якого назвали Левком. Водночас із адвокатською роботою, займався і громадсько-політичною, за що польський уряд у 1939 році заарештував і заслав у Березу Картузьку. Перед приходом радянських військ йому вдалось втекти з тюрми, і він опинився в Польщі у німців.

З початком Великої Вітчизняної війни, за дорученням ОУН, Тит переходить на роботу до окупаційної влади. В 1941 році його призначають солтисом у селі Пороги Богородчанського району на Станіславщині.

Політика німецької влади і її дії не подобаються Титові Стефаніву, і при формуванні дивізії СС "Галичина" він зголошується туди іти на службу. Його призначають сотником першої дивізії. У бою під Бродами чудом вцілів від полону. При створенні Української Національної армії (УНА) — далі служить сотником Першої дивізії.

Після війни, як і більшість вояків дивізії СС "Галичина", опинився у Англії. Жив у Бірмінгемі, став членом Союзу колишніх вояків-українців, членом об'єднання українців Великобританії.

У 1964 році захворів. Дістав інсульт, потім параліч. Прожив ще два роки. Помер 24 червня 1966 року. Похований на цвинтарі св. Патріка у Лондоні.

Союз вояків Великобританії у газеті "Українське слово" 24.07.1966 року помістив співчуття: "Зі смертю покійного з наших рядів вибув один з кращих патріотів, який усе своє життя вірно служив для добра українського народу. Жив він тихим, скромним, сповненим невсипущою працею життям. Не любив відзначень, розголосу й слави. Вмів проявити себе й серед найменшого гуртка земляків, заохочуючи їх власним прикладом до організованого життя. Своєю скромністю, сердечністю, людяністю покійний з'єднав собі багато приятелів, для яких смерть стала болючою втратою...

...Багато вінків і китиць квітів вкрили могилу патріота й борця за наші національні ідеали. Вічна йому пам'ять..."
Доля сім'ї Тита Стефаніва поки що невідома.

КОВБЛЮК НИКИФІР ГРИГОРОВИЧ

Жародився у 1926 році, а в 1933 році пішов у перший клас Топорівської народної школи. В 1938 році закінчив сільську школу і продовжив навчання у Городенківській приватній гімназії "Рідна школа". З приходом радянської влади навчання перервав і допомагав батькам по господарству. Вже за німецької окупації вступив у члени ОУН-Б, псевдо "Левко".

У лютому 1942 року поступив вчитися у Снятинську двохрічну торгову школу. Вчився в одній групі з відомими потім людьми: Миколою Плав'юком — Президентом УНР в екзилі, Євгеном Грицяком — одним із керівників Норильського повстання, автором книжки "Норильське повстання", дисидентом, Володимиром Северином — письменником, Орестом Скорейком, Антоном Марковським. Після закінчення торгової школи працював учителем у Торговицькій сільській школі.

У березні 1944 року фронт пройшов через Городенку і недалеко зупинився на кілька місяців. Постійної адміністративної влади ще не було, але так як це була прифронтова зона, почало активно діяти армійське МДБ "Смерш". Районний провід ОУН опинився відрізаним від надрайонного і окружного проводів. В такому випадку склалась для ОУН складна ситуація. Виникла загроза членам ОУН, УПА, їхнім родинам та їхнім симпатикам.

Городенківський і Снятинський проводи ОУН провели спільну нараду про те, як бути далі? Порадившись, прийняли рішення: зі всіх, хто був підозрілим у радянської влади в 1939-1941рр. з членів ОУН, УПА та їх симпатиків створити курінь УПА і відправити у Буковинські Карпати.

Збір майбутніх вояків був призначений у станиці Тулова Снятинського району у першій декаді травня. З двох районів Городенківського і Снятинського в Тулові зібралось біля двісті новобранців в УПА. З Топорівців там опинились: Никифір Ковблюк, (псевдо "Левко") - вчитель Торговицької сільської школи, Степан Угрин, (псевдо "Муха), теж вчитель Торговицької сільської школи, Іван Федорук, (псевдо "Юрась"), Василь Мохорук, (псевдо "Орлик") - вчитель Красноставської сільської школи, Григорій Сливчук, (псевдо

"Довбуш"), Дмитро Грищук, (псевдо "Борис"), Степан Угрин, (псевдо "Тихий"), Михайло Мохорук, (псевдо "Козак"), Василь Сливчук, (псевдо "Прут"), Іван Радомський, (псевдо "Соловейко").

Прибувші новобранці того ж вечора переправились через р. Прут між селами Видинів і Прутівка і зупинились в селі Попельники. Там їх дуже тепло зустріли жителі села, всіх розквартирували і кілька днів годували. Потім переправились через р. Черемош на Буковинську сторону.

На Буковині курінь перебував у критичному становищі, бо був позбавлений всякого матеріального забезпечення і бодай примітивного пристановища при похідних рейдах, що негативно впливало на психічний стан кожного повстанця. Існування нового куреня УПА на теренах Буковинських Карпат стало добре відомим для НКВС і армійської "Смерш". Повстанців все частіше почали атакувати їхні карні гарнізони, тому покутський курінь перебував у постійних рейдах по Міліївських Спаських, Бережницьких, Карапчіївських та Виловецьких лісових масивах.

Через часті рейди курінь незадовільно постачався продуктами харчування, повстанці знемагали від недоїдання і постійних переходів, обмоклі від роси і дощів, навіть не завжди мали змогу належно обсушитись і відпочити, що стало причиною частих захворювань.

В цей час в організовану енкаведистами засідку попали обласні провідники Буковинської ОУН-р. Таким чином, залишившись без обласних провідників, знаходячись на чужій для них території і без тієї підтримки, якої потребували, за наказом Коломийського окружного проводу ОУН курінь "Покутський" було розформовано. Основний склад повернувся в Снятинсько-Городенківські терени для створення станичних, кущевих, районних, надрайонних та окружних боївок ОУН для захисту місцевого населення.

Проте за цих півроку на Покутті сталися великі зміни: багато людей, які сприяли підпільникам ОУН в минулому, були вбиті або вивезені цілими сім'ями у Сибір. Районними органами МДБ і НКВС була впроваджена велика сітка донощиків. Значно посилювався владний терор сільського

населення з метою посіяти страх і ненависть до тих людей, які прагнули самостійності України.

В таких умовах Никифора Ковблюка призначають провідником СБ Городенківського проводу ОУН. Він налагоджує сітку СБ по станицях і вимагає від них знищення сітки сексотів. Це супроводжується повстанським терором. Вдень приходять гарнізон — катують людей, ввечері виходять з криївок вояки боївки СБ - знову катування. У цій боротьбі гинуть невинні люди, що викликає незадоволення у сільського населення. З одних вуст лунають прокляття в адресу енкаведистів, з других вуст — в адресу повстанців.

"Левко" відмовляється від своїх обов'язків і його призначають референтом СБ окружного проводу ОУН. Неодружений. Один син у батьків. По доносу сексотів 5 травня 1945 року був поранений в одному із сільських схронів розривною гранатою, яку вкинули енкаведисти. Пораненого витягнули зі схрону. Після страшних знущань і катувань помер у тюрмі. Де могила, невідомо.

Генерал-хорунжий УНР Стефанів Гнат Петрович

Полковник Стечишин – секретар Військових справ УНР (в екзилі) промовляє на могилі Гната Стефаніва під час панахиди. 1959 р.

Під час звучання «Вічная пам'ять» схилено військовий бойовий прапор, привезений з України в 1920 р. м. Регенсбург.

Наталія Стефаніва – дружина генерал-хорунжого УНР,
Василь Чапленко – мовознавець, український письменник
і літературний критик, Наталія Чапленко

Дочка Гната Стефаніва – Дарія Калатало із своєю сім'єю

Наталія Стефанів із молодшим сином Гната – Євгеном

Могила Гната Стефаніва

Провідник СБ Горodenківського
районного проводу ОУН
Никифір Ковблук

Сотник УГА Микола Грищук із своєю сім'єю

Микола Грищук – весільний батько у своєї племінниці

ДЕРЖАВНІ І ГРОМАДСЬКІ ДІЯЧІ

СТРИЙСЬКИЙ ІВАН ЄВГЕНОВИЧ

Стрийський Іван-Євген Євгенович народився 30 квітня 1884 року у Топорівцях Городенського повіту. У сім років вступив у Снятинську реальну школу, бо тато тоді у Снятині працював конципієнтом. Школу закінчив у 1898 році. Продовжив навчання у Коломийській гімназії, яку закінчив у 1904 році.

На початку 1900-х років батько заснував нотаріальну контору у Вашківцях, на Буковині. У 1904 році Іван Стрийський поступив у Чернівецький університет на правничі студії. Ще на перших засновуючих зборах по створенню "Січі" у Вашківцях, як дуже активного в усіх патріотичних починаннях міської громади, молодого гімназиста обрали до молодіжного Союзу "Січей", що створився у Чернівцях.

Навчаючись в університеті проявив себе в роботі буковинських "Січей". В архівних документах збереглася фотографія, де Іван Франко сфотографувався з активістами молодіжного Союзу "Січей" у Чернівцях. На цій фотографії є і Іван Стрийський.

Приблизно в 1909- 1910 роках захистив іспит на доктора права і в 1910 році у Коломиї відкрив адвокатську контору. Одружився із Ганною Герасимович, батько якої, отець Юліан, служив парохом у селі Старі Кути. Стрийські придбали у Коломиї під житло особняк.

Із сестрою Марією Стрийською одружився брат Ганни — Григорій Герасимович, який працював інженером. Але ні один, ні другий шлюби не були щасливими. Дітей подружжя не мало. Сім'ї розпалися і в одних, і в других. Іван Стрийський прожив самотньо до кінця своїх днів а його дружина Ганна Юліанівна жила в Косові і померла в 1974 році.

У Першу світову війну Івана Стрийського призвали в армію, де він дослужився до сотника цісарсько-королівського австро-угорського війська. Під час Листопадового зриву у 1918 році сотник Іван Стрийський

знаходився у запасному полку в Станиславові. Він одним із перших сотників поступив на службу в УГА, але через кілька днів Національний уряд ЗУНР призначив доктора Івана Стрийського повітовим Державним Комісарем і управителем Коломийського Староства. Свідченням цієї його роботи є копія урядового розпорядження. (див. додаток 3).

При наближенні польських окупаційних військ, не чекаючи поки його заарештують поляки, переїжджає у Кіцмань, де його тато побудував великий будинок. В цей час раптово той помер й Іван залишається жити в Кіцмані під румунською окупацією.

Проте своїх зв'язків із Коломиєю не пориває, хоч живе в Румунії, а Коломия знаходиться під Польщею. Іван Стрийський бере активну участь у створенні в Коломиї музею "Гуцульщина". У 1926 році при відкритті музею дає в дар кілька десятків художніх творів. На початку 1930-х років передає ще частину художніх творів. Так Іван Стрийський, передав Коломийському музеєві "Гуцульщина" понад 150 художніх творів на різну тематику. Ці твори свято зберігаються і нині в одному із залів музею.

В Енциклопедії Українознавства (т. 8, Перевидано в Україні НТШ у Львові в 2000 році, ст. 3073) пишеться "Стрийський Іван (1884-1935рр.) - буковинський громадсько-політичний діяч на Кіцманщині, адвокат і журналіст, один з лідерів Української Національної партії в Румунії (з 1927р.). Пише статті на правничі теми в газети "Рідний край" і "Час".

Доктор права ІВАН СТРИЙСЬКИЙ
у Кіцмани (дім власний коло суду)
дає бідним безплатно пораду у правничих справах.

У 1935 році Іван-Євген Стрийський раптово помер, маючи всього від роду 51 рік. Громадськість міста Кіцманя з глибокою пошаною похоронила відомого громадсько-політичного і культурного діяча на міському кладовищі, недалеко від могили його батька.

При приході радянської влади на Буковину в 1940 році житловий будинок Стрийських було націоналізовано і там розмістили міську раду, яка знаходиться там і тепер.

САВИЦЬКА-СТЕФАНІВ ОЛЬГА ПЕТРІВНА

Восьмою дитиною у подружжя Марії та Петра Стефанівих була дочка Ольга, яка народилася 17 березня 1899 року у селі Топорівці. Вчилася у міській школі у Коломиї, де в той час проживала сім'я Стефанівих. Після закінчення школи поступила у вчительську семінарію. Прекрасно володіла німецькою мовою дуже любила музику, прекрасно співала, брала активну участь у театральних виставах. Працювала вчителькою в селі Дзвиняч біля Заліщиків. Потім перебувала у Варшаві, у молодшої сестри Наталії Осінської і там керувала хором Союзу Українок, які перебували там в еміграції.

У Варшаві познайомилася із офіцером УНР Петром Савицьким, який після воєнних дії на Східній Україні переїхав жити у Галичину. Петро Савицький, син Івана, одружився із Ольгою Стефанів. Він був учителем математики.

Після весілля молоде подружжя переїхало жити і працювати в село Пороги Надвірнянського повіту. Крім основної роботи Петро займався вирощуванням різних трав і зілля для аптек. Війна їх розлучила. У 1944 році Ольга Савицька жила із сестрою-вдовою Наталією Осінською і її дітьми на Лемківщині. Звідти доля їх закинула до Німеччини, спершу на примусові роботи, а після закінчення війни у таборах переселенців. У таборах зразу були організовані школи, гімназії. В українській гімназії в таборі Ельваген, Ольга учила в початкових класах німецьку мову, музику і співи. Керувала гімназійним хором і мистецьким гуртком. Одночасно керувала жіночим хором у таборі.

У Німеччині подружжя Савицьких розшукали одне одного і осіли в Мюнхені. Доктор Петро Савицький був ректором Українського Технічно-Господарського Інституту в Регенсбурзі, а коли інститут перевели у Мюнхен, він далі був багатолітнім ректором інституту, а під кінець свого життя працював проректором. Він член багатьох українських і міжнародних інституцій, видатний науковець, відомий суспільно-громадський діяч.

У Мюнхені в Ольги Савицької проявилися здібності до громадської роботи. На чужих землях, в час, коли там опинилися не по своїй волі тисячі українських жінок, щоб підняти їх дух, захистити себе, почала їх об'єднувати. Так було засновано Об'єднання Українських Жінок у Німеччині. Але на цьому Ольга Савицька не зупиняється. У 1957 році засновує ще молодіжну організацію — Українське Християнське Об'єднання молоді. На перших засновуючих зборах Ольгу Савицьку-Стефанів обрали головою цього об'єднання. За активну громадянську позицію, її обирали головою кілька разів і вона працювала головою об'єднання задля блага свого народу до 1971 року, маючи за плечима сімдесят років. Одночасно була головним редактором бюлетеня, який видавало Українське Християнське Об'єднання. Пізніше від цих справ відійшла.

8 березня 1984 року Ольга Савицька-Стефанів відійшла у вічність.

ЧАПЛЕНКО-ОСІНСЬКА-СТЕФАНІВ НАТАЛІЯ ПЕТРІВНА

Десятою і останньою дитиною у подружжя Марії і Петра Стефанівих була дочка Наталія, яка народилася 15 жовтня 1905 року в селі Турка Коломийського повіту. Наталія народилася буквально через кілька місяців після переїзду на нове місце роботи своїх батьків. Тато — Петро Стефанів далі був призначений управителем школи і невдовзі помер. Вдова — Марія Стефанів з п'ятьма молодшими дітьми переїхала жити до Коломиї.

У 1912 році Наталія Стефанів поступила у перший клас Коломийської реальної школи, а в 1925 році закінчила Коломийську гімназію. Зразу поступила у Варшавський університет на природничі студії. У 1928 році вийшла заміж за Віктора Осінського, інженера, родом з Полтавщини, який працював у земському уряді у Варшаві. Подружжя Наталії і Віктора Осінських мали три дочки — Таїсу, Анну і Марію.

У 1940 році родина Осінських переїхала жити на Лемківщину у місто Сянок. Там Наталію знайшло нещастя — передчасно у молодому віці помер її чоловік Віктор.

Щоб утримати самій трьох дітей, прийшлося нелегко: працювала у бюро надлісництва, потім у Ліську в агрономічному відділі сільськогосподарського уряду. Ще будучи ученицею у гімназії, належала до "Пласту" у Коломиї, де була другою полковницею, членкинею "Сокола", "Студентської громади" – як Коломиї так і у Варшаві. З юних років її вабила робота жіночих організацій. Тому там на Лемківщині, в Балигороді, заснувала і стала головою Жіночої секції при Українському Допомоговому Комітеті..

Однак довелося мандрувати на Захід у Німеччину: спершу Мангайм, потім Ельваген і інші переселенчі табори. Але не впадала у відчай. В таких важких умовах працювала головою Об'єднання Українських Жінок. У 1949 році опинилася з дітьми в Америці у місті Амстердам, потім у Філадельфії, Ньюарку, Нью-Йорку.

Переїхавши за океан, вступила в члени 8-го відділу в Бронксі, тоді – 28-го Відділу Союзу Українок Америки в Ньюарку. Була головою окружної управи в Нью-Йорку, а в Головній Управі Союзу Українок Америки (СУА) – культурно-освітньою референткою. Належала також до Культурно-освітньої комісії СФУЖО і була ініціаторкою створення "Гуртків книголюбів". Ця ідея прийнялася у відділах СУА і збагатила зміст тих програм. Потім стала членом редакційної колегії журналу "Наше Життя", який тоді редагувала Лідія Бурачинська.

В тому часі Наталія Осінська-Стефанів написала багато статей на обрядові теми та фейлетони під псевдонімами "Ната" і "Оса", криптонімами – Н. Ч., Н. О., О. О.-СА, що появлялися в інших жіночих журналах і в загальній пресі. Була теж співробітницею кварталника СФУЖО "Українка в Світі", в якому видавала сторінку "Наші сучасниці – короткі біографії", також написала історію округи Нью-Йорку з нагоди її 25-ліття.

У 1956 році вийшла заміж вдруге за Василя Кириловича Чапленка – письменника і мовознавця. Їх поєднали спільні зацікавлення літературою і видавничою справою.

Заходом Союзу Українок Америки вийшли такі її праці: "Бібліографія видань жіночої творчості поза межами України" (1940-1973), "Українські назви з куховарства і харчування" (1980). В тій ділянці це унікальне й вартісне видання, бо авторка підшукала й користувалася виключно українською термінологією. Уклала теж бібліографію видань свого чоловіка Василя Чапленка, що була надрукована в ювілейному збірнику 1975 року.

За проявлену ініціативу в багатьох питаннях і творчу працю Головна Управа СУА відзначила Наталію Чапленко почесним членством Союзу Українок Америки. Наталія Чапленко провела свої останні роки під постійною опікою в домі своєї дочки – Анни Кравчук (Василь Чапленко помер у 1990 році).

18 жовтня 1994 року, на 90 році життя закінчився земний шлях Наталії Чапленко-Осінської-Стефанів – почесної членки СУА, заслуженої членки 28-го Відділу СУА в Ньюарку, громадсько-політичної діячки, організаторки і журналістки...

Найстарша дочка Наталії Чапленко – Таїсія, була одружена з Матвієм Мелешком, який закінчив студії фізичного виховання Ягелонського університету. Як старшина польської армії потрапив у німецький полон. Звільнившись у 1940 році, вступив в ОУН і був направлений вишколювати повстанське військо на Грубешівщині.

В Турковичах Матвій Мелешко, відомий як поручник "Вірилик", проводив вишкіл старшин, за що одержав признание від самого Романа Шухевича. Матвій Мелешко – перший командир Української Військової школи ім.Євгена Коновальця в Луцьку.

Ще одна із дочок Наталії Чапленко – Анна Кравчук-Осінська була також активною членкинею Союзу Українок Америки, в результаті її було обрано в 1993 році головою СУА і вона перебувала на цій посаді більше десяти років. Перебуваючи на цій посаді, Анна Кравчук часто приїжджала в Україну.

СТЕФАНИК ТЕОДОР-СЕМЕН ВАСИЛЬОВИЧ

Жайстарший син Ольги Стефаник-Гаморак, внук Ольги Стрийської — Теодор-Семен, народився 1 березня 1904 року в Стецеві. Ім'я Теодор дали по матері Ольги Гаморак, а Семен - по Семену Гамораку і Семену Стефаніку.

Семен Васильович Стефаник розпочав навчання в Русівській сільській школі, потім у Снятинській реальній школі, після закінчення в 1914 році здав вступні іспити до Львівської гімназії, але в зв'язку з початком Першої світової війни навчання перервав.

У 1915-1919 роках Семен Стефаник вчився у приватній Городенській гімназії "Рідна Школа", з п'ятого класу навчання продовжив у Коломийській гімназії, де здав успішно іспити і одержав свідоцтво зрілості. Під час навчання в гімназії був гімназійним активістом.

У 1930 році Семен Стефаник закінчив юридичні студії Львівського університету, після чого проходив адвокатську практику в Снятині в доктора права Августина Задуровича, який відкрив адвокатську канцелярію в домі Босаківських при головній вулиці міста. В цьому посприяв письменник Василь Стефаник, аби Семен в час його хвороби жив біля нього. Дружина Августина Задуровича Євгенія доводилася двоюрідною сестрою Леся Мартовича.

Пізніше Семен вступив до адвокатської спілки і працював адвокатом до 1936 року, до часу смерті батька. З 1937 року працював адвокатом у Львові. В 1940 році одружився із Ольгою з родини Струмінських. Через рік у них народився син Роман.

Під час німецької окупації Семен Стефаник разом із сім'єю переїхав жити до Русова. У травні 1944 року Семен Стефаник працевлаштувався юристом у Станіславському обласному відділі. В липні, під час останніх боїв під Станіславом, Семен був поранений вибухом міни.

У листопаді цього ж року сім'я Семена Стефаніка переїхала жити до Львова і тут він почав працювати викладачем кримінального права Львівського державного університету. Знаючи про високі моральні якості і професійний рівень, Семена Стефаніка забирають на

роботу у державні органи. Він працює заступником голови Львівського облвиконкому і одночасно продовжує викладацьку роботу в університеті.

У 1946 році у складі делегації від Радянської України представляв її в організації ООН. Потім побував у Канаді, де колишні односельчани провели йому пишну зустріч. Вдячні односельчани подарували йому подарунок з дарчим написом "Професорові Семену Васильовичу Стефаніку від односельчан у Канаді". Там він зустрівся із своїм братом Юрком.

У 1953 році Семен Стефанік захистив кандидатську дисертацію, і йому було присвоєно вчений ступінь — кандидат юридичних наук. У 1953-1954 роках Семена Стефаніка призначають заступником голови Ради Міністрів України з питань культури. Вивчивши трохи так звану "міністерську кухню", його повертають у Львів, але вже головою Львівського облвиконкому, де він попрацював 15 років. І вже перебуваючи на заслуженому відпочинку керував Львівським облвиконкомом ще п'ять років. Був би іще працював, але звільнилася посада директора літературно-меморіального музею Івана Франка і він попросився на цю роботу, де працював до останніх днів свого життя.

У 1967 році після важкої довготривалої хвороби померла дружина. За час роботи у Львівському облвиконкомі обирався депутатом до Верховної Ради України 7-го скликання та до Верховної Ради СРСР 2-6 скликань. Семен Стефанік був членом Слов'янського комітету. Свобідно володів російською, німецькою, польською і чеською мовами. Автор багатьох праць, статей і спогадів про свого батька — Василя Стефаніка. Нагороджений багатьма високими урядовими нагородами.

Після важкої довготривалої хвороби, на 78 році життя, Семен Васильович Стефанік помер 15 березня 1981 року. Похований на Личаківському цвинтарі у Львові. Львівське обласне керівництво на могилі спорудило йому пам'ятник.

Ольга Савицька-Стефанів. 1924 р.

Весілля Наталії Стефанів
і Віктора Осінського

Ольга Савицька-Стефанів. 1969 р.

Зліва Кирило Васильович, справа
Семен Васильович Стефаники

Виставка українського народного мистецтва
у м. Мюнхен (Німеччина).
На передньому плані Ольга Савицька-Стефанів. 1957 р.

Похорон Семена Васильовича Стефаніка.
Траурний мітинг біля воріт Личаківського цвинтаря.
Виступає Дмитро Мохорук.

ДИРЕКТОРИ ПІДПРИЄМСТВ І КУЛЬТУРНИХ УСТАНОВ

МОХОРУК ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Ж аймолодший син подружжя Василини та Івана Мохоруків — Дмитро, — народився 20 листопада 1946 року. У 1952 році пішов у перший клас Топорівської семирічної школи. У 1959 році продовжив навчання у Торговицькій середній школі. У 1963 році вступив у Кіцманський зооветеринарний технікум, що на Буковині. Після закінчення технікуму за спеціальністю "зоотехнія" дістав направлення у колгосп "Маяк" Сокирянського району Чернівецької області.

Через рік перейшов працювати головним зоотехніком колгоспу ім.Суворова Снятинського району. Попрацював тут п'ять років. Потім став головним зоотехніком Верховинського районного управління сільського господарства.

У 1971 році одружився із Ганною Мирінчик із Городниці Городенківського району. П'ять років займав посаду заступника голови і секретаря партійної організації колгоспу "Перемога" у сусідньому селі Підвисокому.

У 1975 році закінчив заочне навчання у Львівському зооветеринарному інституті за спеціальністю "Зоотехнія". П'ять років працював головою колгоспу ім.Василя Стефаніка у Русові і Потічку. Потім став директором дирекції будівництва Івано-Франківського племптахорадгоспу у Снятині, а з 1985 року - директор Івано-Франківського племптахорадгоспу. У 1999 році у зв'язку із захворюванням вийшов на пенсію.

У подружжя Ганни і Дмитра Мохоруків народилося троє дітей - Алла, Лілія і Віталій. Лілія Борейко — кандидат медичних наук, доцент Буковинського державного медичного університету. Віталій Мохорук — магістр права.

УГРИН МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ

Ж ародився 10 березня 1932 року у сім'ї сільських господарів. У 1939 році пішов у перший клас Топорівської

семирічної школи і в 1947 році закінчив. Після закінчення працював у господарстві своїх батьків, потім у новоствореному колгоспі. У 1951-1955рр. служив у Радянській армії. Під час служби у армії закінчив Ферганську школу молодших авіаспеціалістів.

Після демобілізації працював далі у сільському колгоспі ім. Лесі Українки в будівельній бригаді. У 1958 році одружився у сусідньому селі Підвисоке із Божовською Параскою Михайлівною. Працював у місцевому колгоспі у будівельній бригаді.

У 1971 році в колгоспі "Перемога" будували цегельний завод. Правління колгоспу передало будівельну бригаду під орудою бригадира Михайла Угриня у міжколгоспну будівельну організацію, яка вела це будівництво.

У 1977 році будівництво цегельного заводу було завершено і правління колгоспу "Перемога" призначило Угриня Михайла Івановича директором цегельного заводу.

У 1984 році правління колгоспу передало цегельний завод на баланс Коломийського заводууправління. Михайло Угрин дістав призначення очолювати завод. У 1987 році цегельний завод було повернуто колгоспу, і Михайло Угрин знову був призначений директором цегельного заводу.

У 1992 році вийшов на пенсію, але продовжував працювати директором заводу. У 1994 році почав займатися газифікацією села.

У подружжя Параски і Михайла Угринів народилося троє дітей – Іван, Ганна і Марія.

УГРИН ІВАН МИХАЙЛОВИЧ

Жародився 8 серпня 1960 року у селі Підвисоке в селянській сім'ї. У 1967 році пішов у перший клас Підвисоцької середньої школи, яку закінчив у 1977 році. Навчання продовжив у Львівському сільськогосподарському інституті, який успішно закінчив у 1982 році.

Згідно направлення працював агрономом-насіenneводом у колгоспі "Перше травня" Снятинського району. З квітня 1983 року – головний агроном колгоспу ім. Василя Стефаника.

У 1987 році одружився із Остафійчук Ольгою Дмитрівною, уродженкою села Белелуя, і працював інструктором Снятинського РК Компартії України.

З 1988 – 1991 рр. – директор радгоспу “Задубрівський Снятинського району. Після – приватний підприємець.

З 2003 року – директор Белелуйського заводу. З 2005 року – голова Снятинської районної організації ВО Партії “Батьківщина”.

У подружжя Ольги та Івана Угринів народилося двоє синів – Андрій і Тарас.

СТЕФАНИК КИРИЛО-ІВАН ВАСИЛЬОВИЧ

Другий син Ольги-Стефаник, внук Ольги Стрийської, Кирило-Іван народився 28 квітня 1908 року у Стецеві. Ім'ям Кирило назвали по батькові Ольги, а Іваном по дідові Ольги Гаморак отцю Івану Стрийському.

Малий Кирило закінчив Русівську сільську школу і продовжив навчання у Снятинській реальній школі. Потім поступив вчитися в Коломийську гімназію. Під час навчання вступив у підпільну молодіжну організацію, яка була похідною від УВО. У 1928 році його заарештували, кілька днів сидів у Снятинській в'язниці, потім майже півроку відсидів у Львівській тюрмі. На судовому процесі у Львові був оправданий, але дістав заборону вчитися далі.

Проте в 1932 році все ж таки закінчив Львівську торгову школу. Однак у зв'язку із захворюванням батька (у письменника Василя Стефаника наступив параліч правої частини тіла) залишився господарювати біля рідного дому.

У кінці січня 1936 року одружився з Оленою Филипчук зі Стецеви. Навесні 1938 року у них народився син Юрій.

У 1940 році в садибі Василя Стефаника було створено літературно-меморіальний музей Василя Стефаника. Кирило Васильович Стефаник став директором музею і був ним беззмінно аж до самої смерті - 4 листопада 1987 року. Дружина Олена померла в червні 1966 року.

Син Кирила Васильовича, Юрій, народився 1938 року в Русові. Закінчив Русівську семирічну школу і продовжив навчання у Снятинській середній школі.

У 1956 році поступив у Львівський університет на біологічний факультет по спеціальності "зоологія". Закінчив університет у 1961 році і працював науковим співробітником у природничому музеї Львівського університету. У зв'язку із проводимими дослідженнями часто виїжджав у Казахстан, на Кавказ, на Шацькі озера на Волині.

У 1961 році одружився із Мотрею з родини Горбачевських. Мотря Богданівна Стефаник-Горбачевська – кандидат біологічних наук, родом із священничої сім'ї. У них двоє дітей - Василь і Леся.

У 1996 році після тривалої хвороби Юрій Стефаник помер. Похоронений у Русові біля могил: свого діда - письменника Василя Стефаника, свого батька і вуйка Юрка.

Мохорук
Дмитро Іванович

Стефаник Кирило Васильович
із своїм сином Юрком

ДИРЕКТОРА (УПРАВИТЕЛІ) ШКІЛ

ВІНЦЕНТІЙ ХМЕЦІК

Хародився приблизно у 1870 році. Закінчив сільську школу і працював у господарстві своїх батьків. У 1885 році поступив вчитися у Чернівецьку вчительську семінарію, яку закінчив у 1889 році. Після цього працював вчителем у Топорівській сільській школі. З 1890 року був призначений управителем (директором) Підвисоцької сільської школи Снятинського повіту.

У 1901 році одружився у Підвисокому і жив у родичів своєї дружини. З часом значно розширив існуюче господарство і прикупив чимало поля. У подружжя Марії та Вінцентія Хмеціків народилося троє дітей - Мар'ян, Євгенія і Тадеуш. Працював Вінцентій Хмецік управителем школи до 1932 року і вийшов на еміритуру (пенсію). Можливо, ще би працював, але втратив зір.

У 1945 році, внаслідок терору у наших краях на ґрунті ворожих і неприязних стосунків між українцями і поляками, господарство Вінцентія Хмеціка (як польської сім'ї) було спалене. Родичі з дітьми і онуками втекли до Снятина і мешкали у сестри Розалії.

У Топорівцях проживала двоюрідна сестра Вінцентія Хмеціка, родом з Стецівки, у заміжжі з Францем Матущаком. У 1946 році під час операції "Вісла" двоюрідна сестра Вінцентія пані Ноцька із синами Діонізієм і Теодором, учасниками Великої Вітчизняної війни, як і вся сім'я Вінцентія Хмеціка, виїхали у Польщу.

ГУМІНІЛОВИЧ ВОЛОДИМИР ЛАЗАРЕВИЧ

Хародився 10 липня 1879 року у м. Долина Станиславської округи. У 1880-х роках він разом із татом переїхали жити у Попельники Снятинського повіту. Туди батька направили на роботу управителем школи. Володимир продовжив навчання у Заболотівській міській школі. Після вчився у Коломийській гімназії, але з п'ятого класу поступив у вчительську семінарію. Спочатку працював

учителем у селі Городниця Городенського повіту, а у 1904 році був переведений на роботу у Топорівську сільську школу. Через кілька місяців одружився із сільською вчителькою Ангелиною Хмецік, двоюрідною сестрою письменника Леся Мартовича. Молоде подружжя проживало у родичів дружини.

Ангелина Хмецік, дочка Юзефа народилася у 1881 році. Мама Вероніка Досяківська доводилась рідною сестрою Олені Мартович. Ангелина через сім років пішла у перший клас сільської школи. Здобувши початкову освіту у 1892 році працювала у господарстві своїх батьків. У 1896 році поступила вчитися у Чернівецьку вчительську семінарію. У 1900 році почала працювати в Топорівській сільській школі молодшою вчителькою.

У 1905 році управителя Топорівської сільської школи Петра Стефаніва перевели у село Турка Коломийського повіту, а на його місце назначили Володимира Гумініловича. Подружжя Ангелини і Володимира Гумініловичів з маленькою донечкою Євгенкою перейшли мешкати у житлове приміщення позаду школи. Там у них ще народилися Наталія, Романна, Марія і Степан. У 1912 році народилася ще одна донечка, але в одинадцять місяців померла.

У 1912 році Володимир Гумінілович засновує у Топорівцях Товариство Кружка "Сільський Господар", а в 1914 році засновує Українське Педагогічне Товариство. Але ні перше, ані друге, як слід не розвинулись, бо у серпні 1914 року розпочалась Перша світова війна. Володимир Гумінілович, згідно тодішніх австрійських законів, після одержання матури пройшов однорічні військові навчання і був старшиною запасу.

З початком війни його призвали у діючу армію і присвоїли звання сотника цісарсько-королівської австро-угорської армії. За час його відсутності управителем школи призначили його дружину Ангеліну Гумінілович-Хмецік. У 1915 році австро-угорські війська відтіснили з наших теренів російські окупаційні війська і Володимир Гумінілович повернувся додому. Він далі приступив до своїх обов'язків управителя школи.

Його комісували, бо під час боїв на фронті сотнику відірвало великий палець правої руки. Володимир Гумінілович прекрасно грав на скрипці і хоча тепер не було великого пальця, він зумів пристосуватись тримати смичок і далі віртуозно грав. Пережив наступну окупацію царських військ. Життя почало налагоджуватись, але невдовзі відбувся Листопадовий зрив у Львові, і зразу розпочалась польсько-українська війна. Були румунська окупація краю, польська... Далі знову налагоджувалося мирне життя, підросли діти.

Але сталася домашня трагедія, яка все перевернула, як кажуть у народі, з ніг на голову. У Ангелини нижче коліна трісла вена. Ніяк не вдавалося зупинити кровотечу. Гумінілович працював у полі. Поки дали знати, приїхав додому. Побачивши скільки крові, розгубився і поскакав кіньми у Городенку за лікарем. Коли приїхали, Ангелина лежала посеред хати на верені у крові - уже мертва. Навколо сиділо п'ятеро дітей і оплакувало свою покійну рідненьку. Лікар, побачивши таку картину, сказав, що його вже тут не потрібно, тут треба священика. Ця трагедія сталася 22 серпня 1921 року. Похоронена на сільському цвинтарі. Найменшому Степанкові тоді йшов п'ятий рочок.

Зразу після похорону найменших Марію і Степанка забрала до себе рідна тітка по матері Ангелини — Аделія Загалевиц-Досяківська. Загалевичі були досить заможними господарями у селі Устя над Прутом. Вони мали у володінні водяний млин, який діє по нинішній день і кілька десятків моргів поля. Загалевичі похоронені у родинному гробівці на Снятинському цвинтарі

Найстарша Євгенія Гумінілович на той час вчилася у Коломийській вчительській семінарії. Молодша Наталія вчилася у Коломийській народній школі імені княгині Ольги у сьомому класі. Романна вчилася у третьому класі Топорівської народної школи. З того часу і почалося вельми невеселе життя у двіця Володимира Гумініловича.

Але життя є життя. Через рік одружився із Ганною Михайлівною Сташків, 1889 року народження, яка вчителювала у Топорівській народній школі і родом була із Стрільча. Налагодивши своє життя, Володимир

Гумінілович, крім основної роботи, почав займатися і громадським життям. У 1924 році заснував у селі товариство "Каса Стефчика" від Коломийської філії. У товариство вписалося 307 людей. Головою товариства обрали управителя школи Володимира Гумініловича

У 1930 році Гумініловичу виповнилося понад 50 років. Вчилися діти. Незабаром доведеться виходити на еміритуру (пенсію). У 1932 році продав спадщину першої дружини, продав частину свого поля. Його супруга, Ганна Гумінілович-Сташків продала відвіноване їй поле у Стрільчу. Тож купили шмат землі у Коломиї і почали будувати будинок-особняк на теперішній вулиці Котляревського.

У 1936 році Володимир Гумінілович таки вийшов на пенсію, продав у Топорівцях все своє поле, худобу, деяке майно і виїхав з сім'єю на постійне проживання у свою хату до Коломиї. Майже все село проводжало свого управителя школи із церковною процесією аж до Зброяного моста. Майже десять підвід везли майно Гумініловичів до потяга на Коломию і все те допомогли завантажити у вагон. Ось яким великим авторитетом користувався Володимир Гумінілович у топорівських людей. Ще й по сьогоднішній день учасники цих проводів з великим захопленням згадують ці проводи дорогої їм людини.

Проте Гумінілович не сидів вдома, склавши руки. Він продовжував вчителювати у одній із коломийських шкіл, а після війни ще довго працював учителем у Шепарівській семирічній школі. Помер 2 січня 1957 року. Похований на старому цвинтарі у Коломиї.

УГРИН СТЕПАН ІВАНОВИЧ

Жародився 18 червня 1922 року у сім'ї сільських господарів. У 1928 році пішов у перший клас сільської школи. В 1934 році закінчив сільську шестирічну школу і успішно здав екзамени в Городенську приватну гімназію "Рідна Школа". У зв'язку із сімейними обставинами вчитися не пішов, але вчився вдома приватно.

У 1936 році вступив у юнацький відділ товариства "Місцевий Союз Української Поступової Молоді ім.

М. Драгоманова "Каменярі". В 1938 році вступив у молодіжну сітку ОУН (у першу трійку). Деякий час навіть очолював цю трійку.

У 1939 році пішов учитися в Городенківську середню школу. В січні 1940 року поступив вчитися в Коломийську педагогічну школу. Навчання перервалось із початком війни. 4 липня 1941 року поступив у Городенківську військово-старшинську школу ім. Михайла Колодзінського. 16 липня разом із 180 курсантами прийняв присягу на вірність Україні. Але угорські окупанти школу закрили. Тоді Степан Угрин пішов працювати у Торговицьку сільську школу вчителем.

У травні 1944 року спільною координаційною радою Городенківського і Снятинського повітів було прийнято рішення про створення куреня УПА, який мав увійти в БУСА. У Буковинських лісах Степан Угрин, псевдо "Муха" брав участь у боях УПА з військами НКВД. Там захворів, і його таємно переправили в Топорівці до родичів на лікування.

Після выздоровлення за допомогою сільського підпілля ОУН легалізується і Городенківським районним відділом народної освіти призначається директором Топорівської семирічної школи.

6 листопада 1944 року Степана Угриня Городенківський відділ НКВС заарештував і пред'явив йому звинувачення, що він мав зв'язки з ОУН – УПА. Довгий час допитували з побиттям і катуванням, щоб вирвати зізнання, однак нічого не добившись, залишили у спокою.

15 липня 1945 року Військовий трибунал військ НКВС Станіславської області за ст. ст. 54-1а, 54-11 КК УРСР (зрада Батьківщині) присудив йому 10 років позбавлення волі із позбавленням прав на 5 років. Так Степан Угрин опинився у Казахстані. Провід підпільної ОУН ГУЛАГУ призначив його провідником ОУН в таборі №2 в Екібастузі. В зв'язку з цим керівництво табору прийняло рішення: найбільш небезпечних членів ОУН позбутися, і Степана Угриня переводять до табору штрафників у м. Междуріччя Кемеровської області. Потім переводять у Тайшетлаг, де і закінчив свій термін ув'язнення.

Додому Степану Угріну їхати не дозволили, так як він мав ще 5 років позбавлення прав. Отже, направили на проживання в Караганду. Там одружився із Ганною Ступарик, яка була родом із сусіднього села Задубрівці. Ганна Ступарик теж там відбувала своє покарання. У 1956 році молоде подружжя приїхало на постійне місце для проживання в Задубрівці Снятинського району.

Проте в кінці 1956 року районне відділення КДБ все робить для того, щоб їх, як політичних в'язнів, депортували з села. І вони переїхали в Воркуту. Через рік знову приїхали у Задубрівці, щоб закінчити будівництво житлового будинку, яке розпочали тому два роки. Степан Угрин навіть влаштувався на роботу в колгосп бухгалтером. Але районний відділ тодішнього КДБ знову виганяє їх із села. В зв'язку з тим, що дружина була вагітною, їй дозволили залишитись. Степан Угрин поїхав у Казахстан.

Через рік таємно приїхав у Задубрівці, до сім'ї не показуючись. Але це нічого не дало. Як тільки підросла маленька донечка, їх втретє депортували із села. Тоді сімейство Угрінів переїхало у м. Ново-Жданівка Донецької області. Там влаштувалися на роботу у районну лікарню.

31 липня 1964 року рішенням Івано-Франківського обласного суду Степана Угрина реабілітували, і його сім'я повертається жити у Задубрівці. Проте роботи за спеціальністю не давали. Він працював комірником у райлікарні, після - експедитором у споживчому товаристві. Дружині Ганні Угрин-Ступарик, взагалі не дали ніякої роботи. Владні структури в той час створили їм такі умови, що вони змушені були знову, вчетверте, покинути рідні місця.

У 1966 році опинилися у Кривому Розі. Працювали обоє на матеріально-технічній базі тресту ідалень. Там отримали квартиру. У 1972 році обмінялися квартирами і переїхали жити в Івано-Франківськ. Тут їхні діти Марта і Любомир закінчили інститут нафти і газу.

У 1990 році, коли на виборах до місцевих рад, Івано-Франківщина обрала молоді демократичні сили, Степан Угрин виступив ініціатором створення Івано-Франківської спілки політичних в'язнів України. Знайшов своїх

однодумців і вже 15 вересня 1990 року провів установчу конференцію. У зв'язку із пенсійним віком його обрали заступником голови обласної спілки політичних в'язнів України.

У 1993 році Степан Угрин, як делегат від обласної спілки політичних в'язнів поїхав на Другий Всесвітній Конгрес українців, що проходив у Києві. Виступаючи з високої трибуни форуму у своєму виступі, зокрема, зазначив: "Хочу звернутись до Вас чи не з найболючішою темою нашої трагічної історії, а особливо Покутського краю нашої Батьківщини. Тема ця стосується цілих століть боротьби, жертвних змагань за власну Державу, за незалежний і вільний розвій українського народу на рідній землі. Тисячі і тисячі відомих і невідомих героїв склали свої голови у цій борні, свідомо і без жалю йшли на муки й смерть задля того, щоб стала незалежною наша Батьківщина. Їх мрії, їх сподівання, їх шлях тернистою дорогою стелився на Українську Голгофу. Ми не маємо права це забувати, правду про них зобов'язані донести до всього світу...

...Саме в період польської окупації теорія і практика українського революційного руху збагатилася ідеологією націоналізму і відповідними організаційними структурами УВО-ОУН. Я хочу наголосити на тому, що український націоналізм слід в першу чергу розглядати, як засіб для досягнення віковичної мети – побудови Української Самостійної Соборної Держави. Він протистоїть міжнародному імперіалізму, шовінізму, класовому поділу суспільства в його більшовицькій інтерпретації та іншим людиноненависницьким теоріям. При цьому, як писав один з найвизначніших діячів українського збройного підпілля Петро Полтава "...концепція самостійної України відповідає найглибшим віковим прагненням українського народу, ...ця концепція найбільш логічна, реальна, життєва, отже єдино правильна й єдино можлива для українського народу, політична концепція".

...Я народився на Покутті, в селі Топорівці на Городенківщині. Це одне з найбільших і давніх сіл району... У 1944 році Городенківський повітовий провід ОУН направив мене у Буковинські Карпати в чині бунчужного куреня, який пізніше назвали "Покутським". Але невдовзі

через хворобу я був легалізований і працював короткий час директором школи. Енкаведисти заарештували мене...

Далі — десять років таборів, і аж до 1972 року — висилка, отож моя дорога додому тривала без малого 30 років. Моя доля подібна на долі сотень тисяч моїх співвітчизників, яким вдалося пережити жах сталінських концтаборів... Слава Україні! Слава героям!

Помер Степан Угрин 2002 року. Похоронений у Івано-Франківську.

ПЕТРІВ-ГУЗІЙК АНАСТАСІЯ ВАСИЛІВНА

Жародилася у 1926 році. У 1932 році пішла у перший клас сільської школи. У 1938 році закінчила 6 класів і продовжила навчання у Станіславській гімназії сестер Василянок. У 1939 році у зв'язку із закриттям гімназії продовжила навчання у Станіславській середній школі №2. Під час німецької окупації навчання було перерване, і Анастасія Гузіїк поступила вчитися у Львівську торговельну школу, яку закінчила в 1944 році. В цьому ж році її приймають на роботу вчителем у Топорівську сільську школу — викладати українську мову і літературу.

У 1946 році Анастасія Гузіїк поступила вчитися у Рогатинське педагогічне училище на третій курс. Через рік закінчила педучилище з відзнакою і зразу поступила вчитися у Львівський педагогічний інститут без вступних екзаменів на заочне відділення, працюючи у школі села Приозерне Рогатинського району.

У 1952 році вийшла заміж за Петріва Северина Петровича — вчителя математики цієї ж школи. У 1954 році молоду сім'ю перевели на роботу у Путятинську восьмирічну школу. У 1969 році вони переїхали у Долинський район, де у Тростянецькій середній школі Анастасія Петрів-Гузіїк працювала завучем, а Северин Петрів вчителем математики. Тут же з 1970 року Анастасія Петрів працювала майже десять років директором школи. З 1982 року знову стала завучем школи.

У 1982 році Анастасія Петрів вийшла на пенсію і працювала на освітянській ниві ще два роки. Після все сімейство переїхало в Івано-Франківськ, де проживає і нині.

Ще до 2000 року Анастасія Петрів була вихователем у гуртожитку в профтехучилищі №4. Зараз на заслуженому відпочинку.

ПІШАК СТЕПАН ІВАНОВИЧ

Жародився 2 січня 1937 року у сім'ї сільських господарів. У вересні 1944 року пішов у перший клас Топорівської семирічної школи, яку закінчив у 1951 році. Далі продовжував навчання у Серафинецькій середній школі, яку закінчив у 1954 році.

У цьому ж році вступив на перший курс Коломийського вчительського інституту. Після другого курсу інститут розформували, і Степан продовжив навчання на третьому курсі Дрогобицького педінституту. Вчився на фізико-математичному факультеті. Закінчив інститут у 1959 році і за направленням працював на роботі у Тухольківській середній школі Славського району Львівської області — вчителем математики.

У вересні 1959 року пішов служити у армію. Служив у Прибалтиці курсантом-радіомеханіком. Але у зв'язку із хворобою матері, вдовою військового, 1 березня 1960 року звільнився у запас. Зараз же його призначили вчителем математики Вікнянської восьмирічної школи Городенківського району, де працював до 14 серпня 1961 року.

З серпня 1961 року вчителював математиком у рідній школі, у своєму селі. У червні 1964 року його перевели на посаду заступника директора по навчально-виховній роботі. З 1971 року — директор Топорівської восьмирічної школи. З 1975 року працював вчителем фізики і математики.

У 1965 році одружився із вчителькою школи Марковською Ганною Антонівною. У подружжя Ганни і Степана Пішаків двоє дітей - Марія та Іван.

Починаючи з 1980-х років Степан Пішак захворів на важку недугу, і 23 жовтня 1991 року помер.

КОВБЛЮК ПЕТРО ВАСИЛЬОВИЧ

Жародився 10 серпня 1944 року. У 1951 році пішов у перший клас Топорівської семирічної школи, яку

закінчив у 1958 році. Навчання продовжив у Торговицькій середній школі, яку закінчив у 1961 році. В тому ж році поступив у Чернівецький державний університет на заочне відділення за спеціальністю "фізика і математика". Отримав направлення на роботу вчителем молодших класів у Ясенів-Пільнівську семирічну школу.

У 1962 році Петро Ковблюк одружився із односельчанкою Цюпак Ганною Олексіївною. Звідти через рік пішов служити у армію.

Прийшовши з армії почав працювати вчителем у Топорівській восьмирічній школі. Викладав фізику і математику. У 1974 році закінчив Чернівецький державний університет, а через рік був призначений директором Топорівської восьмирічної школи і директорував до 1990 року. За час керівництва школою Петром Ковблюком, за його стараннями, на базі восьмирічної школи було створено Топорівську середню школу. У 1990 році Петро Васильович Ковблюк вийшов на пенсію за вислугою років.

У подружжя Ганни і Петра Ковблюків четверо дітей: Марія, Мирослава, Василь і Галина.

МОХОРУК СТЕПАН МИХАЙЛОВИЧ

Жародився 24 серпня 1954 року. Через сім років пішов у перший клас Топорівської восьмирічки, яку закінчив у 1968 році. Далі продовжив навчання у Коломийському технікумі механічної обробки деревини. У 1974 році вступив у Тернопільський педінститут на факультет загально-технічних дисциплін. Працював у школах сіл Раківці Городенківського району та Задубрівці Снятинського районів. Потім служив у армії.

Після демобілізації одружився з односельчанкою Марковською Ганною Михайлівною, — вчителькою Княздвірської восьмирічної школи Коломийського району, почав працювати у Топорівській восьмирічній школі.

З 1991 року працює директором Топорівської середньої школи. У подружжя Ганни і Степана Мохорука є дві дочки — Галина і Марія.

Угрин
Степан Іванович

Подружжя Ганни і Степана Угринів

Топорівська делегація поздоровляє Степана Угриня з його 80-річчям з дня народження.
На передньому плані голова сільської ради
Мельничук Василь Іванович.

Петрів-Гузійк
Анастасія Василівна

Мохорук
Степан Михайлович

Подружжя Ганни і Степана Пішаків

КЕРІВНИКИ РАЙОННИХ УСТАНОВ

УГРИН МИКОЛА ОНУФРІЙОВИЧ

Претьою дитиною у подружжя Марії та Онуфрія Угринів був син Микола, який народився 25 січня 1903 року. У 1910 році пішов у перший клас сільської школи, яку закінчив у 1917 році. Зразу поступив у Коломийську гімназію. Навчання часто переривалось із-за воєнних подій та початком польської окупації. Гімназію закінчив у 1924 році, після якої поступив у Краківський університет. Студіював право. Після закінчення університету не пішов на адвокатську практику, а поступив на Вищі торговельні курси у Львові.

У 1932 році почав працювати в повітовому союзі "Кооператив" у Городенці. Одружився із Емілією Дороцькою. Проживали добре. Мали сина Ізяслава. В цьому ж році разом з лікарями Шлемкевичем і Паращуком заснували у Городенці філію "Українбанку", де Микола Угрин став управителем і працював ним до жовтня 1939 року.

Одночасно його обрали головою спортивного товариства "Пробій". Як писав Віктор Яворський у книзі "Городенщина" (ст. 466) "Микола Угрин не жалував ні труду, ані часу, ні "власної кишені", коли йшлося про справу "Пробою". Крім основної роботи управителя філії "Українбанку", голови спортивного товариства "Пробій", він ще викладав на кооперативних та бібліотекарських курсах при філії "Просвіта".

Як згадують очевидці, Микола Угрин був дуже товариським, працьовитим, ідейним, належав до Української радикальної партії. Навіть виконував функцію секретаря повітового відділення цієї партії, а в 1938 році всупив в ОУН і входив у склад районного проводу.

У жовтні 1939 року його ув'язнили органи НКВС, і він перебував під слідством у Городенківській в'язниці як "український буржуазний націоналіст". В цей час передчасно помер його єдиний син Ізяслав.

Обласний суд судив без його участі. Присуд присудили заочно. Відбував покарання в сибірських таборах. У 1941

році в числі інших політв'язнів його розстріляли на березі р. Сир-Дар'я. Де могила, невідомо.

МОХОРУК МИХАЙЛО ПЕТРОВИЧ

Жародився у 1911 році. Через сім років пішов у перший клас сільської школи, яку закінчив у 1923 році і працював у господарстві своїх батьків.

У 1930 році одружився із Марією з родини Сливчуків. Через два роки Марія і Михайло вступили у товариство "Місцевий Союз Української Поступової Молоді ім.М. Драгоманова "Каменярі".

Через кілька років Михайло Мохорук пішов на ветеринарні курси у Городенку, які організував повітовий відділ кружка "Сільський Господар".. Після закінчення курсів пішов працювати у повітовий союз "Кооператив". Спочатку працював товарознавцем, а потім став завідувати повітовим вугільним "полем" - складом.

У 1939 році представники радянської влади призначили Михайла Мохорука головою Городенківської райспоживспілки. Працював на цій посаді до приходу німецької адміністрації. Потім приймав збіжжя у системі "Заготзерно". У подружжя Марії та Михайла Мохоруків народилося троє дітей - Ганна, Олена і Петро, який помер ще в дитячому віці.

У травні 1944 року Михайло пішов на фронт. Невдовзі йому присвоїли звання молодшого сержанта. Проте у скорому часі був важко поранений і помер від ран 28 січня 1945 року. Похований у Польщі.

МАРКОВСЬКИЙ МИКОЛА МИХАЙЛОВИЧ

Жародився у 1933 році у сім'ї сільських господарів. У 1942 році пішов у перший клас сільської школи, яку закінчив у 1949 році Першим за часів радянської влади на селі закінчив на "відмінно", і з похвальним листом. В цьому ж таки році продовжив навчання у Городенківській середній школі №1. У 1952 році поступив у Коломийський вчительський інститут і закінчив його у 1954 році. За направленням Міністерства освіти УРСР працював

учителем математики у Борщівській середній школі, що на Тернопіллі.

З 1954 по 1957 роки - служив в армії. Крім того, під час служби, екстерном закінчив Харківський військовий інститут авіації за спеціальністю «Інженер кисневодобувної станції». Демобілізувався додому офіцером запасу. Зразу працював учителем у смт. Перегінську, а пізніше його перевели на посаду інспектора Перегінського райвно.

Після ліквідації Перегінського району працював заступником директора Перегінської середньої школи №1. У 1961 році закінчив Станіславський державний педагогічний інститут за спеціальністю "фізика і математика". З 1961 року працював директором Ріпненської середньої школи, а з 1968 року - директором нововідкритої Долинської середньої школи №4.

У цьому ж таки році його призначили завідувачем Долинським райвно. Працював вісім років. З 1976 по 1998 рр. — директор Долинської середньої школи №6. У 1998 році вийшов на пенсію. У подружжя Марковських народилося двоє синів, які закінчили Львівський торгово-економічний інститут і працювали у кооперації.

За час незалежності України сини Миколи Марковського відкрили свої підприємства і нині займаються бізнесом. На одному із синівських підприємств батько Микола Марковський ще працює директором міні-пивзаводу. Хай Бог йому і його родині допомагає.

ПОПОВИЧ ОЛЕКСІЙ ПЕТРОВИЧ

Жародився 17 серпня 1935 року у сім'ї сільських господарів. У 1942 році пішов у перший клас сільської школи яку закінчив у 1950 році. Продовжив навчання у Серафинецькій середній школі, яку закінчив у 1953 році.

В цьому ж році Олексій Попович поступив у Станіславський медичний інститут, який закінчив у 1958 році. За направленням працював у Тишківській сільській лікарні лікарем-хірургом. З 1960 року його перевели лікарем-хірургом у Городенківську районну лікарню. Набувши практичного досвіду у своїй роботі, з 1962 року

Олексія Поповича призначили завідувачем хірургічним відділенням центральної районної лікарні.

З 1969 року перейшов працювати на посаду першого заступника головного лікаря району з медичного обслуговування населення району. В цей час йому присвоїли першу категорію лікаря-хірурга.

З 1977 року Олексій Попович — головний лікар Городенківського райвідділу охорони здоров'я. Через два роки йому присвоїли вищу категорію лікаря-хірурга. Через відповідний час знову працював першим заступником головного лікаря району, аж до 1998 року, коли перебував уже на пенсії.

Враховуючи пенсійний вік, попросився на роботу ургентним лікарем-хірургом стаціонару, де лікує по цей час. Крім практичної роботи, займався і науковою діяльністю. За весь період роботи надрукував десять наукових праць.

У подружжя Поповичів народилося двоє дітей — Ярослав — зараз лікар і Галина — педагог.

ЛЕСЮК ВАСИЛЬ ДМИТРОВИЧ

Василь Лесюк народився у 1937 році у сім'ї сільських господарів. У 1945 році пішов у перший клас Топорівської семирічної школи. Вчився на "відмінно". У молодших класах залишився сиротою. Померла мама (Тато Дмитро Лесюк загинув у бою 23.10.1944 року і похований у м.Несторів Калінінградської області, Росія). Далі хлопець виховувався у своїх родичів.

У 1952 році, другим за часів Радянської влади, закінчив семирічну школу на "відмінно" і нагороджений похвальним листом. В цьому ж році поступив у Снятинський сільськогосподарський технікум за спеціальністю "Механізація сільського господарства".

У 1955 році закінчив технікум з дипломом із відзнакою. Василя Лесюка направили на роботу в Городенківську машинно-тракторну станцію (МТС) механіком. При реорганізації МТС Василя Лесюка направляють на роботу у апарат Городенківського районного комітету ЛКСМУ. Спочатку працював інструктором, а потім обрали

секретарем РК ЛКСМУ. У 1957 році призвали на службу в ряди Радянської армії. У зв'язку із захворюванням його через рік демобілізували додому. В цей час став уже членом КПУ. Після демобілізації працював інструктором Городенківського РК КПУ.

У 1968 році колгоспники сільгоспартілі "Україна" в який входили, села Чернятин і Глушків, обрали Василя Лесюка головою колгоспу, де керував п'ять років. У 1972 році його обрали головою Городенківського районного комітету народного контролю. На цій посаді працював більше десяти років. Потім займав посаду голови райкому профспілки працівників сільського господарства.

Дружина Марія Степанівна працює завучем у Городенківській середній школі №2. У подружжя Марії і Василя Лесюків двоє дітей – Світлана і Володимир. Вони є вчителями.

У 1991 році Василь Лесюк захворів і після тривалої хвороби помер у 1992 році.

УГРИН ВАСИЛЬ ДМИТРОВИЧ

Жародився 10 червня 1951 року у селянській сім'ї. У 1957 році пішов у перший клас Топорівської семирічної школи, яку закінчив у 1965 році. Продовжив навчання у Торговицькій середній школі.

У 1971 році поступив в Одеське медичне училище №3. Після закінчення працював у різних медичних установах Городенківського району. В цьому ж році одружився із Раїсою Семенівною з Миколаївщини.

У 1975 році поступив вчитися у Івано-Франківський інститут нафти і газу. Після закінчення інституту у 1981 році здобув спеціальність "Інженер-механік".

З 1981 – 1983 рр. – працював інженером по експлуатації природного газу Городенківського управління газового господарства.

1983 – 1985 роки – заступник голови виконкому Городенківської міської ради.

1985 – 1988 роки – директор Городенківського райпобуткомбінату.

1988 – 1991 роки – секретар виконкому Городенківської районної ради.

1991 – 1999 роки – заступник голови правління спілки селян “Покуття” села Ясенів-Пільний і Рашків Городенківського району.

1999 – 2003 роки – директор Городенківського “Райзаготкоопрому”. З 2003 року приватний підприємець. Власник ресторану “Прикарпаття” у Городенці. У подружжя Раїси і Василя Угринів двоє синів: Руслан – теж приватний підприємець і Василь – державний службовець районного казначейства.

МЕЛЬНИЧУК ВАСИЛЬ МИХАЙЛОВИЧ

Василь Мельничук народився 10 січня 1961 року у селянській сім'ї. У 1968 році пішов у перший клас Топорівської восьмирічної школи, яку закінчив у 1976 році. Продовжив навчання у Городенківській середній школі №1 і в 1978 році здобув середню освіту. З 1979 – 1981 рр. – служба в рядах Радянської армії.

Після демобілізації поступив на навчання у Львівський політехнічний інститут за спеціальністю “Цивільне і промислове будівництво”. Закінчив інститут у 1986 році, здобувши спеціальність інженера-будівельника. Одружився із односельчанкою Шевчук Ганною Андріївною, яка працює медсестрою у Городенківській райлікарні.

З 1986 по 1990 рр. – майстер, начальник ПТО у Городенківській міжгосподарській шляхово-госпрозрахунковій дільниці.

З 1990 по 2005 рр. – Начальник Городенківського товариства з обмеженою відповідальністю (ТЗОВ) “Шляхбуд”. А з вересня 2005 року працює начальником філії Городенківського райавтодору.

У подружжя Ганни і Василя Мельничуків троє дітей: Михайло, Андрій і Дмитро.

Угрин Микола Онуфрійович

Лесюк Василь Дмитрович

Мельничук Василь Михайлович

Угрин Василь Дмитрович

Угрин Василь Дмитрович із сім'єю

КОМПОЗИТОРИ І СПІВАКИ

ГУМІНІЛОВИЧ СТЕПАН ВОЛОДИМИРОВИЧ

Степан Гумінілович народився 9 січня 1917 року в сім'ї управителя сільської школи. Тато Володимир Лазаревич і мама Ангеліна Юзефівна — вчителі. Коли Стефкові йшов п'ятий рік трагічно померла мама. Якийсь час Стефко жив із своєю сестрою Марією у тети в Аделії Загалевич у селі Устя. Через рік тато одружився вдруге з учителькою, яка працювала у Топорівській сільській школі, — Ганною Сташків.

У 1924 році Степан Гумінілович пішов у перший клас Топорівської народної школи. Через чотири роки продовжив навчання у Коломийській гімназії. Стефко грав на всіх музичних інструментах, але найбільше любив і грав на скрипці. Його батько був чудовий скрипаль і прищепив цю любов єдиному синові. Після закінчення гімназії у 1937 році Степан почав готуватися до вступу у Вищий музичний інститут ім. Миколи Лисенка у Львові. За час навчання у гімназії він широко і з захопленням займався ще й спортом. Стрункий і білявий юнак, з очима небесного кольору, був улюбленцем коломийських панянок. Без нього не відбувались жодна вечірка, жоден громадський захід чи спортивне свято.

Степан Гумінілович був воротарем, причому неперевершеним голкіпером коломийської команди "Сокіл", а пізніше - "Довбуш". Там, де він стояв на воротах, з тієї сторони всідалися коломийські кralі. Вони не так любили футбол, як були закохані у топорівського красеня. Стефко любив грати і в хокей, і волейбол. Був неперевершеним спортсменом. Старожили села згадують, що під час літніх вакацій, перебуваючи вдома, скрізь ходив з м'ячем.

Після закінчення гімназії якийсь час працював учителем у Балинцівській сільській школі. Управитель Балинцівської школи Василь Букатчук був жонатий із Анною Стефанів, уродженкою села Топорівці. У свій час, будучи напівсиротою, їй допомагав у навчанні і роботі її вуйко Петро Стефанів, який був одружений із тетою Стефка.

Тепер, опинившись у подібній ситуації, Анна Букатович-Стефанів через свого чоловіка намагалася в такий спосіб допомогти хлопцеві. Відчуваючи відповідальність за вчительську роботу, він кожен день на велосипеді долав 20 кілометрову відстань від Коломиї до Балинців і навпаки.

Степан Гумінілович, ще навчаючись у гімназії, диригував шкільним хором, а в часі вакацій організовував і керував різними хорами у сільських читальнях. Навчаючись у Вищому музичному інституті ім. Миколи Лисенка, він зумів, як розказують старожили організувати і диригувати сільським хором "Просвіта" у Топорівцях у 1938 році, коли повсюди святкували 950-річчя Хрещення Руси, 70-річчя "Просвіти" і 20-річчя ЗУНР. У 1939 році закінчив Львівську консерваторію у класі гри на скрипці. Вже тоді почав писати музику.

Ще за польської окупації вступив у члени ОУН і був активним учасником підпільного руху. З приходом радянської влади Степан Гумінілович опинився на Заході у Берліні, і працював на фабриці Шварцкопфа. Коли розпочалась Велика Вітчизняна війна, він повернувся у Коломию і знову брав активну участь у підпіллі ОУН, за що його заарештувало гестапо. Коли почала створюватись дивізія СС "Галичина" Степан Гумінілович дав згоду служити в ній, аби лише опинитися на волі. Гестапо звільнило його з тюрми. Степан попрощався з рідними, бо не знав тоді, що навечно і в числі інших коломиїських рекрутів сів у вагон-телятник, та й подався вдруге на Захід.

Прибувши у чеське місто Брно, його обмундирували і післали на підстаршинські курси, які проходив у Гайделягері, Лауенбурзі. Повернувся в Нойгаммер підхорунжим але його знову направили на старшинські курси до Кіншлягу, що біля Праги. Як у підстаршинській, так і в старшинській школах Степан організовував хори і давав концерти своїм побратимам. Після отримання звання хорунжого повернувся до Нойгаммеру, де зібрались останки розбитої під Бродами дивізії СС "Галичина". Завдяки додатковим наборам добровольців творилась нова дивізія.

Разом із дивізією Степан Гумінілович, як хорунжий, пройшов бойові дії у Словаччині, Словенії і Австрії. Тут 7 травня 1945 року закінчились воєнні дії дивізії СС

"Галичина". Майже ціла дивізія потрапила у британський полон. І через Шпіталь, Удіне, Венецію привезли полонених дивізійників до табору в Белярії, а потім до італійського міста Ріміні.

Рімінський табір жив і діяв: тут творились школи, появились щоденники, тижневики, організовувались різного роду майстерні, розвивався спорт, творилось і музично-мистецьке життя.

Степан Гумінілович створив і диригував чоловічим хором "Бурлака", який пізніше став всесвітньовідомим. За час існування табору у Ріміні хор "Бурлака" мав 167 виступів-концертів перед своїми і чужими. Крім того, Степан був воротарем першої дружини копаного м'яча у таборі, яка брала неоднаразово участь у міжтаборових змаганнях.

За допомогою єпископа Бучка опинився у Австрії, в місті Моцарта — Зальцбурзі, і влаштувався на роботу вчителем фізкультури у місцевій гімназії. У вільний від роботи час диригував хором "Трембіта", знову грав у футбол в клубі "Україна".

Тут познайомився із гімназисткою Лідєю Чуйко і в 1948 році з нею одружився. Її сестра Наталія Жолкевич проживала у Торонто, Канада і в своїх листах переймалася його долею. Вона просила його приїхати до неї і там замешкати, бо там - велика українська діаспора. Це його зманило. Але в Канаду тоді було вибратись не так просто. Проте з часом трапилася нагода виїхати у Південну Америку. Степан і Ліда, не роздумуючи, поїхали. Все-таки ближче до Торонто. Так опинився у Чилі. В цей час у них виховувалися два сини — Андрій і Юрко.

З часом перейшли гори Анди і дісталися до Буенос-Айресу в Аргентину. Тут Степан і Лідія беруть активну участь в культурному житті української діаспори. Стають членами "Просвіти" і співають у хорі "Трембіта". Тут вперше використовуючи рімінський репертуар, ставить музично-вокальну композицію "В мелодії ритму". Вперше виходять дві платівки гармонізації Степана Гумініловича.

В Аргентині у подружжя Ліди та Степана Гумініловичів народився третій син — Марко. Гумініловичі отримують дозвіл переїхати до Канади. У 1957 році вся їхня сім'я

опиняється у Торонто, біля сестри Наталії Жолкевич-Гумінілович. При зустрічах колишніх хористів з диригентом Степаном Гумініловичем приймають рішення в честь 30-ї річниці створення хору "Бурлака" в таборі військовополонених у Ріміні – відновити мистецьку працю легендарного хору "Бурлака" при станиці Братства І-ої Української дивізії Української Національної армії (Торонто). Так почав працювати всесвітньо відомий хор "Бурлака" під керівництвом і диригентурою Степана Гумініловича.

Крім того, настав найбільш плідний період у його творчості. Одна за одною виходять платівки легкої танцювальної музики. У назвах пісень можна відчутти ностальгію за рідним краєм і минулим життям: фокстрот "До тебе знову хочу я", танго "Бузок", "Прощання", "Мамо...", вальси "Я тут, ти там", "Неділю на Україні".

Він був одним із небагатьох композиторів України легкого жанру. В його композиторському доріжку перше місце займали численні оригінальні композиції легкої музики, аранжування багатьох народних пісень, мелодій до св.Літургії тощо. А ще був талановитим диригентом численних українських хорів, і всюди, в яких би країнах світу не проживав, всюди займався організацією першорядних хорових ансамблів. З ними якнайбільше виступав перед своїми земляками і особливо перед чужинецьким світом, з великим успіхом пропагуючи красу українського хорового мистецтва.

Така багатоплідна робота почала впливати на здоров'я. Дійшло до того, що навесні 1984 року не зміг керувати хором. А 27 січня 1985 року відійшов до останнього звіту перед Всевишнім, залишивши у глибокому смутку дружину Ліду, синів Андрія, Юрка і Марка з невістками і внуками, сестер Наталію Жолкевич і Марію Меланюк у Хорватії.

У річницю його смерті, станиця Братства в Торонто влаштувала концерт, присвячений славній пам'яті пана Степана Гумініловича в Українському Культурному центрі на Крісті (Торонто). Там відбулися незабутні спомини про нього у сотнях, а може і тисячах його колишніх хористок і хористів як на рідних землях, так і в інших країнах. Особливо – в Україні, Італії, Аргентині і Канаді...

Окрім споминів, пройшов великий концерт з участю хорів "Бурлака", "Прометей", квартету "Розвага" і тріо "Верховина" та "Троянда". Крім українських народних пісень, виконувались музичні твори Степана Гумініловича на слова Ю.Форися: "Сніжинка", "Квітуть каштани", "Вона не прийде", "Мрійлива ніч", "Спомин", "Фонтан", "Гуляли, гуляли", "Ірчик", "Марічка", "Найкращі дівчата". Останніми прозвучали пісні у виконанні хору "Бурлака" дивізійна пісня в обробці Степана Гумініловича "Там на горі на Маківці..." і "Видиш, брате мій". (Ще є додаток №4).

КЛАПОУЩАК-ГУМІНІЛОВИЧ РОМАННА ВОЛОДИМИРІВНА

Романна Гумінілович народилася 28 квітня 1909 року у сім'ї сільських вчителів: батько Гумінілович Володимир Лазаревич працював управителем Топорівської сільської школи, мама Ангеліна Юзефівна - вчителькою.

Закінчивши сільську школу Романна у 1923 році поступила до п'ятого класу Коломийської народної школи імені княгині Ольги. У 1924 році склала іспит на підготовчий курс учительської семінарії кружка "Рідна Школа", у Коломії. У 1930 році закінчила п'ять курсів учительської семінарії, а опісля того розпочала студіювати студії солістів і фортепіано в консерваторії Польського музичного товариства у Львові. Далі продовжила навчання у Вищому музичному інституті ім. Миколи Лисенка у Львові. Після закінчення інституту склала іспит на атестат зрілості.

Від 1936 року почала працювати учителем музичної школи у Коломії, яка була філіалом Вищого музичного інституту ім. Миколи Лисенка у Львові. З приходом радянської влади у 1939 році у західні області України Романна Гумінілович продовжувала працювати в тій же школі, яку перейменували на Державну семирічну музичну школу. В цій школі працювала аж до виходу на заслужений відпочинок у 1964 році.

У кінці 1930-х років Романна Гумінілович вийшла заміж за учителя математики Коломийської гімназії — Романа Клапоущака. Подружжя мали одного сина — Ігоря, який закінчив Станіславський медичний інститут.

Померла Романна Клапоуцак у 1981 році. Похоронена у Коломиї на цвинтарі по вул.Довбуша.

Залишилися гарні спогади про Романну Клапоуцак-Гумінілович її учнів, які доповнюють багатогранне життя цієї жінки:

Отже, навесні 1944 року Коломию було звільнено від німецько-фашистських загарбників. Налагоджувалося життя - радянське, а також оживало музичне життя міста, яке мало давні традиції високої музичної культури. Одним з активних діячів в музичній царині і була Романна Клапоуцак. Закінчивши Вищий музичний інститут ім.Лисенка у Львові по вокальному і фортепіанному відділах, починає у післявоєнний період виступати у Коломийському театрі, - як солістка. Виконувала партію Одарки в опері Гулака Артемовського "Запорожець за Дунаєм" і інші. Одночасно Романна Володимирівна працювала у музичній школі. За ініціативою педагогів і дирекції школи було створено невелику концертну бригаду, до складу якої увійшли Василь Якуб'як, Романна Клапоуцак, як співачка, Любов Станкевич як піаністка і інші мистці. Пані Романна виконувала арію Лізи з опери Чайковського, "Пікова дама", романс Д.Січинського "Гей лети, павутиння", романси Лисенка і інші твори. Виконання її відзначалося великим професіоналізмом.

Романна Володимирівна досягла і прекрасних педагогічних успіхів у викладанні фортепіано і виховала ряд музикантів, які завдячують їй за перші свої кроки у музичному мистецтві. Вони наслідували від неї велику любов до мистецтва, працелюбність, скромність, вимогливість до себе та інші прекрасні людські цінності, якими володіла сама професорка.

Любов Баб'юк — професор Львівської державної консерваторії, завідувача кафедрою історії музики.

Романна Володимирівна Клапоуцак — талановитий, прекрасний педагог, людина віддана праці. У педагогічній діяльності старалася передати учням свої знання, вмiла пробудити інтерес до музики. Атмосфера на уроках була невимушена й творча. Я з охотою і радістю ходила на лекції музики. Пані Романна — людина доброзичлива, надзвичай-

но щира і сердечна. Скільки душевної щедрості й материнського тепла знаходили ми, її учні у великому серці нашої Вчительки. Учні Романни Володимирівни завжди перебували в тісному контакті із своєю вчителькою. Яскравим і незабутнім для мене залишилися враження від виступів Романни Володимирівни на концертах, як співачки. Для мене це були хвилини пізнання великого естетичного впливу мистецтва.

Олександра Левицька – старший викладач кафедри спеціального фортепіано Львівської державної консерваторії.

З перших уроків в класі Романни Володимирівни панувала невимушена атмосфера. Вона вміла дуже добре знайти підхід до своїх учнів, продумано спланувувала кожен урок, завжди підбирала цікаву програму. На уроках Романна Володимирівна дуже багато співала, цим допомагала нам досягнути природнього фразування, була дуже добрим педагогом. Своім особистим прикладом показувала учням взірць працьовитості.

Романна Гумінілович була наставником для молодих педагогів у школі, які постійно приходили до неї в клас за порадою. Найкращим результатом педагогічної роботи Романни Володимирівни є те, що більша частина її учнів пов'язала своє життя з музикою.

Надія Волошинська – викладач Івано-Франківського музичного училища ім.Д.Січинського

В силу дивного і щасливого збігу обставин, сьогодні мене зустріла вчителька із села Топорівці, тепер пенсіонерка. Вона згадала, що батько пані Романни Гумінілович Володимир Лазаревич був директором школи у Топорівцях. Він гарно грав на скрипці, а мати чудово танцювала і співала, не танцювала, а плавала. Так само плавали її дочки. В родині Гумініловичів було п'ятеро дітей. Всі вони прекрасно співали і танцювали. На забавах чи вечорницях присутні дивилися на них зачарованими очима.

Мати Романни рано померла і батько оженився вдруге. З того часу Романна рідко приїжджала у рідні Топорівці. Вона вчилася тоді у вчительській семінарії у Коломиї і в музшколі.

Пам'ятаю звітний концерт 1927 року у Народному Домі (тепер музей "Гуцульщина") на якому співала вісімнадцятирічна Романна Гумінілович "...Висока, у гранатовому мундурку..." Через якийсь час стала вчителькою музики і співачкою, відомою на все Покуття.

Для мене поїздки у музшколу були святом (ми жили 16 км за Коломисєю), а зустрічі з Романною Володимирівною — радістю. Вона завжди була тактовною, виrozumілою, а як педагог - вимоглива. Я не могла дозволити собі прийти на урок не готовою (як це спостерігається в учнів зараз). Великі вимоги вчителька ставила до якості звучання і динаміки. Словом, була добрим педагогом. З певністю можу сказати, що своїми дальшими успіхами я у великій мірі завдячую Романні Володимирівні Клапоушак-Гумінілович.

Орися Бодревич — викладач Львівської дитячої музичної школи №6.

Степан і Романна
Гумініловичі

Подружжя Романни і Романа Клапоушаків

Подружжя Романни і Романа Клапоушаків з сином Ігорем.
Друга справа Євгенія Гумінілович

Клапоушак-Гумінілович
Романна Володимирівна
на уроці з ученицею
Марічкою Струк.
Коломийська музична школа.
1974 рік

КОШОВІ ТОПОРІВСЬКОЇ "СІЧІ"

МОХОРУК АНДРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

Жародився у 1875 році. У сім років пішов у перший клас сільської школи, яку закінчив у 1882 році. Після працював у господарстві своїх батьків.

У травні 1900 року в числі топорівської групи засновників товариства руханкового і сторожі огневої "Січ" був і Андрій Мохорук. На перших засновуючих зборах товариства, за рекомендацією д-ра Кирила Трильовського, топорівська громада обрала його кошовим "Січі" у Топорівцях.

Кошовий Андрій Мохорук допоміг заснувати січові товариства у всіх навколишніх селах Городенського і Снятинського повітів. Був одним із найавторитетніших кошових Покуття. Це за нього написав у своїх спогадах "На народній службі" відомий громадський діяч Товмаччини д-р Іван Макух: "Я бачив на Січовім святі у Городенці кошового на коні, який провадив чоту кіннотчиків. Мені здавалося, наче то встав з могили козацький ватажок і веде своїх козаків на бій з ворогом... Велике захоплення публіки робило й на мене і я приємно пережив кілька годин на тому святі..."

Проте слава про топорівських січовиків, про їхні успіхи не подобалась повітовому старостві. Почались переслідування кошового Андрія Мохорука, погрози, обшуки в домі і в читальні січового товариства з метою знайти компромат. Давали про себе знати і домашні негаразди.

З того всього кошовий Топорівської "Січі" Андрій Мохорук у 1910 році виїхав до Канади. У подружжя Марії та Андрія Мохоруків було четверо дітей: Параска, Анна, Василина і Василь. З часом сина Василя Андрій Мохорук забрав до себе у Канаду. Помер у 1948 році. Похований на своїй другій Батьківщині.

УГРИН МАРІЯ ІВАНІВНА

Жародилася приблизно у 1880 році. Походить з родини Сливчуків. У 1987 році пішла у перший клас сільської

школи. Після закінчення працювала у господарстві своїх батьків.

У 1908 році вступила у члени товариства "Січ". Була активною січовичкою і через деякий час була обрана чотовою дівочої чоти. В 1910 році вийшла заміж за січовика Івана Угриня, сина Миколи. Після того, як кошовий Топорівського товариства "Січ" Андрій Мохорук через репресії владних структур, виїхав до Канади, збори січового товариства вибрали Марію Угрин кошовою сільського товариства "Січ".

Марія Угрин була чи не єдиною жінкою-кошовою не тільки на Покутті, але й у Галичині та Буковині. Якщо кошовий для всіх січовиків був батьком, то Марія Угрин стала – кошовою мамою. Як згадують старожили, вона була вправним вершником на коні, творила всякі чудернацтва, що не під силу були багатьом хлопцям і молодикам. Говорили: вогонь-жінка!

Але... У 1912 році прийшлося народжувати, і товариство знову залишилось без кошового. Можливо, були і якісь складнощі в цій справі, бо на збори приїхав сам "Січовий Батько" д-р Кирило Трільовський, котрий вивчивши ситуацію на місці, вніс кандидатуру на кошового Григорія Василика.

Марія Угрин народила сина, Миколу, а через рік ще і Дмитра. Тяжко приходилось їй працювати, бо чоловік Іван, був майже десять років на заробітках у Канаді. Разом із чоловіком придбали добротну господарку. Під час звільнення села від німецьких окупантів в їхній оселі розмістили штаб однієї із військових частин. В цьому штабі перебував кілька разів радянський полководець Георгій Жуков. Померла Марія Угрин у 1974 році.

ВАСИЛИК ГРИГОРІЙ ДМИТРОВИЧ

Жародився близько 1875 року в Топорівцях в родині заможних господарів. У 1882 році пішов у перший клас. Після закінчення працював у господарстві своїх батьків. У 1894 році був призваний у цісарсько-королівську армію.

У 1900 році одружився із Палагною Сопотик, внучкою сільського вїта. Разом із дружиною вступив у січове

товариство. Через кілька років окремішно подався від родичів і побудував свою господарку. Разом із дружиною зростили трьох синів - Миколу, Дмитра і Федора. У 1912 році в селі виникла складна ситуація із діяльністю товариства "Січ". Кошова Марія Угрин мала народжувати. Старшина товариства не могла визначитися із кандидатурою нового кошового. В село приїхав сам "Січовий Батько", д-р Кирило Трильовський. Цим ще раз підтверджується, яку велику увагу приділяв Батько одному із кращих товариств на Покутті. Вивчивши ситуацію на місці, д-р Трильовський порекомендував січовим зборам обрати кошовим топорівської "Січі" Григорія Василика. В своїй кандидатурі він не помилився.. Григорій Василик продовжив славні традиції своїх попередників, як сільський кошовий батько.

У 1914 році розпочалася Перша світова війна. Пролунав клич: "Твориться українське військо для захисту своєї землі!" На зборах кошовий зачитав звернення і кілька десятків молодих патріотів виявили бажання захищати свою землю в українському війську. Григорій Василик, як кошовий, повів своїх побратимів на збірний пункт у Коломию, а звідти в м.Стрий. Там відібрали з усієї топорівської групи лише дванадцять хлопців і молодих чоловіків, в тому числі кошового, і вони стали Українськими Січовими стрільцями (усусами).

Григорій Василик впав на полі бою смертю героя, як захисник своєї української землі.

Син Микола пішов іншою дорогою. У 1930-х роках вчинив злочин і був засуджений польським судом. У 1939 році звільнений Червоною армією. Прийшов додому інвалідом. У 1945 році потрапив під владний і повстанський терор, внаслідок - його засудив суд СБ ОУН до страти.

Син Дмитро мобілізований 14 травня 1944 року. Воював на фронт і в березні 1945 року пропав безвісти.

Син Федір проживав і працював у Топорівцях. Помер у 1960-х роках.

Кошові товариства «Січ»
в Топорівцях

Мохорук Андрій
Васильович

Угрин Марія
Іванівна

Василик Григорій
Дмитрович

Угрин Марія Іванівна на весіллі свого внука Івана

НАУКОВЦІ

ГАМОРАК НЕСТОР-ВАСИЛЬ ТЕОДОРОВИЧ

Внук Ольги Гаморак-Стрийської Нестор-Василь Гаморак, народився 9 березня 1892 року у селі Стрільче Городенського повіту. Але батьки жили у Топорівцях. Батько Гаморак Теодор Кирилович працював адміністратором Топорівської парохії. Мати була родом зі Стрільча з родини отця Козловського. Перебуваючи в гостях, у Дарії Гаморак розпочалися роди. Там народила хлопчика. За тодішніми австрійськими законами, де народилося дитя, там воно мусіло бути охрещене. Фактично, Гаморак Нестор Теодорович є родом з Топорівців.

Нестор Гаморак вчився у Коломийській міській школі, потім закінчив Коломийську гімназію і поступив на навчання на природничий відділ філософських студій Віденського університету. Під час літніх ваканцій, будучи під впливом творчості Василя Стефаника, і самого письменника, виконав свій давній задум: написати у відповідний спосіб новелу про трагедію дому Гамораків, назвавши її "Кровавий коверець...".(Новела додається. Додаток №5).

* * *

Ще навчаючись у Коломийській гімназії, малий Нестор захопився науками про природу, в тринадцять років став членом німецького натуралістичного товариства "Космос", з шостого й до останнього класів головував у гімназійному природничому гуртку, що налічував 57 членів.

Отож, як він пізніше писав у своїй автобіографії: "Вже з другого року моїх студій у Відні я почав звертати головну увагу на ботаніку і почав працювати в Рослинно-фізіологічному інституті професора Моліше, а пізніше в Ботанічному інституті професора Ветштейна. У 1912 році виїхав я до гідробіологічної станції доктора Купельвізера до Люнца, в Долішній Австрії, де познайомився з методикою і технікою планктонової праці, і спеціально працював над кремністками Люнцького озера. Того ж самого року восени

поїхав до Трієста, де працював на зоологічній станції, яка має також ботанічний відділ.

В 1913 році навесні я поїхав по раз другий до Трієста і впроваджував свої студії над морськими водоростями. По скінченні загальних університетських курсів та початкових практичних вправ — приступив в 1913 році, восени, до наукової праці в Рослинному фізіологічному інституті професора Моліше.

Головним результатом моєї праці являється "розвідка" у продихових апаратах рослин видрукувана в 1915 році в "Записках" Віденської Академії наук. Крім цього, почато мною в вищезгаданому інституті слідує праці: "Нові досліді над мікрохімією і розвитком елайопластів" і "Причини до фізіології продихового апарату в зв'язку з новими мікрохімічними даними".

...Наполеглими дослідницькими заняттями підсумовує докторат, складений з відзнакою в грудні 1915 року у Віденському університеті. Наступного року молодий вчений публікує в "Збірнику математично-природописної лікарської секції Наукового товариства імені Шевченка у Львові" свою першу працю, написану рідною мовою: "Деякі мікрохімічні прикмети продихового апарату у рослин".

Воєнні події, внаслідок Першої світової війни, змушують перенести із окупованих російськими військами теренів Галичини деякі українські освітні заклади. Саме в них розпочинає свою педагогічну діяльність Нестор Теодорович Гаморак — в українській гімназії у Відні, а потім в українській початковій гімназії в Кірхберзі (Долішня Австрія). Однак тривала ця робота недовго, бо вже у листопаді 1916 року його було мобілізовано до австро-угорської армії. Спочатку служив рядовим, а потім поручником.

Розвал Австро-Угорської імперії восени 1918 року застав Нестора Гаморака в запасному полку, розквартированому в Станиславові, де він служив разом із своїм вуйком - сотником Іваном Стрийським. Як і тисячі патріотично налаштованих молодих галичан, став активним учасником подій Листопадового зриву, коли українці в Галичині взяли владу у свої руки і почали творити власну державу — Західно-Українську Народну Республіку (ЗУНР).

Зразу почали творитись Державні секретаріати правління республікою. Один із секретаріатів — Секретаріат Військових справ було доручено очолити полковнику Дмитру Вітовському. Він же почав формувати апарат. Одним із своїх заступників, а тоді їх називали референтами, Дмитро Вітовський взяв добре знайомого свого товариша по бойових діях — поручника Нестора Гаморака, який працював референтом по пресі, пізніше очолював створену пресову агенцію.

Під натиском переважаючих сил польських агресорів Українська Галицька армія і всі державні інституції мусли залишити Львів і переїхати до Станиславова. Коли бойові дії розпочала ще й армія генерала Юзефа Галлера, тоді почався відступ за Збруч. Весь державний апарат уряду ЗУНР опинився в Кам'янець-Подільському.

Так, перебіг бурхливих історичних подій визначив подальшу долю Нестора Гаморака, пов'язавши її з давнім українським містом над Смотричем — столицею Поділля. Після майже трьох років вимушеної перерви він повертається до наукової та педагогічної роботи. На той час у місті вже діяв університет, відкритий у жовтні 1918 року заходами визначного вченого і державного діяча Івана Огієнка. В університеті були відкриті факультети: історико-філологічний, фізико-математичний, сільськогосподарський, правничий і богословський.

Кам'янець-Подільський державний університет став другим після заснованого восени 1918 року Українського народного (потім державного) університету в Києві. Перший ректор Кам'янець-Подільського університету Іван Огієнко запросив до себе багатьох відомих вчених і молодих здібних спеціалістів для педагогічної і наукової роботи. В той час тільки в цих двох вищеназваних університетах викладання проводилось українською мовою. У всіх інших — російською.

Тож молодого і перспективного вченого, докторанта Віденського університету, для якого українська мова була рідною й органічною у викладанні, в науці, радо сприйняли у коло кам'янецьких викладачів.

З 2 серпня 1919 року Нестор Гаморак зайняв посаду приват-доцента з фізіології рослин на фізико-

математичному факультеті університету. Та викладати доводилось не тільки фізіологію, а й інші ботанічні дисципліни. На основі прочитаних курсів у 1920 році видав два підручники: "Анатомія рослин" і "Короткий курс морфології цвітових рослин". А підручник із систематики лишився в рукописі. Ці підручники були першими в цій галузі, видані українською мовою, призначені для студентів університетів.

Перед приходом радянської влади Нестор Гаморак, на відміну від інших своїх кам'янецьких колег, не подався в еміграцію. І з цього приводу, напевно, гірко жалкував бо пізніше поплатився життям.

Після здійсненої на початку 1921 року реорганізації університету на Сільськогосподарський інститут та Інститут народної освіти (ІНО) викладав в обох вузах. Водночас трохи був наївним, ще не усвідомлюючи тієї системи, адже мріяв про можливість закінчити розпочаті у Відні наукові праці. З цією метою подав 11 червня 1921 року до Народного комісаріату освіти України заяву, прохаючи надати йому однорічне оплачуване відрядження до Віденського рослинно-фізіологічного інституту професора Моліше: "Крім продовження наукової праці, зобов'язуюся на протязі року зладити університетський підручник анатомії і фізіології рослин, якого брак відчувається тепер так пекуче по всіх вищих школах України". Пишучи це у заяві, надіявся, що цим зобов'язанням здобуде для себе прихильність.

Та в наркоматі освіти мали на це свої плани і не підтримали молодого вченого, поклавши категоричну резолюцію: "Відмовити в зв'язку з крайньою необхідністю призначення доктора Гаморака проректором Інституту народної освіти по науковій частині".

І дійсно, два роки виконував обов'язки проректора і заступника декана фізико-математичного факультету, а в 1925 році був призначений професором і керівником кафедри ботаніки в інституті технічних культур, що зоорганізувався на базі сільськогосподарського інституту. Одночасно працював як дійсний член Кам'янецької науково-дослідної кафедри.

У цей час одна за одною з'являються його наукові публікації у "Записках" Кам'янецького сільськогосподарського інституту: "Нові дані до мікрохімії і фізіології продигового апарату у рослин" (1923 р.), "Новий прилад для поміру транспірації рослин" (1926 р.), "Спроби над фотоперіодизмом у рицини" (1928 р.). У "Збірнику" НТШ — "Новий тип транспірографа" (1927 р.). У "Віснику прикладної ботаніки" — "Люфа в Кам'янецькому ботанічному саді" (у співавторстві з Ф.С.Панасюком, 1930 р.). У "Журналі ботанічного циклу ВУАН" — "Потометричні поміри в природній обстановці" (1931 р.). Державне видавництво України 1926 року видало його науково-популярну книжку "Світ бактерій". Низку статей видрукувало у своєму журналі Німецьке ботанічне товариство, дійсним членом якого він був.

Великою заслугою Нестора Теодоровича Гаморака є створення ним Ботанічного саду у Кам'янці-Подільському, який існує і понині. Цю роботу він розпочав у 1925 році з п'яти гектарів землі, де раніше знаходився пустир і там кам'янечани пасли кіз. Потім сюди приєднали ще сім гектарів бульвару. У 1926 році зробили перші насадження берези, дуба, граба, різних видів хвойних і плодових дерев. Було закладено систематичну ділянку, випробовувались нові культури: арахіс, рис, люфа, соя, цитрусові, закладалися парники. Фактичним відкриттям Ботанічного саду вважається 1930 рік. Згодом площа була розширена до 27 га. Під керівництвом Нестора Гаморака тут велась різнопланова науково-дослідна робота: систематики, мікології, фізіології, екології, нових культур, технічних рослин, дендрології, підтримувалися зв'язки з іншими науковими установами: зокрема провадився обмін насінневими каталогами з 157 зарубіжними ботанічними садами та 45 з території СРСР.

22 квітня 1924 року Нестора Гаморака було прийнято в члени Українського ботанічного товариства, а в 1930 році його запросили на роботу у Київський університет (тоді називався Київський інститут професійної освіти), де той керував кафедрою і очолював відділ фізіології Інституту ботаніки ВУАН. В університеті Нестор Гаморак вів курс

фізіології рослин. Він прекрасно володів німецькою, французькою і англійською мовами. Його високими знаннями захоплювались викладачі, друзі по роботі, особливо студенти. Йому пророкували велике майбутнє. Адаже він на те претендував.

У Кам'янець-Подільському Нестор Гаморак познайомився із Осипою Синенською, уродженкою Тернопілля, дочкою управителя сільської школи. В них народилася дочка, яку назвали в честь матері Нестора – Дарією. Здавалось би, що все йде гладко, що, прекрасно склалась доля Нестора Гаморака і його сім'ї.

Проте зовсім по іншому думали і проводили репресивні дії тогочасні органи: походження із священничої сім'ї, галичанин-націоналіст, свідомий український інтелігент, перебував у "буржуазному уряді", вчився і друкувався за кордоном, їздив туди у відрядження, листувався із закордонними інституціями, проживав і працював у прикордонному Кам'янці-Подільському. Як на одну особу, то було досить багато звинувачень і серйозних звинувачень.

29 грудня 1932 року Нестора Гаморака заарештували, майже рік мордували. 1 жовтня 1933 року відбувся суд у Харкові. Його засудили на п'ять років заслання. Почалося суцільне паплюження його наукової і організаційної праці. Всі його важливі наукові праці для народного господарства, для суспільства, досягнення в галузі фізіології рослин на подальше були заборонені для вивчення, заборонили навіть згадувати ім'я.

Дружина Осипа Гаморак із дочкою Дарією поїхали в Сибір за чоловіком і батьком, щоб полегшити там його нелегку долю. З'їздили Сибір вздовж і впоперек, але Нестора Гаморака не знайшли. Вони і не могли знайти. З того горя так і осіли в Тюмені. Аж у 1990 році стало відомо, що Нестора Теодоровича Гаморака "за постановою Трійки УНКВС Омської області від 29.08.1937 року, на підставі ст. 58 – 10 (без зазначення частини) КК РРФСР, 1.09.1937 року було розстріляно. Де могила, невідомо.

Осипа Гаморак в 1940 році закінчила Омський медичний інститут і працювала в Тюмені і Тюменській області, в селах Ямальського округу, а потім у м.Ханти-Мансійську. Під час війни служила у військових призовних

комісіях. Нагороджена медалями "За перемогу над Німеччиною" і "За доблестный труд у Великой Отечественной войне". Потім у Тюмені завідувала терапевтичним відділенням обласної лікарні.

Дочка Дарія Несторівна Гаморак, в 1941 році вийшла заміж за лікаря Ширококова Павла Андрійовича, який був одним із перших лікарів Ямальської півночі. Він заслужений лікар РРФСР. Після заміжжя Дарія Несторівна у важких воєнних умовах продовжувала здобувати вищу освіту. У 1950 році нарешті закінчила Тюменський вчительський інститут, де вчилася на природно-географічному факультеті. До 1961 року викладала ботаніку і хімію. "Відмінник народної освіти РРФСР". В 1960-х роках сім'я Осипи Гаморак нарешті повернулася на Україну і осіла в Києві.

Осипа Гаморак перебувала на пенсії. Зятя, Павла Ширококова, прийняли на роботу лікарем, а Дарію Широкову-Гаморак влаштували на роботу науковим співробітником у Ботанічному саду Київського університету. За ці роки Дарія Несторівна написала кілька монографій і більш як тридцять наукових та науково-популярних праць у журналах. У 1976 році за активне виробниче і громадське життя її нагородили медаллю "За трудову доблесть". Потім вийшла на заслужений відпочинок. Померла в 2005 році.

ШИМОНОВИЧ-ДАНИЛОВИЧ ДАРІЯ-ГАННА СЕВЕРИНІВНА

Претьою дочкою Ганни Данилович була Дарія-Ганна, яка народилася 28 квітня 1896 року у Кутах, коли там проживала сім'я. Змалку вчилася вдома приватно, а в 1910 році поступила вчитися у Львівську українську гімназію сестер-Василіянок. Навчання перервала Перша світова війна. Проте під час російської окупації продовжує навчання. Закінчила гімназію під час правління Західно-Української Народної Республіки.

З відступом галицьких військ за Збруч опинилася в Кам'янці-Подільському. З відкриттям українського університету поступила вчитися на історико-філологічний факультет.

Тут Дарія Данилович познайомилася з досить колоритною людиною — Іоаникієм Шимоновичем, уродженцем м. Гусятина, що на Тернопілля. Після закінчення школи, всупереч волі батьків, він поїхав у Київ і з допомогою родичів екстерном здобув середню освіту, і скінчив Київський комерційний інститут. Для поглиблення своєї освіти опинився у Санкт-Петербурзі і продовжив навчання на вищих статистичних курсах.

Після закінчення працював начальником департаменту при міністерстві пошт і телеграфів Росії в часи правління Тимчасового уряду Олександра Керенського. Потім переходить на роботу до Центральної Ради УНР, де зайняв посаду помічника міністра пошти і телеграфу.

У 1919 році разом з урядом Симона Петлюри переїжджає до Кам'янець-Подільського. Крім основної роботи, працює асистентом у щойно заснованому університеті, разом із Нестором Гамораком, Ростиславом Заклинським. Після захисту кандидатської дисертації на тему "Українська промисловість" працював приват-доцентом. Тут же Дарія Данилович виходить заміж за Іоанікія Шимоновича. Правда, за домовленістю — шлюб брали у Софійському соборі в Києві.

Наприкінці 1921 року, рятуючись від більшовицької влади, Дарія Шимонович-Данилович разом із Іоаникієм і тільки-що народженою дочкою Галиною переїхали жити до Львова. Тут їх обох запрошують працювати у Львівському (таємному) Українському університеті, де Дарія викладала філологічні дисципліни, а Іоанікій - економічні. Цей університет був створений у липні 1921 року. В університеті працювали студії: філософські, правничі і перші два курси медичних студій, далі студенти мусіли продовжувати навчання за кордоном. У 1921 році працювало 54 кафедри, на яких навчалося 1260 студентів, у 1922-1923рр. працювало 65 кафедр і навчалося 1500 студентів. Студії у Львівському (таємному) Українському Університеті визнавали закордонні університети.

За час роботи в університеті Дарія Шимонович-Данилович захистила ряд кандидатських, а потім докторських дисертацій і стала доктором: філософських, педагогічних і психологічних наук.

За працю в (таємному) Українському Університеті польська поліція кілька разів арештовувала Дарію і Іоанікія Шимоновичів. Після закриття цього учбового закладу польською владою у кінці 1925 року, на запрошення міністра освіти УРСР Миколи Скрипника, молоде подружжя Шимоновичів (доктори наук) переїхали на роботу до Харкова. Під час проживання у Львові в них народився син Тарас.

Дарія Шимонович влаштувалася на роботу професором Харківського університету, а Іоанікій Шимонович зайняв посаду професора Інституту народного господарства. Ще працюючи у Львові, Іоанікій Шимонович написав ряд наукових статей, а в Харкові в 1928 році вийшла в світ одна з його найцінніших праць "Галичина", яку писав кілька років і якою користуються науковці до цього часу. Що найцікавішого в тій праці — так це те, що привертає увагу окреслення території Галичини. Тобто йде мова про те, що усі землі, які входили до Австро-Угорщини під назвою Королівство Галичини і Людомерії з великим князівством Краківським і князівствами Освенцімським та Загорським — українські землі. Інакше кажучи, Іоанікій Шимонович значно ширше визначав українські землі під назвою "Галичина", ніж це робили досі українські науковці.

У 1928 році молодих учених Шимоновичів, які недавно прибули із Галичини, звинуватили у шпигунстві на користь капіталістичних країн і засудили на різні терміни ув'язнення. Дітей не зачіпали.

Під час Другої світової війни дочка Шимоновичів Галина, нічого не відаючи про батьків, опинилася в Німеччині і там продовжувала навчання в Мюнхенському Українському університеті, а син Тарас опинився в німецькому концтаборі. Тричі втівав Тарас Шимонович із німецьких концтаборів і тричі його ловили, при цьому піддавали тяжким тортурам. Останній раз опинився в Освенцімському концтаборі — таборі смерті. Але невдовзі їхній табір визволили радянські війська і Тарас Шимонович опинився на волі. Після тривалого лікування опинився у Берліні. Там розшукав сестру Галину, яка на той час вже закінчила університет і вийшла заміж за Рудницького. З ним виїхала у Канаду. Тарас відмовився перебиратися за

кордон і вирішив повернутися додому та розшукати своїх батьків.

Лише через кілька років розшукав маму, яка вже за документами називалася Анною Даниловичевою (щоб приховати від недремних органів своє минуле). Від мами Тарас дізнався, що його батько, Іоаникій Шимонович, помер 9 жовтня 1939 року в одній із Донецьких в'язниць. Де могила, невідомо.

З часом вдова Анна Данилович із сином опинилася на Покутті. Завдяки Кирилові Стефанику їй вдалося влаштуватися на роботу вчителькою української мови і літератури у Заболотівській середній вечірній школі. Потім перевелася на викладацьку роботу у Снятинське культурно-освітнє училище. Вийшовши на пенсію, разом із сестрою Євгенією Данилович та племінницею Ольгою Плешкан придбали в Снятині невеличкий будинок, і там поселилися.

На малому цвинтарі в Снятині вдова спорудила символічну могилу своєму чоловікові Іоаникію Шимоновичу, де після смерті у 1968 році похоронена поруч.

Син Тарас Шимонович часто приїжджав у Підвисоке, де працювала його тітка Євгенія Данилович завучем у середній школі. У селі познайомився із Анастасією з родини Мельничуків і одружився. Разом із дружиною прожив у Снятині з матір'ю. Помер у 1992 році.

ШИРОБОКОВ ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ

Внук Нестора Гаморака Ширококов Володимир Павлович, народився 5 квітня 1942 року на далекій Півночі, де його родичі опинилися у 30-і роки через складні політичні обставини, переслідування прогресивних діячів науки та культури України. В Тюмені закінчив середню школу.

Торуючи пройдений шлях своїх родичів, пов'язаних із медициною, він теж вирішив присвятити себе медицині, і в 1959 році розпочав навчання у Свердловському медичному інституті.

Завдяки настанню політичних перемін, (так званої хрущовської відлиги) в 1961 році сім'я Гамораків і Ширококових переїхала жити до Києва, і Володимир

Широбоков став студентом Київського медичного інституту ім.академіка О.О.Богомольця.

40 років свого життя Володимир Широбоков присвятив вивченню вірусів - і досяг визнання як ентеровірусолог із світовим ім'ям. Захоплення вірусологією виникло у нього ще в студентські роки - під час навчання на лікувальному факультеті, коли Володимир прийшов до наукового гуртка кафедри мікробіології.

Безмежний світ вірусів настільки полонив майбутнього лікаря і вченого, що визначив його довгий та плідний науковий шлях. У 1965 році Володимир Широбоков з відзнакою закінчив медичний інститут і був занесений до "Золотої книги пошани" Київського медичного інституту ім.академіка О.О.Богомольця.

Володимир Широбоков вступив до аспірантури та остаточно визначив свій науковий шлях – пізнання ентеровірусів.

Самовіддана та наполеглива праця завершилася у 1967 році успішним захистом кандидатської дисертації на тему "Експериментальне вивчення деяких питань молекулярної біології вірусів Коксаки". Подальше всебічне дослідження їх біологічних, фізико-хімічних та молекулярно-біологічних властивостей продовжив у докторській дисертації "Порівняльне вивчення біологічних властивостей вірусів Коксаки та їх селекціонованих варіантів". То було у 1977 році.

У 1976 році Володимир Широбоков очолив кафедру мікробіології, вірусології та імунології Національного медичного університету ім.О.О.Богомольця. На базі цієї кафедри створив і продовжив розвивати школу української ентеровірусології. Він, професор, доктор медичних наук, став фундатором ідей та напрямків пошуків, творцем багатьох методів вивчення біології ентеровірусів, їх ролі в доквіллі, в інфекційній патології людини.

Наявність великої кількості учнів та послідовників створило багатство та могутню силу справжнього вченого. Володимир Павлович Широбоков проявив велику турботу про підготовку наукових кадрів: під його безпосереднім керівництвом було захищено та доопрацьовано 9

докторських і 20 кандидатських дисертацій, багато клініцистів виконували фрагменти своїх науково-дослідницьких робіт, постійно отримували високо-професійні консультації з питань вірусології, мікробіології та імунології.

Науковий доробок Широбокова складає понад 260 наукових праць, в тому числі він є автором 50 з них.

З 1990 року – перший проректор Київського НМУ ім.О.О.Богомольця.

З 1991 року – професор, член-кореспондент НАН України.

З 1993 року – член-кореспондент Академії медичних наук.

У 1996 році – присвоєно почесне звання "Заслуженого діяча науки і техніки України".

А у 1999 році стає академіком Російської Академії медико-технічних наук.

Той прогрес у зниженні захворюваності на паралітичний полімієліт, якому присвятив все своє життя Володимир Широбоков, досягнуте в останні роки, свідчить: скільки людей вдалося вберегти від тяжкої інвалідності, скільки зберегти людських доль! І в цьому досить вагомою є заслуга професора Володимира Павловича Широбокова, вченого і, насамперед, Лікаря з великої літери, який присвятив вирішенню цієї проблеми немало років свого життя. За це йому велика людська пошана і щира подяка...Так-так! Його корені – у Топорівцях.

СТЕФАНИК РОМАН СЕМЕНОВИЧ

Син Семена Стефаника Роман народився 9 квітня 1941 року у Львові. У 1948 році пішов у перший клас Львівської спецшколи №4 з поглибленим вивченням англійської мови. Після закінчення школи успішно здав вступні екзамени на радіотехнічний факультет Львівського політехнічного інституту. В процесі навчання проявив себе сильним спеціалістом в галузі математики і фізики. Чудовий музикант у грі на фортепіано. Вільно володів англійською і французькою мовами.

У 1963 році закінчив Львівський політехнічний інститут з відзнакою і зразу почав готуватися до захисту кандидатської дисертації, яку невдовзі захистив. Це дало йому можливість працювати у Львівському фізико-механічному науково-дослідному інституті АН УРСР. Спеціалізувався на розробці радіолокаторів для підводних човнів, із-за чого часто перебував у відрядженнях у Севастополі, де дислокувалася основна військова база підводних човнів. Неодружений.

В день народження свого батька, 1 березня 1996 року, помер від серцевого нападу.

СТЕФАНИК ВАСИЛЬ ЮРІЙОВИЧ

Внук Кирила Васильовича Василь Стефаник, народився 12 жовтня 1962 року. У 1969 році пішов у перший клас Львівської середньої школи №7. Після поступив вчитися у Львівський зооветеринарний інститут на факультет ветеринарії, який закінчив у 1984 році. В цьому ж році одружився із Мирославою з родини Сарвасів. Мають двох синів - Андрія і Остапа.

Відслуживши в рядах Радянської армії, почав працювати в республіканському Біотехнологічному центрі. У 1993 році поступив в аспірантуру при Львівській державній академії ветеринарної медицини. У 1997 році захистив кандидатську дисертацію і став працювати доцентом кафедри акушерства, де трудиться і до тепер. У 2003 році поступив в докторантуру при академії.

УГРИН МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ

Михайло Угрин народився у вересні 1939 року. У 1946 році пішов у перший клас Топорівської семирічної школи. За час - 1945 року по 1960 роки - у Топорівській семирічній школі навчалося лише три відмінники, які закінчили школу з похвальними листами. Одним із них був Михайло Угрин.

У 1953 році, закінчивши семирічну школу без вступних екзаменів, поступив у Снятинський сільськогосподарський технікум, який з успіхом закінчив. Одержав диплом з

відзнакою. Згідно направлення працював заступником бригадира тракторної бригади у колгоспі ім. Дзержинського Снятинського району.

У 1958 році за комсомольською путівкою поїхав працювати у шахту Луганської області. Три роки добував вугілля і одночасно вчився заочно у Одеському сільськогосподарському інституті на факультеті "Механізація сільського господарства".

У 1961 році поступив на стаціонарне навчання у Таганрозький радіотехнічний інститут Ростовської області. Після закінчення інституту, згідно направлення, працював на Київському радіозаводі. Попрацювавши кілька років, поступив в аспірантуру. Здобувши вчений ступінь кандидата фізико-математичних наук, був зарахований на роботу у Київський військовий науково-дослідний інститут, де працює і до сьогодні.

Дружина Віра Василівна народжена 1942 року у м.Миколаєві. Померла.

Син Олександр народився у 1880 році, студент Київського політехнічного інституту. Від природи має Божий дар – художник.

НИКИФОРУК ВАСИЛЬ ДМИТРОВИЧ

Батько, Никифорук Дмитро Васильович, уродженець села Топорівці, народився у 1924 році, учасник Великої Вітчизняної війни. Повернувшись додому, одружився з дівчиною із сусіднього села Красноставці. Перед пологами молоде подружжя переїхало на постійне проживання до родичів дружини у Красноставці. У подружжя Никифороуків народилося троє дітей - дочка і двоє синів.

Найздібнішим з них найстарший син – Василь Никифорук, який народився 7 лютого 1948 року. У 1966 році закінчив Снятинську школу-інтернат, а в 1971 році - Івано-Франківський інститут нафти і газу, де отримав кваліфікацію інженера-економіста за спеціальністю "Економіка і організація нафтової і газової промисловості".

З 1973 по 1976 роки навчався в очній аспірантурі Івано-Франківського інституту нафти і газу. У 1985 році на засіданні Спеціалізованої ради Московського інституту

нафтохімічної і газової промисловості захистив дисертацію на тему: "Економічне обґрунтування застосування різних способів буріння нафтових і газових свердловин". У 1989 році йому було присвоєно вчене звання доцента по кафедрі економіки і організації нафтової та газової промисловості.

Василь Никифорук закінчив Ризьку школу менеджерів і пройшов підготовку по теорії менеджменту і маркетингу при навчально-методичному кабінеті з вищої освіти. З 1989-го по 1991 рік працював заступником декана газонафтопромислового факультету. Є членом експертної комісії по захисту кандидатських дисертацій при кафедрі буріння. З 1991-го по 1996 рік — заступник декана факультету економіки і менеджменту. В 1996 році Василь Никифорук вибраний по конкурсу на посаду декана факультету економіки і менеджменту. Більш, як за 30 років роботи у вищій школі написав 50 наукових та методичних праць, які охоплюють широке коло проблем нафтової і газової промисловості. Володіє методикою постановки і проведення досліджень в області аналізу, оптимізації і прогнозування ефективності роботи з питань дослідження техніко-економічної ефективності електробуріння нафтових свердловин в СРСР, методичних рекомендацій з аналізу ефективності роботи підприємств та структурних одиниць ВАТ «Укрнафта» та інших. З 1997 року - член-кореспондент Української нафтогазової академії, професор кафедри економіки підприємства, кандидат економічних наук.

ВЕЛИКОЧИЙ ВОЛОДИМИР СТЕПАНОВИЧ

Володимир Великочий народився 1 березня 1968 року у м. Городенці. У 1975 році пішов у перший клас Городенківської середньої школи №2, яку закінчив у 1985 році із золотою медаллю. Того ж року вступив на перший курс історичного факультету Івано-Франківського державного педагогічного інституту імені Василя Стефаника. З 1986 по 1988 роки проходив строкову службу у Радянській армії. Звільнився у запас старшиною.

У 1992 році закінчив історичний факультет Івано-Франківського державного педагогічного інституту імені

Василя Стефаніка, одержавши диплом з відзнакою. У 1992-1995рр. — педагого-організатор, вчитель історії загальноосвітніх шкіл м.Івано-Франківська. З 1995-1997рр. — співробітник відділу регіональних проблем Інституту політичних та етнонаціональних відносин НАН України і Прикарпатського університету імені Василя Стефаніка.

У 1999 році захистив кандидатську дисертацію на тему "Історія ЗУНР: джерела до вивчення державного будівництва". З 1997 року — завідувач наукового відділу, а з 2003 — проректор з міжнародного співробітництва, а потім директор Інституту менеджменту і туризму Прикарпатського університету ім.Василя Стефаніка. Сферою наукової зацікавленості вченого є дослідження Української революції 1917-1920рр. Автор майже 30 наукових робіт, серед яких монографії: "Дмитро Вітовський 1887-1919. Документальний нарис", "ЗУНР у пам'ятках історії та культури Прикарпаття", "Західно-Українська Народна Республіка 1918-1923. Історія" (написані у співавторстві), одоосібної монографії "Джерела до вивчення державного будівництва в ЗУНР".

Одружений. Має дочку — Діану.

СКОРЕЙКО-НИКИФОРУК ГАННА МИХАЙЛІВНА

Жародилася у 1962 році в селянській сім'ї. У 1969 році пішла у перший клас Топорівської восьмирічної школи. Після продовжила навчання у Чернівецькому педучилищі, яке закінчила з відзнакою у 1981 році.

Згідно направлення працювала у Яблуницькій середній школі Путильського району, що на Буковині. У 1982 році продовжила навчання на історичному факультеті Чернівецького державного університету.

Після закінчення університету у 1987 році працювала у середній школі №25 (м.Чернівці). З 1990 року працювала у науковій бібліотеці Чернівецького державного університету. З 1994 року — на викладацькій роботі.

У 1998 році захистила кандидатську дисертацію на тему "Населення Буковини за урядовими переписами другої половини ХІХ — початку ХХ століть".

Зараз — доцент кафедри історії України Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Автор понад ста наукових праць.

БОРЕЙКО ЛІЛІЯ ДМИТРІВНА

Лілія Борейко-Мохорук народилася 25 жовтня 1973 року в селі Городниця Городенківського району. У 1981 році пішла у перший клас Підвисоцької середньої школи. У 1991 році закінчила Снятинську середню школу ім. Василя Стефаника із золотою медаллю і поступила у Чернівецький державний медінститут. У 1994 році вийшла заміж за студента цього ж інституту Борейка Сергія Олексійовича. У 1997 році закінчила медінститут і приступила до наукової роботи.

У 2002 році захистила кандидатську дисертацію на тему: "Особливості функціонального стану щитоподібної залози, метаболічних та імунних порушень у хворих на остеоартроз та їх корекція за допомогою ербісолу і рибоксину". Після захисту дисертації працювала асистентом, а з 1 вересня 2005 року — доцентом кафедри догляду за хворими та вищої медсестринської освіти Буковинського державного медичного університету.

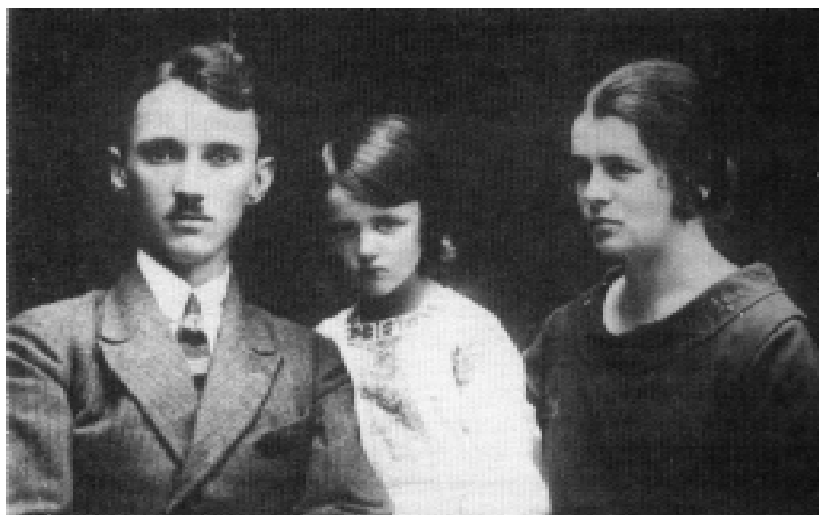
Подружжя Лілії і Сергія Бореяків виховує двох синів - Дмитра і Олексія.

МОХОРУК ВІТАЛІЙ ДМИТРОВИЧ

Віталій Мохорук народився 16 грудня 1980 року у селі Русів Снятинського району. У 1987 році пішов у перший клас Снятинської середньої школи ім. Василя Стефаника, яку закінчив у 1997 році із золотою медаллю. В цьому ж році вступив у Київський національний університет ім. Тараса Шевченка на юридичний факультет. Одночасно з навчанням на юридичному факультеті у 2001 році поступив у магістратуру за спеціальністю «Правознавство» при цьому ж університеті, яку у 2002 році закінчив з відзнакою, отримавши магістра права. Працює старшим помічником київського транспортного прокурора.

Галицька інтелігенція, яка виїхала на Україну, коли поляки зайняли Галичину. Посередині сидить Ростислав Заклинський, член уряду Симона Петлюри. Зліва від нього – дружина Софія з Даниловичів. Біля неї – Нестор Гаморак. В другому ряду справа Осипа Синенька (дружина Нестора Гаморака), біля неї Дарія Данилович-Шимонович. В третьому ряду друга справа Іванна Данилович-Стефаник.

Професор Нестор Теодорович Гаморак,
дочка Дарія і дружина Осипа Олександрівна

Ганна Данилович-Гаморак,
дочка Ольги Стриської,
з дочкою Софією

Володимр Павлович
Широбоков,
внук Нестора Гаморака

Другий зліва Широбоков Володимр Павлович під час урочистого
присвоєння почесного звання Заслуженого діяча науки і техніки України

Великочий Володимр Степанович

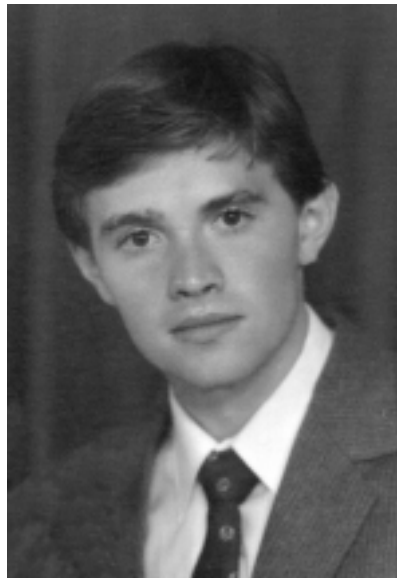
Скорейко Ганна Михайлівна

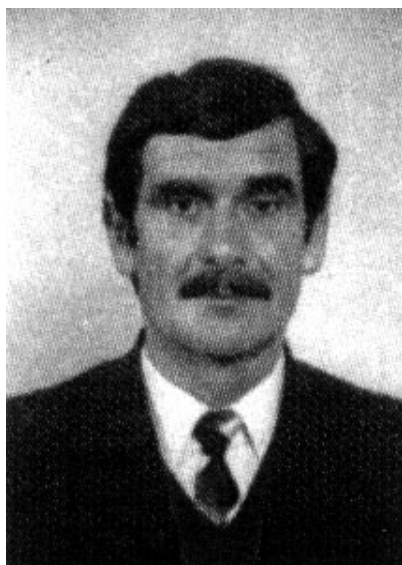
На урочистостях, присвячених 10-річчю Українського медичного ліцею НМУ. Зліва на право: Міністр охорони здоров'я України В.Ф. Москаленко, герой Соціалістичної Праці академік НАН і АМН України О.О. Шалімов, Герой України, Голова Верховної ради України І.С. Плющ, ректор Національного Медичного Університету, Академік НАН і АМН України Є.Г. Гончарук, перший проректор НМУ, член-кореспондент НАН і АМН України В.П. Широбоков, директор Українського медичного ліцею, доцент Я.В. Цехмістер.
(2001 рік, м. Київ, Український дім)

Гаморак Нестор-Василь
Теодорович

Стефанік
Василь Юрійович

Никифорок
Василь Дмитрович

Угрин
Михайло Іванович

Борейко
Лілія Дмитрівна

Мохорук
Віталій Дмитрович

НОТАРІ, СУДДІ

СТРИЙСЬКИЙ ЄВГЕН-ІВАН ІВАНОВИЧ

Євген-Іван Стрийський народився у 1853 році в селі Топорівці Городенського повіту. Вчився у сільській парохіальній школі. Потім вчився вдома приватно. Екзамени здав екстерном і в 1867 році поступив у перший клас Коломийської гімназії. Закінчивши гімназію, одержав свідоцтво зрілості.

В цей час, згідно виданого патенту австрійським цісарем Францом-Йосифом, у Чернівцях відкрився університет на німецькій мові. В університеті поряд з іншими студіями відкрився і правничий.

Євген Стрийський поступив на правничі студії і закінчив їх у 1880 році. Далі про нього слід втрачається. Наступний документ зафіксований в біографічному словнику Михайла Бажанського "Вічно житимуть..." (Дітройт, 1984р.): "Стрийський Євген, кандидат у нотарі в 1881 році, був співзасновником Міщанської Читальні у Снятині. Він підписав прохання до Намісництва про дозвіл на її заснування. Подарував шахмати та книжки до читальні. Був дуже працьовитий і помагав в усьому, щоб читальня тільки існувала".

У Снятині Євген Стрийський познайомився із дочкою отця Григорія де Шіллінга Сінгалевича – Емілією. Один із її братів, отець Іван де Шіллінг Сінгалевич, в той час був інститутований на парохію в Белелуї (1885-1908рр.)

У 1883 році відбулося весілля, а 30 квітня 1884 року в Топорівцях народився первісток, якого назвали в честь діда - отця Івана Стрийського – Іваном-Євгеном. Кумами на хрестинах були: приват-сотрудник отець Василь Калитовський і Клавдія Драгомирецька – жінка Миколи Драгомирецького, теж кандидата в нотарі у Снятині. Микола Драгомирецький доводився рідним братом Мальвіни, яка була у заміжжі із старшим братом Євгена Стрийського – Еміліаном.

У червні 1891 року в молодого подружжя Стрийських народилася дочка, яку назвали Марія-Євгенія. Кумами на

хрестинах були: отець Кирило Гаморак зі Стецеви і Теофіла Сінгалевич-Шляпінська — жінка отця Івана Сінгалевича із Белелуї.

З отцем Іваном Сінгалевичем в близьких родинних стосунках перебувала відома українська письменниця Ольга Кобилянська, про що є відомості в літературних і історичних джерелах. Вона часто приїжджала до Белелуї у гості до Сінгалевичів. В родинному колі часто перебували і Стрийські. Під час цих відвідин Ольга Кобилянська навіть зустрічалася із Василем Стефаником.

Після Снятина Стрийські переїхали у Вашківці. Там Євген Стрийський відкрив нотаріальну контору. Був в час заснування "Січі" в Топорівцях і познайомився з доктором Кирилом Трильовським. Пройнявшись почуттям патріотизму від побаченого, приклав багато зусиль до створення у 1903 році "Січі" у Вашківцях.

З 1910 року Стрийські переїхали у Заліщики на Тернопіллі, де главу сім'ї призначили суддею. Там також відіграв не останню роль у створенні січового товариства - як в Заліщиках, так і всій окрузі. Суддею працював до Першої світової війни. За час роботи у Вашківцях і Заліщиках побудував великий житловий будинок у Кіцмані, в центрі міста. В Заліщиках померла його дружина Емілія. Із Заліщиків переїхав жити до свого будинку.

У селі Старі Кути Косівського повіту, служив на парохії отець Юліан Герасимович. В його сім'ї теж було двоє дітей — Ганна і Григорій. Молоді люди Стрийських і Герасимовичів обмінялися в шлюбах. Але ці шлюби були нещасливими.

У часи Західно-Української Народної Республіки Євген-Іван Стрийський, проживаючи у Кіцмані відкрив свою нотаріальну контору. Коли була створена Кіцманська республіка Євген Стрийський входив у склад уряду, але в 1919 році на 66-му році життя раптово помер. Похований у Кіцмані.

ПАСТОРИ ВИНОГРАДНИКА ХРИСТОВОГО

САС СТРИЙСЬКИЙ ЕМІЛІАН ІВАНОВИЧ

Отець Еміліан Стрийський народився у 1840 році. Успішно закінчивши сільську парохіальну школу, поступив у Коломийську гімназію. Після закінчення гімназії поступив у Львівську духовну семінарію.

Перед висвяченням у 1868 році одружився із Мальвіною де Говора Драгомирецькою, донькою отця Івана де Говора Драгомирецького і Анни Вишньовської із Ясенева-Пільного. В цьому ж році висвятився і дістав направлення в село Космач Косівського деканату. Там у них народився первісток Анатоль.

У селі Стецева Снятинського деканату служив парохом отець Семен Гаморак, сват отця Івана Стрийського. Отцю Семену на той час йшов 63 рік і служити парохом в такому великому селі стало важкувато. Він поставив питання, щоб йому на поміч прийшов син, отець Кирило, який в той час був на парохії у Буковинському деканаті, аж за Герцями. Але отець Кирило в той час будував нову церкву в селі Качики, яка була центром парохії і дуже хотів її закінчити. Він домовився із братом своєї дружини, отцем Еміліаном Стрийським, і той в 1870 році перейшов служити в Стецеву приват-сотрудником на допомогу отцю Семену Гамораку.

У Стецеві у подружжя Мальвіни і Еміліана Стрийських народився другий син — Євген. У 1874 році в Стецеву переїхав із Буковини син отця Семена Гаморака — отець Кирило і почав служити приват-сотрудником. Отця Еміліана перевели служити на парохію в село Старий Гвіздець Коломийського деканату. Тут їхня сім'я поповнилася народженням дочки — Меланії.

У 1876 році отця Еміліана перевели інституційованим парохом на парохію в село Копачинці Городенського деканату. У 1878 році в них з Мальвіною народився син Корнель. У грудні 1882 році отець Еміліан Сас Стрийський на 40-му році життя помер. Похований у Копачинцях.

У 1883 році народилася п'ята дитина – Галина. Після цього вдова Мальвіна де Говора Стрийська-Драгомирецька вдруге вийшла заміж за інженера Филипа Левицького, котрий працював директором копальні нафти "Вакуум Ойл Компані" в Бориславі на Львівщині. Вони мали ще двох дітей - Михайла і Теодору.

Син отця Еміліана Анатоль Стрийський народився в селі Космач 1869-го року. Закінчив сільську школу в Копачинцях, продовжив навчання в Городенці і закінчив Коломийську гімназію. Поступив у Чернівецький університет на правничі студії. Мав спеціальність правника, але довгі роки служив старшим контролером Дирекції скарбової у Львові. Із дружиною Людмилою Шепарович мали трьох дітей - Зенона, Романа і Ірену. Анатоль Стрийський помер у 1925 році і похований на Личаківському цвинтарі у Львові.

Їхні діти:

Зенон Стрийський працював цивільним інженером.

Роман Стрийський закінчив Віденську політехніку і працював професором Вроцлавського інституту політехніки

Ірена Стрийська закінчила Варшавський університет і працювала доктором Сорбонського університету.

Другий син отця Еміліана Євген-Юліан Стрийський, народився в 1874 році в селі Стецева Снятинського повіту. Закінчив школу у Городенці, продовжив навчання в Коломийській гімназії. Після смерті тата він разом із Анатолем залишилися жити в Топорівцях у діда отця Івана Стрийського, і теж після закінчення Коломийської гімназії поступив у Чернівецький університет на правничі студії. Після закінчення працював суддею в Станиславові, а потім довгі роки - окружним суддею. Помер у Празі в 1917 році. Похований у Станиславові.

Разом із дружиною Юлією Гаврилів мали четверо дітей - Емілію, Богдана, Мирона і Галину. Всі діти одержали вищу освіту. Мирон був священиком. Рідний брат Юлії Гаврилів, Мирослав Гаврилів працював ректором Харківського університету з 1928- 1933рр.

Дочка отця Еміліана – Меланія Стрийська (1874 1905рр.), народилася в селі Старий Гвіздець Коломийського повіту. Була одружена з отцем Теодором Дзюбою.

Син отця Еміліана — Корнель Стрийський народився в 1878 році в селі Копачинці Городенського повіту. Закінчив Дрогобицьку міську школу і поступив у Львівську духовну семінарію. Перед висвяченням одружився із Наталією Лукавською. Служив парохом в селі Олеша Товмацького повіту.

Дочка отця Еміліана, Галина Стрийська, народилася в 1883 році в м.Дрогобич. Була одружена з Володимиром Гоздава-Дидинським. Померла в 1969 році.

ГАМОРАК ТЕОДОР-ЕМІЛЬ КИРИЛОВИЧ

Син Ольги Гаморак-Стрийської — Теодор-Еміль народився у 1862 році в Качиках на Буковині. Ольга Стрийська, як і всі священичі діти, мала два імені, тобто Ольга-Теодора. На знак великої любові і поваги до Ольги отець Кирило дав ім'я найстаршому синові по жінці — Теодор.

Теодор вчився в сільській школі, потім продовжив навчання у Коломийській гімназії. Після закінчення поступив вчитися у Львівський університет на теологічні студії. У 1887 році перед висвяченням Теодор Гаморак одружився.

У Івано-Франківському обласному державному архіві збереглось свідоцтво вінчання Теодора Гаморака:

Копія

Свідоцтва вінчання Теодора Гаморака
в церкві с.Стрільче 28.09.1887 року.

Теодор-Еміль - 24 роки

Дарія-Катерина - 16 років

Дочка Іпполіта Козловського і Антоніни Левицької із Колінок.

Свідки: отець Зенон Шухевич - парох із с.Тишківці

отець Юліян Левицький - парох із с. Жидноміри

Шлюб давав отець Іван Стрийський, парох із с.Топорівці
(Титулований Світник Консистоії).

Так само в архіві зберігається особиста справа.

Копія:

Особиста справа

священика Теодора Гаморака

1. Заява Теодора Гаморака до Станиславівської єпископської ординатури про прийняття його до пресвітеріального дому і ціли рукоположення в пресвітера 5.студня 1887 року.

2. Посвідчення-характеристика про поведінку в домі родичів у селі Стецева підписана Снятинським деканом о.Михайлом від 5. студня 1887 року.

3. Свідоцтво про вінчання від 28.09.1887 року.

В одній із граф дається характеристика молодому:

а) Господин Теодор Гаморак, закінчивши студії богослов'я, син о.Кирила Гаморака і блаженнішої пам'яті Ольги Стрийської, уродженки села Топорівці, замешкана в селі Стецева.

-греко-католик

-вік - 24 роки

-жонатий

б) Панна Дарія-Катерина, дочка о.Іпполіта Козловського, пароха в с.Стрільче і Антоніни Левицької, уродженки в Колінках, замешкана в Стрільчу.

- греко-католик

- 16 років

- заміжня

в) Свідки: о. Зенон Шухевич, парох в с.Тишківці

о. Юліян Левицький, парох в с.Жидноміри

- Примітка: Батько малолітньої невістки власноручно вписав свою згоду на се подружжє з паном Теодором Гамораком.

- Шлюб давав о.Іван Стрийський, Титулований Совітник Консистоії. Греко-католицький парох у Топорівцях.

Стрільче, — 4 студня 1887 року.

4. Реверс — підписаний в цьому зобов'язується п. Теодора Гаморака по рукоположенню в пресвітера, як приватного сотрудника утримувати так довго, поки не одержить місце роботи.

Стрільче, деканат Городенка — 4 студня 1887 року.

Іпполіт Козловський — греко-католицький парох.

В цей час на парохії в селі Топорівці служив приват-сотрудником — чоловік онуки отця Івана Стрийського Євгенії отець Василь Калитовський, уродженець Львівщини, близький родич Кирила Трильовського.

Ще перед весіллям Теодора отець Стрийський поставив питання перед отцем Калитовським, щоб він шукав собі роботи, бо тут має служити приват-сотрудником його любимий онук Теодор, який був найстаршим онуком в отця Івана Стрийського, В сім'ї виник конфлікт.

Але на щастя, з села Трійця Коломийського деканату виїхав отець Іван Глібовицький, тобто звільнилося місце, і з допомогою отця Кирила Гаморака та отця Івана Стрийського Станиславівська єпископська консисторія призначила туди інститутованим парохом отця Василя Калитовського.

У кінці року в Топорівці прийшов служити приват-сотрудником отець Теодор Гаморак. Плебанія була велика, і отець Стрийський ще до приходу Калитовських розділив її на два помешкання.

У 1890 році у молодого подружжя народилася дівчинка. Її назвали Антоніна-Ольга. Перше ім'я по мамі Дарії, друге - по матері Теодора.

У 1891 році отець Іван Стрийський спочив у Бозі. За тодішніми правилами, парохом мав стати отець Теодор Гаморак, але цьому заперечив пан-дідич Роман Пузина, який був патроном церкви, і його згода на таке була основною.

Тоді єпископат Станиславівської консисторії оголосив конкурс на заміщення вакантної посади в селі Топорівці. Поступило одинадцять заяв.

5 вересня засідала конкурсна комісія. Конкурс виграв отець Тит Войнаровський - парох села П'ядики Коломийського деканату.

Отець Тит Войнаровський довідався про історію цього конкурсу. Його це прикро вразило, адже вплутався у досить неприємну історію, і всіляко зволікав свій переїзд на нову для нього парохію. Він розумів, що в такий спосіб отець Теодор може залишитися без роботи.

У березні 1892 року молоде подружжя Гамораків поїхало в гості у Стрільче до родичів Дарії. Дарія на той час була вагітною. Але тут же різко змінилась погода: сніг, вітер, заметілі. У Дарії почались роди і вона народила хлопчика. Хлопчик народився кволеньким, і через тиждень його охрестили давши імена Нестор-Василь.

Коли приїхав за дружиною і сином отець Теодор Гаморак, то довідався, що синок вже охрещений. Згідно тодішніх австрійських законів, Нестор-Василь Гаморак скрізь подається у документах, що народився в Стрільчу.

У метричальній церковній книзі села Стрільче, в графі заняття батьків новонародженого, записано: "Батько Гаморак Теодор, син Кирила, адміністратор церкви парохії Топорівці".

Прожило подружжя Гамораків у Топорівцях ще до вересня 1892 року. На вимогу пана-дідича Романа Пузини отець Тит Войнаровський змушений був переїхати у Топорівці. Подружжя Гамораків переїхало жити до батьків у Стецеву.

Аж наприкінці року отець Теодор дістав направлення на парохію у село Рожнів Снятинського деканату. Більш як через рік, Станиславівською єпископською консисторією був оголошений конкурс на заміщення вакантної посади в селі Устечко Заліщицького деканату. Отець Теодор Гаморак подав документи на конкурс і виграв його. На початку березня 1894 року молоде подружжя Гамораків переїхало жити в Устечко.

Свою працю отець Теодор поширив не тільки на церкву, але й на школу і громаду. Від цієї повсякденної напруженої праці організм молодого отця послабився і він захворів на сухоти.

28 листопада 1899 року отця Теодора не стало. Повітова газета писала з цього приводу: (мовою оригіналу) "Теодор Гаморак, парох в Устечку над Дністром, упокоївся на 37 році життя дня 28 листопада с.р. Руська суспільність утратила в нім твердого і розумного робітника.

Устечко осталося без свого провідника, що виборов для него руський характер в раді громадській і в школі, і в життю політичнім. Громадяни лишилися без приятеля і учителя. Молоде надірване здоровля не могло стримати тої страшної праці, якої вимагає кожний куток нашої землі, аби став нашим.

Небіжчик виборов нам кусень нашої країни, але і найшов на ній свою могилу. Упав в ню як витязь, як кожний з нас повинен падати.

В.є.п."

Після смерті отця Теодора Гаморака, конкурс на вакантну посаду виграв вуйко Дарії Гаморак — отець Кипріян Козловський. Дарія Гаморак ще кілька місяців з дітьми жила в Устечку у нього.

Потім переїхала в Коломию, де Козловські мали власний будинок. Вдова почала оформляти фундаційний акт на померлого чоловіка і добилася його реєстрації.

* * *

“Акт фундаційний (копія)

Пані Дарія-Катерина Гаморак, вдова по бл. п. отцю Теодору Гамораку, дарувала квоту 200 корон на утворене богослужбової фундації при греко-католицькій церкві парохіяльної в Устечку, постановленем, щоби за відсотки від того капіталу фундаційного відправлялася щорічно по вічні часи 28 листопада одна співана Служба Божа з парастасом за упокій душі бл. п. отця Теодора Гаморака, бувшого греко-католицького пароха в Устечку.

За той капітал закуплено 4% лист застави Галицького Товариства Кредитового Земского №2153 на 200 корон з купна плати. 31.12.1900.

Вище наведений папір цінний застав після завинкульований на річ фундації богослужбової імені бл. п. отця Теодора Гаморака при греко-католицькій церкві в Устечку і урядові парохіяльному до рук підписавшого душпастиря переданий до зберігання і дальшого заряду.

Коли таким способом фундаційний капітал після відповідних завірених підписів буде затверджений, душпастир в Устечку отримає посвідчення від вищестоящих органів про відповідний закладовий маєтний внесок і одночасно від свого імені слідуючих душпастирів в церкві села Устечко зобов'язується у вказаний час відправляти щорічно 28 листопада, а у випадку канонічної перешкоди в найближчий час одну співану Службу Божу з парастасом за упокій бл. п. отця Теодора Гаморака.

Крім того 1/5 частина відсотків від вкладеного маєтку кожного року відчисляти в церковну касу для закупки свічок, вина і церковних приборів. Друга 1/5 частина платити церковній службі за відправу.

Всі душпастирі мають нести за це відповідну відповідальність. Цей фундаційний акт складений в трьох примірниках з яких: один буде зберігатися в церковному архіві, один в єпископській Консистерії в Станиславові, третій у Високому ц. к. Намістництві. При витисненню

парохіяльної печатки на цьому акті мають бути присутні два свідки із парохії Устечка і особисто підписатись.

Акт складено 6 листопада 1900 року в Устечку.

Печатка парохії підпис отець Кипріян Козловський
Свідки: підпис Тома Цибак
підпис Яків Павлюк

Печатка еписк. Консист. підпис 15. X11. — 1900р.

Печатка ц. к. Намістниц. підпис 22. X11. — 1900р."

В такий спосіб вдова Дарія Гаморак заспокоїла своє непоправне горе

СТЕФАНІВ ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ

Другою дитиною у сім'ї Стефанівих був Володимир, який народився 11 червня 1882 року. У 1889 році пішов у перший клас Топорівської початкової школи, а після закінчення поступив у Коломийську гімназію.

У селі в той час проживав хлопчина Василько Попович, син Олексія, який був на два роки старший від Володимира Стефаніва. Василь, закінчивши школу з відмінними оцінками, працював у господарстві своїх батьків, переважно в літній період пас у полі худобу і вівці. Але обидва Василь і Володимир з дитинства дружили.

Закінчивши школу, Володимир почав вмовляти Василя йти вчитися далі. В цьому Володимирові допоміг його батько Петро Стефанів, який переговорив і переконав батька Василя Поповича — Олексія, що, мовляв, шкода такий талант, яким володіє його син, закопувати у землю.

Так обидва товариші Володимир і Василь поступили вчитися у Коломийську гімназію. Після закінчення гімназії, обидва поступили вчитися у Львівську духовну семінарію, яку закінчили у 1907 році. Обидва перед висвяченням одружилися у Городенського декана, пароха села Поточище — отця Степана і Олександри Макогонських на їхніх дочках-сестрах: Стефанії і Олені.

За час своєї душпастирської праці побував отець Володимир на різних парохіях: 1908 — 1909рр. приват-сотрудник у отця Юрія Жолкевича на парохії у Серафинцях, що побіля Городенки.

1910 – 1914рр. – катехит вчительської семінарії у Заліщиках над Дністром.

1915 – завідатель парохії у Слобідці Лісній Коломийського деканату.

1915 – 1920рр. – завідатель парохії в Устечку над Дністром.

1920 – 1922рр. – завідатель парохії у Поточищі Городенського деканату.

1923 – 1925рр. – завідатель парохій у Дубках і Репужинцях.

1925 – 1942рр. завідатель а опісля парох села Баня-Березів Косівського деканату.

1943 – 1944рр. – парох села Вікно Городенського деканату

1945 – 1946рр. – катехит української школи у Мангаймі, Німеччина.

1947 – 1950рр. – катехит української школи у м.Ельваген, Німеччина

1950 – 1963рр. Емирит-помічник, Едмонтон, Канада.

Найдовше отець Володимир Стефанів служив на парохії у селі Баня-Березів. Завдяки наполегливій праці отця Володимира і його дружини Стефанії, село, котре було вкрай занедбане, стало одним із кращих сіл в околиці: мало дві читальні "Просвіти", дві кооперативи, церковне братство і сестринство, товариство Апостольської Молитви (92 члени), релігійну читальню "Скала" при церкві.

У своїй вичерпній праці "Березови в історії Гуцульщини" (Коломия, 1997 р.) Михайло Томащук дав таку характеристику отцю Володимирові та Стефанії Стефанів:- "У 1925 році на парохію Баня-Березова прибув український патріот, діяч шкільництва та "Просвіти" парох отець Володимир Стефанів, народжений у 1882 році, рукоположений в сан священика в 1908 році.

Вже при ньому Микола Григорчук (війт села), надалі залишаючись твердим москвофілом, у 1927 році організував провокацію. У день свята Верховних Апостолів Петра і Павла у церкві зібралось багато прихожан. З обуренням і здивуванням побачили вони, що за церковною огорожею, на полі війта відбувається ще одна відправа і проводить її

православний священник, як виявилось потім, привезений з Коломиї. Москвофілам вдалося тоді зібрати невеликий гурт людей Але якраз вони стали, мабуть, зачинателями безглуздої довголітньої ворожнечі між православними та греко-католиками в Березових і яка з новою силою розгорілась з подачі КДБ у новітні часи. Чи думав про це сільський вїйт, коли далекого 1927 року частував у корчмі своїх прихильників?

У 1929 році горішня половина села, де мешкало багато шляхти, побудувала народний дім імені Богдана Хмельницького. Коли народний дім освячували і всі присутні в залі стоячи співали "Червону калину", пані Стефаніва заставила польського жандарма встати і зняти шапку.

Десь тоді вона організувала в селі гурток "Союз Українок", вела там з ними курси вишивання, передового господарювання, куховарства. Не одну жінку навчила пекти смачні тістечка...

...Перша вистава "Наталка Полтавка" відбулась у невикінченій хаті Михайла Томащука (Петрового) ще у 1927 році. Потім проби і вистави відбувались на плебанії, а також у хаті колишнього четаря УГА Миколи Лютого".

* * *

Село Баня-Березів було тим місцем, де виростала та виховувалась велика родина отця Володимира і Стефанії Стефанівих. Під час вакацій на приходство у Баню приїжджало багато гостей, найбільше молоді – приятелів їхніх дітей. Прекрасні баньські люди, чудова гірська природа та гостинна атмосфера цього дому залишила у багатьох чудові спомини із тих часів.

Після виїзду родини Стефанівих в еміграцію у 1944 році отець Володимир служив катехитом українських шкіл у таборах для біженців. До Канади прибув на 68 році життя. Проживаючи тут із своєю дружиною у домі отця Мирона і своєї доньки Марти Мартинкових помагав по можливості своїх сил у душпастирській праці в українських католицьких церквах Едмонтону.

26 жовтня 1958 року отець Володимир відсвяткував 50-ліття свого священства. Це свято відбулось у вщерть

заповненій вірними церкві святого Юрія. На цю урочистість прибув Едмонтонський владика кир Ніль Саварин та численне духовенство. Святу Літургію з отцем Володимиром служили отець-канцлер М.Сопуляк, отець-протопресвітер Я.Федуник і отець П.Іванець. Дияконував отець В.Тарнавський. За свою ревну та жертвенну душпастирську працю, як на рідних землях, так і на поселенні 11 червня 1962 року отець Володимир Стефанів був іменованій владикою Нілом Саварином "Почесним Консисторським Совітником" із правом вживати набедреник при відправі Святої Літургії.(Додаток №6)

Помер отець-совітник Володимир Стефанів 7 лютого 1963 року у Едмонтоні на 81-му році життя і на 55-му році священства. Тлінні останки його поховано на цвинтарі св.Михаїла в Едмонтоні з великою участю вірних, священників та владики Ніла.

У часописі "Свобода" за 2 березня 1963 року так написали про покійного отця Володимира Стефаніва: "Вихований у культурній і патріотичній атмосфері родинного дому, – прикладний священник з покликання і популярний проповідник, з особливим даром тактовної поведінки з людьми – покійний був типовим представником тієї генерації галицького духовенства, що поєднуючи службу Богові із службою своєму народові мали вирішальний вплив на формування національної і політичної свідомості кількох поколінь".

А в часописі "Українські вісті" написали про отця Володимира Стефаніва таке: (додаток №6).

13 березня 1983 року відійшла у вічність на 96 році життя дружина отця Володимира – Стефанія-Марія. Похоронена на місцевому українському цвинтарі св.Михаїла біля свого чоловіка.

* * *

У подружжя Стефанії і Володимира Стефанівих було семеро дітей: Неоніла, Маркіян, Меляся, Ірена, Борис, Марта і Мирон.

...Неоніла народилася 14 червня 1909 року в Серафинцях біля Городенки. До сільської школи ходила в селі Поточище. Потім вчилася приватно і здала екзамени

екстерном. Пізніше поступила до вчительської семінарії Українського педагогічного товариства у Коломиї, де закінчила у 1929 році, здавши іспит зрілості. У 1930 році почала працювати вчителем у гімназії "Рідна школа" у містечку Печеніжин. У 1938 році одержала державну посаду контрактової вчительки в Сяноцькому окрузі. В часи радянської влади, у 1939 році Неонілу Стефанів призначили директором школи у селі Гуцулівка біля Коломиї. З приходом німецької окупації почала працювати вчителькою у селі Рунгури коло Печеніжина. Тут працювала аж до виїзду в еміграцію у 1944 році. Потім працювала вчителькою у переселенському таборі у м.Ельваген, Німеччина.

В еміграції довгі роки була членкинею Ліги Українських Католицьких Жінок в Едмонтоні, Канада. У 1955 році одружилася із Осипом Гуральом (помер у 1984 році).

Неоніла Гураль-Стефанів померла 29 серпня 2003 року. Похоронена в Едмонтоні на українському цвинтарі св.Михаїла рядом із своїм чоловіком.

...Маркіян Стефанів народився 7 грудня 1911 року в Заліщиках. До школи ходив у Городенці, там же у 1932 році закінчив гімназію. У 1933-1935рр. працював учителем-виховником у спеціальній школі у Варшаві.

У 1937 році поступив на теологічні студії у Львівську Богословську Академію. Під час приходу радянської влади на західноукраїнські землі навчання перервалось, і він учителював в селі Космач Косівського району. Під час німецької окупації Богословська Академія у Львові відновила свою роботу - і Маркіян Стефанів поновив своє навчання. У 1944 році одружився із Іреною Давосир, але при наближенні фронту до Львова разом із дружиною виїхали в еміграцію, пізніше опинилися у Канаді. Там у 1951 році народився в них син-одинак Мирон, який одружився із Лесею Базилевич.

За згодою Патріарха Йосипа Маркіян Стефанів висвятився владикою Ізидором Борецьким на диякона, а після 6 грудня 1964 року був рукоположений на священника, і його призначили сотрудником до церкви св.Покрови в м. Торонто, де займав різні адміністративні посади:

З 1966 року — адміністратор, а з 1970 року — парох. За свою віддану працю для парохії та церкви у 1973 році

Блаженніший Патріарх Йосип нагородив отця Маркіяна "Почесним Крилошанином", а в 1984 році владика Ізидор надав йому звання "Митрофорного протоієрея". (додаток 8).

Під час своєї праці був опікуном Ліги Українських Католицьких Жінок, економом Торонтонської єпархії та директором єпархіяльної крамниці. У 1987 році став "Лицаром Божого гробу". Написав та видав книжку проповідей (Торонто, 1966р.). Писав вірші, котрі були поміщені в українській пресі ("Мета", "Світло" та інші). Дружина отця Маркіяна Ірена померла 13 вересня 1989 року. Похоронена біля своєї мами на цвинтарі "Проспект" у м. Торонто.

Помер отець Маркіян Стефанів 27 липня 2000 року. Похований у м.Торонто біля своєї дружини.

У часописі "Свобода" за 2 лютого 2001 року про нього написали: (Додаток 9).

...Меланія Стефанів (Меляся), народилася у 1913 році. До початкової школи ходила у селі Поточище, а до гімназії - Українського Педагогічного Товариства в Коломиї. Закінчила Варшавську спеціальну школу моделювання. У 1937 році вийшла заміж за Миколу Хому, студента Львівської експортівки. Перед Другою світовою війною Меланія відкрила своє власне підприємство виробу жіночих капелюхів у Городенці. Ще й сьогодні старожили розповідають, як користувалися послугами пані Меланії.

Микола Хома працював у Союзі "Кооператив" та книгарні у Городенці, а після був головним книговодом у цукроварні. Обидвоє брали активну участь у громадському житті міста. У 1944 році емігрували на Захід. Спочатку перебували у Німеччині, а після переїхали на постійне проживання до США (м. Дітройт).

У 1951 році Микола Хома помер. Похований на цвинтарі "Мавнт Олив вуд". У подружжя Меланії і Миколи Хомів народилося двоє дітей – Іриней і Марта. Іриней Хома народився у Городенці в 1940 році. Зараз є власником подорожнього агенства. Вся родина далі проживає у м. Дітройт, штат Мічиган.

...Ірена Стефанів народилася 28 грудня 1914 року в Устечку над Дністром. Закінчила сільську школу в

Поточищі. Ходила до гімназії Українського Педагогічного Товариства в Коломиї. Під час радянської влади (1939-1941рр.) закінчила педагогічні курси в Коломиї. Учителювала в селі Баня-Березів, а після – в селі Текуча. Під час німецької окупації працювала на пошті у Городенці. В 1943 році вийшла заміж за інженера Івана Хому.

У 1944 році молоде подружжя покинуло рідні землі. Спочатку проживали в Штрасгофі, після в Ерфурті (Німеччина). Перебували у різних переселенчих таборах Німеччини. В 1950 році емігрували до м. Едмонтон, штат Альберта (Канада). Мали двох дітей – Юрія і Таїсу.

Іван Хома був рідним братом Миколи, одруженого з сестрою Ірени – Меланією. Іван помер 17 лютого 1991 року, а Ірена – 11 жовтня 1994 року. Обидвоє поховані в Едмонтоні на українському цвинтарі Св.Михаїла.

...Борис-Стефан народився 26 квітня 1917 року теж в Устечку над Дністром. До початкової школи ходив у Бані-Березові, до гімназії – в Городенці, пізніше – у Коломиї, де й закінчив навчання у 1938 році. Потім поступив вчитися до технічної школи "Дерев"яні вироби" у Коломиї. Заснував підприємство з виробництва цукерків. З приходом німецької окупаційної влади заснував підприємство "Фотографічні вироби". Одружився із Стефанією Кукурбою. У 1943 році зголосився до служби в дивізію СС "Галичина". По війні перебував у різних таборах для біженців (Мангайм,Ельваген). У Вайблінгені організував підприємство виробу килимів, різьби та інкрустованих виробів із дерева

У 1950-х роках емігрував з родиною до Едмонтону. (Канада). Згодом заснував підприємство м'ясних виробів "Вікторія", а після – фірму "Магна Вуд", яку після виходу на пенсію передав своєму синові Євгенові.

17 грудня 1999 року померла дружина Бориса Стефанія. Похована на українському цвинтарі Св.Михаїла. Подружжя Стефанії і Бориса Стефанівих мали двох дітей – Романію і Євгена.

...Марта Стефанів народилася 4 листопада 1919 року у містечку Устечко Заліщицького повіту, що на Тернопілі. До початкової школи ходила у Бані-Березові та Печеніжині. Продовжила навчання у Станіславівській середній технічній

школі, яку закінчила у 1939 році. Під час німецької окупації працювала на пошті у Городенці.

У 1944 році у місті Ліську вийшла заміж за студента Української Богословської Академії у Львові — Мирона Мартинкова, який походив із старої священичої родини на Стрийщині. В тому ж році через воєнні події виїхали через Мадярщину, Австрію до Німеччини. Там перебували у різних переселенчих таборах. В 1949 році сім'я Мартинкових емігрувала до Канади і осіла в Едмонтоні, штат Альберта.

У 1966 році за дозволом Патріарха Йосипа Сліпого єпископ Ніль Саварин рукоположив диякона Мирона Мартинкова на священика Української Католицької Церкви. Отець Мирон аж до свого виходу на пенсію служив на різних парохіях Едмонтонської єпархії. У подружжя Марти і Мирона Мартинкових було три сини - Володимир, Богдан і Зенон.

...Мирон Стефанів, наймолодший син отця Володимира Стефаніва, народився 22 серпня 1927 року в селі Баня-Березів Косівського повіту, що на Станіславщині. Початкову школу закінчив у Бані-Березові. До гімназії ходив у Коломиї, Криниці і Мангаймі, котру закінчив у 1946 році. Рідні землі покинув разом з батьками у 1944 році. Перебував у різних таборах для біженців у Німеччині. Студював у Німеччині, а потім у Канаді. Аж у 1970 році одержав ступінь бакалавра хімії. Член Канадійського хімічного товариства. Член Пласту.

У 1950 році одружився з Тамарою Онуферко, яка походить з Тернополя. Тамара і Мирон Стефаніви осіли у Едмонтоні. Мають троє дітей — Христину, Романа і Ліду. Христина — бакалавр медсестринства, Роман — бакалавр цивільної інженерії, Лідія — бакалавр соціології.

ПОПОВИЧ ВАСИЛЬ ОЛЕКСІЙОВИЧ

Народився 17 лютого 1880 року в сім'ї заможних сільських господарів. У 1891 році закінчив Топорівську сільську школу і працював у господарстві своїх батьків. Через два роки разом із Володимиром Стефанівим поступив вчитися у Коломийську гімназію. Потім обидва пішли

вчитися у Львівську духовну семінарію. Перед закінченням семінарії обидва, Василь і Володимир, одружилися на сестрах Олені і Стефанії — дочках отця Степана Макогонського, декана Городенського деканату, пароха села Поточище.

Після закінчення Львівської духовної семінарії, за особистим направленням Станиславівського єпископа Григорія Хомишина, як дуже зразкового і відмінного семінариста, направили на роботу у м. Коломию. В Коломиї служив до 1920 року.

У зв'язку з погіршеним станом здоров'я у 1920 році попросився на вільну в той час парохію в село Городниця Городенського деканату. У Городниці служив на парохії до 1941 року. У подружжя Олені і Василя Поповичів народилося дев'ятеро дітей: Ірина, Теодозія, Степан, Віра, Богдан, Орест, Святослав, Роман і Зеновія.

У 1935 році дружина отця Василя Олена померла. Всі сімейні клопоти взяла на себе дочка Віра, якій тоді було вісімнадцять років. Отець Василь Попович мав чисельну і дуже патріотичну українську родину, яка була пристановищем чисельних відвідувачів відпочити на березі Дністра. Особливо сюди навідувались студенти Городенської гімназії, товариші по навчанню дітей отця Василя.

У 1941 році отця Василя заарештували органи НКВС і вивезли з дітьми Вірою, Святославом і Романом у Сибір на спецпоселення. 31 березня 1944 року отець Василь Попович помер у м. Тунгуска Нижня серед німецьких колоністів, вивезених з Поволжя. Там і спочивають його тлінні останки.

По всякому склалась доля його дітей.

...Ірина народилась у 1907 році в Коломиї. Закінчила Коломийську міську школу і продовжила навчання у гімназії. Закінчила гімназію Сестер Василіянок у Львові. Після закінчення поступила у Варшавський стоматологічний інститут. Після закінчення по оголошенню влаштувалася на роботу в м. Помор'я біля Гданська (Польща). Вийшла заміж. Чоловік працював зубним техніком. Через кілька років, а саме у 1938 році, сім'я Ірини

переїхала жити у м.Бережани Тернопільської області, де відкрила свій зубний кабінет. У 1943 році виїхала із сім'єю в Німеччину, а звідти у 1946 році - в Америку. Померла у 1998 році у м. Нью-Джерсі.

...Теодозія народилася у 1911 році в Коломиї. Закінчила Коломийську міську школу, гімназію і поступила у Львівський університет на правничі студії. Закінчила навчання у 1932 році і працювала конципієнтом у Коломиї в адвоката Чернявського. У 1941 році переїхала жити у Львів і працювала лаборантом у медичному інституті. У 1943 році вийшла заміж і невдовзі із сім'єю переїхала жити у Косів, що на Станіславщині. Працювала у аптеці. З 1950 року її перевели на роботу у Станіслав в обласне аптекоуправління. У 1996 році померла.

...Степан народився у 1913 році в Коломиї. У 1935 році закінчив Городенську гімназію і поступив у Львівську Духовну Академію. Дуже мав гарний голос, був красивим і розвинутої статури. Під час навчання його відібрали із своїм товаришем супроводжувати на інвалідському візку Митрополита Галицького Андрія Шептицького під час богослужінь у соборі Святого Юра.

У 1939 році почав вчителювати у Кунісівській семирічній школі Городенського району. А в 1943 році разом із сестрою Іриною виїхав на постійне проживання в м. Конора (Канада).

...Віра народилася у 1917 році в Коломиї. У 1920 році разом із сім'єю переїхала на постійне проживання у село Городниця Городенського повіту. У 1935 році закінчила Городенську гімназію і після смерті матері виховувала молодших братів і сестру та працювала по господарству.

У 1941 році разом з батьком отцем Василем, братами Святославом і Романом була заарештована органами НКВС і вивезена у Красноярський край. У 1946 році після реабілітації разом із Святославом повернулася додому і проживала у сестри Теодозії в Косові. Пізніше поступила вчитися у Станіславський державний педінститут, який в 1959 році закінчила. Працювала вчителем у різних школах аж до виходу на пенсію. Весь час жила у Косові. Померла у 2003 році.

...Богдан народився у 1919 році у Коломиї. Закінчив Городницьку сільську школу, Городенську гімназію і поступив вчитися у Львівський університет на правничі студії. Член ОУН. Входив у Крайову Екзекутиву ОУН. У 1939 році, коли прийшла радянська влада, органи НКВС підкупом і шантажем вийшли на слід широко розгалуженої підпільної Крайової сітки ОУН. Щоб врятуватись і зберегти керівні органи Крайової ОУН, було прийнято рішення всім розійтись по домівках і чекати особливого розпорядження. У зв'язку з цим Богдан Попович перервав навчання, приїхав додому і помагав родичам по господарству. Проте у 1940 році органи НКВС вийшли і на його слід. Його товариші попередили про небезпеку. Він почав переховуватись. Але представники районного НКВС по кілька разів на добу навідувались до помешкання Поповичів, розшукуючи Богдана. Тоді він нелегально дібрався до Львова. Там було прийнято рішення про перехід за кордон. У грудні 1940 року при переході кордону в Угорщину Богдана Поповича радянські прикордонники вбили.

...Орест народився у 1921 році в селі Городниця. Спочатку вчився у Городницькій сільській школі, потім продовжив навчання у Городенській гімназії. З приходом радянської влади перейшов вчитися у десятий клас Коломийської середньої школи №1. Невдовзі тут його заарештували органи НКВС — і до травня 1941 року він просидів у Станіславській тюрмі. Подальша доля невідома.

...Святослав народився у 1923 році в селі Городниця. Закінчив Городницьку сільську школу і продовжив навчання у Городенській гімназії, а потім теж разом із братом Орестом перейшов вчитися у Коломийську середню школу №1. У 1941 році разом із сім'єю його вивезли на спецпоселення у Красноярський край. В 1946 році повернувся додому і проживав у сестри в Косові. Пізніше поступив у Львівський медичний інститут. Працював весь час у Львові лікарем-рентгенологом. Помер у 2000 році.

...Роман народився у 1926 році. Вчився у Городницькій сільській школі. В 1941 році разом із сім'єю його вивезли на спецпоселення у Сибір. У 1944 році забрали у армію в робочий батальйон, а після — на фронт. У кровопролитних

боях у Нойгамері (Польща) був тяжко поранений. Поки лікувався, війна закінчилась. Прийшлося дослужувати. Служив у Казахстані. Після демобілізації приїхав до Станіслава і влаштувався на роботу слюсарем на заводі. У 1988 році помер.

...Зеновія народилася у 1927 році. Вчилася у Городницькій сільській школі. Її забрала до себе на виховання найстарша сестра Ірина у м. Бережани. Потім разом із сестрою виїхала в Америку. Живе й досі у Чикаго (США).

СЕМЕНЮК ІВАН АНТОНОВИЧ

Жародився у 1913 році і в 1920 пішов у перший клас Топорівської сільської школи. Після закінчення школи у 1924 році продовжив навчання у Городенській гімназії "Рідна Школа". Із-за тяжкого матеріального становища у матері змушений був залишити навчання у гімназії.

У Львівському архіві, у фондї отця Тита Войнаровського, зберігаються листи з Топорівців від брата отця Юліана Войнаровського, який служив тут на парохії не перший десяток років, та його дружини Ольги. В одному з листів отець Юліан звертається до свого брата отця Тита, який на той час управляв столовими дібрами Галицької митрополії, був членом капітули, — щоби отець Тит допоміг закінчити гімназію Іванові Семенюку.

Отець Тит Войнаровський добре знав батька гімназиста Івана Семенюка, бо у свій час служив на парохії у Топорівцях. Таким чином у 1929 році, Іван Семенюк продовжує навчання у Львівській гімназії під опікою отця Тита. Після закінчення гімназії поступив у Станіславівську духовну семінарію, щоби бути поближче додому. В семінарії сповідає інститут целебса. Тут знаходить собі товаришів — Андрія Турика з Красноставців і Онуфрія Шумка з Потічка.

Перед закінченням Станіславівської духовної семінарії розчаровується у целебсі і переводиться вчитися у Львівську духовну семінарію, де перед висвяченням одружився із Юлією, вчителькою української мови і літератури. Першу службу Літургію відправив у

Топорівській церкві в 1938 році. Працював на парохії в селі Богородичин Коломийського деканату. Пізніше перейшов служити на парохію у передмістя Львова - Збоїську.

У 1946 році не підтримав ініціативну групу, яку очолював д-р Григорій Костельник з питання проведення так званого Львівського собору по ліквідації Української Греко-Католицької Церкви і приєднання її до Московської Православної Церкви. За це був відданий до Військового трибуналу і засланий у Сибір на 25 років. На тяжких роботах став інвалідом і відсидів лише п'ять років. Повернувся до Збоїська і служив далі священником. Його проповіді записувались і розсилались по інших Божих храмах, навіть у духовні семінарії з метою навчання і виховання молодих священників. Помер отець Іван Семенюк у 1981 році.

НИКИФОРУК МИХАЙЛО ВАСИЛЬОВИЧ

Жародився 5 серпня 1934 року у сім'ї сільських господарів. У 1942 році пішов у перший клас, а в 1949 році закінчив Топорівську семирічну школу. Після закінчення школи працював у щойно створеному колгоспі. Потім працював у державній торфодільниці Коломийського торфового заводу.

У 1953-1957рр. - служба в армії. Після демобілізації знову працював у колгоспі, а пізніше будівельником у Городенківській пересувній механізованій колоні. У 1959 році одружився з Ковблюк Параскою Василівною.

У 1969 році Михайло Никифоруk поступив на заочне навчання на курси священників при Івано-Франківській єпархії, де вчився до 1975 року. 12 липня цього ж року висвятився на диякона і служив дяком у сусідньому селі Підвисоке.

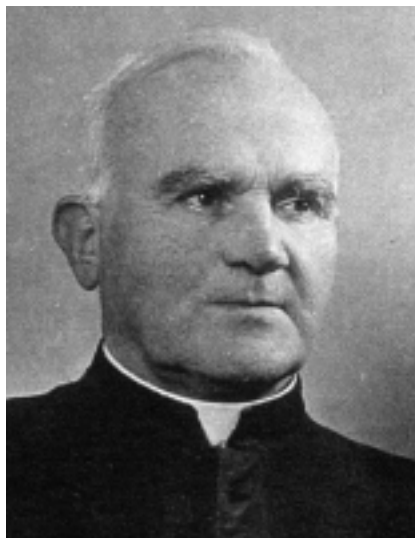
14 жовтня 1977 року висвятився на священника і дістав призначення служити в селах Олешів і Петрилів Тлумацького району. З 1979 року отця перевели служити у селах Виноград і Прикмище Городенківського деканату. У 1980 році отець Михайло почав служити у селах Серафінці

і Вікно. З 1982 року — у селах Вікно і Стрільче. З 1983 року служив священником у сусідньому селі Красноставці Снятинського району

З 1988 року служить священником у своєму рідному селі Топорівці. Отець Михайло Никифоруk повністю віддається Божому промыслу. Крім цього, проводить і культурно-громадську роботу в селі. Наприклад, брав участь у всіх заходах, які утверджувались у Топорівцях в період відновлення Української державності і її незалежності, залучаючи інших священнослужителів із навколишніх сіл. При його особистому сприянні у кінці 1990-х років Топорівську парафію (під час своєї візитації в Івано-Франківську область) відвідав сам Патріарх всієї Русі-України Філарет.

У подружжя Параски і Михайла Никифоруkів виросло двоє дітей - Ганна і Василь. Ганна Скорейко-Никифоруk — кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича.

Син Василь передчасно помер у молодому віці, залишивши молоду дружину вдовою, осиротив своїх дітей і дуже й дуже засмутив свою родину.

Отець
Володимир Стефанів

Стефанія
Стефанів-Макогонська

Отець Володимир Стефанів. Зліва владика Ніль Саварин

Отець Маркіян (Мирон) Стефанів

На передньому плані отець Іван Семенюк

Отець
Василь
Попович

Отець Іван Семенюк

Отець Михайло Никифоруk

ПРЕСВІТЕРИ ЄВАНГЕЛЬСЬКОЇ ХРИСТІЯНСЬКО-БАПТИСТСЬКОЇ ОБЩИНИ

ВОЛОШИН АНТОН ІВАНОВИЧ

Жародився у 1926 році сім'ї сільських господарів. У 1933 році пішов у перший клас і закінчив Топорівську сільську школу у 1938 році. Працював у господарстві своїх батьків.

14 травня 1944 року його призвали на фронт. Повернувся додому у 1946 році і далі працював у господарстві своїх батьків. У 1948 році одружився із Анастасією з родини Никифороуків. Після створення колгоспу працював на різних роботах.

У кінці 1940-х років почав цікавитися євангельсько-баптистським вченням, пізніше ще й общиною, що діяла у сусідньому селі Підвисокому Снятинського району. У 1952 році прийняв хрещення через занурення у воду. Через два роки став проповідником. Своє євангельсько-баптистське віровчення проповідував і серед своїх односельчан, чим привернув увагу багатьох жителів села до нього. В результаті, в скорім часі біля десятка їх теж прийняли водне хрещення.

У 1970-х роках Антон Волошин був рукоприкладований на диякона. Всі ці заходи призвели до того, що у 1991 році в Топорівцях було створено і зареєстровано євангельську християнсько-баптистську общину.

Антон Волошин далі проводив велику просвітницьку роботу серед жителів села з метою укріплення позицій общини. З його ініціативи побудовано у селі великий і гарний молитовний будинок. У створеній общині Антон Волошин виконував обов'язки пресвітера.

У подружжя Анастасії та Антона Волошинів народилося семеро дітей: Параска, Ганна, Іван, Степан, Марія, Віталій і Одарка. Помер Антон Волошин 23 липня 2001 року.

ВОЛОШИН ІВАН АНТОНОВИЧ

Жародився у 1954 році у селянській сім'ї. У 1960 році пішов у перший клас Топорівської восьмирічної

школи, яку закінчив у 1968 році. Навчання продовжив у Ходорівському профтехучилищі, що на Львівщині. Закінчивши його, здобув спеціальність муляра-монтажника. З 1973-1975рр. служив у армії.

У 1979 році одружився з Ковблюк Наталією Василівною. Змалку прислухався і вивчав все те, про що розповідав батько про євангельсько-баптистське віровчення, а потім маму, яка теж прийняла водне хрещення, і з твердим переконанням прийняв також водне хрещення у 1988 році. З часом став проповідником, а в 1993 році рукоположений на диякона. Після смерті свого батька, Антона Волошина, на нього покладені пресвітерські обов'язки, які він з честю виконує.

У подружжя Наталії та Івана Волошинів є четверо дітей – Надія, Ганна, Анатолій і Наталія.

ПОСОЛ ВАРШАВСЬКОГО СЕЙМУ, ДЕЛЕГАТ НАРОДНИХ ЗБОРІВ

СТЕФАНІВ КЛИМ ПЕТРОВИЧ

Клим Стефанів, син Петра, був п'ятою дитиною у подружжя Стефанівих, народившись 11 березня 1890 року. В цей день церква святкувала Святого Климентія. У 1897 році пішов у перший клас, а в 1901 році поступив, як і його старші брати, у Коломийську гімназію. На той час гімназію вже закінчив найстарший брат Володимир і поступив у Львівську духовну семінарію. З Володимиром пішов до Львова з п'ятого гімназійного класу молодший брат Гнат, який поступив вчитися у цісарсько-королівську кадетську школу.

Але у Коломийській гімназії вчився старший брат Юліан. 1902 рік для Марії і Петра Стефанівих був чи ненайважчим. У Чернівцях вчилася Євгенія, в Львові Володимир і Гнат. У Коломиї Юліан і Клим. В Топорівцях у школі вчилися сини Роман і Тит. В хаті ще треба було няньчити Ольгу, і тільки що народився Зенон.

Але складні сімейні справи не завадили Климу забрати з п'ятого гімназійного класу документи, і як Гнату, зразу

поступити у Заліщицьку вчительську семінарію, де провчився чотири роки і дістав свідоцтво зрілості молодшого вчителя. Тут же дістав направлення в школу у село Дзвиняч Заставнівського повіту, що на Буковині. Через рік здав кваліфікаційний екзамен, і його призначили управителем школи. Через якийсь час йому на допомогу прислали випускницю Заліщицької жіночої вчительської семінарії Домініку Берик.

Через кілька років молоді люди одружилися. Зразу після весілля Кліма Стефаніва призвали на військові вправи до 58-го піхотного полку, що дислокувався у Станиславові. Там захопила його Перша світова війна. Клим Стефанів воював у австрійській армії на російському, сербському та італійському фронтах від початку і до кінця війни.

Вернувшись щасливо додому в листопаді 1918 року, четар Стефанів, маючи великий досвід набутий у австрійській армії, зразу взявся до вишколу кулеметників для Української Галицької армії. Курси відбувалися у Чорткові. У березні 1919 року разом з кулеметною сотнею, як командир, поручник Клим Стефанів вирушив в складі Чортківського ударного куреня на протипольський фронт під Львів. Пізніше Чортківський курінь включили до 9-ої Белзької бригади УГА, яка брала участь у всіх боях "Чортківська офензива", у поході на Київ, боях з більшовиками та денікінцями. Тільки тиф звільнив його від обов'язків команданта сотні та чергових боїв.

Після ліквідації УГА в травні 1920 року, Клим Стефанів благополучно уникнув польського полону і вернувся додому в Коломийщину з наміром приступити до вчительської праці, бо дуже заскучив за школою та дітьми. Крім того, тут замешкали його сім'я — жінка і дочка.

Але польська влада відмовила йому в роботі учителя на території Львівської Шкільної Кураторії. Натомість запропонували вчительську посаду на Познанщині, знаючи наперед, що він її не прийме.

Хоч як тяжко прийшлося тоді Климові пробиватися крізь життя, він ніколи не впадав у відчай. Навпаки з молодечим запалом кинувся у вир тодішнього галицького господарського, культурно-освітнього і політичного життя.

В Коломиї влаштувався адвокатським помічником у свого двоюрідного брата, відомого адвоката на Коломийщині Івана Новодворського. Мама Івана теж була з Мартовичів. Поряд з цією роботою взявся до торгівлі, засновує кооперативи, відновлює читальні "Просвіти", організовує товариства "Луг", кружки "Рідної Школи", вступає в ряди Радикальної партії, де стає одним із активних радикальних діячів.

У 1927 році на виборах до Варшавського сейму радикальна партія висунула своїх найкращих представників Левка Бачинського, Петра Шекерика-Доника і Кліма Стефаніва до виборчого округу №53, куди входили повіти: Станиславів, Товмач, Богородчани, Надвірна, Коломия, Городенка, Снятин, Косів і Печеніжин. Всі три кандидати були обрані послами до Варшавського сейму. В період посольської роботи Клим Стефанів проводив активну роботу, щоб захистити своїх виборців перед свавіллям польської влади.

Так, вже у вересні 1927 року жителі села Жуків Городенського повіту захотіли провести позачергові вибори до гмінної управи села. Городенське староство не дало на це згоди. Виборці звернулися по допомогу до свого посла. Клим Стефанів, у свою чергу, звернувся за роз'ясненням до міністра внутрішніх справ Польщі. Позачергові вибори в селі Жуків відбулися.

У 1929 році, в січні, Клим Стефанів звернувся до Коломийського повітового староства з інтерпеляцією: чому в селі Яблунові поліція примінила зброю проти селян? Звичайно, винних було покарано. В цьому ж році звернувся з листом до міністра внутрішніх справ: «Чому повітове староство в м. Снятин самовільно змінило бюджет гмінної управи села Джурів в сторону зменшення?» Повітове староство не змогло дати чітких роз'яснень з цього приводу і річний бюджет села Джурів залишився таким, яким його прийняли радні гмінної управи.

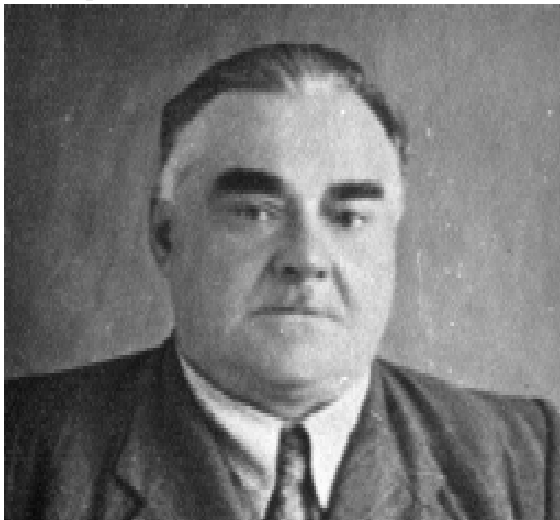
Після посольської роботи, за приналежність до УВО, Клим Стефанів відсидів вісім місяців у польській слідчій в'язниці. У 1935 році його обрали головою збірної громади села Пороги Надвірнянського повіту, куди входили села:

Пороги, Яблінка, Кричка, Гута і Багрівка. Під час головування добився виділення коштів і особисто займався будівництвом моста між селами Яблінка і Кричка.

У 1939 році, після приходу радянської влади, Клим Стефанів нарешті іде працювати вчителем у школу в село Яблінку, уже Богородчанського району. Тут же Стефаніва обирають делегатом на Народні Збори до Львова з питання приєднання західноукраїнських земель до Української Радянської Соціалістичної Республіки і СРСР.

З приходом німецької адміністрації Клим Стефанів побоявся, що із таким співробітництвом з радянською владою його можуть заарештувати німці і переїхав на проживання в село Устечко Заліщицького району. Тим паче, що тут до війни жив його брат Юліан. В Устечку працював директором школи до приходу радянських військ. У 1944 році знову повернувся в Яблінку Богородчанського району, і там його знову призначили директором Яблінської семирічної школи. На цій посаді відпрацював до 1958 року і вийшов на пенсію. Після ще кілька років працював учителем.

19 лютого 1963 року Кліма Петровича Стефаніва не стало. Похований у селі Яблінка. Ось такий життєвий шлях уродженця нашого села Кліма Стефаніва - невтомного борця за свободу свого народу, що в кінці занеміг, покинув свою рідню і відійшов на вічний спочинок.

Стефанів
Клим
Петрович

СІЛЬСЬКІ АКТИВІСТИ

ФЕДУРУК АНДРІЙ ФЕДУРОВИЧ

Жародився приблизно у 1875 році. Через сім років пішов у перший клас сільської школи. Закінчив школу приблизно у 1886 році і працював у господарстві своїх батьків. У 1900 році одружився із Анною з родини Федоркових. У подружжя Анни і Андрія Федоруків народилося шестеро дітей: Микола, Марія, Василь, Степан, Іван і Федір.

У 1900 році подружжя Федоруків вступило у сільське товариство "Січ". В товаристві брали активну участь. Набувши досвіду і прогресивних поглядів у січовиків, Андрій Федорук знайшов у селі своїх однодумців серед січовиків: Василя Угриня, Ілька Ковблюка, Дмитра Угриня, Григорія Федорківа, Василя Сливчука, Миколу Угриня, Степана Федорука, Андрія Пішака та Миколу Федорука. 16 серпня 1910 року вони звернулися до ц.к. Намісництва у Львові про заснування у Топорівцях Читальні "Просьвіта". Головний Виділ матірнього товариства "Просьвіта" у Львові навіть для заохочення вислав для заснування бібліотеки у Топорівській читальні 60 примірників різних історичних, художніх і релігійних книжок.

Під час Першої світової війни Андрій Федорук був мобілізований на фронт, де воював майже п'ять років на італійському фронті, а потім вступив в Українську Галицьку армію, щоб захистити свою землю від нападників. Воював ще й за Збручем з більшовиками і денікінцями. Повернувся додому і почав відбудовувати своє занедбане господарство. Проте невдовзі захворів і помер.

АННА ФЕДУРЧУК

Жіхто з родини Анни Федорчук не пам'ятає, коли вона народилася, де жила, коли померла і де її могила? Казалось би була така людина і пропала у пам'яті людей. Хіба мало такого? Багато деяких історичних подій, фактів з біографії видатних людей стерлися у пам'яті людей.

Але людина, як кажуть у народі, красна своїми ділами, красна своїм талантом. Ніхто дійсно вже б не знав про відому піснярку села, але у так званому Франковому Фонді у Києві, в Інституті літератури і мистецтва ім.М.Рильського, зберігаються відомості, що у Анни Федорчук записували пісні Лесь Мартович, Михайло Павлик і Марія Гаморак. Так що пам'ять про Анну Федорчук буде жити вічно...

УГРИН ВАСИЛЬ ОНУФРІЙОВИЧ

Праправнук Якова Угриня, син Онуфрія Угриня, Василь народився в 1882 році. Потім пішов у школу, яку закінчив в 1893 році. Працював у господарстві своїх батьків. У 1900 році вступив у товариство "Січ".

У 1910 році одружився. Взяв собі за дружину Параску з родини Івана Грищука, яка теж була січовичкою. Разом із дружиною Параскою виростили і виховали четверо дітей — Марію, Євгенію, Степана і Миколу.

У 1914 році призвали на війну. Воював, як і всі українці, переважно на італійському фронті. В 1918-1920рр. воював в Українській Галицькій армії, вважаючи своїм громадянським обов'язком захистити рідну землю від поневолювачів.

У 1921 році поїхав на заробітки в Канаду. На зароблені гроші побудував взірцеву господарку з олійницею, мав кірат для різки січки худобі і для машиномолотилки. На своїй дідишні побудував добротний житловий будинок. Мав біля садиби великий огород із садом, який разом з олійницею давав непоганий дохід.

Василь Угрин торгував свиньми, допомагав коштами в навчанні свого молодшого брата Миколи. Проте у торгівлі свиньми йому не таланило, із-за чого часто впадав у відчай, і від цього були моменти, коли господарство трохи приупадало. Для виправлення такого становища часто брав у банку позику або займав гроші у своїх знайомих.

Будучи високоідейним патріотом України, пам'ятаючи активну роботу сільських січовиків, підібрав собі своїх однодумців: Василя Сливчука Дмитра, Івана Волошина Миколи, Миколу Федорука, Андрія і Петра Федорківих, Дмитра Данильчука, Петра Сливчука, Ілька Грищука, Андрія

Федорука і 8 травня 1926 року вони звернулися із заявою до Станіславівського воєводства про заснування в Топорівцях товариства руханкового і сторожі огневої "Луг". 10 серпня затвердили і зареєстрували статут товариства "Луг".

У товариство вступило понад сотню хлопців і дівчат, молодих жінок і чоловіків. Розпочали роботу луговиків на подобу січовиків. Сільські євреї побоялися такого культурного розмаху молодих людей в селі, почали скаржитись до староства, і в 1928 році товариство руханкове і сторожі огневої "Луг" в Топорівцях заборонили.

Але Василь Угрин не зміг заспокоїтися з такою втратою для села, і наперекір сільським євреям, підібрав поважних господарів: Івана Мохорука, Євгена Стрийського, Василя Сливчука, Василя Угриня, Василя Яценюка, Антона Харука, Миколу Федорука, Івана Сливчука, Петра Федорківа і знову звернувся до Станіславівського воєводства про відновлення довоєнного в селі кружка "Сільський Господар", який знову ж таки належав до дуже активних кружків у повіті.

Сільським євреям це дуже і дуже не подобалося і не без їхньої участі в 1931 році із-за особистих боргів життя Василя Угриня, трагічно обірвалось. Передчасно пішов із життя активний, ідейний українець, сільський провідник.

ФЕДУРУК МИКОЛА АНДРІЙОВИЧ

Жародився у 1880 році, а в сім років пішов у перший клас сільської школи, яку закінчив у 1891 році. Після закінчення працював у господарстві своїх батьків. У 1906 році одружився із Параскою з родини Пішаків. У подружжя Параски і Миколи Федоруків народилося четверо дітей: Анна, Василь, Марія і Олена.

У 1924 році у селі створили кооператив "Будучність". Створення кооперативу пройшло під пропагандистським гаслом "Всі в кооперацію, бо в кооперації наша будучність".

Під час проведення перших установчих зборів 12 липня, на Петра і Павла, обрали Миколу Федорука головою кооперативу "Будучність". Очолював віділ кооперативу до приходу радянської влади у 1939 році. Помер приблизно у 1947 році.

КАСІЯН-МАРКОВСЬКА-МОХОРУК ВАСИЛИНА САВКІВНА

Жародилася у 1914 році. У 1921 році пішла у перший клас сільської школи і закінчила школу у 1925 році. Після закінчення школи працювала у господарстві своїх батьків. У 1932 році вийшла заміж за Марковського Михайла Петровича

У 1932 році в селі заснували товариство "Союз Українок". Його головою жінки обрали Василю Марковську. Працювала на цій громадській посаді до приходу радянської влади у 1939 році.

Чоловік Василю Марковської Михайло у травні 1944 року був мобілізований на фронт Великої Вітчизняної війни, де загинув 24 лютого 1945 року у бою. В 1946 році Василю Марковська вийшла заміж вдруге, за удівця Петра Касіяна, який мав дочку Одарку.

Син Микола Марковський, працював завідувачем Долинським райвно вісім років, а 29 років - директором кількох середніх шкіл.

СЛИВЧУК ОЛЕКСАНДРА АНДРІЇВНА

Жародилася 4 серпня 1969 року в селянській сім'ї села Топорівці. У 1976 році пішла у перший клас Топорівської восьмирічної школи, яку закінчила у 1984 році. Продовжила навчання у Коломийському педучилищі, після закінчення якого, згідно направлення, працювала у Підвисоцькій середній школі Снятинського району. Спочатку — піонервожатою, а потім педагогом-організатором.

У 1987 році вийшла заміж за односельчанина Сливчука Романа Івановича.

З 1994 року перейшла у Топорівську середню школу на посаду педагога-організатора, а з 2006 року працює заступником директора школи з виховної роботи. У 1997 році поступила на заочне навчання у Чернівецький державний університет імені Юрія Федьковича по спеціальності „педагогіка». У 2000 році здобула вищу

освіту. До роботи ставиться з великою любов'ю і відповідальністю.

У подружжя Лесі та Івана Сливчуків народилося двоє дітей - Інна і Віта. З 2002 року Леся Андріївна виконує ще й громадську роботу – голова Топорівського сільського товариства «Просвіта». Вона – культурно-громадський активіст села. Бере не тільки активну участь, але й очолює і спрямовує всю пропагандистсько-патріотичну роботу на утвердження ідеалів незалежності України в школі і на селі.

Мохорук Михайло Степанович

Сливчук Леся Андріївна

Сім'я Лесі Сливчук

ХУДОЖНИКИ, ПИСЬМЕННИКИ, ПОЕТЕСИ І ФОЛЬКЛОРИСТИ

ПЛЕШКАН ОЛЬГА ІВАНІВНА

Ольга Плешкан приходилась внучкою Ользі Гаморак-Стрийській. Вона народилася 15 червня 1898 року в селі Чортовець Городенського повіту, де її тато, отець Іван Плешкан, служив на парохії. Крім того, він ще був поетом і перекладачем. Дуже хотів, щоб його Олечка стала продовженням його таланту, щоб всі сили віддала своєму народові.

Але отець Іван Плешкан раптово помер, коли їй не було ще й чотирьох років. Проживаючи пізніше в Березині, близько Дністра на Товмаччині, вже з ранніх літ маленька Олечка Плешканова виявила здібності до малювання.

У 1910 році Ольга Плешкан здала вступний іспит до української гімназії Сестер Василянок у Львові. Мати Олена одержувала пенсію по своєму чоловікові з фонду церкви, що дозволяло частково вчити свою дочку в гімназії.

У 1912 році двоюрідний брат Ольги Василь Костащук одержав посаду викладача в українській гімназії "Рідна Школа" у Городенці. Ольга Плешкан переїхала зі Львова до Городенки до Василя Костащука і стала ученицею приватної гімназії.

З початком Першої світової війни професора Василя Костащука мобілізували до війська. Ольга змушена була жити у Балинцях Коломийського повіту у свого вуйка отця Василя Калитовського. Там вчилася приватно, а іспити здавала в Городенській гімназії. Пізніше тут же здала матуру.

З 1922 року по 1925 рік Ольга Плешкан була студенткою Львівського (таємного) Українського університету. Студіювала українську філологію. Після закінчення одержала свідоцтво про здобуття вищої освіти. В той час українці бойкотували польський університет. Ще під час навчання в університеті Ольга Плешкан звернулася у приватну художню школу Олекси Новаківського, щоб там вчитися, так як змалку мала нахил до малювання.

З кінця 1925 по 1932 роки Ольга була ученицею художньої школи майстра пензля Олексі Новаківського, яка з часом стала Художньою Академією. Паралельно вчилася на курсах крою та шиття, організованих "Союзом Українок". Після закінчення цих курсів вона займалася шиттям одягу для себе і рідних. Весь навчальний період Ольги нею опікувався письменник Василь Стефаник. А коли вчилася в художній школі, то ще одержувала фінансову допомогу від Митрополита Андрія Шептицького.

Бажання Ольги здійснилося: вона стала художницею, почала малювати картини. Її художні твори по сьогодні зберігаються в музеях Івано-Франківська, Львова, Снятина (музей Марка Черемшини) та Русова (музей і садиба Василя Стефаника). Також художниця дарувала свої картини знайомим і рідним.

У Снятині в хаті, де проживала художниця було відкрито музей Ольги Плешкан. Там зберігаються такі картини: Портрети: Юрка, сина Василя Стефаника, Галини Рудницької-Шимонович, дочки двоюрідної сестри художниці Дарії, Євгенії Данилович, двоюрідної сестри художниці, Олени Плешкан, матері художниці, Ікона Божої Матері, змальована художницею в церкві Святого Юра у Львові.

Пейзажі: "Вид з кімнати (гуцульської хатки біля лісу)", "Вид гір в околицях Космача", "Вид біля озер". Натюрморти: "Букет різнокольорових квітів", "В"язка квітів", фоторепродукція з картини "Поле з соняшниками".

Художниця Ольга Плешкан брала участь у виставках учнів Олексі Новаківського: в Перемишлі, в Стрию, в Тернополі, в Станіславові, на Жіночій конгресі. А також брала участь у виставках в 1930-1931рр. в Самборі, у Львові.

У 1928 році на одній із виставок у Львові Ольга Плешкан отримала третю нагороду за інтелігентне відчуття пейзажу.

У 1939 році Ольга Плешкан працювала учителькою в селі Русів, а потім після відкриття музею Василя Стефаника у Русові стала науковим працівником, де попрацювала до 1957 року, аж до виходу на пенсію. Потім переїхала до Снятина.

Вже перебуваючи на пенсії, в 1962 році відділом Спілки львівських художників було організовано виставку трьох

учнів Олекси Новаківського: Гебус-Баранецької, Григорія Смольського і Ольги Плешкан. Виставка пройшла з великим успіхом. Також брала участь зі своїми друзями у виставці, організованій на честь 100-річчя з дня народження письменника Василя Стефаника в Коломиї. Виставка пройшла для неї на високому рівні. Пенсія Ольги Плешкан, як музейного працівника, була дуже малою, що ледве вистачало на прожиття. Матеріально жила бідненько. Але їй весь час допомагали родичі грошима із Львова і Канади.

Відома художниця Ольга Плешкан померла 25 грудня 1985 року в Снятині. Похоронена на малому цвинтарі біля своєї матері. Вулиця, де вона проживала, названа в її честь.

Українська народна художниця Ольга Плешкан, онучка Ольги Стрийської, — це людина високої культури і гуманності. З любов'ю і добротою відносилась до всіх людей.

ВОЛОШИН ВАСИЛЬ МИКОЛАЙОВИЧ

Жаймолодший із трьох братів Волошинів, Василь, народився 3 червня 1918 року. Через сім років пішов у перший клас сільської школи, яку закінчив у 1930 році. Опісля працював у господарстві, яке провадила мама. Звичайно, давалось взнаки важке босоноге дитинство. Приходилось у всьому допомагати мамі у господарстві. Крім того, разом із братами йшов на заробітки до багатших господарів сапати, копати цукрові буряки, щоб заробити той злотий за день (один долар коштував 8-9 злотих).

Але дуже хотілось вчитися далі, та не випадало. Батька не було, на той час старший брат вже поїхав у Канаду на заробітки. Ще навчаючись у школі, малював гарні рисунки на шкільній таблиці, чим дуже дивував своїх однокласників. Управитель школи Володимир Гумінілович бачив вроджені здібності хлопця і всіляко заохочував до цього. Проте життя в селі йшло своїм порядком. У 1930-х роках в селі активізувалось громадське і культурне життя. Василь Волошин полинув у вир цього життя. Вступив у молодіжну секцію товариства "Місцевий Союз Української Поступової Молоді ім. Михайла Драгоманова "Каменяри", брав активну участь у спортивній команді копаного м'яча. Коли в селі

створили кооператив "Будучність", відповідно почали працювати свої торгові точки, то почали завозити змішані товари, в тому числі і книжки, які друкувались у Перемишлі, Львові. Література виходила цікава, рідною мовою, і Василь Волошин самотужки збагачував свої знання. У 1938 році вступив у першу трійку молодіжної сітки ОУН.

Коли у 1939 році прийшла радянська влада, у Коломиї відкрилась педагогічна школа. Василь Волошин, крім малювання, любив ще і педагогічну роботу, тому з радістю поступив вчитися у Коломийську педагогічну школу. Проте у листопаді 1940 року його призвали, прямо зі студентської лавки в ряди Червоної армії. Там і захопила війна. Вчився у школі авіаторів, потім воював на фронті, дійшов аж до Берліна. Повернувся додому у 1946 році.

Після війни працював завідувачем сільським клубом, докладав чимало зусиль і роботи, щоби заклад діяв на належному рівні. Своїми руками майстрував, ремонтував, білив і оформляв приміщення клубу. Став у пригоді його природжений малярський дар. Над сценою намалював портрети Лесі Українки, Тараса Шевченка та Івана Франка. Тут проявив себе, як самодіяльний художник-сценограф. Під його керівництвом активно почав працювати драматичний гурток. До постановки кожної п'єси Василь Волошин готував і малював різні сюжетні сценічні композиції. Будучи керівником і аматором, ставив п'єси Івана Карпенка-Карого "Наймичка", Марка Кропивницького "Ой не ходи, Грицю...", Івана Франка "Украдене щастя", Ольги Кобилянської "В неділю рано зілля копала" та інші.

Найактивнішими аматорами були: Іван Бадик, Іван Василик, Ганна Сливчук, Григорій Великочий, Євгенія Волошин і інші драмгуртківці. Їздили із виставами в села Підвисоке, Торговиця, Красноставці, Задубрівці, Белелуя, Глушків. Не зважаючи на те, що треба було добиратися возами, саньми, аматори терпіли дощі, холод і різноманітні незручності.

Після важкої роботи в полі та біля домашнього господарства з великим задоволенням приходили аматори на репетиції, вчили разом ролі, часто засиджувалися до опівночі. Тим, що вважалися аматорами, доводилося йти

неосвіченими вулицями з "Крайняків", "Стігла", "Жолоба", деколи болотом по коліна. За те приємно усім ставало на душі, коли клуб просто тріщав від глядачів. Доречно відзначити: не було жодних випивок, бешкетів. Творилась висока культура, панували взаємоповага, любов до мистецтва.

До Шевченківських свят щороку готували концерти. Особливо виділялися хорові пісні, які вчив торговицький дяк Іван Липчук. Топорівці тоді були на першому місці по культурно-просвітницькій роботі у всій окрузі. Але немає нічого вічного.

З часом Василь Волошин перейшов працювати у Топорівську семирічну школу бухгалтером, потім став завгоспом. Робота була для нього цікавою, бо завжди перебував з людьми. Районне керівництво часто доручало йому художньо оформляти павільйони для виставок народного господарства району у Городенці. Доводилось придумувати різні композиції сільськогосподарських культур - зерна, коренеплодів, баштанів, овочів, фруктів, різних орнаментів, картини із колгоспного життя. Перед виходом на пенсію працював художником-оформлювачем у колгоспі ім. Леся Мартовича, в який входило п'ять сіл.

Василь Волошин спроектував і побудував у Топорівцях пам'ятник-обеліск загиблим воїнам-односельчанам у роки Великої Вітчизняної війни. Такі ж пам'ятники-обеліски за його проектом і участю побудовані у Торговиці, Вербівцях і Підвисокому. Все своє життя не переставав малювати, не покидав улюбленої справи. Найбільше намалював портретів Тараса Шевченка (близько двадцяти), Івана Франка, Лесі Українки, Василя Стефаника, Леся Мартовича. Звичайно, він був самодіяльним самоучкою, художником-копіїстом.

Василь Волошин багато намалював пейзажних картин під назвою "Дрозди в лісі", "Захід сонця", "Олені", "Місячна ніч", "Русалки на човні". Є і сюжетні картини: "Тарас Бульба з синами", "Веселі діти" і інші. Та найбільше у своєму житті копіював картини на біблійні теми: "Ісус з матір'ю", "Ангел – охоронець", "Марія – мати Божа", "Ісус Христос у Гетсиманському саду", "Розп'яття Ісуса", "Марія з Йосипом і маленьким Ісусом", "Ісус з учнями на човні" і багато інших.

Його картини-ікони і понині прикрашають церкви у Бані-Березовій Косівського району, Озерянах Тлумачського району, Красноставцях, Підвисокому Снятинського району. Але найбільше виготовлено копій-ікон для церкви рідного села.

Самодіяльному художнику-сценографу, художнику-копіїсту, самодіяльному скульптуру скоро буде дев'яносто років, але ще й сьогодні він продовжує малювати, виготовляти столярні вироби, виконує деякі сільськогосподарські роботи на своєму огороді. Любить розповідати про різноманітні події із життя села, про цікавих і здібних односельчан. Його єдина дочка Марія вчителює і працює заступником директора Топорівської середньої школи. Зять, Мельничук Степан Іванович, — спеціаліст сільського господарства, очолював місцевий колгосп "Маяк".

СТЕФАНИК ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

Ж аймолодший син Ольги Стефаник-Гаморак, внук Ольги Стрийської — Юрко, народився 24 серпня 1909 року у Стецеві Снятинського повіту в родині тоді вже визнаного класика української літератури, письменника, громадсько-культурного діяча, посла до Австро-Угорського парламенту - Василя Стефаника.

Дитинство Юрка проходило в Русові, куди переїхали родичі на постійне місце проживання. Закінчив сільську школу і продовжив навчання у Снятинській реальній школі, а згодом поступив у Коломийську гімназію.

Під час навчання вступив у підпільну молодіжну організацію, яка була похідною від УВО. У 1928 році був заарештований із групою своїх товаришів і майже півроку відсидів у Львівській тюрмі по справі "Політичний процес 15-ох".

За відсутністю доказів був звільнений, але продовжувати навчання у гімназії було заборонено. Тому самотужки готувався до здачі матури.

У 1930 році поступив у Львівський університет на правничі студії. Навчання для нього проходило важко, бо із-за хвороби батька приходилося часто бувати у Русові.

Після закінчення університету не зміг знайти тут доброї роботи, і в травні 1936 року виїхав до Канади. В Едмонтоні закінчив ще середню англомовну школу, рік слухав університетські виклади в Едмонтонському та Нью-Йоркському університетах. Одночасно працював правником і співпрацював з газетою "Українські вісті" (Едмонтон), чим порушив імміграційний закон. Тому змушений був покинути територію Канади.

У 1938 році повернувся до Львова і почав працювати в журналі "Життя і Знання", який видавав В. Сімович. Водночас публікував літературознавчі статті в інших виданнях.

Після приходу радянської влади у Львівському ветеринарному інституті заснували кафедру української мови і літератури. Юрію Стефанику запропонували роботу на цій кафедрі, а невдовзі він її очолив. Юрій Васильович почав укомплектовувати кафедру такими відомими людьми, як письменники Василь Левицький-Сафонів, Ярослав Шав'як, поет Петро Карманський, правник Василь Прийма.

Рівночасно поставив питання, аби крім студентів також професори-поляки і євреї вивчали українську мову, щоб протягом року можна було перейти на викладання українською мовою.

Одночасно з цим Юрій Стефаник працював літературним редактором Українського видавництва та науковим співробітником Львівського відділу Академії наук УРСР, де впорядковував твори Івана Франка.

У вересні 1940 року його заарештувало НКВС за приналежність до ОУН. У травні 1941 року Юрій Стефаник завдяки клопотанням депутата Верховної Ради СРСР д-ра Кирила Студинського був звільнений з тюрми. Так йому пощастило уникнути масакри, що відбувалася в тюрмах у червні 1941 року при відступі радянських військ.

Наприкінці червня 1941 року, коли німці захопили Львів і продовжували свій наступ, Юрій Стефаник у складі похідних груп ОУН вирушив у центральні райони України для проведення національно-патріотичної роботи з метою створення самостійної соборної України. Так вони дійшли до Фастова. Там їх заарештувало гестапо, і звідти всіх перепровадили назад до Львова. Аж у грудні його вдалося звільнити з німецької тюрми — і знову він уник розстрілу.

Після звільнення почав працювати в Українському видавництві. Почав видавати твори Василя Стефаника як упорядник під псевдонімом Юрій Гаморак. З 1944 року він в еміграції в Німеччині, а в 1948 році переїхав до Канади — в Едмонтон, де перебував до війни і влаштувався в Альбертському міністерстві юстиції.

В одному із своїх виступів сказав: "Бо ж Василеві Стефанику, як і іншим українським письменникам, дужим московським кулаком затикають уста, примушують говорити тільки те, чого бажають собі вбивці їх власного народу". Звісно, така позиція Юрія Стефаника спричинилася до того, що в СРСР його ім'я ніде не згадувалося.

У 1949 році одружився із Оленою Драгомирецькою. Мали двох синів — Василя і Корнеля. Займався далі літературною працею. Публікував статті та есеї в журналах "Наші дні", "Нові дні", "Сучасність", "Наше життя", в газетах "Українські вісті", "Свобода", "Український голос", "Новий шлях" та інших.

Викладав в Альбертському університеті та на українознавчих курсах в Едмонтоні. Свої статті та есеї зібрав у книзі, що вийшла у 1981 році під назвою "Моїм синам, моїм приятелям".

Юрій Стефаник проводив велику роботу у Всесвітньому українському письменницькому об'єднанню "Слово". А коли виникло Канадське письменницьке об'єднання "Слово", то Юрія, як письменника обрали головою і він був ним до кінця днів свого життя.

Працював редактором "Збірників Об'єднання" — з шостого по десятий том. Працю над одинадцятим збірником перервала смерть. 25 квітня 1985 року Юрій Стефаник помер. Згідно заповіту, його прах привезла в Русів дружина з одним із синів і поховали разом із батьком, письменником Василем Стефаником.

ГАМОРАК МАРІЯ-ТЕОДОРА КИРИЛІВНА

Четвертою дитиною у сім'ї Ольги Стрийської була Марія-Теодора, або як всі її рідні величали в сім'ї Маринця. Вона народилася у 1869 році в селі Качики, що на Буковині.

Так само навчалася приватно. Вже змалку писала вірші. Захоплювалася народним мистецтвом. Живучи тривалий час серед простого люду, записувала народні пісні, казки, приповідки. Вивчала побут і звичаї покутян. Іван Франко впорядкував і випустив збірку поезій Марії Гаморак.

Вона вела, - як писав Федір Погребенник, — листування з редакціями газет і журналів, надсилала для публікації зразки народної творчості. Марія вдіяла багато часу для збирання українського фольклору на Покутті, і її матеріали цінували й друкували Михайло Павлик та Іван Франко.

Всі зібрані нею народні пісні упорядкував і хотів випустити окремою збіркою ще Іван Франко, але по сьогоднішній день цей рукопис зберігається у Франковому фонді в Києві, в Інституті літератури і мистецтва ім. М. Рильського.

Марія Гаморак жила в селі Стецева до часу смерті свого батька — отця Кирила Гаморака. Потім пішла мешкати до своєї сестри Анни Даниловичевої, де допомагала виховувати її дочок і поратися по господарству.

Померла Марія в 1942 році в селі Старі Скоморохи, тодішнього Більшівцівського району, що на Станіславщині. Тоді там жила сім'я Анни Данилович.

Марія часто перебувала в Топорівцях у своїх діда і баби Стрийських. Там же вона познайомилась із визначною пісняркою села Анною Федорчук, від якої записували народні пісні Лесь Мартович і Михайло Павлик.

Деякі пісні записала і Марія Гаморак. Ці пісні до тепер зберігаються, як я уже згадував у Франковому фонді у Києві. На жаль, не записана в нотах їхня мелодія.

1. Ой у полі криниченька

Ой у полі криниченька,	- Ой не бійся, не ме'бити,
Коло неї травиченька.	Я ті'навчу говорити.
Аж там Роман воли пасе,	Ой прийшла я додомочку,
А дівчина воду несе.	Мене мати в головочку!

Лишив Роман воли пасти,	- Не бийте ні в головочку -
Взяв дівчину зачіпати.	Скажу Вам всю правдочку.
- Ой, Романе, Романочку,	Налетіли гуси з броду,
Лиши мене, дівчиноньку.	Сколотили з піском воду.
Бо недобру матір маю,	Нім ся вода устояла
Буде бити добре знаю.	Я з Романом розмовляла.

- Ой, Романе, Романочку,
Загадай ми загадочку:
Ой що росте без коріння?
А що горит без полону?
А що біжит без нагону?

- Ой мій милий, Романочку,
А що світит без ярини?

Тяжко жити без дружини.
- Камінь росте без коріння,
Вода біжит без нагону,
Ладан горит без полону.

Моя мила дівчинонько,
Місяць світит без ярини,
Жис вдова без дружини...
Пісня записана у 1888р.

2. Чомусь не прийшов?

Чомусь не прийшов,
Коли-м тобі казала?
Цись коня не мав,
Дороги не знав,
Ци ненька не пускала?

Найстарша сестра
Сідельце знайшла,
Коника всідлала:

-Ой їдь, братчику, до миленької,
Щоби си не гнівала.
- Ой коня я мав та й дорогу знав,
Та й ненька мні пускала,
Найменша сестра, бодай,
не зросла,
Сідельце схвала.

Пісня записана в 1885 р.

3. Висока верба

Висока верба, висока верба
Широкий лист має,
Велика люба, тяжка розлука
Серденько ми' вриває.

Рік си любили, рік си любили,
А рік си не виділи,
Як си уздріли, як си уздріли,
В тот раз си розболіли.
А над миленьким,
над молоденьким

Лиш діброва шумит.
Ой над миленьков,
над молоденьков
Та й отец, мати плаче,

А над миленьким,
над молоденьким
Лиш чорний ворон кряче.

Ой за миленьким,
за молодосеньким
Усі дзвони задзвонили,
За миленьков,
за молодосеньков
Луги си похилили.

Миленька лежить,
миленька лежить
В зеленій діброві,
А над миленьков,
над молоденьков
Ясная свічка горит...

Пісня записана у 1885 р.

4. Ой поки я в своїй мамки

Ой поки я в своїй мамки
Дівчинов ходила,
Та й червона калинонька
На подвір'ї цвила.

- Ой є в мене, моя ненько,
В городі криниця,
Най калину поливає
Молодша сестриця.

А як мене, молоденьку,
Від неньки узяли,
Та й червону калиноньку
Гет у пеньок стяли.

Та й є у вас, моя ненько,
Мальований гарчик,
Най калину поливає
Наймолодший братчик...

Пісня записана у 1888 р.

- Та й чогосьте, моя ненько,
Калину зрубали?
- Не було ті, мій синочку,
Щоби-сь поливав.

СТЕФУРАК ЄВГЕН МИХАЙЛОВИЧ

Євген Стефурак не є уродженцем села Топорівці, але одружений у нашому селі зі Сливчук Параскою Дмитрівною з 1963 року, і більшу частину свого життя прожив у Топорівцях. Він є фігурою неординарною, і про нього не розповісти на сторінках цього історико-краснавчого та етнографічного збірника було б великим упущенням у цій праці. Він збирач українських народних і повстанських пісень, я вважаю, що на сьогоднішній день він є одним із найвизначніших фольклористів України.

Євген Стефурак народився 19 лютого 1934 року в селі Городниця Городенського повіту в селянській сім'ї середнього достатку. У перший клас Городницької сільської школи пішов у 1941 році і закінчив семирічку у 1949 році. Навчання продовжив у Городенківській середній школі №1. Потім навчання у Чернівецькому державному університеті на історичному факультеті. Після закінчення університету дістав направлення на роботу вчителем історії у Поточищенську середню школу. Успадкувавши дар від свого батька, який диригував у сільському і церковному хорах у Городниці, Євген Стефурак ще вів уроки музики і співів.

Молодий учитель з молодечим запалом взявся до педагогічної і виховної роботи серед учнів школи, але... Вся справа в тому, що Євген Стефурак, будучи ще малолітнім, пізніше учнем, студентом прочитав багато різної історичної, художньої літератури, яка у радянські часи вважалася крамольною. Не всі твори Тараса Шевченка були надруковані у радянському "Кобзарі", не всі твори були надруковані таких відомих письменників як Іван Франко, Василь Стефаник... І він на своїх уроках розсівав між учнями те, що було заборонено радянською педагогічною програмою. Він і сьогодні впевнений, що Шевченків "Кобзар" — це така книжка, що для неї замало бути настільною в кожній хаті, її замало вивчити напам'ять. Але треба щоб кожний свідомий українець свято виконував заповіді Кобзаря, а це означає — будувати Українську Самостійну Соборну Україну.

Якби Євген Стефурак із своїми судженнями натрапив у своєму житті на мудрих людей, то ті б його поправили і пояснили, що всі вчителі, крім основної роботи, ще є ідеологічними працівниками, тобто повинні пропагувати ленінські ідеї, а не Шевченківські чи Франкові. Євген Стефурак трапив на таких, що це все потайки занотувували і у свій час передали у районне відділення КДБ. В результаті, його у 1964 році позбавили вчительської роботи в Івано-Франківській області.

Євген Стефурак разом із дружиною, з якою тільки рік як одружився, подався по роботу аж у Рівненську область. Там у селах Кам'яне, Сновидовичі і Остки працював чотири роки, потім перейшов працювати ближче додому — на Тернопілля, у село Мишків, потім у Заліщицький район, у село Зелений Гай, що навпроти рідного села Городниця, але розділене Дністром. У 1984 році вийшов на пільгову пенсію за вислугою років.

Але не це основне в його житті. За період студентства і вчителювання Євген Стефурак записав і поклав на ноти понад півтори тисячі українських та понад півтори сотні повстанських пісень. Всі ці списані пісенники, весь цей дорогоцінний скарб, зберігає в себе до сьогодні. Правда, у пісеннику "Пісні Тернопільщини" (випуск перший, виданий у 1989 році) надруковано його тридцять п'ять пісень, а в

другому випуску "Музична Україна" виданих у Києві в 1993 році, надруковано всього тридцять три пісні. І це все з такого великого пісенного доробку. Інша справа з повстанськими піснями. Пан Євген через свого вчителя музики і співів у Городниці Романа Шанковського в 1977-1991рр. передав у Канаду 150 українських повстанських пісень, покладених на ноти. Недавно у Канаді вийшов з друку 25-й том "Літопису Української Повстанської Армії". Це в основному пісні УПА. Пісні Євгена Стефурака під псевдонімом "Іван Невмирущий" становлять основу цієї книжки. Серед повстанських пісень, надрукованих у цьому томі, є дев'ять пісень, записаних Євгеном Стефураком у Топорівцях від Никифорука Дмитра Петровича (нині вже покійного). Записані народні пісні чекають свого видавця...

Євген Стефурак, вийшовши на пенсію, не сидів вдома, склавши руки. Зразу після весілля подружжя Стефураків розпочало будівництво свого нового обійстя. Тому Євгенові прийшлося часто в складі будівельної бригади виїжджати у східні області на будівництво об'єктів, де заробітки були значно вищими. В один із таких будівельних сезонів йому спало на думку всю оту пережиту несправедливість відносно нього та і інших, викласти на папері. Як згадує тепер Євген Стефурак, писав переважно ночами. Писав майже два роки. Так народилася історично-філософська праця "Теорія віроломства", в основу якої покладено моральні парадокси: "добро є зло, братерство є розбрат, космополітизм є патріотизм, інтернаціоналізм є націоналізм..."

У подружжя Параски і Євгена Стефураків є один син Степан, який здобув вищу освіту.

* * *

Усім живущим топорівчанам і тим хто має топорівське походження дай, Боже, многі літа, а тим, котрі відійшли у Царство Небесне, вічна пам'ять!

Плешкан Ольга Іванівна

Сидить художниця Ольга Плешкан, позад неї стоять сестра Євгенія Данилович і племінниця Лариса Сенік

Ольга Плешкан (зліва) та її сестра Дарія Данилович. 1919 р.

Сім'я Юрія Стефаника

Василь Волошин – аматор

Художник за роботою

Сім'я
Василя
Волошина

Стефурак
Євген
Михайлович

ДОДАТКИ

Додаток 1

ЗАРІБНИК

Вовниста клепаня, довгий подертий кожух, грубі замащені гачі та великі чоботи хоронили Василя, що вибрався на зарібки, від тріскучого морозу. Малі та слабі коні, котрі звик називати лошаками, хоть були старі, угиналися під великим тягаром, а деревляний віз піворив як би наймлений. Верх чорних міхів, наповнених бараболею, сидів Василь та сперши ся ліктем на міхи, вдвлявся в вузьку стежечку, що розтягала ся над широким та глибоким ровом цісарської дороги.

Мимохідь прийшла єму на гадку жінка та діти. Мов на образку видить він свою хату: чотири білі стіни, а на стінах червоні образи повбирані витинаними паперами. Тоті папери витинала єго найстарша донька Марійка. Вона лежить тепер у пропасниці. “Боже, Боже, думав Василь, як вони бідують в тій студеній хатчині! Немають, саракі, чим пропалити, а до того ще й Марійка така слаба! Незнати чи застану? То-то добра дитина! Є ся чим послужити хоть коли. Ще сєго літа заробила з мамою на лану 7 клань пшениці, а 5 жита. І це добре! Все таки є з чого спечи... але чим? Боже, Боже, тай на що такому вальити ся по світі!”

Вітер тужить тихонько, та несе з собов неначе плач дітей та наріканє жінки і доносить до єго вух. Грубі, тяжкі сльози побігли живо по єго чорнім лицю, спали на кожух та застигли в білі перли. І зачав рахувати кільки має зароблених грошей. Було всього 6 левів. П'ять треба віддати Жидови, - думав він далі, - бо як не віддам, то буде екаскуція, казав учєра, а з тим левом таки нема що починати...

Кобито наш дідич давав нашим то від корца, що дає чужим, то можеби якось вітікнув! Лошікам оброку треба, бо не зможуть тьгати на самій соломі, топлива треба, гет кождої річи треба... хоть бери та знов зич у Жида, хоть 10 левів! Але відки вітак потьгнути, аби віддати? Не штука набрати на свою голову!

Знов прийшла єму на гадку слаба Марія та біда в хаті.

Під горбом стали коні та віддыхали з утоми. Василь скочив борзо з воза та підклав худі плечі під кровавий тягар. Коні рушили та вигинаючи ся як ті лози тонкі під пташинов, вийшли на гору. На горі витягнув Василь люльку із за холяви та закуривши єї потягнув так сердечно “шлюґа”, що аж закашляв ся. Ступаючи за фіров роздумував Василь, що має робити: чи далі возити за ту марну ціну, чи ні?

Коли в”їхав у браму, порішив, що за так малу ціну не буде возити.

Як вже міхи поскидав і до відїзду був готовий, заплатив єму

економ 6 левів, котрі Василь завинувши в брудну хустку, поклав за черес!

Аби-с знав, що я вже не віжену фіру, бо мені не виходить на рахунок за такі гроші тількиий съвіт возити,-сказав Василь, сідаючи на віз.

“Ви ще прийдете може колись за кокурудзами або на жнива. Але як не ввійдете з фіров, то дурно навіть не ідіт”, – сказав окоман майже обоятно, а Василь махнув руков тай поїхав...

По дорозі до дому не міг він обпорати ся з гадкою: Чи добре я зробив чи не?

“Це си має розуміти, що добре! Таже мене футраж для коний більше коштує!” Отся друга гадка потішила его. Коли був близко хати, задзвонив паламар у всі дзвони, чим дав знати, що оден або одна попрощала ся на віки з цим съвітом. Сумні звуки дзвонів долетіли і до Василя. Цілим его тілом перейшов мороз, а перед очима стала мертва Марійка, убрана у чічки, положена на лаві.

Якийсь чоловік ішов дорогою, але він не смів его запитати, а губи не хотіли вімовити: “хто вмер у селі?” боячи ся, щоби той чоловік перший не подав єму ту сумну вість.

Коли доїхав на своє подвір'є, глядів він пильно за чим небудь, по чім мігби пізнати і узрів у вікні бліде лице Марії. Зрадував ся більше, ніж як би виграв у пана свій задуманий страйк...

“А ти вже подужіла?”, – сказав він входячи до хати.

“Уже завтра піду до школи”, – відповіла слабим голосом Марія.

“Ей не підеш, небогонько!”, – відозвала ся мама, що вібирала з зимної печи обід для Василя. Ти хочеш, аби с упала в ще гіршу лежу?

Діти пообступали тата та тулили ся коло него. Він випитував ся Марії про се та про те, а потому дав їй грейцар на обарінок.

На столі стояв обід: борщ, кулеша та олієм помащені фасулі. По обіді закурив Василь люльку і сказав до жінки так: “Я вібрав сегодне шість левів.

За одного куплю гиляк, решта віддам жидови, а возити більше не йду. Буду перетрісати ту солому, може ся вісушит та буде горіти, бо шкода, аби марне пропадала!”

“А то хто тебе навчив розуму такого? А як не підеш, то ти гадаєш, що пан дасть моргі сапати, або пустит на лан з серпом?! Це навіть не гадай!”

“Говори ти своє! Мені не виходит на рахунок. А за це, що ти кажеш, то я піду до Николая, може в него озму моргі”.

“Та іди, любчику, я би ще й радніше сапати у свого, але я знаю, що пусто ідеш, бо він має своїх моргових. Але скоро не озмеш у него, то треба йти до того пана, бо то ще тих Поляків, що голі в

трощи сиділи, то такий запечений, що не дасть морг'ів, тай роби, що хочеш! Хоть іди з торбами”...

Василь видів, що жінка має рацію і що треба буде йти до панцької барабулі, хотьби і за танше, коли не озьме морг'ів у Николая. Тому пішов він до Николая, аби звідати.

Коли вернув ся назад, післав жінку по шмір, а сам пішов рубати на завтра січку, бо треба було йти до барабулі.

У Николая не було люзних морг'ів.

Написав Осип Фликов із Заболотова.

Додаток 2

Уривок з договору складеним між посесором Іваном Угрином та о.Титом Войнаровським, завідувачем столовими дібрами Галицької Митрополії. (В оригіналі).

Випис

Ч. реп. 50.214, Акт нотарияльний списаний передімною Йосифом Онишкевичем, ц. к. нотарем у Львові в Галичині. В канцелярії красового алвоката Впов. Дра. Тадея Соловія при улици Фредри ч. 6 куди я на жаданє прибув, зголошують ся: Впов. П. Отець Тит Войнаровський, крилошанин гр. Кат. Митрополичої Капітули у Львові, мені особисто знайомий, ділаючи на підставі долученої тут під повновласти в вірительнім відписі з дня 13 мая 1910 року ч. реп. 48.555 яко повновласник Єго Ексцеленції Високопреосвященного Отця Андрея графа Шептицкого Митрополита Галицкого в імени гр. кат Митрополії, яко дающий в аренду з одної сторони, а Впов. П. Іван Угрин дотепер управитель дібр в Уневі повіті Перемишлянським замешкалий, котрого ідентичність особи посвьідчили мені знайомі свьідки Вп. Пп. Євгеній Гвоздецкий, кандидат адвокатский і Стефан Біляк, студент прав у Львові замешкалі, яко беручий аренду з другої сторони і заключають передімною:

КОНТРАКТ АРЕНДИ на слідующих услівях:

I. Предмет аренди становлять: Добра Яхторів і Унів в повіті Перемишлянським положені в книзі ґрунтовій ц. к. Суду окружного в Бережанах виказом гіпотечним ч. 276 добра Унів, а в книзі ґрунтовій ц. к. Суду окружного в Золочеві виказом гіпотечним ч. 403 і 404 добра Яхторів а іменно: оба фільварки в тих добрах положені, котрі доси були у власній управі гр. кат. Митрополії разом зі всіми, до тих двох фільварків належачими ґрунтами орними, городами, сіножатями, пасовисками, зі всіми на тих фільварках стоячими будинками мешкальними і господарскими разом з цілим внутрішнім урядженем своім. До сеї аренди належить також будинок в Яхторіві, де була корчма і поверхові убікації мандаторії в Уневі, врешті шпихлір в Уневі, що знаходить ся при обійстю де стоять стайні Монастира, сей шпихлір однак на так довго, поки Митрополія не побудує иншого шпихліра,

або не призначить на сю ціль іншого будинку. Згадані тут предмети в такому обшарі і границях, як їх доси гр. кат. Митропорлія посідала і посідати мала право з виключенем однак предметів в уступі 11-ім поіменованих.

II. ВИЛУЧЕННЯ і ЗАСТЕРЕЖЕННЯ.

3 під сеї аренди є вилучені: 1/ всі ліси до згаданих дібр належачі і то не лише всі парцелі лісові але також всі парцелі ґрунтові котрі тепер суть залісені, каміноломи і глиниска, сіножати, поля і царини в середині тих лісів положені, разом з будинками лісової служби і городами при них положеними і взагалі всі ґрунти, котрі зістають тепер в уживаню лісової служби.

2/ Палата Митрополича в Уневі з подвірєм і студнею, ставком, парком і садом, а також всі мешкальні будинки і стайні, хліви, курники, ледівні, кухні і оранжерія при палаті, взглядно при Монастирі положені.

3/ Корчма в Уневі з сусідуючим городом.

4/ Буди ярмарочні, склепи і готелі і ціла ярмарочна площа в Уневі на котрій що року відбувають ся в часі від 20 серпня до 5 вересня ярмарки.

5/ Виключне право польованя на цілій території дібр Унів і Яхторів, отже і на ґрунтах арендою обнятих.

6/ Виключне право уживаня будинків, стоячих на парцелях будовляних ч. к. 11, 12, 60 в Уневі на час від 20 серпня до 5 вересня кожного рокуаренди, в котрих мешкаєфільварочна служба, котра в тім часі то єсть від двацятото /20/ серпня до пятого /5/ вересня мусить разом з родинами, займані будинки опустити.

7/ Крім того застерігає собі гр. кат. Митрополія, для себе, своїх гостей а передовсім для відпоручників і повновласників, а також для лісової служби і сторожі. а/ право вільного вступу до всіх будинків в аренду відданих і право уживаня студней на обох фільварках находячих ся. б/ право свобідного вступу і уживаня доріг і стежок полевих на ґрунтах виарендованих положених. в/ право вилученя з під аренди на ужиток власний, служби або для інших цілий обшар не більший як пятьдесять /50/ морґів. З сего обшару є виключені ґрунта коло стасн і гумна в Уневі і поле “за Решетарским” в Уневі, в тім случаю слідуватиме від терміну плотности найблисшої рати редукції чиншу оренди в відношеню по /22/ двацять дві Корони 50 сотиків за кождий забраний морґ з під аренди вилучений, а понадто всі ґрунта котрі будуть заняті під будову залізниць, гостинців або взагалі для цілей публичних, по пятнайцять /15/ корон за кождий забраний морґ з під аренди вилучений.

III. Час треваня аренди.

Гр. кат. Митрополія віддає в аренду, а п. Іван Угрин бере в аренду поіменовані в уступі 1-ім предмети з вилученнями в уступі 11-ім означеними на протяг 12 /дванайцять/ літ від дня 1 /першого/ липня

1910 року до дня 30 /трийцятого/ червня 1922 року. З упливом згаданого речинця гасне аренда тих предметів без попереднього wypowiedження, а п. посесор буде обов'язаний в тім речинци уступити з фільварків зі всіми слугами і наємниками і предмет аренды віддати гр. кат. Митрополії в фізичне посіданє.

IV. Чинш аренды.

а/ Титулом річного чиншу аренды умовили сторони добровільно за оба фільварки в уступі 1-ім поіменовані, загальну квоту 10.290 корон. Так, отже, річний чинш аренды від предметів в уступі 1-ім поіменованих, буде виносити річно загальну квоту 10.290 корон.

КРОВАВИЙ КОВЕРЕЦЬ...**Новела**

Мала кімнатка. В шибах одинокого вікна січе монотонний весняний дощ, а старий манатник вторує бренькотови крапель дощу своїм захриплим голосом: так-так.

Отець Іван сидить у великому фотелю. На столі, накладенім часописами, стоїть лампа і ледве світить, змучена довгим свіченням. Біла голова панотця схилена важко на груди.

В цілім просторім домі тиша.

З сусідньої кімнати долітає тільки час від часу сухий гострий кашель. І за кожним новим його напаром голова панотця підноситься і поразується обличчя, пооране болем.

Неначе роздратовує він рану, що тільки, що трохи стала гоїтися. Важку рану.

* * *

Лікар сказав: що нині-завтра. Нині-завтра прийдеться розпрощатися з останнім сином.

Отець Іван старається відігнати від себе цю гадку, що наче комар бренькотить йому над вухом, щоб його вколоти. І він старається роздути слабій промінчик надії. Та годі – немає сили, бо сухий кашель вдирається вухами та кровавить душу.

На місце надії виступає жаль, що роздирає душу та невість до невидимих ворогів. Так оці невидимі вороги забирають йому послідного сина, вороги вже забрали і двох його старших синів.

І його змучений мозок працює над тим щоб недати невидимим ворогам тіла. А его нова робота даст йому великі згадки з минувшини, і важко голова хилиться все більш та більш додолу...

Він бачить свого найстаршого сина, на якого блідім чолі грає думка. Нераз складав він на сім високім чолі поцілунки в нагороду за бистрі думки.

* * *

Не бажав его смерти, поки жив сей його син, бо знав, що буде на кого лишити свої діти.

Стара душа роздер його душу новою вірою, повірив він в силу незримого ворога.

І був він тої гадки, що культура сплодила сього смока.

Голова отця Івана піднеслася а очі лагідні, очі глянули грізно з-під густих брів

* * *

І тому культура стала його страшним ворогом. Та культура – тако поступ людського духа вперед.

Він сам слухав з розкошем – духа рень живчика сеї культури.
Він сам йшов наче бадьорний молодик вперед і не було в ньому ні крихти рекрутарства.

А гіперкультура була його ворогом. Се та культура, що нищила високі ліси та вбивала зелений коверець ростин газом фабричного диму, се, як культура, що сплodiла мiлiярди заразкiв так, що пiд її подихом люди ставались клубком зiпсутих нервiв.

Куди бiжиш, людскосте? – питав з болем отець iван. Чи витворить бiг генiя над чоловiком, а пiвчоловiка. I в тiм як раз буде мeсть отця iвана. Так це буде мeстiю за смерть його синiв.

В мiстах, в яких не виднiється нi крихти зелени, де повітря чорне від клубiв фабричного диму та мiлiярдiв заразкiв – гонять з нервовим поспiхом на люди мурашки. А життя не приносить їм жадної розкошi – вони розбивають надпиту хрустальну чашу життя.

I кваплять вони та просять природу, щоб приймала їх на своє лоно – та вона не приймає їх обурена за зневагу своїх святищiв.

* * *

Острий кашель долетiв iз сусiдної кiмнати.

* * *

Останнiй син бореться iз проклятим плодом гiперкультури. Сидiв вiн над лiжком свого хворого брата, i отрута перещiпилась до нього.

Отець iван нагадує собі знов теперiшнiсть. Вiдновлений бiль розукриє знова душу, i всi гадки втiкають перед ним. В голові мається порожнеча.

Голова батька схилилась на груди, а тяжкий сон примкнув повiки.

Тихо рипнули дверi. Отець iван обернув свою голову. Наче тiнь, стала закутана в довгий плащ з запалими щоками бiла стать на темному фонi сусiдного покою. Отець iван звернувся – не знав, чи дiйснiсть чи сон:

- Не бiйся мене, я ще не труп.

А коли отець iван встав iз лицем скривленим вiд болю, вiн продовжив дальше тихим голосом:

- Сестри заснули помученi, а я побачив свiтло у вас, тай прийшов.

- Та чого було мучити себе? Крич, – Було покликати мене!

- Не мав сили.

Посадив батько сина на фотелю, а ноги обвив коверцем.

- Менi стало якос лекше. В грудях так не пече. Кашель не мучить.

- Подужаєш.

Легкий усмiх заграв на запалих щоках.

* * *

Страх зняв отця Івана. Невже він знає все? І буде себе мучити до остатньої хвили?

- Сину, сину, що говориш?

- Не лякайтесь, батьку, моїм личком... Востаннє прийшов поцілювати вашу добру руку. - Сльози котились по зморщеним лицю отця Івана. Він підійшов до сина і хотів своїми старечими устами спити отруту з його уст.

Загук знову осінній вітер і тряс шибками вікна з усієї сили. Слаба поломить ляпки конала.

- Жаль мені Вас, дорогі тату, – говорив чимраз тихішим голосом.

Його худі щоки скривились і витиснули з очей сльозу. Голова схилилась на поруччя фотелю.

- Сину, мій сину!

- Не плачте, смерть мені не страшна, – шептав він...

* * *

Голова безсило впала на груди.

- Прощайте, Ви і сестри, – і слова повисли на устах. Із уст скотилась крапля крові і впала на коверець.

* * *

Лампа блимнула і згасла. Монотонний удар дощевих крапель перебивав хлипанє сироти-батька.

Нестор Гаморак
3.11.1909р.

Philip Canning
100 St. Andrew
Edmonton, Alberta

11-го червня, 1968.

Синодальська Канцелярія,
Едмонтонської Української Католицької Єпархії,
6240 114th Бульвард,
Едмонтон, Альберта.

Вашою любов'ю,
о. Володимир Стефанюк,
у Едмонтоні, Альберта.

Вашою любов'ю (прис.)

Разом із іншими, радісно вітаю Іоанн 80-річчя.

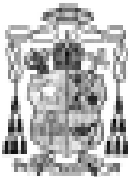
Дуже радію, що 80-річчя вистало Іоанн у Едмонтоні.
Дописуючи Іоанн Іоанн думав про свою працю, як на рідних землях,
так і в Едмонтонській Єпархії, щоб якомога найменше
Іоанн почувати почасним абсолютом і виставкою і
просто жити набагато при св. Мітурії.

При бажанні рідних Іоанн в нагоди 80-річчя, вітаю Іоанн

нашаріне Архидієцьке Благословення,

Philip Canning
Ніл, Канада.

TEL: (416) 594-0381

EPARCHY OF TORONTO
CATHOLIC BISHOP
41 GLEN EIGHTH AVENUE
TORONTO, ONTARIO
M4V 1W8

Ч. Оп. 24/84

Воскресільному
Свящ. МАРТИНОВІ СУВАНІВУ,
Торонто, Онтаріо.

Воскресільні Студи

Кошиком Вам відповість для Вашої справи і для святої Церкви та для духовного добра Вірних, наважуємо Вам бути певно прийнятим і поважуваним, та цією грамотою іменуємо і канонуємо Вас

МІТРОПОЛИТОМ ПРОТОІЄРЕМ,

в усім правом-звладаннім в чинних церковних правилах Римської Католицької Церкви.

Уважимо Вас священного Подібного звання Ваш, що обслуговує Вас багатством своїх Владикостей, кріпимо Вам сили з добрим і подорожним в душпастерському служінні на ім'я Ісуса, милостивого Вам Ісуса Преподобного Євхаристією.

Дано в ТОРОНТО, в день преподобних святих Симеона, Христа ради країнського, і Йова, сласотного Вога, і святого пророка на Євхаристію, Заг. СЕРПЕН 1984 року Голосницького.

[Handwritten signature]
МІТРОП.
СВЯЩ. ТОРОНТО І СКАДСКОЇ КАНАДИ.

Св. п. отець митрат Маркіян Стефанів

Віра в Бога, християнські засади, повна національна свідомість, соборність та любов до свого народу повинні бути нашimi гаслами у складній дорозі. Св. п. отець Маркіян був вістуном великої ідеї національного відродження.

Народився Маркіян Стефанів 1911 року на Посутті, у родині священника Володимира Стефаніва, який був парохом села Бани Борівіа, Станіславівської діоцезії. Мати о. Маркіяна була дочкою Народницького дєякана, Станіславівської єпархії о. Стефана Малецького.

Отець Маркіян Українську приватну гімназію „Рідної Школи“ ім. Т. Шевченка закінчив у Городені. У 1936 році вступив у Львівську богословську академію. Але Друга світова війна перервала його плани. Після довгих останів, опинився у Торонто, Канада. 11 вересня 1964 року прийняв дияконіат, а 6 грудня цього ж року – єрейські свячення з рук Владика Кир Іондєра. Після цього швидко став співробітником помісним парохії Покрови Прєдлатої Богородиці, а після смерті її пароха бл. п. о. митрата Петра Камінецького, перебрав його обов'язки 27 травня 1972 року. Віднавивши парохію Покрови, Блаженніший Патріарх Кир Йосиф Сєлімї, іменував о. Маркіяна Помісним єпископом із належними до цього титулу відзнаками.

Всі роки священничого праці о. митрат Маркіян турбувався не тільки про духовні потреби своєї вірши, але і про фінансові, деколи дуже складні і довготривалі. Він – вихідний члену храму Святої Покрови в Торонто та автор пам'ятника „Тисячоліття християнства України”.

Найцінніше його надбання – це праця над з'єднанням і згуртуванням біля церкви всіх рокишичів по Канаді земляків, внесення у їхні душі миру, спокону, залучення до церковних, національних праці, до віри в краще майбутнє їхньої батьківщини, в те, що Великий милосердяється над нашим страждальним народом, дозволить незалежитися з праці, стати Україні вільною.

Отець Маркіян не поривав зв'язків зі своєю батьківщиною, з Городенькою гімназією „Рідної Школи”. В часі доміглася своєю вірши, де виявляв свої душевні переживання, тугу і любов до батьківщини та віру в наше майбутнє.

У своїх проповідях розминав він перлини і вказував реальний, реальний шлях. Мріяв про час, коли Україна буде почитати собію і буде примувати до аскотичности. Та він дуже часто у наших розмовах виявляв свої міркування та зі залізною переконаністю примував до своїх мислєв.

Отець Маркіян у своїй душпастирській праці збертав велику увагу на молодь.

В останніх роках свого життя, втративши свою дорогу дружину Ірену, о. Маркіян не зертєв уваги на своє підірване здоров'я, зміг долати всі перешкоди. Він і далі уболював долю нашого народу, який ще і тепер борється, щоб знайти правильний шлях.

Нам довгий час твої молитви за твою душу. Ми певні, що за твоє життя – правдиво, трудливо, обєржені належний вінець слави. Будь нашим заступником перед Богом.

В. Нішифорчук

ШАНОВНИЙ ЧИТАЧУ!

Ось і перегорнута остання сторінка цього твору, в якому автор намагався висвітлити коротко в нарисах життя і діяльність творців історії Топорівців.

З кожним днем їх стає все менше і менше. Тих, що відійшли від нас, все далі й далі віддаляє даль... Тих, що ще живуть, наближаються до того порога, за яким починається потойбічний світ.

Один за одним відлітають у вічність наші герої. Туди, як співають у похоронній молитві, де немає ні терпіння, ні людського горя, тільки життя безконечне... Ще раз і ще раз їм вічна пам'ять!

Автор намагався згадати поіменно тих, хто народилися у Топорівцях і тих, хто мають топорівське походження. Щоб теперішнє і наступні покоління знали і пам'ятали про них, шанували і поцінювали свої скарби. Вони належать не тільки топорівчанам — вони належать світові.

Хотілось би особливо відмітити сім'ю Стефанівих. Із десяти дітей тільки двоє спочивають у рідній землі, а могили останніх розкидані по всьому світу. Вони не купалися в грошах, не володіли великими багатствами, — вони лише хотіли бачити свою рідну Україну вільною, незалежною і соборною.

Треба не забувати, що настали нові часи, з ними почався відлік нових подій, відповідно постають творці нової Історії Топорівців.

Отож, хай щастить!..

ВІД ГАЗДИ-ГОСПОДАРНИКА – ДО ТВОРЦЯ СЛОВА

Мої журналістські дороги, як кореспондента районки, зчаста-згусто вели до Стефаникового Русова, до сусіднього села Підвисокого. То не тільки дух Володаря дум селянських спонукав відвідувати ці співучі села з мальовничими овидами далекочраїв. Найперше праглося зустрітися з тими людьми, з котрими раніше зазнайомився і дружив, про котрих писав і які також писали до районної газети. Серед них був

і Дмитро Іванович Мохорук.

У Підвисокому він очолював місцеве колгоспне партійне формування (а не кожному в той час довіряли таку ділянку роботи). Однак, маючи родовідне хліборобське коріння – топорівське, він найбільше прислужився виробничій справі. Його згодом, як здібного організатора, обрали головою колгоспу в Русові (до того, як знаємо з біографії, він працював головним зоотехніком в одному із колгоспів Снятинського району та Верховинського районного управління).

Але ж бесіда про творчі взаємини... То було цікаво вести розмову з Дмитром Івановичем на різноманітні суспільно-політичні і духовнотворчі теми. Щоправда, не все, що гнітило на душі, вкладалося у рамки розмови. Бо ще не назривав той час... Однак раділося: Дмитра Мохорука згодом призначили директором потужного на Прикарпатті плептахорадгоспу в Снятині. То тільки Господь і він один знають: скільки сил і молодой енергії вкладено у розбудову і розвиток птахівничої галузі! Ввіреною йому господаркою плептахорадгоспом керував до виходу на пенсію

Щодо творчої діяльності... Чи міг хто з його друзів, з його рідних і односельців знати, що коїться у душі Дмитра Мохорука? Певно, що ні! Бо там, на глибині серця, свідомо чи напівсвідомо уже тоді, в сімдесяті-вісімдесяті, визрівали зерна творчості, котрі ось тепер, на шістдесятому золотоквітному обрії життя, заколосилися книгами. Книгами вагомого історико-пізнавально-художнього гатунку.

Тішмося! Адже на світ Божий з-під творчого пера Дмитра Мохорука з'явилося два томи історично-краєзнавчого та етнографічного збірника «Село моє Топорівці», художні твори «Зів'ялі ружі» та «Скарби мудрості» (перший том із задуманої тетралогії «Тяжкий хрест»). На руках у вас, шановний читачу, нова книга автора – про великі особистості рідних Топорівців. На черзі – ще не одне побачення книг Дмитра Івановича з вами...

Тож нехай й надалі благословиться Вам, пане Митре (як кажуть у Топорівцях), на гаразди, добро, неспокій у царині красеного письменства! Хай щастить! Адже і цій книзі про відомих й славних топорівських людей жити вічно у великому друкованому слові українського письменства.

ІВАН ГРЕКУЛЯК

Член Національної спілки журналістів України

ЗМІСТ

Від автора.....	5
ТВОРЦІ ІСТОРІЇ СЕЛА.....	6
Рід Стрийських.....	7
Родина о.Івана Сас Стрийського.....	7
Родина Ольги Стрийської.....	10
Родина д-ра Євгена Стрийського.....	30
Рід Стефанівих.....	35
Родина Петра Стефаніва.....	35
Родина Матвія Стефаніва.....	40
Рід Угринів.....	47
Родина Якова Угриня.....	47
Родина Івана Угриня.....	53
Рід Мохоруків.....	57
Родина Тимофія Мохорука.....	57
Родина Петра Мохорука.....	58
Родина Івана Мохорука.....	59
Родина Ганни Мохорук.....	59
Родина Михайла Мохорука.....	60
Рід Волошинів.....	63
Родина Миколи Волошина.....	63
Рід Хмеціків.....	69
Родина Юзефа Хмеціка.....	69
Родина Гумініловичів.....	70
Рід Великочих.....	75
Родина Олени Никифорок-Великочої.....	75
Родина Григорія Великочого.....	76
Рід Семенюків.....	77
Родина Антона Семенюка.....	77
Рід Анатійчуків.....	79

Родина Порфирія Анатійчука.....	79
Рід Поповичів.....	80
Родина Михайла Поповича.....	80
Родина Олексія Поповича.....	81
Рід Грищуків.....	83
Родина Михайла Грищука.....	83
Родина Михайла Грищука.....	84
ВІЙТИ, ГОЛОВИ ЗБІРНИХ ГРОМАД, СОЛТИСИ, ГОЛОВИ СІЛЬСЬКИХ РАД.....	86
Микола Угрин.....	86
Угрин Дмитро Іванович.....	86
Грищук Танасій Михайлович.....	87
Грищук Микола Антонович.....	87
Попович Олексій Іванович.....	88
Угрин Онуфрій Миколайович.....	88
Ковблюк Василь Дмитрович.....	89
Мохорук Василь Іванович.....	89
Грищук Василь Танасійович.....	89
Сопотик Іван Андрійович.....	90
Сливчук Василь Дмитрович.....	90
Тофан Василь Андрійович.....	92
Угрин Василь Іванович.....	93
Данильчук Дмитро Степанович.....	94
Никифорок Семен Михайлович.....	95
Попович Іван Михайлович.....	95
Грищук Дмитро Танасійович.....	95
Тофан Дмитро Васильович.....	96
Сопотик Микола Андрійович.....	97
Сливчук Микола Дмитрович.....	98
Угрин Василь Михайлович.....	99

Волошин Дмитро Антонович.....	100
Гультай Параска Іванівна.....	101
ВОЄННИЙ ІСТОРИК.....	106
Стефанів Зенон Петрович.....	106
ГОЛОВИ КОЛГОСПІВ.....	111
Мурмилик Михайло Семенович.....	111
Волошин Петро Миколайович.....	111
Гринюк Василь Федорович.....	113
Сливчук Федір Олексійович.....	115
Мельничук Степан Іванович.....	116
ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧІ УГА, ГЕНЕРАЛ-ХОРУНЖІ, ПОЛКОВНИКИ, СОТНИКИ, ПРОВІДНИКИ ОУН.....	118
Стефанів Гнат Петрович.....	118
Ольховий Ігор Степанович.....	135
Грищук Микола Дмитрович.....	136
Стефанів Тит Петрович.....	139
Ковблюк Никифір Григорович.....	141
ДЕРЖАВНІ І ГРОМАДСЬКІ ДІЯЧІ.....	148
Стрийський Іван Євгенович.....	148
Савицька-Стефанів Ольга Петрівна.....	150
Чапленко-Осінська-Стефанів Наталія Петрівна.....	151
Стефаник Теодор-Семен Васильович.....	154
ДИРЕКТОРИ ПІДПРИЄМСТВ І КУЛЬТУРНИХ УСТАНОВ.....	158
Мохорук Дмитро Іванович.....	158
Угрин Михайло Іванович.....	158
Угрин Іван Михайлович.....	159
Стефаник Кирило-Іван Васильович.....	160

ДИРЕКТОРА (УПРАВИТЕЛІ) ШКІЛ.....	162
Вінцентій Хмецік.....	162
Гумінілович Вролодимир Лазаревич.....	162
Угрин Степан Іванович.....	165
Петрів-Гузіїк Анастасія Василівна.....	169
Пішак Степан Іванович.....	170
Ковблюк Петро Васильович.....	170
Мохорук Степан Михайлович.....	171
КЕРІВНИКИ РАЙОННИХ УСТАНОВ.....	174
Угрин Микола Онуфрійович.....	174
Мохорук Михайло Петрович.....	175
Марковський Микола Михайлович.....	175
Попович Олексій Петрович.....	176
Лесюк Василь Дмитрович.....	177
Угрин Василь Дмитрович.....	178
Мельничук Василь Михайлович.....	179
КОМПОЗИТОРИ І СПІВАКИ.....	181
Гумінілович Степан Володимирович.....	181
Клапоущак-Гумінілович Романна Володимирівна..	185
КОШОВІ ТОПОРІВСЬКОЇ “СІЧІ”.....	190
Мохорук Андрій Васильович.....	190
Угрин Марія Іванівна.....	190
Василик Григорій Дмитрович.....	191
НАУКОВЦІ.....	194
Гаморак Нестор-Василь Теодорович.....	194
Шимонович-Данилович Дарія-Ганна Северинівна...	200
Широбоків Володимир Павлович.....	203
Стефанік Роман Семенович.....	205
Стефанік Василь Юрійович.....	206
Угрин Михайло Іванович.....	206

Никифорук Василь Дмитрович.....	207
Великочий Володимир Степанович.....	208
Скорейко-Никифорук Ганна Михайлівна.....	209
Борейко Лілія Дмитрівна.....	210
Мохорук Віталій Дмитрович.....	210
НОТАРІ, СУДДІ.....	215
Стрийський Євген-Іван Іванович.....	215
ПАСТОРИ ВІНОГРАДНИКА ХРИСТОВОГО.....	217
Сас Стрийський Еміліан Іванович.....	217
Гаморак Теодор-Еміль Кирилович.....	219
Стефанів Володимир Петрович.....	224
Попович Василь Олексійович.....	231
Семенюк Іван Антонович.....	235
Никифорук Михайло Васильович.....	236
ПРЕСВІТЕРИ ЄВАНГЕЛЬСЬКОЇ ХРИСТІЯНСЬКО-БАПТИСТСЬКОЇ ОБЩИНИ.....	240
Волошин Антон Іванович.....	240
Волошин Іван Антонович.....	241
ПОСОЛ ВАРШАВСЬКОГО СЕЙМУ, ДЕЛЕГАТ НАРОДНИХ ЗБОРІВ.....	241
Стефанів Клим Петрович.....	241
СІЛЬСЬКІ АКТИВІСТИ.....	245
Федорук Андрій Федорович.....	245
Анна Федорчук.....	245
Угрин Василь Онуфрійович.....	246
Федорук Микола Андрійович.....	247
Касіян-Марковська, Мохорук Василина Савківна...	248
Сливчук Олександра Андріївна.....	248
ХУДОЖНИКИ, ПИСЬМЕННИКИ, ПОЕТЕСИ І ФОЛЬКЛОРИСТИ.....	250

Плешкан Ольга Іванівна.....	250
Волошин Василь Миколайович.....	252
Стефаник Юрій Васильович.....	255
Гаморак Марія-Теодора Кирилівна.....	257
Стефурак Євген Михайлович.....	260
ДОДАТКИ.....	266
Оповідання «Зарібник». Додаток 1.....	266
Уривки з договору. Додаток 2.....	268
Урядове зарядження. Додаток 3.....	271
Мої давні пісні. Додаток 4.....	272
Новела «Кровавий коверець...». Додаток 5.....	273
Присвоєння почесного консисторського совітника. Додаток 6.....	276
Пам'яті о. Володимира Стефаніва. Додаток 7.....	277
Грамота о. Маркіяну Стефаніву. Додаток 8.....	278
Пам'яті о. Маркіяну Стефаніву. Додаток 9.....	279
ШАНОВНИЙ ЧИТАЧУ!.....	280
Від ґазди до господарника.....	281
Зміст.....	282

Дмитро Мохорук

СЕЛО МОЄ ТОПОРІВЦІ
ТВОРЦІ ІСТОРІЇ СЕЛА

ТОМ ТРЕТІЙ

"Лисаний Камінь"

Косів

2006

Видрукувано в МП "Евріка"

Свідоцтво Держ. реєстру: серія ІФ, № 10

Косівський р-н., смт Кути

тел. 4-55-70, тел-факс 4-51-69

Літературний редактор *Іван Грекуляк*

Художники *Іван Куравський* та *Василь Волошин*

Комп'ютерний набір *Лілія Борейко*

Верстка *Віталій Стефурак*

Підписано до друку 29.09.06. Формат 60x90\16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Замовне 199.